

ΑΠΟΚΡΙΣΙΣ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΤΙΝΟΣ

πρός τινα ἀδελφὸν ὀρθόδοξον

ΠΕΡΙ ΤΗΣ

ΤΩΝ ΚΑΤΟΛΙΚΩΝ

ΔΥΝΑΣΤΕΙΑΣ,

Καὶ περὶ τοῦ

Τίνες οἱ Σχίσαι καὶ οἱ Σχισματικοὶ καὶ οἱ Ἐχισμένοι

Καὶ περὶ τῆς βαρβαρικῶς λεγομένης Οὐνίας

καὶ τῶν Οὐνιτῶν

καὶ περὶ τοῦ

Πῶς δεῖ τὰς Ὀρθόδοξους ἀπαντᾶν τῇ τῶν Κατολικῶν

τυραννίᾳ.

Θεῷ ἔπαινος, ὁ δράκων νικητὴς ἐσέσθῃ.
Τέλος δὲ τὸ μέρος αὐτὸ ἐν τῷ ἀβύσσῳ ἐβλήθη

Ἐν Χάλλῃ, 1775.

Φιλομαθέσατοι
καὶ εὐσεβεῖς Ἀναγνῶσαι.

Διερχόμενος διὰ τῆς Πίζης, ἔμει-
να τὸ ἑσπέρας εἰς τὴν οἰκίαν ἑνὸς
Φίλδ; παρ' αὐτῶ Φιλοξενέμενος· μετὰ τὸ
δεῖπνον ἐκινήθη λόγος περὶ τῶν ἐν τῇ Πο-
λωνίᾳ οὐνίτων, τῶν ἐπιςρεφόντων εἰς τὴν
ὀρθό-

ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν· ὅθεν αὐτός, εἶπεν,
 ἔχω μίαν νέαν ἐπισολὴν χειρόγραφον,
 τὴν ὁποίαν πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ἐχάρισέ-
 μοι ἓνας συγγενή μου· αὐτὴ διαλαμβάνει
 πολλὰ περὶ τῶν οὐνίτων· δόξοι αὐτὴν, εἶ-
 πα, διὰ νὰ τὴν ἀναγνώσω· αὐρίον, ἀπε-
 κρίθη, διότι εἶναι πολλὰ ἐκτεταμένη, καὶ
 εἶσαι κεκοπιασμένος, ὅθεν δὲν δύνασαι νὰ
 τὴν ἀναγνώσῃς. τὸ πρῶτὸ παρέδωκέ μοι τὸ
 ἀντίγραφον, τὸ ὁποῖον ἀφ' οὗ ἀνέγνωσα,
 Φίλεμου, εἶπα, τοιαύτη σοφωτάτη καὶ
 θαυμασία ἐπισολὴ εἶναι, ἁμαρτία νὰ μὴν
 ἐκδοθῇ διὰ τῆς τύπης· διότι πολλοὶ τῶν ἐδι-
 κῶν μας τῶν ἀπληξέρων ἀκέσσω ἕνια, καὶ
 τί εἶναι ἢ ἕνια δὲν ἤξεύρωσιν· ἄλλοι πάλιν
 πλανῶνται, λογιάζοντες, ὅτι ἕδεμία δια-
 φορὰ μεγάλη εἶναι ἀνάμεσα εἰς ἡμᾶς τὰς
 ὀρθόδοξους καὶ τὰς Παπίσας. ὅθεν αὐτὴ ἡ
 ἐπισολὴ εἶναι πολλὰ ἀναγκαῖα, καὶ ὠφε-
 λιμωτάτη πρὸς τὰς ἀδελφὰς ἡμῶν τὰς
 Χριστιανὰς. διὰ τῆτο φανέρωσαί μοι, παρα-
 καλῶ, τίς εἶναι ὁ συγγραφεὺς αὐτῆς, καὶ
 ἐγὼ

ἐγὼ θέλει ἐπιμεληθῶ νὰ τὴν τυπώσω.
ἀπεκρίθη, ὅτι δὲν ἤξεύρει, καὶ ὅτι ἔλαβε
καὶ αὐτὸς περιέργειαν διὰ νὰ μάθῃ, ἀλλ' ὁ
ἐξάδελφος αὐτῆ, τὸν ὁποῖον ἠρώτησεν,
ἀπεκρίθη, ὅτι ὤμωσεν εἰς ἐκεῖνον ὅπῃ τὸν
ἔδωσε τὸ Ἀντίγραφον νὰ μὴ Φανερώσῃ
ποτὲ τῆ συγγραφέως τὸ ὄνομα· ἀλλὰ τί
βλάπτει, εἶπεν, εἰάν δὲν ἤξεύρωμεν τῆ
ποιητῆ τὸ ὄνομα; μήπως δὲν εἶναι καὶ ἄλλα
βιβλία εἰς τὸν κόσμον ἀνώνυμα; καθεὶς σο-
χάζεται τὰ λεγόμενα ὅποια εἶναι, καὶ ἔχι
ἐκεῖνον ὅπῃ τὰ λέγει· μάλισα, εἶπε, συμ-
βλεύω, ὅτι καὶ τὰ ἐδικάμας ὀνόματα νὰ
σιωπηθῶσι· διότι εἰάν οἱ παπίσαι ἐπιβ-
λεύοντα καὶ καταδιώκωσι καὶ ἐκεῖνης ὅπῃ
δὲν ἐλέγχωσι τὰ σφάλματάτων, πόσω
μᾶλλον ἐκεῖνης ὅπῃ ἐπιμελῶνται νὰ θεα-
τρίσωσι τὴν ἑαυτῶν πονηρίαν; ὠφέλιμος
ἐφάνημοι ἢ συμβεβλήτῃ· ὅθεν ἀπεφάσισα
νὰ τυπώσω ταύτην τὴν ἀπόκρισιν, καθὼς
αὐτὸς ὁ Φρόνιμος καὶ ζηλωτῆς ἄνθρωπος
ἐσυμβέλευσεν.

Ἡξεύρω καλώτατα, ὅτι πολλοὶ, μά-
 λιστα οἱ τυπογράφοι συνηθίζουσι νὰ ἐπαινώ-
 σι τὰ βιβλία ὅπῃ τυπώνουσι, διὰ νὰ παρα-
 κινήσωσι πρὸς τὴν ἀγορὰν τῶν βιβλίων. ὅθεν
 διὰ νὰ μὴ σοχαθῶσιν οἱ ἐντυγχάνοντες,
 ὅτι δι' αὐτὸ τὸ τέλος ἐπαινώ τῆτο τὸ σύγ-
 γραμμα, παρασιωπῶ ὅλα τὰ ἐγκώμια
 ὅσα αὐτῷ πρέπουσι, ἀφίνωντας νὰ τὸ ἐγκω-
 μιάσωσιν οἱ ἀναγινώσκοντες. τῆτο δὲ μό-
 νον λέγω, ὅτι ἔπρεπε νὰ μεταφρασθῆ εἰς
 πολλὰς διαλέκτους, καὶ καθεὶς τῶν εὐσε-
 βῶν Χριστιανῶν, μάλιστα ἐκείνων ὅπῃ ἔχουσι
 συναναστροφὴν μὲ τῆς παπίσας, νὰ τὸ ἔχη
 ὡς ἐγκόλπιον, καὶ νὰ τὸ μελετᾷ καθ' ἑκά-
 στην ἡμέραν· διότι ἔχει τόσα ἐπιχειρήμα-
 τα, ὅπῃ ἀληθῶς τῆς κατασάινει ἀναπολο-
 γήτης· τῆτο δὲ μόνον λύπης ἄξιον, τὸ νὰ
 μὴν ἔτυχεν εἰς τὰς χεῖρας αὐτῶν τῶν σοφω-
 τάτων ἀνθρώπων, ὅστις καὶ ἂν εἶναι, τὸ βι-
 βλιᾶριον κατὰ τῶν ὁποίων ὀμιλεῖ. διότι εἰάν
 ἐξευτελίζωντας ἐκεῖνα τὰ ὀλίγα λόγια,
 ὅπῃ ὁ Φίλοστος τὸν ἐφάνέρωσεν, ἔγραψε
 τόσα

τόσα ἀξίολογα πράγματα, πόσα ἄραγε
περισσότερα ἤθελε συγγράψῃ, καθὼς ὁ
ἴδιος λέγει, καὶ ἡμεῖς ἠθέλαμεν μάθῃ, ἂν
τὸ βιβλιάριον ἐπιπτεν εἰς χεῖράς τε; πε-
ριέχει ὅμως καὶ τὸ παρὸν ἀρκετώτατα,
κὰν μικρὸν καὶ σύντομον φαίνεται. ἐξε-
λέγχει ἄριστα τὴν καταδυναστείαν, τὴν
ὁποίαν μεταχειρίζονται οἱ παπίσαι κατὰ
τῶν Χριστιανῶν· ἀποδείχνει μὲ πάμπολλα
ἐπιχειρήματα, καὶ μαρτυρίας τῶν ἁγίων
πατέρων, καὶ κανόνας οἰκουμενικῶν Συνόδων
τὸ ἄνομον δόγμα τῆς προσηύκτης εἰς τὸ
ἅγιον Σύμβολον· παρασαίνει καθαρῶτα-
τα, ὅτι οἱ παπίσαι εἰσὶν οἱ σχῖσαι, καὶ οἱ
σχισματικοὶ, καὶ ἐχθροὶ ἡμεῖς οἱ ὀρθόδοξοι,
καθὼς ἀδίκως μᾶς συκοφαντῶσιν· ἐξεδε-
νοῖ γενναϊότατα πάσας τὰς ἐνίας, καὶ μά-
λισα τὴν τῆ Φλωρεντίνῃ Συνεδρίῃ. μίαν δὲ
ἐνιαυτὸν συσαίνει καλὴν καὶ νόμιμον, τὴν
ὁποίαν ἀθέτησαν, ἐχθροὶ ἡμεῖς, ἀλλ' οἱ Κα-
τόλικοι· ζωγραφίζει μὲ ζωντανὰ καὶ ἀλη-
θῆστα χρώματα τὰς ἐνίτας, καὶ ἀνοίγει
τὰ

τὰ ὄμματα καὶ αὐτῶν τῶν παπισῶν, διὰ νὰ μὴ πλανῶνται εἰς τὸ ἐξῆς ὑπ' αὐτῶν. σοφώτατα δὲ ἅμα καὶ εὐσεβέστατα συμβουλεύει τὰς ὀρθοδόξους Χριστιανὰς, τὰς δυναστευομένους ὑπὸ τῶν Κατολίκων· καὶ ἰσορίας δὲ ἀνεκδότους περιέχει εἰς τὰ σημειώματα.

Καὶ ἐγὼ μὲν, ὁμόπιστοίμῃ Χριστιανοί, ἐπεμελήθηκα νὰ τυπώσω τῆτο τὸ σοφὸν σύγγραμμα, ἀποβλέπων πρὸς τὴν κοινὴν ὑμῶν ψυχικὴν ὠφέλειαν. ἄλλοι δὲ διὰ τῆς μεταφράσεως καὶ τῆ τύπῃ, ἃς φροντίσωσι νὰ το μεταδώσωσι καὶ εἰς ἐκείνους τὰς ὀρθοδόξους Χριστιανὰς, ὅπῃ δὲν ἤξεύρωσι τὴν καθ' ἡμᾶς ἐλληνίδα γλῶσσαν· διὰ νὰ τὸ ἔχωσι πάντες οἱ εὐσεβεῖς ἰσχυρὸν τῆς ὀρθοδοξίας ἀμυντήριον, καὶ τῆς ψυχῆς αὐτῶν φυλακτήριον ἀσφαλέστατον· ἐρῶσατε, ὑπερευχόμενοίμῃ ἀνωνύμως.

Ἀγαπητέμοι ἐν Χριστῷ ἀδελφεῖ,
ἀσπάζομαίσε ἐν Φιλίματι ἀγίῳ.

Ὅθεν παραδόξον, εἰάν οἱ Κατόλικοι δια-
λόγῃ καὶ διδαχῆς καὶ βιβλίοις πρὸς
τὴν ἑαυτῶν προσκαλῶσι θρησκείαν,
λέγοντες ὅτι ἡ πίσις αὐτῶν ἐστὶν ἡ
ἀληθινή πίσις. τὰ αὐτὰ, ἀγαπητέμοι ἀδελφεῖ, λέ-
γει καὶ ὁ Κόπτης, καὶ ὁ Νεσοριανός, καὶ ὁ Ἀρμέν-
ιος, καὶ ὁ Ὀθωμανός, καὶ ὁ Ἑβραῖος, καὶ πᾶστις
ἄλλος περὶ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας καὶ θρησκείας,
καὶ ἀποδείξεις δὲ ἕκαστος προβάλλει, εἴτε διατὶ ἐσκο-
τισμένος ὁ νῦν αὐτῆς ὑπὸ τῆς παιδικῆς ἀνατροφῆς
καὶ προκαταλήψεως ἔτω πισεύει καὶ πείθεται, εἴτε
διατὶ σπεπλανημένος ὑπὸ τῆς τῶν ἀνθρώπων δόξης,
καὶ τῆς κοσμικῆς πλῆθους, ἔτω χηματίζεται καὶ καθυ-
ποκρίνεται ὁ ἔλσεινός καὶ τρισάθλιος. πρὸς τὰς τοι-
αύτας προσκλήσεις οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοί, εἰμὲν ἔχουσι
σοφίαν παρὰ Θεοῦ, καὶ λόγον ἐν τῷ σώματι αὐτῶν,
καὶ ζητεῖται παρ' αὐτῶν ἀπόκρισις, πρέπει γὰρ ἀπο-
κρίωνται μετὰ πραύτητός τε καὶ συνέσεως, δηλοποιῶν-

τες τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἐλέγχοντες τὸ ψεῦδος. εἰάν
 δὲ ταῦτα λείπη, τότε δικαίως καὶ εὐλογοφανῶς πρέ-
 πει νὰ ἐμφράττωσι τὰ ὦτα αὐτῶν· ἵνα μὴ ἐν ταῖς
 καρδίαις αὐτῶν σπαρθῶσι τὰ πονηρὰ τῶν ἑτεροδόξων
 Παροιμ. 30, 8. ζιζάνια· ἢ μάταιον λόγον καὶ ψευδῆ μακράν με ποιή-
 2 Τιμ. 3, 14. ςον· ἢ καὶ τὴν παρὰ Θεῶ δὲ βοήθειαν ζητῆντες νὰ
 διαμένωσιν ἀσάλευτοι εἰς τὰ ἀποστολικά πατροπα-
 ράδοτα τῆς ὀρθοδοξίας δόγματα. ἢ σὺ δὲ μένε ἐν
 ἢ οἷς ἔμαθες, καὶ ἐπιστάθης, εἰδὼς παρὰ τίνος ἔμα-
 ἢ θες. ἢ

Παράδοξον δὲ ἀληθῶς καὶ παραλογώτατον ἢ
 δυνασεία, ἣν μεταχειρίζονται οἱ Κατόλικοι, ἵνα πρὸς
 τὴν ἑαυτῶν θρησκείαν τῆς ἄλλης ἐπισπάσωσι. πρῶτον
 μὲν, ἐπειδὴ ἡ δυνασεία, σαθρὰ καὶ ἐπιβλαβῆ παρα-
 σαίνει τὰ ὑπὸ αὐτῶν διδασκόμενα, καὶ ἐπομένως μι-
 σητὰ καὶ ἀποτρόπαια. ἐδεμίαν βίαν, ἡ δυνασείαν
 χρειαζόμεθα, ἵνα τὰ καλὰ καὶ ὠφέλιμα πράγματα
 ὑποδεχθῶμεν. ἕκαστος ἀφ' ἑαυτῆ ὅταν ἰδῆ ἢ ἀκέσῃ
 τὸ καλὸν καὶ ἐπωφελὲς καὶ τίμιον, εὐθύς ἐπιθυμεῖ
 αὐτὸ καὶ ὀρέγεται, μάλισα καὶ παρακαλεῖ καὶ σπυ-
 δάζει τὴν τέττε ἀπόλαυσιν. ἡ ἀλήθεια ἐδεποσῶς
 χρειάζεται βία, ἐδεμίαν ζητεῖ δυνασείαν· αὐτὴ δι-
 δασκομένη φωτίζει τὸν νῆν, καὶ ἐξηγασμένη ἔλκει τὴν
 καρδίαν τῶν ἀνθρώπων. οἱ λατρευτὰ τῶν εἰδώλων
 ἐτυράνην, οἱ διδάσκαλοι τῆ ψεύδους δυνασεύουσιν·
 ὥστε οἱ Κατόλικοι διὰ τῆς δυνασείας, ἣν μετέρχον-
 ται, σαθρὰν καὶ ψευδῆ δεκνύουσι τὴν ἑαυτῶν διδα-
 σκαλίαν.

Δεύτερον, ἐπειδὴ βία εἰς τὰ τῆς πίστεως ἔδεπο-
 σῶς χωρεῖ· ἡ ψυχὴ πρέπει νὰ ὑποδεχθῇ τὴν πίσιν·
 ἐπειδὴ δὲ ἡ ψυχὴ πνεῦμά ἐστιν, ἡ σωματικὴ ἀνάγκη ἔ-
 πείθει αὐτήν· ἔσω· ὁ ὀρθόδοξος ἐκεῖνος ἐφοβήθη τὴν
 φυλακὴν, ἐδειλίασεν ὄρῶν τὰ δεσμά, ἐλυπήθη τὴν
 σέρησιν τῶν ὑπαρχόντων αὐτῆ, εἶπε διὰ τῶν χειλέων,
 γίνομαι Κατόλικος, ὤμωσε διὰ τῆς γλώσσης, ὅτι ἐδέ-
 χθη τὸν Κατολικισμόν, ἐπληροφορήθησιν σὺ, ὡ δυνά-
 ζα Κατόλικε, ὅτι καὶ ἡ ψυχὴ τῆ ὀρθοδόξου ἐπείσθη
 διὰ τῆς τυραννίας; πρῶτον πρέπει νὰ καταπειθῇ ἡ
 ψυχὴ, καὶ νὰ πισεύσῃ, ἔπειτα νὰ ὁμολογήσῃ τὰ
 χεῖλη καὶ ἡ γλῶσσα ἐκεῖνο ὅπερ ἡ ψυχὴ ἐδέχθη καὶ
 ἐπίστευσε. „καρδίᾳ γὰρ πισεύεται εἰς δικαιοσύνην, δι-
 „ δάσκει ὁ Θεὸς ἀπόστολος, σῶματι δὲ ὁμολογεῖται
 „ εἰς σωτηρίαν· „ σὺ δὲ, ἀντὶ νὰ πείσῃς τὴν ψυχὴν
 διὰ λόγου, βιάζεις τὸ σῶμα διὰ τῆς βίας. ἀντὶ νὰ
 θέλῃς τὴν συγκατάθεσιν τῆς ψυχῆς, ζητεῖς τὴν συγ-
 κατάνευσιν τῆς κεφαλῆς. ἔπειτα ἀναπαύεσαι εἰς αὐ-
 τὴν τὴν διὰ σῶματος βεβιασμένην ὁμολογίαν· καὶ χαί-
 ρεις, νομίζων, ὅτι ἐπήρσας προσήλυτον εἰς τὴν ἐκ-
 κλησίασεν τὴν Κατόλικαν. ἀλλὰ σφάλεις· διότι τὰ
 χεῖλη τῆ προσηλύτσεσ ὤμωσαν, ἡ δὲ ψυχὴ αὐτῆ ἐκ
 ἐπίστευσεν. ὅθεν ἐκ ἐποίησας Κατόλικον, ἀλλὰ ψεύ-
 σην, καὶ ὑποκριτὴν, καὶ θεοπαίκτην. ἔδειξ δύνатаι
 νὰ πισεύσῃ, εἰ μὴ ὁ Θεὸς Φωτίσῃ αὐτὸν διὰ τῆς αὐ-
 τῆ χάριτος· „ ἔδειξ δύνатаι ἐλθεῖν πρός με, εἰ μὴ
 „ ὁ Πατὴρ ὁ πέμψασμε ἐλκύσῃ αὐτόν. „ ὡσε πρέ-
 σπει νὰ ἔλθῃ ἡ χάρις τῆ Θεῆ ἐπ' ἐκεῖνον τὸν ἀνθρώ-
 πον,

Ῥωμ.
10, 10.

Ἰωάν. 6,
44.

πον, ὃν σὺ νομίζεις, ὅτι μέλλεις νὰ ἐλκύσῃς πρὸς τὴν ἀληθινὴν πίσιν. σὺ δὲ δέρξεις αὐτὸν, δεσμεύεις, διώκεις, ἐξορίζεις, τραυματίζεις, ἀποκτείνεις. εὐγέ σοι ὡς φαίνεται δι' αὐτῶν τῶν τρόπων καταδιβάσεις ἐπ' αὐτὸν τῆ Θεῷ τὰ χαρίσματα.

Τρίτον, ἐπειδὴ ὁ ἀρχηγὸς καὶ τελειωτὴς τῆς πίσεως, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐδύνατο μὲν ὡς Θεὸς παντοδύναμος νὰ βιάσῃ, καὶ ὅμως ἐχὶ μόνον ἐθένα ἐβίασεν, ἀλλὰ παρρησία ἐδίδαξεν, ὅτι ἐξ ἐλευθέρου θελήσεως καὶ προαιρέσεως ἐκείσε πρέπει ὁ ἄν-

Ἰωάν. 6, θρωπος νὰ ὑποδεχθῇ τῆς πίσεως τὸ χάρισμα ἢ μὴ
67.

ἢ καὶ ὑμεῖς θέλετε ὑπάγειν; ἢ ἔλεγε τοῖς δώδεκα ἀποστόλοις, ὅταν πολλοὶ τῶν μαθητῶν αὐτῷ ἀπῆλθον εἰς τὰ ὀπίσω, ἦγεν ἐπέσρεψαν εἰς τὴν προτέραν αὐτῶν ἀπισίαν. καὶ ἄλλοτε πάλιν φανερώτατα ἐνομο-

Μάρ. 8, θέτησε, λέγων ἢ εἴτις θέλει ὀπίσωμ ἐλθεῖν, ἀπαρ-
34.

ἢ νησάσω ἑαυτόν. ἢ ἀκείσε, ὦ Κατόλικε, τί λέγεις ὁ Δεσπότης τῶν ἀπάντων καὶ Κύριος; ἢ μὴ καὶ ὑμεῖς ἢ θέλετε ὑπάγειν; ἢ σὺ ῥαβδίζεις, ἵνα ἔλθωσι πρὸς τὴν πίσινσ. ὁ Κύριος νομοθετεῖ ἢ εἴτις θέλει ὀπίσωμ ἢ ἐλθεῖν ἢ σὺ καταναγκάζεις, ἐλθῆ, λέγεις, γίνε Κατόλικος, καὶν θέλης, καὶν μὴ θέλης. δίκαιος ὁ Κύριος ὤρισεν, ὅτι ἡ πίσις νὰ εἶναι θεληματικὴ καὶ προαιρετικὴ, ἵνα σεφανώσῃ ἔπειτα δικαίως τὲς εἰς αὐτὸν πισεύσαντας· διότι ἂν βιάσῃ, ἐ δύναται ἔπειτα, δίκαιος ὢν, νὰ σεφανώσῃ δικαίως. ἀλλὰ δεδόσθω ἐπ' αἰδυνάτε, ὅτι διὰ τῆς σωματικῆς ἀνάγκης ἐπεισας καὶ τὴν ψυχὴν τῆ ὀρθοδόξε πρὸς τὴν ὑποδοχὴν τῶν δογματῶν

σε· τί διὰ τῆς κατώρθωσας; ἔδεν. αὐτὸς μὲν ὁ
 ὑπὸ σε καταδυναστευθεὶς, καὶ ὀρθῆ ἀν ἦτον ἡ διδα-
 σκαλία σε, μισθὸν ἔκ ἔχει· διότι ἐκ ἐπίσευσεν ἐξ
 ἰδίας θελήσεως, ἀλλὰ κατεκάμφθη ὑπὸ τῆς τυραννι-
 κῆς ἀνάγκης· ἐκ εἰλκυσε αὐτὸν ὁ Πατὴρ ὁ ἐρά-
 νιος, ἀλλὰ κατέπληξεν αὐτὸν ἡ ῥάβδος σε ἡ φοβερά
 καὶ ἀκαταδάμαστος. σὺ δὲ ταλαίπωρε ἀμαρτάνεις
 ἀσύγνωστα, ἐπειδὴ καταπατεῖς τῆ Κυρίε τὰ νομο-
 θετήματα, ἐπειδὴ σθενύεις τὸ μέγα καύχημα τῆς
 χριστιανικῆς πίσεως· ὅπερ ἐστίν, ὅτι πάντες οἱ εἰς Χρι-
 στὸν πισεύσαντες, ἐκ ἐκ βίας ἢ ἀνάγκης, ἀλλ' ἰδίας
 γνώμῃ καὶ ἐκλογῇ καὶ προαιρέσει ἐπίσευσαν. τίς πο-
 τὲ τῶν ἀγίων Ἀποστόλων ἐβίασέ τινα, ἵνα πισεύσῃ;
 τίς ποτὲ τῶν διαδόχων αὐτῶν καὶ ἀγίων διδασκάλων
 τυραννικῶς τὴν πίσιν ἐκήρυξεν; οἱ μαθηταὶ τῆ Μαριά-
 μεθ μεταχειρίζονται τὴν ῥάβδον καὶ τὴν μάχαιραν,
 ἵνα τὸ ἑαυτῶν ἀπλώσωσι θρησκευμα· ὅθεν καὶ σὺ,
 ὅταν ῥαβδίσης καὶ σφάισης, τότε καὶ μὴ θέλων, δε-
 κνύεις ὁμοίαν τῇ πλάνῃ τῆ Μαριάμεθ τὴν σὴν πίσιν
 τὴν Κατόλικαν. βλέπεις πῶ σε κατανατᾷ ὁ τρόπος
 σε ὁ τυραννικὸς καὶ ἀπάνθρωπος;

Πόθεν παρέλαβες, ἀσπλαγχνε, ταύτην τὴν
 θρηωδίαν καὶ ἀμότητα; ποῖος σε ἐδίδαξε νὰ τυραννῆς
 τὴς ὁμοφυεῖς σοι ἀνθρώπους; ὁ Χριστὸς, ὁ ἀμνὸς ὁ
 ἄκακος; καὶ τίς ἀν τῆτο πισεύσῃ; αὐτὸς παρέδωκε
 μάθημα ταπεινοφροσύνης καὶ πραότητος· „ μάθετε *Ματθ.*
 „ ἀπ' ἐμοῦ, λέγων, ὅτι πραῖός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ *11, 29.*
 „ καρδίᾳ. „ τίς σε ἔμαθε νὰ κινήσῃ πόλεμον κατὰ

τῶν εἰρηνικῶν ἀνθρώπων, καὶ νὰ ἀδικῆς τὲς ἀθώους
 ἀσυμπαθέσταται; ὁ Χριστός, ὁ βασιλεὺς τῆς εἰρήνης
 καὶ τῆς δικαιοσύνης; καὶ τίς ἀν τῆτο πιθεύση; αὐ-
 τὸς ἐδίδαξεν, ὅταν ἐραπίζωσι τὴν μίαν σιαγόνα, νὰ
 σρέφωμεν καὶ τὴν ἄλλην· ὅταν ἀρπάζωσι τὸ ἱμάτιον,
 νὰ δίδωμεν καὶ τὸν χιτῶνα· νὰ εὐλογῶμεν τὲς διω-
 κῶντας, νὰ εὐχόμεθα ὑπὲρ τῶν ἐπηρεαζόντων, νὰ
 ἀγαπῶμεν καὶ τὲς τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐπιβέβησ καὶ Φο-
 νεῖς. τίς σε ἐσυμβέλευσε νὰ ἐκτείνης καὶ τὴν μάχαι-
 ραν κατὰ τῶν ἀόπλων ἀνθρώπων; ὁ Χριστός; ὁ ἐλέγ-
 ζας τὸν Πέτρον, ὅτε ἔκοψε τὸ ὠτίον τῆ Μάλχῃ, καὶ
 ἀπειλήσας αὐτὸν ἀπειλῆ μεγάλη καὶ εἰπῶν „ἀπό-
 σρεψόν σε τὴν μάχαιραν εἰς τὸν τόπον αὐτῆς.
 „ πάντες γὰρ οἱ λαβόντες μάχαιραν, ἐν μαχαίρᾳ
 „ ἀπολένται. „ ὁ Φιλανθρωπότητος ἐδίδαξέ σε τοι-
 αῦτα μαθήματα; ὁ ἀψάμενος τῆ ὠτίσ τῆ Μάλχῃ,
 καὶ εὐθὺς θεραπεύσας αὐτόν; ποῖον πνεῦμα σὲ κινεῖ,
 ἵνα λαμβάνης πῦρ καὶ ξίφος ἐναντίον εἰς ἐκείνης, οἵ-
 τινες ἀποσρέφονται τὸν Κατολκισμὸν σε; τὸ πνεῦμα
 τῆ Χριστῆ; μὴ γένοιτο. μία κόμη τῶν Σαμαρειτῶν
 ἀπεσρέφῃ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. τῆτο δὲ ἰδόντες ὁ Ἰά-
 κωβος καὶ ὁ Ἰωάννης τασῆτον παρωξύνθησαν, ὥστε
 ἤθελον κατακαῦσαι τὲς ἐν αὐτῇ οἰκέντας, ἐχὶ ὅμως
 πυρὶ γήινῳ, καθὼς κατακαίεις σὺ, ἀλλ' ἀπὸ τῆ
 ἔρανθ καταβάντι· „Κύριε, εἶπον, θέλεις εἶπωμεν,
 „ πῦρ καταβῆναι ἀπὸ τῆ ἔρανθ, καὶ ἀναλῶσαι αὐ-
 „ τὲς, ὡς καὶ Ἡλίας ἐποίησεν; „ ὁ δὲ Φιλάνθρωπος
 σραφεῖς, ἐπετίμησεν αὐτοῖς, καὶ εἶπεν· „ἐκ οἴδατε

Ματθ.
26, 52.

Λκκ.
22, 51.

Λκκ. 9,
54. 55.

„ οἷς πνεύματος ἐστὲ ὑμεῖς ; „ ποῖον πνεῦμα ἔχετε σύ ;
 τὸ τῆ Ἡλίας ; ἀπαγε· μηδὲ τῆτο. αὐτὸς διὰ προσα-
 γῆς Θεῶ, ἀπ' ἕρανῆ κατεβίβαζε πῦρ· σὺ ἰδίᾳ σε
 ἀσπλάχνῳ γνώμῃ λαμβάνεις εἰς χεῖρας τὰ πυροδό-
 λα ὄπλα τῆς γῆς. ποῖον πνεῦμα λοιπὸν ἔχετε ; τὸ
 τῆ ἀνθρωποκτόνου Διαβόλου, ὡς περ Φανερόν ἐστι, καὶ
 ἡμεῖς τῆτο σιωπήσωμεν. (I)

A 4

Μέγας

(I) „ Οὐ θαρρόεντων οἷς πεπιστεύκασι τὸ βιάζεσθαι, καὶ ἀναγκά-
 „ ζειν τὰς μὴ βεβημένους. ἕτως ὁ μὲν Διάβολος ἐπεὶ μηδὲν
 „ ἀληθὲς ἔχει, ἐν πελέκει καὶ λαξευτηρίῳ ἐπιβαίνων, κατεάσ- Ψαλ.
 „ σει τὰς θύρας τῶν δεχομένων αὐτόν. ὁ δὲ Σωτὴρ ἕτως 74, 6.
 „ ἐστὶ πρῶτος, ὡς διδάσκειν μὲν, εἴτις θέλει ὀπίσωμα ἐλθεῖν.
 „ καὶ ὁ θέλων εἶναίμα μαθητής. ἐρχόμενον δὲ πρὸς ἕκασον Ματθ.
 „ μὴ βιάζεσθαι, ἀλλὰ μάλλον κρείντε καὶ λέγει· ἀνοιξόνμοι 16, 24.
 „ ἀδελφίμας ὑμῶν· καὶ ἀνοίγοντων μὲν, εἰσέρχεται· ὁκέν- Ασμ.
 „ των δὲ καὶ μὴ θελόντων ἐκείνων, ἀναχωρεῖ. ἔ γὰρ ξίφε- 5, 2.
 „ σιν, ἢ βίβλεσιν, ἐδὲ διὰ στρατιωτῶν ἢ ἀλήθεια καταγγέλλε-
 „ ται, ἀλλὰ πειθοῦ καὶ συμβουλίας· ποία ἔν πειθῶ, ἐνθα Βα-
 „ σιλέως φόβος ; ἢ ποία συμβουλία, ἐν τῇ ὁ ἀντιλέγων τὸ τέλος
 „ ἐξορισμὸν ἔχει καὶ θάνατον ; καὶ ὁ μὲν Δαβὶδ, καίτοι Βα-
 „ σιλεύς ὢν, καὶ τὸν ἐχθρὸν ὑπὸ χεῖρας ἔχων, θέλοντάστε
 „ τὰς στρατιώτας ἀποιτεῖναι τὸν ἐχθρὸν, ἔ τῇ ἐξουσίᾳ κενώλυ-
 „ κεν, ἀλλ' ὡς ἡ Γραφή φησιν, ἐπεισε Δαβὶδ τὰς ἀνδρας αὐ- I Βασ.
 „ τὰ ἐν λόγοις, καὶ ἐκ ἔδωκεν αὐτοῖς ἀναστάντας θανατώσασαι 26, 9.
 „ τὸν Σαὺλ. αὐτὸς δὲ τὸν λόγον ἐκ ἔχων, μετ' ἐξουσίας πάν-
 „ τας βιάζεται. ἵνα δευχθῆ πᾶσιν, ὅτι ἡ φρόνησις αὐτῶν ἐκ ἐστὶ
 „ κατὰ Θεόν, ἀλλὰ ἀνθρωπίνῃ, κτ., Ἐαῦτα ὁ μέγας Ἀθα-
 „ νάσιος κατὰ τῶν Ἀρειανῶν, τῶν καταδυναστευόντων τὰς ὀρθοδό-
 „ ξους ἐν τῇ ἐπιστολ. τῇ πρὸς τὰς ἀπανταχῆ τὸν μονήρη βίον ἀσκ.
 „ σελ. 363. τῆ I. τόμ. τῆς τῶν Βενεδικτ. ἐκδόσ.

Μέγα ἀληθῶς καὶ τερατῶδες ἀνόμημα βλέπει
 ὁ κόσμος ὑπὸ τῶν Κατολικῶν ἐνεργέμενον. αὐτοὶ τῆς
 μὲν Ἑβραίας, τῆς τὸ ὄνομα τῆ Ἰησοῦ Χριστοῦ βλασφη-
 μούντας, ἔχι μόνον ἐ διώκουν, ἀλλὰ καὶ ἐλευθερίαν
 αὐτοῖς παρέχουσιν, ἵνα Συναγωγὰς οἰκοδομῶσι· τῆς
 δὲ Χριστιανῆς διώκουν καὶ κατατυραννῶσιν ἕως θανάτου.
 ἡ Συναγωγή ἡ Ἑβραϊκὴ παρὰ τοῖς Κατολικοῖς τιμω-
 τέρα ἐστὶ τῆς χριστιανικῆς τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησίας.
 εἰς τὴν Ρώμην καὶ εἰς πᾶσαν τὴν τῆ πάππα ἐπικρά-
 τειαν ὁ Ἑβραῖος ἔχει καὶ Συναγωγὴν καὶ ταφὴν, ὁ
 Χριστιανὸς ὁ ὀρθόδοξος ἐδὲ Ἐκκλησίαν, ἐδὲ γῆν ἵνα ἐν-
 ταφιασθῆ. εἰάν ὁ ὀρθόδοξος ἀπαθάνῃ ἐκεῖ, χωρὶς νε-
 δεχθῆ τὸν Κατολικισμόν, ῥίπτεται ἢ ἔξω τῆς πό-
 λεως ἀταφος, ἢ εἰς τὴν θάλασσαν, εἰάν ὁ τόπος τύ-
 χῃ παραθαλάσσιος. (1) ὡ τῆς ἀνηκέστου βαρβαρότη-

της.

- (1) Ἐπει 1758 διήρχοντό τινας ὀρθόδοξοι πρυγματευκαὶ διὰ
 τῆ Ἀγκῶνος, ἵνα ἐν τῇ εἰς τὴν Συνηγάμιαν ἐμπορικῇ πανηγύρει
 ἔλθωσιν. ἐκεῖ εἰς ἕξ αὐτῶν Ἀντωνέλλος τὸ ὄνομα, Μηκωνιά-
 της τὴν πατρίδα, ἀποπληξίᾳ πληγεὶς, ἐτελεύτησε. τῆτο μα-
 θόντες οἱ ἐκεῖ εὐραθέντες ὀρθόδοξοι, ἦλθον ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς χή-
 ρας γυναικὸς, ἐν ἧ ὁ ἄνθρωπος ἐτελεύτησε, ζητῶντες ἐνταφιά-
 σαι τὸ σῶμα. μὴ εὐρόντες δὲ τῆτο, ἠρώτησαν τὴν γυναῖκα,
 πῶ καὶ ὑπὸ τίνων ἐτάφη. ἡ δὲ ἐφανερώσεν αὐτοῖς πᾶσαν τὴν
 ἀλήθειαν· ἄνθρωποι, εἶπεν, Λύθεντικοὶ ἔλθόντες τὴν νύκτα,
 ἐνέθηκαν τὸ πτώμα ἐν τετρασημένῳ ξυλίνῳ κιβωτίῳ, εἶτα πλη-
 ρώσαντες αὐτὸ λίθων, κατεπόντισαν εἰς τὸ βάθος τῆς θαλάσ-
 σης. διατί, εἶπον οἱ ζητῶντες, ταῦτα ἔτως ἐποίησαν; διότι,
 ἀπεκρίθη ἡ γυνὴ, ἦτον χισματικὸς, καὶ ἔχι Κατόλικος· αὐτῆ

δὲ

τος, καὶ ἐξουσίαις ἀπανθρωπίας· καὶ τίς ταῦτα ὑμᾶς
 ἐδίδαξεν, ὧ ἀσυμπαθεῖς, καὶ πάντων ἀνθρώπων
 ἀπανθρωπότεροι;

A 5

Μήπως

δὲ ἡ ἁγία γῆ οἰσματοικῆς εἰδέχεται, ἵνα μὴ μιανθῇ· καὶ ση-
 μειώσον, ὅτι ἡ αὐτὴ ἁγία γῆ τῷ Ἀγκῶνος πληθὸς Ἑβραίων δε-
 χεται καὶ ζώτων, καὶ ἐνοικούντων, καὶ ἀπαθνησκόντων, καὶ
 ἐν αὐτῇ θάπτομένων, καὶ ὅμως εἰ μαιίνεται. Ἐν ἔτει 1762
 Δημήτριος τις Πιλοπονησίος τὴν ἰατρικὴν ἐσπέδαξεν ἐν Βουκουί-
 τῇ πόλει· ἀδειήσας δὲ ἀπέθανε, μὴ δεχθεὶς τὸν Κατολικὸν
 σμὸν. ὅθεν διὰ προσαγῆς τῶν ἐκεῖ ἐξουσιαζόντων, ἄρας τις ἐπὶ
 τῶν ὤμων αὐτοῦ τὸ σῶμα, ὡσπερ ἄσκιον, ἢ ἄλλο τι φόρτωμα,
 ἐξήρπεν ἐν λάκκῳ ἐξω τῆς πόλεως. ἐν ἔτει 1758 ὁ ἐκ Κασο-
 ρίης ὀρμώμενος πραγματοεὐτῆς Γεώργιος Μιχαὴλ τὴν Πράγαν
 διερχόμενος, ἵνα εἰς τὴν ἐν τῇ Λειψίᾳ ἐμπορικὴν ἔλθῃ πανήγυ-
 ριν, ἀδειήσας ἐτελεύτησε· προσέδραμον ἔν οἱ ἐκεῖ τυχόντες
 ὀρθόδοξοι πρὸς τὰς Κατολικὰς ἐκκλησιαστικὰς προεσώτας τῆς
 Πράγας, ζητῶντες ἀδειαν, ἵνα τὸν νεκρὸν θάψωσιν. οἱ δὲ ἀντι-
 λεεῖς ἐπέβαιον καὶ ἀσπλαγχοὶ ἐγκαταδιῆσαν τὸ σῶμα ἐν ἐπέ-
 τρεπον· ἀλλὰ πρέπει νὰ μείνῃ ἀτάφον ἔλεγον, ὡς οἰσματοικῆς
 ἀνθρώπου πτώμα· μόλις δὲ διὰ πολλῆς ἐκείνης συγκατένευσαν
 νὰ ταφῇ· ἀλλὰ πᾶς εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης, διὰ νὰ κα-
 ταιχύνωσι τὰς εὐσεβεῖς Χριστιανὰς οἱ καταροχνημένοι καὶ ἀπάνθρω-
 ποι. ἐτάφη λοιπὸν ὑποκάτω εἰς τὴν κρεμάσαν τῷ μὴ καταδί-
 κα ὀρθόδοξον τὸ σῶμα ὑπὸ τῶν ἐκεῖ εὐρεθέντων ὁμοπίστων· οἱ
 τινες τὴν αἰσχύνην μὴ φέροντες, τῇ κραταιοτάτῃ Αὐτοκρατο-
 ρίσσῃ προσέδραμον κλαίοντες, δι' ἣν ἔπαθαν ἀτιμίαν καὶ ἄνειδος.
 ἡ δὲ Φιλανθρωπευσάμενη ἐπέλευσε νὰ ταφῇ τὸ σῶμα εἰς μίαν
 τῶν Κατολικῶν Ἐκκλησιῶν. ἡ προσαγὴ αὐτῆς ἐφθάσεν εἰς τὴν
 Πράγαν τρεῖς ἡμέρας ὕστερον. ὅθεν ἀνεσκάφθη ὁ τάφος, καὶ
 ἐξεβλήθη τὸ ὀδυρὸν σῶμα, καὶ πάλιν ἐτάφη κατὰ τὴν βασι-
 λικὴν προσαγὴν.

Δεκ. Μήπως τὸ εὐαγγελικὸν, „ ἀνάγκασον εἰσελ-
 14, 23. „ θεῖν, ἵνα γεμιθῇ ὁ οἶκός μου; „ ἀνάγκασον, τίς σοι
 λέγει, μὴ ἀναγκάσης; ἀλλὰ πῶς; διὰ μαχαίρας,
 καὶ πυρὸς, καὶ ξίφους; αὐτὰ εἰσιν ἐκ διαμέτρων ἐναν-
 τία τῇ διδασκαλίᾳ τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ, τῷ πραΰ καὶ ἀνε-
 ξικάκῳ καὶ ταπεινῷ, τῷ νομοθετήσαντος τὴν τῶν
 ἐχθρῶν ἀγάπην, τῷ δόντος εἰρήνην ἐν ἐρανῶ καὶ ἐπι-
 γῆς, τῷ προσάξαντος μὴ καταφρενεῖν ἐνός τῶν μι-
 κρῶν τέτων, τῷ ἀπειλήσαντος κόλασιν τῶ λέγοντι
 τῶ ἀδελφῷ αὐτῷ, μωρὲ, τῷ θεμελιώσαντος πᾶσαν
 τὴν ἡθικὴν αὐτῷ διδασκαλίαν ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῆς με-
 ταξὺ ἀλλήλων ἀγάπης. εἶπεν ἀληθῶς ὁ Κύριος,
 Ματθ. „ ἐκ ἧλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν, „ ἀλλὰ
 10, 34. τίς ἐκ οἶδεν, ὅτι περὶ τῆς μαχαίρας ἐλάλησεν, ἢ κα-
 τὰ τῶν πιστῶν ἔλαβον οἱ ἄπιστοι; τίς ἐκ οἶδεν, ὅτι οἱ
 πιστοὶ ἐδέποτε ἐχὶ μόνον κατὰ τῶν πιστῶν, ἀλλὰ ἐδὲ
 κατὰ τῶν ἀπίστων τῶν ἀποκτεινόντων αὐτοὺς ἔλαβον
 μάχαιραν; ἀνάγκασον γὰρ ἀλλὰ πῶς; καθὼς οἱ
 εἰδωλολάτραι; καθὼς ἠνάγκαζον τοὺς πιστοὺς οἱ τύραν-
 νοὶ καὶ οἱ δυνάσαι; ἐχί. σὺ ἐχ ὑπάρχεις ὑπηρέτης
 τῶν εἰδώλων, καὶ δῆλος τῷ Διαβόλῳ, ἵνα ἀναγκάσης
 καθὼς ἐκεῖνοι. σὺ καυχᾶσαι, λέγων· ἐγὼ εἰμι ἀπο-
 σόλικος. λοιπὸν ἀνάγκασον, καθὼς ἠνάγκαζον οἱ
 ἅγιοι Ἀπόστολοι. ἐράβδιζον οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι; ἐδέ-
 σμευον; ἐξώριζον; ἤεπαζον τὰ ὑπάρχοντα; ἐσφά-
 λιζον εἰς φυλακὴν; ἐσφάζον, ἢ ἔκαμον ζῶντας τοὺς
 ἀνθρώπους; μετεχειρίσθησαν ποτὲ βίαν, ἢ δυνατείαν
 παρὰ μικροτάτην; μὴ γένοιτο· ἐδέποτε. πῶς λοιπὸν
 αὐτοὶ

αὐτοὶ ἠνάγκαζον; διὰ τῆς διδασκαλίας τῶν ὀρθῶν
 δογμάτων ἔπεισον τὸν νῦν, διὰ τῆ θεοφιλῆς αὐτῶν
 βίβειλον τὴν θέλησιν, καὶ διὰ τῶν θαυμάτων
 ἐπισημοῦσαν ὅσους ἦσαν ἀξιοὶ νὰ ὑποδεχθῶσι τὸ μέγα
 τῆς πίστεως χάρισμα. ἔτω λοιπὸν καὶ σὺ ἀνάγκασον.
 εἰπέ λόγον, εἰ ἔχεις· δεῖξον βίβειλον ἐνάρετον, ἀφ' ἧ
 ἀποκτήσεως· ποιήσον θαύματα, εἰ ἔχεις δύνασιν, ἀληθῆ
 ὁμῶς, καὶ ἔχι ψευδεπίπλασμα, καθὼς πολλάκις συν-
 ηθίζεις. ἔτω διδάσκοντες οἱ θεοκήρυκες Ἀπόστολοι,
 ἐπέσρεψαν τὸν κόσμον ἐκ τῆς ἀπιστίας· ἐκεῖνοι γάρ φη-
 σιν „ ἐξεληθόντες ἐκήρυττον πανταχῶ, τῆ Κυρίῃ Μάρκ.
16, 20.
 „ συνεργῶντος, καὶ τὸν λόγον βεβαιῶντος, διὰ τῶν ἐπ-
 „ ἀκολοθῶντων σημείων. „ αὕτη ἐστὶν ἡ ἀνάγκη ἡ θεο-
 πρεπῆς καὶ γλυκεία καὶ σωτήριος, περὶ ἧς ὁ Χριστὸς
 ἐλάλησε, λέγων· „ ἀνάγκασον εἰσελεθῆναι, ἵνα γεμι- Λευκ.
14, 23.
 „ θῆ ὁ οἶκός μου· „ ἔχι δὲ ἡν σὺ μετέρχεσαι, ἡ διαβο-
 λικὴ, καὶ πικρὰ, καὶ ὀλέθριος.

Ἐπρεπεν ἀληθῶς, καὶ εἰ ἂν ὁ λόγος, ἡ ὀρθότε-
 ρον εἰπεῖν, οἱ πολλοὶ καὶ ἀμετροὶ λόγοι, οἱ θεῖοι καὶ
 ἀνθρώπινοι ἐδεποσῶς πείθωσι τὰς Κατολίκες νὰ πα-
 ραιτήσωσι τὰς τοιαύτας δυναστείας, δι' ὧν ἐξήλειψαν
 ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς τοσῶτον πλῆθος ἀνθρώπων,
 ὅσον ἐδὲ οἱ διωγμοὶ πάντων τῶν τυράννων ἐξηφάνισαν,
 καὶ νὰ πείσῃ αὐτὰς τὸ πρόσφατον, καὶ ὑπ' ὄψιν τῆς
 Πολονίας παραδείγμα.

Ἀπὸ τῆ 1717 ἔτους ἤρξαντο οἱ Κατόλικοι τὸν
 διωγμὸν ἐν τῇ Πολονίᾳ, πρῶτον μὲν κατὰ τῶν Προ-
 τεσάντων, εἶτα ἐν ἔτει 1765 καὶ κατὰ τῶν ἐν Λιθου-
 νίας

νία ὀρθοδόξων. δεσμὰ, Φυλακαὶ, ἔξορία, Φορο-
 κτονία, δημεύσεις ὑπαρχόντων, ἀρπαγαὶ Ἐκκλη-
 σιῶν, καὶ ἄλλα μύρια μυρίων κακά. ὅσις ἤθελεν ἢ
 νὰ βηπτίση τὸ ἑαυτῷ τέκνον, ἢ νὰ θάψῃ τὸν νεκρὸν
 αὐτῷ, ἢ νὰ μεταλάβῃ τῆς Θείας εὐχαριστίας, ἔπρεπε
 πρῶτον νὰ πληρώσῃ ἀρεκτά. δυνατεῖαι καὶ τυραν-
 νία ἀμετροὶ κατ' ἐκείνων, οἵτινες ἐκ ἠθέλου γενέσθαι
 Κατόλικοι. ἐσερήθησαν πάσης ἀξίας καὶ προνομίαι
 καὶ δικαιώματος καὶ τάξεως οἱ Ἄρχοντες, οἱ μὴ ὄν-
 τες Κατόλικοι. τῶν δικαιωμάτων τῶν ἐπιτηρητῶν
 καὶ ὑπερασπιστῶν ἦσαν πρὸς ταῖς ἄλλαις Βασιλείαις
 καὶ ἡ μεγάλη τῶν Ῥώσων Αὐτοκρατορία, διὰ τὸν ἐν
 ἔτει 1686 μεταξὺ Ῥώσων καὶ Πολόνων γενόμενον συμ-
 βιβασμὸν. οἱ Ἄρχοντες οἱ ἀδικηθέντες προσέδραμον
 πρὸς τὰς Βασιλεῖς τὰς διεκδικητὰς τῶν δικαιωμάτων
 αὐτῶν, ἦγον πρὸς τὸν Σβετίας, καὶ τὸν Περσίας,
 καὶ τὸν Δανίας, καὶ τὸν Ῥωσσίας. καὶ πάντες μὲν
 ἔτοι ἐδικαίωσαν αὐτῆς. ἡ δὲ ὀρθοδόξοτάτη τρισμε-
 γίστη ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΑ ἡ Β'. ἡ Αὐτοκράτωρ πάσης
 Ῥωσσίας ἦς ἡ εὐσέβεια, καὶ ἡ ἀρετή, καὶ τὰ προ-
 τερήματα θάμβος καὶ δέγνημα ἔγιναν ἀπὸ ἀνατολῶν
 ἕως μέχρι δυσμῶν· αὐτὴ ἡ ΣΕΒΑΣΤΗ ΑΥΓΟΥ-
 ΣΤΑ, ἡ ὑπὸ Θεῷ δόξη καὶ τιμῇ καὶ θριάμβοις
 καὶ παντὶ καταπλετιθεῖσα χαρίσματι, Φιλοδί-
 καιος ἔσα καὶ Φιλανθρωποτάτη, ἐ μόνον διὰ λόγους
 τὰς ἀδικηθέντας ἐδικαίωσεν, ἀλλὰ καὶ δι' ἔργους ἐβοή-
 θησε καὶ ὑπερασπίσατο, ἀπέσειλε δηλαδὴ τὸν ἑαυ-
 τῆς Φιλόχριστον στρατὸν εἰς τὴν Πολονίαν, ἵνα καθη-
 συχάσῃ

ευχάσθη τὰ μεγάλα σκάνδαλα, καὶ διεδικήσθη κατὰ
τὸ δίκαιωμα τῶ εἰρημένε συμβιβασμῷ τῶ ἀδικημένε,
καὶ πείσθη ἀποδοθῆναι αὐτοῖς τὰ παλαιὰ αὐτῶν προ-
νόμια, καὶ εἰρηνεύσθη τὴν ἐπαρχίαν ἐκείνην. ἔργον
τῆτο νόμιμον, καὶ βασιλικόν, καὶ δίκαιον, καὶ ἐπαι-
νετόν. οἱ Πολόνοι οἱ Κατόλικοι αὐτίς νὰ ἐπαινέσωσι
τῆς Αὐτοκράτορος Αὐγέτης τὴν δικαιοπραγίαν καὶ
Φιλανθρωπίαν, καὶ νὰ ἀποδώσωσι τὰ τῶν ἀδικηθέν-
των δικαιώματα, καὶ νὰ ἀνακαλέσωσι τὴν ἀπολε-
θεῖσαν εἰρήνην, ἐπικαλῶνται τὴν συμμαχίαν τῶν
Τέρκων, ὑποχεδέντες αὐτοῖς, ὡς πολλοὶ λέγουσι, μι-
θὸν τῆς συμμαχίας καὶ βραβεῖον πᾶσαν τὴν Οὐ-
κραΐναν. ὁ σκοπὸς καὶ τὸ τέλος ἦτον, ἵνα ἐνωθῶσιν
οἱ Τέρκοι οἱ ἄπιστοι μετὰ τῶν Πολόνων τῶν Κατολί-
κων, καὶ ἀφανίσωσι τὴν χριστιανικωτάτην Αὐτοκρα-
τορίαν τῶν Ῥώσων, τὴν μεσίτιν τῆς εἰρήνης καὶ τῆς
δικαιοσύνης· καὶ ἔτω νὰ ἐπεκτείνωσι τὸν Κατολικισμόν
ἄμα καὶ τὸν Τερκισμόν, ἕως τὸ ἔχαστον πέρασ τῶ
ἀρκτικῶ πόλε. ἐντεῦθεν ζηλῶσι δικαίως οἱ γείτονεσ
Βασιλεῖς, καὶ ζητῶσι τὰς ἰδίας ἐπαρχίας κατὰ
τὰ παλαιὰ αὐτῶν δικαιώματα. ἐντεῦθεν ἡ τε-
τραμερῆς τῆς Πολονίας διαίρεσις. ἐντεῦθεν ὁ ἔξα-
ετῆς φρικτὸς μετὰξὺ Ῥώσων καὶ Τέρκων πόλε-
μος· αἱμάτων χύσεισ ἀνθρωπίνων ποταμιδόν· αἰχ-
μαλωσίαι Χριστιανῶν ἀναριθμητῶν· ἀφανισμὸς τῶν
δυσυχῶν Χριστιανῶν τῶν Πελοποννησίων, καὶ Μεσο-
λογγιτῶν καὶ τῶν ἐν τῶ Ἀνατολικῶ κατοικούν-
των·

των· (1) κατεδαφισμοὶ χωρίων καὶ πόλεων καὶ Φε-
ρίων·

(1) Τῶν πολλοὶ μὲν ἐν φόβῳ μαχαίρας ἀπέθανον· ἄλλοι δὲ τὸν ἀριθμὸν ἄμετροι, ἄνδρες εὐγενεῖς, γυναῖκες τίμιαι, κόραι ἀπα-
λαὶ καὶ καλοαναθρεμμέναι, μητέρες τὰ γαλακτοτροφόμενα
αὐτῶν βρέφη ἐν ταῖς ἀγκύλαις βασάζουσαι, ἱερεῖς καὶ κληρικοὶ
καὶ ἀρχιερεῖς, ὡς ἠκέδη, αἰχμάλωτοι, γυμνοὶ, δέσμιοι
ἐσύροντο εἰς πᾶσαν τὴν Τέρκιην Εὐρώπην, καθάπερ ἄλογα κτή-
νη παλόμενοι, τινὲς δὲ καὶ εἰς τὴν Ἀσίαν μετεκομίδησαν πω-
ληθέντες, καὶ ὑπὸ Τέρκων ἀγοραθέντες· πολλαὶ δὲ χιλιάδες
κατέφυγον εἰς τὴν Ζάικινδον, ὧν οἱ περισσότεροι διὰ τὴν τῆς τόπῃ
συνότητα, αἰθριοὶ, πεινασμένοι, γυμνοὶ, λοιμικῇ νόσῳ βασκα-
νιδέντες, ἀπέθανον· οἱ δὲ περιλειπόμενοι ἐβιάθησαν ὑπὸ τῶν
ἐκεῖ κρατάντων, ἵνα εἰς τὴν Πελοπόννησον ἐπιστρέψωσιν. ὅθεν ἐξ
αὐτῶν ναὺς πλήρης, εἴτε διὰ τὸ πολὺ βῆρος τῶν ἀνθρώπων, εἴτε
διὰ τὰς ἐναντίας ἀνέμους, αὐτανδρὸς κατὰ κοντιδίη εἰς τὴν θάλασ-
σαν. καὶ ταῦτα μὲν ἔτσι ἔπαυον. εἰς δὲ τὴν Λῆμμον ἀποκε-
φαλίζουσι οἱ Τέρκοι τὸν Ἀρχιερέα καὶ τὰς προεστώτας τῶν Χρι-
σιανῶν ἅπαντας· εἰς τὴν Σμύρνην σφάζουσι ὡς πρόβατα τὰς
Χριστιανὰς ἐξερχομένας τῆς Ἐκκλησίας. εἰς τὴν Λάρισσαν ἀπο-
κτείνουσι πολλὰς, ἐγκυμῶσι τὴν Ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Ἀχιλλίης,
τὴν ἀρχιεπισκοπικὴν, κατεδαφίζουσι τὴν σκέπην αὐτῆς, καὶ τὰς
τέσσαρας τεῖχος γυμνὰς ἀφέντες, κατέκλεισαν αὐτάς· εἰς τὴν
Φιλιππόπολιν βιάζουσι τὰς Χριστιανὰς, ἀρπάζουσι τὰ ὑπάρχον-
τα αὐτῶν, καίουσι τὰς αὐτῶν οἰκίας, φονεύουσι καθ' ἡμέραν
εἰς τὴν Κωνσταντινόπολιν τὸν μὲν πρέσβυν τῆς Ἀβερσίας, τὸν βα-
σιλικόντε ἅμα καὶ Καισαρικόν, διατὶ ἠθέλησε νὰ εἶδῃ τὸ Σαντ-
ζάκι, τοσῶτον βιάζουσι καὶ σπαθοκτυπέουσιν, ἕως ἃ ἐμεινεν
ἡμίθνητος· τὴν δὲ γυναῖκα αὐτῆς δείραντες ἀνιλεῶς, ἐξορύττουσι
τὸν ἕνα τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῆς· τὰς δὲ θυγατέρας αὐτῆς βράβι-
ζουσι, καὶ περιβρίζουσι, καὶ δέβρουσι· εἰς δὲ τὴν πατριαρχικὴν
ἐλθόν-

ρίων· ἄλλα δυσυχῆματα ἀναρίθμητα ὅσα ἀναγκαίως
 συνεπισύρουν οἱ μεγάλοι πόλεμοι.

Ταῦτος

ἐλθόντες Ἐκκλησίαν, εἰς τὸ θυσιαστήριον εἰσῆλθον, ἅπαντα πε-
 ριρρευήσαντες, καὶ αὐτὰς τὰς τῶν ἀγίων λειψάνων θήκας (ἐξή-
 τεν ἐκεῖ εὐρεῖν τὸν Στέφανον, τὸν λεγόμενον Πέκολον, ὡς τά-
 χα ἐκεῖ κρυπτόμενον)· εἶτα συλλαβόντες τὸν Πατριάρχην τὸν
 Μελέτιον, ἤγαγον αὐτὸν ἐπὶ τὸν Φῶρον, ἤγαγον εἰς τὸν τόπον
 τῶν βασανιστηρίων καὶ τῆς καταδίκης· σὺν αὐτῷ δὲ καὶ τὸν μέ-
 γαν Οἰκονόμον, καὶ τὸν Πρωτοσύγκελλον, καὶ τὸν Ἀρχιδιάκο-
 νον, καὶ τὸν Δευτερεύοντα, καὶ ἄλλας ὅσοι κατ' ἐκείνην τῆν
 ὥραν μετὰ τῆ Πατριάρχου εὐρέθησαν· τέρας μασιζάντες, καὶ
 σφραβλώσαντες, καὶ ποικίλαις βασάνοις βασανίσαντες, ὡς ἐγνώ-
 ρισταν ὅτι ἦσαν ἀθῶοι, ἐξήγαγον αὐτοὺς τῷ Φῶρι. καὶ ὁ μὲν
 Πατριάρχης ἐπέμφθη εἰς ἔξορίαν, ὁ δὲ μέγας Οἰκονόμος μετὰ
 ἡμέρας τέσσαρας ἐτελεύτησε, τῷ δὲ Ἀρχιδιάκονῳ ἔμεινε παρά-
 λυτος καὶ ἐκτεταπισμένη ἡ ἑτέρα τῶν χειρῶν, ὁ δὲ Πρωτοσύ-
 κελλος μόλις ἐθεράπευσε τῶν ποδῶν αὐτοῦ τὰς μύλοπας· ἐκ τῶν
 χωρίων τῆς Μολδαβίας καὶ Βλαχίας ἱκανὸς, ἀνδραστε καὶ γυ-
 ναῖκας ἠχμαλώτευσαν, καὶ πολλὰς ἐφόνευσαν· τὸν δὲ ἡγεμόνα
 τῆς Μολδαβίας τὸν Καλλιμάχην, καὶ τὸν μέγαν διερμηνέα,
 τὸν Νικόλαον τὸν Σῆττον ἐπὶ προφάσει προδοσίας ξίφει ἀπέκτει-
 ναν. Τὴν Μοσχόπολιν ἅπασαν ἐξηφάνισαν, τῶν Τρικάλων τὸ
 ἥμισυ πυρὶ κατέκαυσαν. ἀλλὰ τίς δύναται νὰ ἐκτραγῶδησῃ
 πάντα τὰ ἄμετρα κακὰ, ὅσα οἱ Χριστιανοὶ ἅπαντες, οἱ εἰς τὴν
 ἐπι κράτιαν τῶν Τούρκων εὐρισκόμενοι, ὑπέμειναν ἐν τῷ ἐσχάτῳ
 τάτῳ πολέμῳ; αὐτὰ εἰσὶν ὑπόθεσις βιβλίου ὀλοκλήρατε καὶ με-
 γάλῃ. ὅπερ ὁ καιρὸς ἕως φανερώσει· καὶ ταῦτα μὲν οἱ Τούρ-
 κοι, οἵτινες ἔ μόνον πολλὰς ἰδιώτας Κατολίκας εἶχον συσφραγευ-
 μένας αὐτοῖς ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλος τῆ πολέμου, ἀλλὰ καίτινας
 Κατολίκας Βασιλείας ὑπερασπισαῖς καὶ βοηθὰς, καὶ κρυφίως
 σταντῖ

Ταῦτα προεξένησεν ὁ Κατόλικος ζῆλος· ἔτσι εἶ-
 πὴν οἱ ὠραῖοι καρποὶ τῶν καλῶν σπερμάτων τῆς τῶν
 Κατολικῶν καταδυναστείας· ταῦτά εἰσι τὰ θεάρεστα
 καὶ χριστιανικὰ κέρδη, ἀ' ἐκέρδησαν οἱ Κατόλικοι.
 κατεκρήμνισεν ἀληθῶς εἰς τὸν Κατολικισμὸν ἢ ἐν Πο-
 λονία τῶν Κατολικῶν δυναστεία πάντας τὰς ἀδυνεσέ-
 ρους, τὰς μὴ δυναθέντας βασιάσαι τῆς χαλεπότητος
 τὸ βάρος. ἀλλὰ ποῖον τῶν Κατολικῶν τὸ ὄφελος;
 ποῖον κέρδος ἢ αὐξήσιν ἐκ τῆς ἔλαβεν ἡ Ἐκκλησία
 ἢ Κατόλिका; ἰδὲ χιλιάδες χιλιάδων τῶν βίᾳ ἀποσα-
 τησάντων ὀρθοδόξων, τῆς ἐλευθερίας αὐτῶν τυχεῖσαι,
 ἐπέσρεψαν εὐθὺς ἐπὶ τὴν προτέραν ὀρθοδοξίαν, καὶ
 ἔτι κατ' ἑκάστην ἡμέραν πλήθη πολυάριθμα, ὡς ἀκού-
 μεν, μετανεῦσι καὶ ἐπιτρέφουσι τῆτό ἐσι παράδειγ-
 μα πρόσφατον, πασιδῆλον, καθαρῶτατον, ζῶν καὶ
 λαλῆν, καὶ ἐπομένως ἀρκετὸν νὰ πείσῃ τὰς Κατολί-
 κους νὰ παύσωσι τέλος πάντων τὰς παραλόγους καὶ
 ἀδίκους καὶ ὀλεθρίους κατὰ τῶν Χριστιανῶν δυναστείας,
 καὶ ἀφήσωσιν αὐτοῖς τὴν ἐλευθερίαν τῆς ψυχῆς καὶ
 τοῦ νοῦς, ἣν ὁ παντοδύναμος καὶ ποιητὴς Θεὸς ἐχάρι-

68

παντὶ τρόπῳ συμμαχέσας· πρόδες τοῖς κακοῖς τέτοις καὶ τὰ
 ἐν τῇ Πολονίᾳ, ὅσα ἐποίησαν οἱ Κοινοφεδεράτοι, ἀδικῶντες, ἀρ-
 πάζοντες, δυναστεύοντες, καίοντες καὶ ἀφανίζοντες· κορωνίς δὲ
 τῶν κακῶν, ἧν ἐποίησαν, ἡ Παύροκτονία· διότι καὶ ἐπ'
 αὐτῶν τὸν Βασιλέα αὐτῶν οἱ Θεοσυγεῖς Κοινοφεδεράτοι οἱ Κατό-
 λικοι τὰς χεῖρας ἐξέτειναν τύψαντες ἀνιλεῶς, καὶ περισύραντες
 περιφρονητικῶς, καὶ θανατηφόρως τὴν κεφαλὴν αὐτῆ κατα-
 τράνματιπαντες.

σε παντὶ ἀνθρώπῳ· ἀλλ' ἰδὲ πάλιν δυναστεία προκύπτει τῶν Κατολικῶν, καὶ τυραννία κατὰ τῶν ὀρθοδόξων. ἐνδέχεται γὰρ καρποφορήσωσι καὶ αὐταὶ τὸς καρπὸς, ἕως ἐκαρποφόρησαν αἱ γινόμεναι ἐν τῇ Πολονίᾳ. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς δυναστείας, ἣν οἱ Κατόλικοι ἤρξαντο, ὡς ἔγραψας μεταχειρίζεσθαι κατὰ τῶν ὀρθοδόξων, ἵνα ὑποδεχθῶσι τὸ παρ' αὐτῶν συντεθὲν τετραγλωσσον ὑπὲρ τῆς Κατολικισμῆ βιβλιαρίου.

Ἐὰν δὲ τῆτο ἄλλα ἐπιχειρήματα εἰ περιέχη, εἰμὴ ὅσα ἐφανερώσας μοι, ἀνίσχυρόν ἐστι, καὶ χειρὸς ἀμαθῆς πόνημα. Μὴ ἀκέετε, ἀδελφοί, λέγετε τὸ βιβλιαρίον, τρεῖς κακὸς ἀνθρώπους, Φώτιον καὶ Μάρκον Ἐφέσῃ, (τὸν τρίτον ἐκ οἶδα, διατὶ παρεσιώπησας, χάσμα καταλιπὼν ἐν τῷ μέσῳ,) ἔτσι οἱ τρεῖς διεχώρισαν τὴν ἑνωσιν τῆς Ἐκκλησίας. διὰ τῆτό ἐσε κεχωρισμένοι ἀπὸ τῆς ἀληθοῦς ἡμῶν Ἐκκλησίας ἄχρι τῆδε.

Ἄδικως ὁ σοφὸς τῆς βιβλιαρίας Συγγραφεὺς αἰτιᾶται καὶ κατακρίνει τὸς ἀδῶς. οἱ πρωταῖτιοι τῆς χωρισμῆς, περὶ εἰ λαλεῖ, ἐκ εἰσὶν ὁ Φώτιος, ἐδὲ ὁ Μάρκος, ἀλλ' ὁ Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστῆς, καὶ ὁ Παῦλος ὁ Ἀπόστολος. αὐτοὶ, δι' ὧν εἶπον καὶ ἔπραξαν, διεχώρισαν τὴν ἑνωσιν. ὁ μὲν Ἰωάννης ἐδίδαξεν ἔτω·

„ τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁ παρὰ τῆς Πατρὸς ἐκ-
 „ πορεύεται. „ τῆτο τὸ δόγμα παραλαβῆσα ἀπ' ^{Ἰωάν.} 15, 26.
 ἀρχῆς καὶ ἡ Ἐκκλησία ἡ Κατόλικα, ἡ Ῥωμάνια, ἐπί-

ξευε, καὶ ἐδίδασκε, καὶ διὰ τῶ Συμβόλου τῆς πρώτης
 καὶ δευτέρας οἰκουμενικῆς Συνόδου κατ' ἐκάστην ἡμέραν
 ὠμολόγει καὶ ἐκήρυττε, χίλια ἔτη καὶ ἐπέκεινα. με-
 τὰ τὰ ἔτη ταῦτα ἤλλαξε γνώμην, καὶ ἐπίστευσεν, ὅτι
 τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας ἐκπορεύεται ἐκ τῶ Πατρὸς
 καὶ ἐκ τῶ Υἱῶ ὅθεν ἐπρόθεσεν εἰς τὸ εἰρημένον Σύμ-
 βολον τὴν προοδήκην, Filioque, ἦγαν καὶ ἐκ τῶ Υἱῶ.
 ἔδεποσῶς ἔπρεπεν ἡ Ῥωμάναι Ἐκκλησία νὰ πράξῃ
 τοιοῦτον πρᾶγμα. πρῶτον, ἐπειδὴ περὶ τῆς ἐκπο-
 ρεύσεως τῶ πανάγιου Πνεύματος ὁ Εὐαγγελιστῆς Ἰωάν-
 νης, ἡ πηγὴ καὶ ἀρχὴ τῆς θεολογίας, σαφῶς καὶ
 καθαρῶς καὶ ἀνεπτυγμένως καὶ διηκριβωμένως καὶ
 ἐμφαντικῶς διέλαβεν, εἰπὼν· „τὸ Πνεῦμα τῆς ἀλη-
 „θείας, ὁ παρὰ τῶ Πατρὸς ἐκπορεύεται.„ 2. Ἐπει-
 δὴ τὸ δόγμα τῆτο, τὸ καὶ ἐκ τῶ Υἱῶ, ἔ μόνον εἰς
 ἑδὲν μέρος τῆς θείας Γραφῆς περιέχεται, ἑδὲ μετὰ
 λόγος συνάγεται, ἀλλ' ἀντιμάχεται αὐτῇ προφανέ-
 σατα. 3. Ἐπειδὴ, διὰ τὴς ἀφορισμῶς καὶ τὰ ἀνα-
 θέματα τῶν ἁγίων οἰκουμενικῶν Συνόδων ἐναντίον εἰς
 ἐκεῖνον, ὅσις τολμήσει νὰ προσθήσῃ ἢ ἀφαιρέσῃ εἰς τὸ
 ἅγιον Σύμβολον, ἑδεμίαν ἐξουσίαν εἶχε νὰ προσθήσῃ
 εἰς αὐτὸ ἑδὲ καὶ μίαν συλλαβὴν. 4. Ἐπειδὴ, λέγε-
 σα, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τῶ Πα-
 τρὸς καὶ ἐκ τῶ Υἱῶ, ὁμολογεῖ, καὶ μὴ θέλῃσα, δύο
 ἀρχαίς, καὶ δύο αἰτία εἰς τὴν Θεότητα, τὸν Πατέρα
 δηλαδὴ καὶ τὸν Υἱόν, καὶ ἕτως ἀναιρέσα τὴν μίαν
 καὶ μόνην ἀρχὴν, συνίστησι δυαρχίαν. 5. Ἐπειδὴ ἡ
 ἐκπόρευσις τῶ ἁγίου Πνεύματος, ὑπόθεσις ἐστὶ θεία

καὶ ὑψηλὴ καὶ ἀχώρητος καὶ ἀκατανόητος, (1) ἦν ὅσον περισσότερον περιεργαζόμεθα, τόσον ὁ νῆς ἀτονεῖ καὶ σκοτίζεται. ὁθεν τὸ ἀσφαλέςατον καὶ ἀληθέςατον καὶ βεβαιότατον δόγμα ἐστὶ τὸ νὰ πιστεύωμεν καὶ λέγωμεν περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τῆ ἀγίας Πνεύματος τὰ αὐτὰ λόγια, τὰ διδασκόμενα ὑπὸ τῆς ἀγίας Γραφῆς, τὰ δὲ ἄλλα νὰ ἀποσρεφώμεθα ὡς ἀβέβαιαι καὶ ψευδῆ, καὶ ἐπισφαλέςατα. 6. Ἐπειδὴ εἶδεις τῶν ὀρθοδόξων Πατέρων εἶπεν, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τῆ Πατρὸς καὶ ἐκ τῆ Υἱῆ. τίς δὲ ὁ πρῶτος πατὴρ καὶ εὐρετὴς τέτε τῆ δόγματος, ἀγνοεῖ καὶ αὐτὴ ἡ Ῥωμᾶνα Ἐκκλησία ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας. 7. Ἐπειδὴ αὐτὸ τὸ νεοφανές δόγμα, ἢ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἐστὶ τῷ παλαιῷ, ἢ ἄλλο ἢ γιν τὸ νὰ πιστεύωμεν ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τῆ Πατρὸς καὶ ἐκ τῆ Υἱῆ, ἢ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἐστὶν, ὥσπερ καὶ τὸ νὰ πιστεύωμεν, ὅτι ἐκπορεύεται ἐκ τῆ Πατρὸς, ἢ ἄλλο τὸ ἓν, καὶ ἄλλο τὸ ἄλλο. καὶ εἰμὲν ἓν καὶ τὸ αὐτὸ δόγμα ἐστὶν ἐκάτερυν, περιττὸν, καὶ μάταιον.

B 2

καὶ

(1) „ Τίς ἔν ἡ ἐκπόρευσις; εἶπε σὺ τὴν ἀγεννησίαν τῆ Πατρὸς, καὶ γὰρ τὴν γέννησιν τῆ Υἱῆ φυσιολογήσω, καὶ τὴν ἐκπόρευσιν τῆ Πνεύματος, καὶ παραπληκτίσωμεν ἄμφοι εἰς Θεῶν μυστήρια παρακίπτοντες. καὶ ταῦτα τίνας; οἱ μὴδὲ τὰ ἐν ποσὶν εἰδένας δυνάμενοι, μὴδὲ ψάμμον θαλασσῶν, καὶ σαγόνιας ὑετῆ, καὶ ἡμέρας αἰῶνος ἐξαριθμεῖσθαι, μὴ ὅτιγα Θεῶν βιάσειν ἐμβατεύειν, καὶ λόγον ὑπέχειν τῆς ἔτιω ἀφῆρη καὶ ὑπὲρ λόγον φύσεως. „ Ταῦτα ὁ Θεολόγ. Γρηγόρι. ἐν λόγ. 37. σελ. 597. τῆς ἐν Παρισ. ἐκδός.

καὶ σκανδαλοποιὸν, καὶ δίκη ὑπόδικον τὸ νὰ προσεθῆ
εἰς τὸ Σύμβολον· διότι χίλια ἔτη καὶ ἐπέκεινα ἡ Ἐκ-
κλησία χωρὶς τῆς προδήκης ἔλεγε τὸ Σύμβολον, καὶ
σεσωσμένη ἐνομιζέτο· καὶ διότι πολλαὶ αἱ ἀρεαὶ τῶν
Πατέρων κατὰ τῶν προσιδέντων. εἰ δὲ ἄλλο δόγμα
ἔσι, πῶς ἀπετόλμησε νὰ ποιήσῃ τοιαύτην καινὴν καὶ
ξένην καὶ ἀλλόκοτον δογματικὴν καινοτομίαν, θείας
Γραφᾶς παραβλέψασα, καὶ νόμους ἀποστολικούς κα-
ταπατήσασα, καὶ ὄρεα καὶ ἀναθέματα Πατέρων
μηδὲν φοβηθεῖσα; ἐδεποσῶς, λέγω, ἔπρεπεν ἡ Ἐκκλη-
σία ἡ Ῥωμᾶνα νὰ μεταβάλλῃ γνώμην καὶ δόγμα. ἀλ-
λὰ μετέβαλε, καὶ ἐκαινοτόμησεν. ὁ Ἰωάννης δὲν ἠθέ-
λησε νὰ μεταβάλλῃ τὴν γνώμην αὐτῆ, ἀλλ' ἔμεινε κη-
ρύττων λαμπρᾶ καὶ βροντώσῃ Φωνῇ τὸ αὐτὸ δόγμα·
» τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τῶ Πατρὸς ἐκ-
» πορεύεται. » ὁμοίως ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ
τῶ Χριστῷ Ἐκκλησία, φυλάττεσα ἀπαραχάρακτον
ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης τὸ δόγμα, ὃ παρ' αὐτῆ παρέ-
λαβεν. ἐντεῦθεν ὁ χωρισμὸς τῆς ἐνώσεως τῆς μιᾶς
καθολικῆς Ἐκκλησίας. ἐντεῦθεν δύο Ἐκκλησίαι, μία
ἢ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ, φυλάττεσα τὸ εὐαγγε-
λικὸν δόγμα, ὅπερ ὁ θεόπνευστος καὶ θεοκῆρυξ Ἰωάν-
νης ὁ εὐαγγελιστὴς ἐδίδαξεν· ἄλλη ἢ Κατόλικα, πι-
σεύσασα τὸ ἀνθρώπινον δόγμα, ὃ παρὰ ἀγνώστου τινὸς
πλάσσαντος αὐτὸ, παρέλαβε. τίς λοιπὸν ὁ τὴν ἐνω-
σιν τῆς Ἐκκλησίας χωρίσας; ἢ ἡ Ἐκκλησία ἢ Κατό-
λικα, ἢ ἀλλάξασα γνώμην καὶ δόγμα; ἢ ὁ Ἰωάννης,
ὃ μὴ μεταβαλὼν τὴν εὐαγγελικὴν αὐτῆ διδασκαλίαν;

ἢ ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία, ἢ μὴ δεχθεῖσα τῆς Κατο-
 λίκας τὸ καινοτόμημα; εἰς τῶν τριῶν τέτων ἀναμ-
 φιβόλως εἰσὶν ὁ χρίσις τῆς ἐνώσεως. ἀλλὰ τίς ἐκ τῶν
 τριῶν; ἡ Κατόλικα εἰσὶν ὁ χρίσις καὶ ὁ κόπτης, ἢ διὰ
 τῆς καινοτομίας ἑαυτὴν ἀποχρίσασα τῆς καθόλου Ἐκ-
 κλησίας, ὡς βλέπει καθεὶς ὁ νῦν ἔχων καὶ φρένας.
 ἀλλὰ τῆτο ἐδὲ δέχεται, ἐδὲ θέλει νὰ ἀκέρση ὁ ποιητὴς
 τῆ βιβλιαρίε. λοιπὸν εἰς ἐκ τῶν δύο· ἢ ὁ Ἰωάννης,
 ἢ ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία. ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία ἐχί,
 διότι αὐτὴ ἀκολοθεῖ τῷ Ἰωάννῃ. λοιπὸν ὁ Ἰωάννης
 εἰσὶν ὁ διακρίτης καὶ ὁ χρίσις τῆς ἐνώσεως. ὅσις ἐδεπο-
 σῶς ἠθέλησε νὰ εὐλαβηθῆ τὴν ἐξουσίαν τῆς Ἐκκλησίας
 τῆς Κατολίκας, ἐδὲ νὰ προδύση τὸ ἐφεύρημα αὐτῆς
 εἰς τὸ Εὐαγγέλιον αὐτῆ· ἀλλ' ἔμεινεν ἐν τῷ πείσματι
 αὐτῆ ἄδων, καὶ βοῶν, καὶ κραυγάζων, καὶ λέγων,
 „τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τῆ Πα-
 „τρὸς ἐκπορεύεται. „

Ὁ Παῦλος πάλιν ὁ Ἀπόστολος ὅτε ἶδε τὸν κορυ-
 φαῖον Πέτρον εἰς τὴν Ἀντιόχειαν μὴ ὀρθοποδῆντα
 πρὸς τὴν ἀλήθειαν τῆς Εὐαγγελίε, ἀλλὰ ἀναγκάζοντα
 τῆς ἐκ τῶν ἔθνῶν νὰ ἰσδαίξωσιν, ἠλεγξεν αὐτὸν κατὰ
 πρόσωπον, ὡς λέγει ὁ ἴδιος· „ὅτε δὲ ἦλθεν ὁ Πέτρος Γαλ. 2,
 „ εἰς Ἀντιόχειαν, κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστη· 11. 14.
 „ εἰ σὺ Ἰσδαῖος, εἶπεν αὐτῷ, ὑπάρχων, ἔθνικῶς
 „ σῆς, καὶ ἐκ ἰσδαϊκῶς, τί τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις
 „ ἰσδαίξωσιν; „ ἐκ τῆτε καθεὶς βλέπει πρῶτον μὲν,
 ὅτι ὁ Πέτρος καὶ μετὰ τὴν ἐν τῇ Πεντηκοστῇ κα-
 τάβασιν τῆς ἀγίας Πνεύματος ἐσφαλλεν, ἐχί δὲ εἰς μι-

καὶ πράγματα, ἀλλὰ εἰς τὰ περὶ τὴν πίσιν· δεύτερον δὲ, ὅτι ἠλέγχθη ὑπὸ ἐνὸς Ἀποστόλου, τῷ Παύλῳ, κατὰ πρόσωπον. ἐπειδὴ δὲ ἀδύνατόν ἐστιν, ὅτι οἱ διάδοχοι τῷ Πέτρῳ, καὶ εἶναι ἀνώτεροι τῷ προκατόχῳ αὐτῶν Πέτρῳ, διὰ τῆτο ἢ καθολικῆ τῷ Χριστῷ Ἐκκλησίᾳ ὁρθῶς πιστεύει, ὅτι καὶ οἱ διάδοχοι αὐτῷ ἐπισημαίῃ εἰσὶ περὶ τὸ δόγμα, καὶ εἰς παιδείαν ὑπάκουται καὶ ἔλεγχον. ὅθεν ὁσάκις ἔσφαλλον, ἀνυποσώλως καὶ πεπαρρησιασμένως αὐτὸς ἐξήλεγξε, καὶ ἐπαίδευσεν δικαίως καὶ πρεπόντως· καθὼς Παῦλον τὸν Σαμσατέα, (1) καὶ Σευῆρον τὸν Ἀκέφαλον, (2) Ἐπισκόπου Ἀντιοχείας, καὶ Λιβέριον, (3) καὶ Ὀνώριον, (4)

τῆς

- (1) Τῆτον κατέβη καὶ ἀναθεμάτισεν ἢ ἐν Ἀντιοχείᾳ, ἔτει 296. συγκροτηθεῖσα Σύνοδος, ὡς αἰρετικὸν καὶ Φαυλοβιάτατον.
- (2) Ὑπὸ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἔτει 518. συστάσης Συνόδου καθηρέθητε καὶ ἀναθεμάτι κατηπεβλήθη.
- (3) Αὐτὸς ἐπέγραψε τὸν ὄρον τῆς πίσεως τῶν Ἀρειανῶν, τὸν ἐν τῷ Συριμῷ συγγραφέντα, καὶ ἀρνηθεῖς τὴν μετὰ τῷ μεγάλῳ Ἀθανασίῳ κοινωνίαν, τοῖς Ἀρειανοῖς Ἀρχιερεῦσιν ἐσυγκοινῶναι, ὡς ὁ ἴδιος μαρτυρεῖ ἐν τῇ πρὸς Κωνσταντῖον τὸν Αὐτοκράτορα ἐπιστολῇ αὐτῷ, καὶ ἐν τῇ πρὸς τὰς τῆς Ἀνατολῆς Ἀρχιερεῖς· (ὄρα Ἀριθ. 46. τῷ 13. βίβλ. τῷ 3. τόμ. τῆς τῷ Φλέκρι ἰστορίας, σελ. 468. τῆς ἐν Βρυξέλλ. ἐκδόσεως.) ὅθεν αἰρετικὸν καὶ σαμασῆν ἀνεκήρυττε καὶ αὐτὴ τῆς δύσεως ἢ Ἐκκλησία, ὡς μαρτυρεῖ Πέτρος ὁ Δαμιανὸς ἐν τοῖς πρὸς Ἐνθίκαν τὸν Ῥαβέννης Ἀρχιεπίσκοπον γράμμασιν αὐτῷ. ὄρα τὴν 589. σελ. τῷ 12. τόμ. τῆς αὐτ. ἰστορίας.
- (4) Ὡς Μονοθελήτην τῆτον κατέκρινε καὶ ἀναθεμάτι κατηπέβαλεν ἢ ἁγία οἰκουμενικῆ ἔκτη Συνόδου.

τὸς ἐπισκόπους Ῥώμης, καὶ ἄλλους ὁμοίους αὐτοῖς. καὶ ταῦτα μὲν ἔτις ἐπιτεύοντο καὶ ἐγίνοντο ὑπὸ πάσης τῆς Ἐκκλησίας ἕως τὸν καιρὸν Νικολάου τῆ Πάπας ὃν μὴ ὀρθοποδήσαντα, καθεῖλε καὶ ἀνεθεμάτισεν ἢ ἐν Κωνσταντινουπόλει περὶ τὸ 866. ἔτος γενομένη Σύνοδος. (1) ἀπὸ δὲ τῆ τέλους τῆ ὀγδόου αἰῶνος, ἢ τὰς ἀρχαῖς τῆ ἐνάτης, τετῆς ἀπ' αὐτῆ τῆ Νικολάου, καὶ ἐξῆς, ἡ Ἐκκλησία ἢ Κατόλικοι ἐπεμελήθη νὰ πλάσῃ ψευδοδεκρετάλια (2) (τὴν σήμερον καὶ αὐτοῖ

B 4

οῖ

(1) Τὰ πρακτικὰ αὐτῆς ἐξέλειπον. ὅρα δὲ τὸ τῆ Ἀγκλίας κήρυγμα περὶ τῶν τῆς Βυζαντιδος Συγγραφ. καὶ τὴν 371. σελ. τῆ 9. τεύχ. τῆς ἐκκλησ. τῆ Φαβριου. Βιβλιοθ.

(2) Ἡ συζουγῆ, λέγει ὁ ἱστορικὸς ὁ Φλέκρι, ὁ Κατόλικος (ἐν σελ. 445. Ἀριθ. 22. τῆ 44. βιβλ. τῆς ἱστορ. τόμ. 9. τῆς προειρημ. ἐκδόσ.) ὅτι αὐτὰ (τὰ δεκρετάλια, ἢ γεν. θεσπίσματα) εὐρίσκονται, ,, ἐπιφέρει τὸ ὄνομα Ἰσιδώρου τῆ Μερκάτορος ὅςτι φαίνεται ὅτι νὰ ἦτον Ἰσπανός. αὐτὸς ἐν τῷ προειρημ. λέγει, ὅτι ὀγδοήκοντα ἐπίσκοποι, καὶ ἄλλοι δῆλοι τῆ Θεῆ ,, (δῆλοι τῆ Θεῆ, καὶ ψεῦσαι; μάλιστα δημογεροὶ καὶ πλάσαι τοσαύτης Σειρῆς ψεύδας, καὶ σωρῆ συκοφαντιῶν; εὐμωροὶ ἀληθῶς δῆλοι τῆ Θεῆ· αὐτοῖ οἱ τρισάθλιοι ἦσαν δῆλοι τῆ Διαβόλου, καὶ ἐχὶ τῆ Θεῆ. διότι ἐκεῖνος ψεύσης ἐστὶ καὶ ὁ πατὴρ αὐτῆ.) ,, ὑπεχρέωσαν αὐτὸν νὰ συνδέσῃ αὐτὸ τὸ πόνημα· καὶ ὅτι μετὰ τὸς κανόνας τῶν Ἀποστόλων ἐνέδηκεν ἐπιτολάς τινὰς δεκρεταλικὰς τῶν Παπῶν, ἢ γεν. τῆ Κλήμεντος, τῆ Ἀνακλήτου, τῆ Εὐαρίστου, καὶ ἄλλων μέχρι τῆ ἁγίας Σιλβέστρου. πᾶ ὅμως εὐρηκεν αὐτάς, δὲν τὸ λέγει· αὐτὰ ἐκ ἦσαν γνωστὰ Διονυσίῳ τῷ Ἐλαχίστῳ, ὅςτις πρὸ διακοσίων ἐτῶν συνήλεξε τὰς τῶν Παπῶν δεκρεταλικὰς, μόνους δηλαδὴ

τὰς

οἱ Κατόλικοι ψευδεπίπλαστα αὐτὰ ἀνακηρύττῃσι· καὶ
αἰχίῳ

,, τὰς μετὰ τὸν ἅγιον Σιρίκιον· προπέτι ἔχῃσι χαρακτηῖρας
 ,, ψεύδους ὁρατὰς. ἅπαντα ἔχῃσι τὴν αὐτὴν φροῶσιν, ἥτις τῷ
 ,, ὀρθῷ αἰῶνι πολλῶ μᾶλλον ἀφροῶζει, ἢ εἰς τὰς τρεῖς αἰῶνας
 ,, τὰς πρώτας. διεξοδικαί εἰσι, καὶ πλήρεις τόπων κοινῶν· καὶ
 ,, καθὼς ἡ περίεργος ἔρευνα ἐφάνερωσε, πεπληρωμένα εἰσι
 ,, διαφόρων ρητῶν τῆ ἁγίας Λέαντος, τῆ ἁγίας Γρηγορίας, καὶ
 ,, ἄλλων συγγραφέων μεταγενεστέρων τῶν Παπῶν ἐκείνων, ὧν
 ,, αὐτὰ ἐπιφέρει τὸ ὄνομα· σχεδὸν ἅπαντα ἡ ἐποχὴ αὐτῶν καὶ
 ,, χρονολογία ἐστὶ ψευδής· καὶ ἡ ὕλη δὲ τῶν εἰρημένων ἐπιστο-
 ,, λῶν ἀνακαλύπτει τὸ ψεῦδος· αὐτὰ λαλῶσι περὶ Ἀρχιεπι-
 ,, σκόπων, καὶ Πριμάτων, καὶ Πατριαρχῶν, ὡς ἂν νὰ ἦσαν
 ,, αὐτοὶ οἱ Τίτλοι ἐν χρήσει ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἐκ γενέσεως τῆς
 ,, Ἐκκλησίας. ,, Ταῦτα λέγει ὁ Φλέερι, προσιδεῖς καὶ ἄλλα,
 δι' ὧν ἐλέγχει τῶν ψευδοδεκρεταλίων τὸ ψεῦδος. εἶτα ἐπά-
 γει καὶ ταῦτα· ,, Παχὺ τὸ τεχνεργημα (τῆ Ἰσιδώρου) ἐδυνή-
 ,, θη ὅμως καὶ πλανήστη ὅλην τὴν Λατινικὴν Ἐκκλησίαν· τὰ
 ,, ψευδοδεκρετάλια αὐτῆ ἐνομιώθησαν ἀληθινὰ ὀκτακώσια ἔτη,
 ,, καὶ μόλις ἐγκατελείφθησαν εἰς τὸν ἕχατον αἰῶνα. ἀληθές
 ,, ὅμως, ὅτι τὴν σήμερον τῶν καὶ μετρίαν τὴν ἐμπειρίαν ἔχόν-
 ,, των εἰς τὰς τοιαύτας ὑποθέσεις ἄδεις εἰσι, ὅσις ἔγνωρίζει
 ,, τὸ ψεῦδος αὐτῶν. ,, καὶ ταῦτα μὲν ὁ ἱστορικὸς ἔτος. ἡμεῖς
 δεῖ ἐλευθολογῆμεν καὶ κλαίμεν τὴν ὀλεθρίαν κατάστασιν τῆς
 Ἐκκλησίας τῆς Κατόλικας· διὰ τῆτο μάλισα, διατὶ γνωρίζει
 τὴν πηγὴν τῆ ψεύδους, ἐφ' ᾧ ἐθεμελίωσε τὰ παράνομα αὐτοῖς
 διαχυρίσματα, καὶ ὅμως ἄχρι τῆς σήμερον καὶ θέλει αὐτὰ,
 καὶ ὑπερασπίζεται, καὶ βιάζει τὰς ἄλλας, ἵνα αὐτὰ πισεύσωσι,
 καὶ τὰς μὴ παραδεχομένους αὐτὰ, ὅταν δυνήθῃ, ἀποκτείνει,
 καὶ νομίζει αὐτὰς animas perditas, ψυχὰς ἀπωλεσμένας.
 αὐτὴ ἀφ' ἑαυτῆς ἄδεν ἀπέρριψεν· ἀλλ' οἱ Βασιλεῖς τῆς Εὐρώπης,

αἰχὺνῃ μεγάλῃ τὸ πρόσωπον αὐτῶν καλύπτει·) διὰ
 χειρὸς Ἰσιδώρου τῆ Μερκάτορος. τῇ δυνάμει δὲ τῆ
 ψεύδους, τῆ ἐν τοῖς ψευδοδεκρεταλίοις περιεχομένης, ἔτι
 δὲ καὶ τῆ ψευδοπρονομίᾳ τῆ μεγάλῃς Κωνσταντίνῃς, (1)
 τοιαῦτα προνόμια ἔδωκε τῷ ἑαυτῆς Πάπῃ, οἷα
 ἐδὲ κατ' ὄναρ εἶδεν ὁ προκάτοχος αὐτῆς, ὁ Πέτρος.
 ὑπέριστατος κριτῆς ἐξεφανερώθη ὁ Πάπας πάσης τῆς
 Ἐκκλησίας, καὶ παντὸς τῆ κόσμου· Βασιλεὺς ὁ αὐ-
 τὸς ἄματε καὶ Ἀρχιερεὺς, (τὸ ἀνήκεστον εἰς τὴν τῆ
 Χριστῆ Ἐκκλησίαν, καὶ γνωστὸν καὶ ἐνεργούμενον ὑπὸ
 τῶν πρὸ Χριστῆ Ῥωμάνων, τῶν εἰδωλολατρῶν. διότι
 παρ' αὐτοῖς ὁ αὐτὸς ἦταν καὶ Imperator et magnus
 Pontifex, ἦγεν Ἀυτοκράτωρ καὶ μέγας Ἀρχιερεὺς.)
 ἀνώτερος νόμων, κανόνων, δικαιωμάτων· Papa est su-
 pra jus, contra jus, et extra jus. ἦγεν ὁ Πάπας ἐστὶν
 ὑπεράνω τῆ δικαιώματος, κατὰ τῆ δικαιώματος, καὶ

B 5

ἐκτός

οἷτε ξῖνοι καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῆς, διὰ τῆς μαθήσεως καὶ παιδείας
 φωτιζόμενοι, καὶ τὰ ἄματα αὐτῶν ἀνοίξαντες, δυνάμει καὶ
 ἐκείνῃ βασιλικῇ ἀφείλον δικαιῶς, καὶ ἔτι κατ' ἐκείνην ἀφαιρῶσι
 τινὰ τῶν παραλόγων αὐτῆς ψευδοδικαιωμάτων. πάμπολλα ὅμως
 ἔτι ὑπολείπεται καὶ μεγάλα· ἅπερ ὁ καιρὸς ἐκκόψει καὶ δια-
 καθαριεῖ. „πᾶσα γὰρ φησι φυτεία, ἣν ἐκ ἐφύτευσεν ὁ πα-
 „ τήριος ὁ ἐράνιος, ἐκριζωθήσεται.„ ἰδὲ οἱ μέγιστοι τῆς Πα-
 „ πολατρίας σύλῳι, οἱ Ἰησεῖται, ἀρδὴν ἐκριζωθέντες, ὁλοκλή-
 „ ρως ἀπώλοντο ἐν ταῖς κατ' ἡμᾶς ἡμέραις.

- (1) „ Τὴν σήμερον ψευδὲς παρὰ πάντων τῶν σοφῶν γνωρίζεται,
 „ ἀλλὰ τότε (ἦγεν κατὰ τὸ 1053. ἔτος) εἰδὲς περὶ τῆς προ-
 „ ἔτεινεν ἀμφιβολίαν.„ ὁ αὐτ. ἰστορ. ἐν βιβλ. 60. τῆ 13. τόμ.
 σελ. 3. τῆς αὐτ. ἐκδόσεως.

ἐκτὸς τῆ δικαιοσύνης. Potest de injustitia facere justitiam (1), τρεῖσι δύναται ἐκ τῆς ἀδικίας νὰ ποιήσῃ δικαιοσύνην, ὅπερ ἐστὶ, δύναται νὰ ποιήσῃ τὸ ἀδικον δίκαιον· (τῆτο εἶδὲ ὁ παντοδύναμος Θεὸς δύναται ὡσε κατὰ ταῦτα τὰ μαρολογήματα ὁ Πάππας δυνατώτερος ἐστὶ καὶ αὐτῆ τῆ Θεῶ·) ἀναμάρτητος εἰς τὰ τῆς πίστεως, καὶ εἰς ὅσα εἶπῃ ex Cathedra, ἦγεν ἀπὸ τὸ Θεοῦ· Δεσπότης τῶν ἑρανίων καὶ ἐπιγείων καὶ καταχθονίων· Βικάριος τῆ Χριστῶ Θεὸς τέλος πάντων τῆς γῆς, ἢ ἐπὶ τῆς γῆς, ἢ ἐν τῇ γῆ, ὡς ὁ πάλαι μυθευόμενος Ἡρακλῆς· ἐντεῦθεν ἄρχισε νὰ καθελεῖ τὰς Βασιλεῖς ἀπὸ τῶν θρόνων αὐτῶν, καὶ νὰ χαρίζῃ τὰς Βασιλείαι εἰς ἐκεῖνον ὃν αὐν ἠθέλε· καθὼς ὁ Γρηγόριος ὁ 2' τὸν Ἑρρίκον τὸν Αὐτοκράτορα ἀπὸ τῆ θρόνου καθελὼν, τὸν Ῥοδόλφον ἀνήγαγε, πέμψας αὐτῶ καὶ σέφανον, ἐν ᾧ ἐπεγέγραπτο τάδε· Petra dedit Petro, Petrus diadema Rodolpho: Ἡ πέτρα ἔδωκε τῶ Πέτρῳ, ὁ Πέτρος δίδωσι τὸ διάδημα τῶ Ῥοδόλφῳ.

Ἡ καθολικὴ τῆ Χριστῶ Ἐκκλησία ἀκολοθεῖσα τὸ παράδειγμα τῆ Παύλου ἐξήλεγξεν ἀποτόμως ταῦτα τὰ ἐπέκεινα παντὸς νόμου, καὶ ἐκτὸς παντὸς λόγου θεῖτε καὶ ἀνθρωπίνου, ἐξαίτια ἀνοσιβργήματα, καὶ φεβερά ἀμαρτήματα· ἡ ἐκκλησία ἡ Κατόλικά δὲν ἠθέλησε νὰ ὑποφέρῃ τὸν ἔλεγχον τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, καθὼς ὁ Πέτρος τὸν τῆ Παύλου, εἶδὲ νὰ διορθώσῃ τὰ ἀμαρτήματα αὐτῆς, καθὼς ὁ Πέτρος τὸ ἑαυτῆ

σφάλ-

(1) ὁ Βεδλαρμῖν. περὶ τῆ ποντίφικ. τῆς Ῥώμ. τόμ. I. βιβλ. 4.

σφάλμα, ἀλλ' ἐχίδνη ἀπὸ τῆς καθόλου Ἐκκλησίας, καὶ συνεκρότησεν ἰδίαν, ἣν ὠνόμασεν ecclesiam Catholicam, ἐκκλησίαν Κατόλικαν, κεφαλὴν ἔχουσαν ὃν ἀνέπλασεν ἐπὶ γῆς Θεὸν, τὸν Πάπαν. τίς λοιπὸν ὁ τῷ χωρισμῷ πρωταίτιος; ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία; ἐχίδιότι αὐτὴ ἐμιμήθη τὸν Παῦλον, καθὼς αὐτὸς παρήγγειλε, λέγων· „ παρακαλῶ ἔν ὑμῶς, μιμηταίμεθ I Κορ. 4,
 „ γίνεσθε· καὶ ἀλλαχῶ, μιμηταίμεθ γίνεσθε, καθὼς 16.
 „ καὶ γὰρ Χριστῷ. „ ἡ Κατόλικα ἡ Ἐκκλησία αὐτὴ ἐστὶν I Κορ. 11, 1.
 ὁ χίτης, καὶ ὁ κόπτης, καὶ τῷ χωρισμῷ τὸ αἷτιον, ἡ ἀποχίσασα ἑαυτὴν διὰ τὰ παραινόμενα αὐτῆς νεωτερίσματα. ἀλλ' ἐδὲ νὰ ἀκέσῃ ὑποφέρει τὴν ἀλήθειαν ταύτην ὁ Κατόλικος. λοιπὸν ὁ Παῦλός ἐστι τῷ χωρισμῷ τὸ αἷτιον· ἂν ὁ Παῦλος δὲν ἔλεγχε τὸν Πέτρον κατὰ πρόσωπον, ἴσως ἐδὲ ἡ καθόλου Ἐκκλησία ἔλεγχε τὸν Πάπαν τῆς Ῥώμης, ἀλλ' ἐσιώπα, καὶ ἔτιως ἔμενεν ἀσάλευτος ἡ ἔνωσις. ἰδὲ λοιπὸν οἱ διαίρεται τῆς ἐνώσεως, καὶ οἱ χίται τῆς ὁμοιοῦσας, ὁ Ἰωάννης ὁ Εὐαγγελιστής, καὶ ὁ Παῦλος ὁ Ἀπόστολος. τέττες, εἰάν θέλῃ ὁ Βιβλιαριογράφος, λεγέτω κακὲς ἀνθρώπους. τῷτο πρέπει εἰς αὐτὸς· διότι ὁ μὲν εἰς κηρύττει κατὰ τῷ δόγματος τῆς ἐκκλησίας τῆς Κατόλικας, λέγων· „ τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τῷ
 „ Πατρὸς ἐκπορεύεται. „ ὁ δὲ ἕτερος ἀντιφέρεται κατὰ τῆς κεφαλῆς τῆς Κατόλικας Ἐκκλησίας, κηρύττων· „ ὅτε δὲ ἦλθε Πέτρος εἰς Ἀντιόχειαν, κατὰ
 „ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην, ὅτι κατεγνωσμένος ἦν·
 „ ἀλλ' ὅτε εἶδον, ὅτι ἐκ ὀρθοδοξοῦσι πρὸς τὴν ἀλήθειαν

„Θεῶν τῶν Εὐαγγελίῳ, εἶπον τῷ Πέτρῳ ἔμπροσθεν
 „πάντων· εἰ σὺ Ἰουδαῖος ὑπάρχων, ἔθνηκῶς ζῆς, καὶ
 „ἐκ Ἰουδαϊκῶς, τί τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις Ἰουδαΐζειν; „

Ὅταν δὲ αὐτὸς κατηγορῆ τὸν Φώτιον, μιμῶ-
 ται τὸν Νικομηδείας Εὐσέβιον, καὶ τὸν Νικαίας Θεό-
 γνην, καὶ τὰς λοιπὰς μαθητὰς τῶν Ἀρειῶν· ὁ Ἀθανά-
 σιος, ἐβόων αὐτοῖς, ἐχώρισε τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἑνωσιν,
 αὐτὸς χρίζει τὰς πίστες, καὶ ποιεῖ τὰ σκάνδαλα, ἀν-
 θρωπος πονηρὸς ὢν, καὶ τολμητίας, καὶ ταραχώδης.
 ταῦτα ἔλεγον καὶ αὐτοῖς τοῖς Βασιλεῦσι· καὶ ὁσάκις
 ἴχυσαν, ἐξώρισαν αὐτὸν, καὶ καθαιρέσει καθυπέβα-
 λον· καὶ θανάτῳ δὲ παρέδωκαν, ἀλλ' ἡ ἀνωτάτω πρό-
 νοια ἐσκέπασε τὸν Θεῖον ἄνδρα. ὁ ἀγιώτατος ὅμως
 Ἀθανάσιος, καθὼς καὶ οἱ ὀρθόδοξοι κηρύττεσι, καὶ
 οἱ Κατόλικοι ὁμολογοῦσι, τὴν εὐαγγελικὴν ἀλήθειαν
 ὑπερασπίζετο· „ἐγὼ καὶ ὁ Πατήρ, λέγει τὸ ἱερόν
 „Εὐαγγέλιον, ἓν ἔσμεν. „ τῆτο τὸ δόγμα ἐδίδασκεν
 ὁ Ἀθανάσιος· ἄλλην πίσιν, ἔλεγεν, ἀπὸ ἐκείνην, ἣν
 ἡμᾶς ἐδίδαξεν ἢ ἐν Νικαίᾳ Σύνοδος, ἢ δεχόμεθα. τὸ
 Σύμβολον αὐτῆς τῆς Συνόδου πρέπει πάντες νὰ ὁμολο-
 γῶσι καὶ κηρύττωσιν, ἐπειδὴ συμφώνως τῷ Εὐαγγε-
 λίῳ διδάσκει τὸν υἱὸν τῶ Θεοῦ ὁμοῦσιον τῷ Πατρὶ·
 οἱ Ἀρειανοὶ ἐδέχοντο τὸ Σύμβολον, ἀλλ' ἀντὶ τῶ, ὁμο-
 ῦσιον τῷ Πατρὶ, ἔγραφον καὶ ἔλεγον, ὁμοῖσιον τῷ
 Πατρὶ· ὁ Ἀθανάσιος ἐβόα, ἤλεγχε τὰς Ἀρειανὰς,
 ἔγραφε κατὰ τῶ ὁμοιοῦσι· ἐχὶ ὁμοῖσιον, ἔλεγε,
 πρέπει νὰ πισεύωμεν τὸν υἱὸν τῷ Πατρὶ· διότι αἱ
 Θεῶν Γραφαὶ ἐχὶ ὁμοιον λέγουσι τὸν Υἱὸν τῷ Πατρὶ,
 ἀλλ'

Ἰωάν.
 10, 30.

αἰὲν ἐν καὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τὴν εἰσίαν. ἢ ἐγὼ καὶ ὁ
 ἢ Πατὴρ ἐν ἑσμεν. ἢ Τῆτο αὐτὸ ἐποίησεν ὁ Φώτιος.
 ἢ τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, λέγει τὸ Εὐαγγέλιον, ὃ
 ἢ παρὰ τῆ Πατρὸς ἐκπορεύεται. ἢ τῆτο τὸ δόγμα
 ἐδίδασκεν ὁ Φώτιος· ἄλλα δόγματα, ἔλεγεν, ἀπὸ ἐκεῖ-
 να ἄπερ ἐδίδαξαν ἡμᾶς αἱ ἑπτὰ οἰκουμενικαὶ Σύνοδοι, ἔ-
 δεχόμεθα· τὸ Σύμβολον τῆς πρώτης καὶ δευτέρας οἰ-
 κουμενικῆς Συνόδου πρέπει νὰ μὴν ἀνέπαφον καὶ ἀτεγ-
 κτον· ἐπειδὴ ὁμοφώνως τῷ Εὐαγγελίῳ διδάσκει, ὅτι
 τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τῆ Πατρὸς ἐκπορεύεται. πολ-
 λοι τῶν Κατολικῶν τότε ἐπρόδρασαν εἰς τὸ ἅγιον Σύμ-
 βολον τὸ, καὶ ἐκ τῆ Υἱῶ· καὶ αὐτὶς νὰ λέγωσι, τὸ
 ἐκ τῆ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, ἔγραψαν, καὶ ἔλεγον,
 τὸ ἐκ τῆ Πατρὸς καὶ ἐκ τῆ Υἱῶ ἐκπορευόμενον. ὁ Φώ-
 τιος ἐκραύγαζεν, ἤλεγχε τὰς Κατολικὰς, ἔγραφε
 κατὰ τῆς προδήκης· ἐχὶ καὶ ἐκ τῆ Υἱῶ, ἔλεγε, πρέ-
 πει νὰ πισεύωμεν, ὅτι ἐκπορεύεται τὸ Πνεῦμα τὸ
 ἅγιον· διότι εἰς τὰς ἁγίας Γραφὰς αὐτὸ τὸ, καὶ
 ἐκ τῆ Υἱῶ, ἐχ εὐρίσκεται· ἀλλὰ τὸ ἐκ τῆ Πατρὸς·
 ἢ τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τῆ Πατρὸς ἐκ-
 ἢ πορεύεται. ἢ

Ἐὰν λοιπὸν ὁ Βιβλιοκριτογράφος νομίσῃ χίστην τῆς
 Ἐκκλησίας τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, νομίζετω διαρέτην
 τῆς ἐνάσεως καὶ τὸν σοφώτατον Φώτιον· εἰὰν λέγη
 κακὸν ἄνθρωπον τὸν Ἀθανάσιον, λεγέτω καὶ τὸν Φώ-
 τιον. διότι καὶ τῶν δύο τὰ περιστατικά εἰσιν ὅμοια·
 τὰ τῆ Ἀθανασίῃ κατὰ τῶν Ἀρειανῶν, καὶ τὰ τῆ
 Φωτίῃ

Φωτίε κατὰ τῶν Κατολικῶν· μία μὴν ἐστὶν ἡ διαφορὰ· ὅτι ὁ μὲν Ἀθανάσιος ἠγωνίζετο ὑπὲρ τῆς υἱᾶς τῆς Θεᾶς, ὁ δὲ Φώτιος ὑπὲρ τῆς παναγίης Πνεύματος. ἐπειδὴ δὲ Θεὸς ἀληθινὸς ἐστὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, καθὼς ὁ τῆς Θεᾶς υἱὸς, φανερὸν ἄρα, ὅτι ὑπὲρ ἰσοτίμης πράγματός ἦν ὁ ἀγὼν ἐκατέρω, τρεῖσιν ὑπὲρ τῆς Θεᾶς.

Πρέπει δὲ ὁ σοφὸς αὐτὸς Συγγραφεὺς νὰ σημειώσῃ, ὅτι εἰδὲς τῶν παλαιῶν Κατολικῶν διαιρέτην τῆς ἐνώσεως ἐνόμισεν ἢ εἶπε τὸν Φώτιον· ἀσπινδος καὶ ἀδιάλλακτος ἐχθρὸς τῆς Φωτίε ἦν ὁ Πάπας ὁ Νικόλαος. πολλὰ κατ' αὐτῆ καὶ εἶπε, καὶ ἔγραψε, καὶ ἔπραξεν· ἀλλ' ἐδ' αὐτὸς, ἐδ' ὁ μετ' αὐτὸν Ἀδριανὸς, ἐδὲ ἡ ἐν ἔτει 869 ἐν Κωνσταντινπόλει καθ' αὐτῆ τῆς Φωτίε συζῆσα Σύνοδος, τοιαύτην κατηγορίαν κατ' αὐτῆ ἐξεφώνησεν· ἀλλ' ἐδὲ ἠδύναντο τότε οἱ Κατόλικοι ταύτην προσάψαι τῷ Φωτίῳ· ἐπειδὴ ἕως τότε ἡ τῆς Ῥώμης Ἐκκλησία ἐκ ἐδέχετο τὴν ἐν τῷ Σὺμβόλῳ προδήκην.

Οἱ παλαιοὶ οἱ Κατόλικοι, ἐχθὶ τὸν Φώτιον, ἀλλὰ τὴν εἰς τὸ Σὺμβολον προδήκην ἐγνώριζον καὶ ὠμολόγησαν αἴτιον τῆς σκανδάλου, καὶ τῆς χωρισμῆς τῆς ἐνώσεως· τὲς δὲ πρῶτον τὴν προδήκην ποιήσαντας καὶ γράψαντας, παραβάτας τῶν θείων λόγων ἔκριναν, καὶ μεταποιητὰς τῆς θεολογίας τῆς δεσπότης Χρυσῆς, καὶ τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῶν λοιπῶν Πατέρων, καὶ τῷ προδότῃ Ἰεδοῦ αὐτῆς συνηρίθμεν. Καὶ πάλιν, ἕτως ἔγραψεν ὁ Ἰωάννης ὁ Η΄, ὁ τῆς Ῥώμης Πάπας πρὸς τὸν

τὸν Φώτιον· (1) „ παραδηλέμεν τῇ αἰδεσιμότητις, „
 „ ἵνα περὶ τῆ ἀρεθρα τέτε, δι' ὃ συνέβη τὰ σκάνδα- „
 „ λα (ιδὲ τῆ σκανδάλα τὸ αἷτιον) „ μέσον τῶν Ἐκκλη- „
 „ σιῶν τῆ Θεῶ, ἔχης πληροφθρίαν εἰς ἡμᾶς, ὅτι ἔ „
 „ μόνον ἔ λέγομεν τέτο, „ (Φανερόν ἄρα, ὅτι ἕως τότε, „
 „ εἶπεν ἕως τῆ 872 ἔτρε ἐκ ἐδέχετο ἡ Ῥωμᾶνα ἡ Ἐκ- „
 „ κλησία τὴν εἰς τὸ Σύμβολον προδήκην·) „ ἀλλὰ καὶ „
 „ τῆς πρῶτον θαρρήσαντας τῇ ἑαυτῶν ἀπονοία τέτο „
 „ ποιῆσαι, παραβάτας τῶν θείων λόγων κρῖνομεν, „
 „ καὶ μεταποιητὰς τῆς θεολογίας τῆ δεσπότη Χρι- „
 „ σῆ, καὶ τῶν Ἀποστόλων, καὶ τῶν λοιπῶν Πατέρων, „
 „ οἱ συνελθόντες, συνοδικῶς παρέδωκαν τὸ ἅγιον Σύμ- „
 „ βολον· καὶ μετὰ τῆ Ἰεῖδα αὐτῆς τάττομεν, ὅτι „
 „ καὶ τ' αὐτὸν ἐκείνω τετολμήκασιν, ἔ παραδόντες „
 „ εἰς θάνατον τὸ κυριακὸν σῶμα, ἀλλὰ τῆς πισῆς, „
 „ οἱ εἰσιν ὡς μέλη τῆ σώματος αὐτῆ, διαχίσαντες „
 „ καὶ διατεμόντες ἀλλήλων, „ (ιδὲ οἱ ἀποτομεῖς καὶ „
 „ οἱ χίσα ἐχὶ ὁ Φώτιος, ἐδὲ ὁ Μάρκος, ἀλλ' οἱ τὸ πρῶ- „
 „ τον θαρρήσαντες τῇ ἑαυτῶν ἀπονοία τέτο, ἤγυν τὴν „
 „ προδήκην, ποιῆσαι.) „ καὶ ἔτως αἰωνίῳ παραπέμφαν- „
 „ τας θανάτω, καὶ μᾶλλον ἑαυτῆς, ὡς ἐποίησεν ὁ „
 „ ῥηθεῖς ἐκ ὀρθὸς μαθητῆς, ἀποπνίξαντες. „ εἶτα

ἐμφαί-

(1) Ἐπιστολ. Ἰωάν. πρὸς Φώτ. ἐν τῷ τέλ. τῆ 2. τόμ. τῶν Πανδέκτ. „
 τῶν ὑπὸ Βεκερεγ. ἐκδοθέντ. Γνησίαν αὐτὴν γνωρίζει καὶ ὁ Κατό- „
 λικος ὁ Φλέερι, (ὄρα βιβλ. 53. ἀριθ. 24. σελ. 438. 439. „
 τῆ II. τόμ. τῆς αὐτ. ἰσορ.) καὶ συνοφαντίας κατὰ τῆ Φωτίε „
 ἀναμασσοῦ πολλὰς καὶ μεγάλας, ἀδιακρίτως μεταγράψας ὅσα „
 οἱ ἐχθροὶ τῆ Φωτίε ἐξισόρησαν.

ἐμφαίνει ὁ Πάπας τὴν δυσκολίαν τῆς τῶν ἄλλων ἐπι-
 σκόπων διορθώσεως, λέγων· „οἴομεθα δὲ μηδὲ τὴν σὴν
 „ ἱερότητα ἀγνοεῖν, ὡς ἔσαν νευεχῆτε καὶ πλήρη
 „ σοφίας, ὅτι τὸ καὶ τὸς λοιπὸς ἡμῶν ἐπισκόπους
 „ καταπεῖσαι ἔτω φρονεῖν, εἰς δυσχέρειαν ἡμῖν ἐμι-
 „ κρὰν ἐμπίπτει. „ μετὰ δὲ ταῦτα ὑπέχεται, ὅτι κατ'
 ὀλίγον καὶ μετὰ ἐπιεικείας θέλει ἀπομακρύνειν αὐ-
 τὸς ταύτης τῆς βλασφημίας. καὶ διὰ ταῦτα,
 λέγει, „καλῶς ἔχειν ἔδοξεν ἡμῖν, ἵνα μὴ μετὰ βίας
 „ ἀναγκασθῆ τις παρ' ἡμῖν εἶσαι τὴν προδήκην, ἣν
 „ ἔφθασεν ἐν τῷ Σύμβολῳ προδῆναι, ἀλλὰ μάλλον
 „ μετὰ ἐπιεικείας καὶ οἰκονομίας παρασκευάσαι τέ-
 „ τος, κατὰ βραχὺ παραινεῖντες ἀποσῆναι τῆς βλα-
 „ σφημίας. „

Ἰδὲ λοιπὸν πῶς ὁ Πάπας ἔτος καθαυτὰ διορίζει,
 ὅτι ἡ προδήκη εἰς τὸ Σύμβολον ἐστὶ τῷ σκανδάλῳ τὸ
 αἴτιον. δι' ὃ συνέβη, λέγει, τὰ σκάνδαλα. καὶ
 ὅτι οἱ κόπται καὶ χίσαί τῆς ἐνώσεως εἰσὶν οἱ τὸ πρῶ-
 τον θάρρησαντες τῇ ἑαυτῶν ἀπονοίᾳ τῆτο
 ποιῆσαι. ἀνοιξεν δὲ τὸ ὄτασ, κύριε Κατόλικε, καὶ
 ἄκυσον τὸν Πάπαν, ὅσις τὸς μὲν ποιήσαντας τὴν
 προδήκην κρίνει παραβάτας τῶν θείων λόγων,
 καὶ μεταποιητάς, ἤγεν ἀλλοιωτάς καὶ φθορεῖς
 τῆς θεολογίας τῷ δεσπότη Χριστῷ, καὶ τῶν
 Ἀποστόλων, καὶ τῶν λοιπῶν Πατέρων, καὶ συν-
 τάσσει αὐτὸς μετὰ τῷ προδότη Ἰέδα· καὶ μετὰ τῷ
 Ἰέδα αὐτὸς τάττομεν· αὐτὴν δὲ τὴν ἐν τῷ Συμ-
 βόλῳ

Ἐὸλω προδήκην κρίνει καὶ διορίζει βλασφημίαν, ἀπο-
 ξῆναι, λέγων, τῆς βλασφημίας. ὥστε ὁ μὲν Πά-
 πας τότε ἀπεφάσισεν, ὅτι ἡ προδήκη ἐστὶ βλασφημία·
 εὐ δὲ σήμερον διδάσκεις, ὅτι ἡ προδήκη ἐστὶ δόγμα ὀρ-
 θῆς θεολογίας. ὁ Πάπας τότε ἠγωνίζετο νὰ ἀποστήσῃ
 τὴς Κατολίκης τῆς βλασφημίας· εὐ τὴν σήμερον
 ἀναγκάζεις νὰ κατακηρύξῃς τὴς ὀρθοδόξου εἰς ταύ-
 τηνος τὴν ἄνομον δογματοποιίαν.

Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ Πάπας ἔτος Φιλαλήθου καὶ
 ἀφιλοπροσώπως ἐφάνερωσε καὶ τὸ ἀληθὲς τῆς χίσμα-
 τος αἰτίον, καὶ τὴς ἀληθινῆς τῆς ἐνώσεως χίτας, ἀμα-
 θῶς καὶ ἀπερισκέπτως καὶ παραλόγως ὁ τῆς νεοφανῆς
 τετραγλώσσο πατήρ κατηγορεῖ τὸν Φώτιον καὶ τὸν
 Μάρκον, ἢ ἄλλον τινὰ ἀδῶν.

Ὁ Μάρκος τῆς Ἐφέσου ἐκ ἐχώρισε τὴν ἑνωσιν,
 ἀλλ' ἐδὲ ἐξερξεν, ἐδὲ νὰ ὑπεγράψῃ ἠθέλησε τὸν ὄρον
 τῆς Φλωρεντινῆς ψευδοενώσεως. ἔπειδὴ καὶ τὸ συνέ-
 θριον, τὸ ἐν τῇ Φλωρεντίᾳ συναθροισθὲν, καὶ αὐτὸς
 ὁ ὄρος ὁ ὑπ' αὐτῆς γεγόμενος, ἦσαν ἄθεσμα καὶ
 πωρόνομα. τοιαῦτα δὲ ἦσαν, πρῶτον μὲν, ἔπειδὴ
 οἱ ἐκεῖ συνελθόντες, ἐκ ἦσαν συνηγμένοι ἐν τῷ ὀνό-
 ματι Κυρίε, ἀλλ' ἐν τῷ ὀνόματι τῆς κόσμου. ὁ δυ-
 συχῆς ἐκεῖνος καὶ εὐτελέστατος Βασιλεὺς, ὁ Ἰωάννης,
 ἐφοβεῖτο τὴς Τέρκας, (1) οἵτινες συχνάκις ἔκρηον
 τὰς

(1) „Μαθητιῶντίσοι, ὃ πολυτίμητε Δέξ Δημήτριε, τὸ τῆς ἐν
 „Φλωρεντίᾳ Συνόδου πέρας, συνελθὼν ἐκεῖνο, ἔσοι δεῦ, καὶ μὴ
 „μηκύνων, ἐξερῶ· ἐ γὰρ πλείω, ὡς ἔφησ, αἰταῖς, ἀλλὰ

τὰς Θύρας τῆς Κωνσταντινουπόλεως. ὁ δὲ δολερός ὁ
Πάπας

21 σύντομα. τῷ Βασιλεῖ ἄρ' Ἰωάννῃ ἀπηνές τῆς τύχης πνεύ-
 22 σης, καὶ δι' αὐτὴν ταῖς συνεχέσει περιστάσει καὶ συμφοραῖς
 23 ἀψινδιάζοντι. ἦν γὰρ πάντοι τὰ τῷ κράτει τῆς Βασιλείας
 24 τῆ Βυζαντικῆ ὑποχείρια ὁ Ἀγαρηνὸς χειρωσάμενος, συνφιλίαν
 25 καὶ σύμπνοιαν μεταξὺ τῶν Ἀνατολικῶν καὶ τῶν Εὐρωπαϊῶν
 26 ἐχηλατεῖ. ὅπως διὰ τῶν Ἰταλικῶν στρατευμάτων τῆ μονιᾶ
 27 Ἀγαρηνῆ περιγένηται, καὶ τῆς ἀρχῆς, ἧς πάλαι ἐτύχωνεν
 28 ὦν ἐγκρατῆς, μὴ διαμάσθη. εἶναι γὰρ τὰς τῶν Εὐρωπαϊῶν
 29 παρατάξεις αὐτάρχεις πρὸς τὸ ἀφανίσαι καὶ διαλύσαι τὰς
 30 τῶν Ἀγαρηνῶν στρατίας ᾤετο. ἢ ἐλπίδι χολάσας, καὶ τὸν
 31 Βησσαρίωνα συνφόντε καὶ σύμβειλον κεκτημένον, καὶ κατὰ
 32 Θύρας ἀπαντῶντα πρὸς τὴν δόξαν τῆ Ἀνάκτος, ἀπανταχό-
 33 θεν δεῦν ἐγνω ἐντελεσάτην τῶν Ἀρχιερέων, καὶ πολλῶν σοφῶν,
 34 ἐπιστημόνων τῇ Θεοπόμπῳ Γραφῇ ἐντυγχανόντων, καὶ τὰ
 35 πρῶτα τῆς Θεολογίας ἀπενεγκαμένων συνεγεῖραι ὁμήγυριν
 36 καὶ δι' τὴν γνώμην ἐμφανίσας, καὶ τέως κελευσις τῆ ἔργε
 37 γενόμενος. ἅγιοι Ἀρχιερεῖς, ἔφη δημηγορῶν, ἔ διέλαθεν
 38 ἡμᾶς μεγαλοκῦμοσι συμφοραῖς ἐπηρεάζεσθαι, πῆ μὲν τῶν
 39 πλείστων τῆ Ἀγαρηνῆ τυράννε κράτησαντος καὶ καταδαφίσαν-
 40 τος, περὶ μόνον δὲ τῆ μὴ κρατηθέντος Βυζαντικῆ μεγαληγο-
 41 ρῆντόστε καὶ κομπάζοντος, περὶ ἔ ἐσμέν περίφοβοι, μὴ καὶ
 42 αὐτὸ κρατήσῃ, καὶ μὴ ἄδικτον καὶ ἀνεπίχειρητον εἶσθῃ.
 43 δεῖ δὴ ἐν ὠρικῶς τῆς Θεραπείας εὐχάσασθαι, καὶ τὸ καυχλά-
 44 ζον πῦρ ἀποσβέσαι, τὸ πυριάζον, τὸ καπνιόν, καὶ διακαϊό-
 45 μενον ἀνατολικὸν γένος. τὸ δὲ ἐπιτετευγμένον Φάρμακον ἢ
 46 συμφωνία ἔσαι μεταξὺ Γραικῶν καὶ Λατίνων. τῶν μὲν
 47 τραχέων καὶ συννεφέλιων πνευμάτων ἀναίρετικῆ, τῶν δὲ ἐξ
 48 ἐρίας διασώζοντων πλῆν, καὶ πρὸς σωτηρίαν τῶν Χριστιανῶν
 49 ἀντεχόντων συντηρητικῆ. . . . Τηνικαῦτα δὲ ὁ Βασιλεὺς

Πάπας ὁ Εὐγένιος ἐτρόμαξε τὰς ἀπειλὰς τῆς ἐν Βασιλείᾳ τῇ πόλει συναθροισθείσης Συνόδου. (1) ὅθεν αὐ-

C 2

τοῖ

„ τῷ Πάπᾳ τὸ συμβᾶν ἐμφανίζει καὶ καθυπεμφαίνει. ἐλλω-
 „ κέναι δηλονότι ταῖς ὑστάταις συμφοραῖς καὶ κακοπραγίαις,
 „ τῆς Ἀγαρηνῆ πάντα διαβιβρωσκομένη, καὶ μόνῃς μεινώσης
 „ τῆς Κωνσταντινικῆς πόλεως, ἣν ἀπέλλει ὅσον ἐπὶ ὑποτάξει, καὶ
 „ πρὸς τέτοις, κέρην τὴν ἐμὴν κονίησι μιγήσεσθαι, καὶ πάντα
 „ τὰ τῶν Χριστιανῶν μέλειν κἀταθραύσειν καὶ κατεάξειν· καὶ
 „ διὰ τῆτο χρήζειν τῆς τῶν Ἰταλῶν ἀβρωγῆς, καὶ Σύνοδον δε
 „ μετ' ἐκείνων συγκροτήσιν ἐπὶ παγκοίνῳ τῶν Χριστιανῶν πλη-
 „ ρύματι διὰ τῆς εὐαρμόσε συμφωνίας· „ ὅπερ παντὶ νῦν
 „ ἔχοντι προκρίτεον, καὶ κητέον καὶ ὁμονοητέον. Καὶ ταῦτα
 „ μὲν ὁ Ἀμυράτζης, (παρὰ τῷ ἀποστάτ. Ἄλατ. ἐν βίβλ. 3.
 „ κεφ. 1. τῆ περὶ τῆς συμφων. τῆς Ἀνατολι. καὶ Δυτ. Ἐκκλ.
 „ πονήμ. σελ. 833.) ὁ δὲ Χαλκοκονδύλας, (ἐν βίβλ. 1. τῆς
 „ αὐτ. ἱστορ.) λέγει τάδε· „ Βασιλέα δὲ Ἑλλήνων μετὰ ταῦτα
 „ ἐπὶ ξυρᾷ ἀκμῆς ἤδη αἰδόμενον τὰ Ἑλλήνων πράγματα, λα-
 „ βόντατε τὰς Βυζαντίαις Ἀρχιερεῖς καὶ Ἑλλήνων τὰς ἐκλογί-
 „ μας, διαπλευσάσαι ἀκίοντα ἐς Ἰταλίαν, ἕσγε τὸν ἀπὸ Τέρκων
 „ ἐπήρητημένον οἱ κίνδυνον επικερίαν υἰόμενος υἰσεδαί, ἣν ἐκεί-
 „ νοις τὰ κατὰ τὴν θρησκείαν ζυμβῆ. „ Ἐκ τέτων φανερόν,
 „ ὅποια ἡ ἀρχὴ, καὶ ὁ σκοπὸς, καὶ τὸ τέλος τῆς ἐνώσεως.

(1) „ ὁ Πάπας ὁ Εὐγένιος, ὅστις ἔδεν ἄλλο τὸ σῆματὸν ἐπεθύμει,
 „ ὅσον τὸ νὰ ἐμποδίσῃ τῆς ἐν Βασιλείᾳ Συνόδου τὴν πρόοδον,
 „ εἰς μίαν συνέλευσιν, ἣν ἐσύτησεν ἐν τῇ Βονωνίᾳ, πρῶτον μὲν
 „ ὑπεκρίθη, ὅτι θέλει κυρώσει τὸ θέσπισμα τῶν Λεγάτων αὐ-
 „ τῆ· ἐκύρωσε δὲ δι' ἰδίαις ὀρισμῶν γεγεννημένε ἐν τῇ αὐτῇ πό-
 „ λει, κατὰ τὴν 29. Μαίε, τὴν ἰδίαν αὐτῆ ἀπόφασιν, ὅτι
 „ ἡ Σύνοδος νὰ συγκροτηθῇ εἰς τὴν Φλωρεντίαν, ἢ εἰς τὸ Οὐ-
 „ δινε. οἱ Φλωρεντινοὶ ἠτάσθησαν ἤδη τέσσαρα κότεργα, ὡσπερ

τοὶ οἱ δύο συνεκρότησαν τὸ Συνέδριον ἐκεῖνο, ἐχθὶ ἵνα
 τὰς Ἐκκλησίας συμφωνήσωσιν, ἀλλ' ἵνα ἀλλήλους
 ἐνώσωσι, καὶ ἕτως ὑπ' ἀλλήλων βοηθούμενοι καὶ ἀν-
 τισαθῶσιν εἰς τὰς ἐπιβελὰς τῶν ἐχθρῶν αὐτῶν,
 καὶ ἀντιπολεμήσωσιν αὐτὲς γενναίως. 2. Ἐπειδὴ
 ἐδέχθη καὶ ἔσερξε δόγμα, ὅπερ ἐδὲ περιέχεται, ἐδὲ
 εὐλόγως συνάγεται, μάλιστα μάχεται τοῖς λόγοις
 τῶν ἁγίων Γραφῶν. διότι τὸ μὲν ἱερὸν Εὐαγγέλιον
 λέγει, „τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τῷ Πα-
 τρὸς ἐκπορεύεται,“ τὸ δὲ Συνέδριον ἐκεῖνο εἶπε, τὸ
 Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ παρὰ τῷ Πατρὸς καὶ τῷ
 Υἱῷ ἐκπορεύεται. 3. Ἐπειδὴ ἐδεμίαν ἐξεσίαν εἶχε
 καὶ προθέση εἰς τὸ Σύμβολον τῆς πρώτης καὶ δευτέ-
 ρας οἰκουμενικῆς Συνόδου τὴν προδήκην, καὶ ἐκ τῷ Υἱῷ,
 διὰ τὰς ὁρὰς τῶν οἰκουμενικῶν Συνόδων, τῆς ἐν Ἐφέσῳ
 τρίτης, τῆς ἐν Χαλκηδόνι τετάρτης. τῆς ἐν Κωνσταν-
 τινεπόλει πέμπτης καὶ ἕκτης. διὰ τὴν ἐπισολὴν τῷ
 Ἐξάρχῃ τῆς τρίτης οἰκουμενικῆς Συνόδου Κυρίλλῳ Ἀλε-
 ξανδρείας πρὸς Ἰωάννην τὸν Ἀντιοχείας, καὶ τὴν
 τῷ Ἀγάθωνος Ῥώμης πρὸς Κωνσταντῖνον τὸν Αὐτο-
 κράτο-

„ ἀν εἰ ἐμελλε γενέσθαι ἐν τῇ πόλει αὐτῶν ἡ Σύνοδος, ὅτε ὁ
 „ Εὐγένιος παριδὼν τὸ θάσπισμα τῶν λεγάτων αὐτῶ, ἠτοίμα-
 „ σεν αὐτὸς ὁ ἴδιος ἄλλα κάτεργα εἰς τὴν Βιευτιάν, διὰ καὶ ἀν-
 „ τισαθῆ' εἰς τὰ κάτεργα τῆς Συνόδου. (τῆς ἐν Βασιλείᾳ δηλα-
 „ δῆ) οἱ δὲ πρόσβεις τῶν Γραικῶν, ἕς ἐνίκησεν ὁ Πάπας, ἐπέ-
 „ βησαν εἰς τὰ κάτεργα αὐτῶ μετὰ τριῶν ἐπισκόπων, ἕς ὁ
 „ Πάπας ἔστειλεν εἰς τὴν ἀνατολήν, ὡς Λεγάτος, κτ., ὁ Φλέμερ
 ἐν τόμ. 22. τῆς κντ. ἰσορ. βίβλ. 107. σελ. 163. τῆς εἰρημ.
 ἐκδός.

κρείτορα, τὴν ἐν τῇ ἕκτῃ οἰκουμενικῇ Συνόδῳ ἀναγνω-
 θείσαν· ἀνάγκην ἔχε καὶ ἡ τρίτη ἁγία οἰκουμενικὴ
 Σύνοδος νὰ προθέσῃ εἰς τὸ Σύμβολον τὸ ὄνομα,
 Θεοτόκος· καὶ ἡ τετάρτη νὰ ἀναπτύξῃ τὰς δύο
 τῶ Χριστοῦ φύσεις· καὶ ἡ πέμπτη καὶ ἕκτη τὰ δύο
 Χριστοῦ θελήματα, καὶ τὰς δύο ἐνεργείας· καὶ ἡ
 ἑβδόμη τὴν τιμὴν καὶ προσκύνησιν τῶν θείων εἰκόνων.
 ἕδεμία ὅμως ἐδὲ συλλαβὴν ἐσάλευσεν ἀπὸ τοῦ ἁγίου
 Σύμβολου· ἀλλὰ πᾶσαι εὐλαβηθεῖσαι τὸ αἰδέσιμον
 τῶν ἁγιωτάτων ἐκείνων ἀνδρῶν τῶν ἐν τῇ πρώτῃ καὶ
 δευτέρῃ οἰκουμενικῇ Συνόδῳ συνελθόντων, καὶ τὸ ἁγίον
 Σύμβολον συγγραψάντων, ἐνομοθέτησαν, ὅτι ἕδεις
 ποτὲ ἕδεποσῶς νὰ ἀλλοιώσῃ τὸ θεοδίδακτον ἐκεῖνο μάρ-
 τημα· εἰ δέ τις ἀποτολμήσῃ τῆτο ποιῆσαι, ποινὰς,
 καὶ κατάραις, καὶ ἀφορισμῶς κατ' αὐτῶ ὤρισαν φο-
 βερωτάτας καὶ ἀναθέματα. (I) τὸ δὲ Φλωρεντινὸν

C 3

Συνέ-

(I) „Τῶν ἀναγνωθέντων, ὤρισεν ἡ ἁγία Σύνοδος, ἑτέραν πῖσιν
 „ μηδενὶ ἐξείναι προσφέρειν, ἢ γὰρ συγγράφειν, ἢ συντιθέναι,
 „ παρὰ τὴν ὀριθεῖσαν παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων τῶν ἐν τῇ Νι-
 „ καίῳ συναχθέντων πόλει, (σημείωσαι, ὅτι τὸ ἁγίον Σύμ-
 „ βολον τῆς ἐν Νικαίᾳ Συνόδου λέγεται, καὶ ὑπ' αὐτῆστε καὶ τῆς
 „ δευτέρας οἰκουμενικῆς Συνόδου συνεγράφη, καθότι ἡ ἐν Νικαίᾳ
 „ πρῶτον τῆτο ἐξείθετο.) „σὺν ἁγίῳ Πνεύματι. τὰς δὲ τολμῶντας
 „ ἢ συντιθέναι πῖσιν ἑτέραν, ἢ γὰρ προκαμίζειν, ἢ προσφέρειν
 „ τοῖς θεῶσιν ἐπιστρέφειν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, ἢ ἐξ
 „ Ἑλληνισμοῦ, ἢ ἐξ Ἰουδαϊσμοῦ, ἢ γὰρ ἐξ αἰρέσεως οὐκ ἀσκήτου
 „ τῶν, εἰ μὲν εἴεν Ἐπίσκοποι ἢ κληρικοὶ, ἀλλοτρίως εἶναι
 „ τὰς ἐπισκόπους τῆς ἐπισκοπῆς, καὶ τὰς κληρικούς τῶ κλήρου

Συνέδριον χωρὶς τινὸς ἀνάγκης, αὐθαδῶς ἀπετόλμη-

σε,

,, εἰ δὲ λαϊκοὶ εἶεν, ἀναθεματίζεσθαι. ,, Καν. 7. τῆς ἐν Ἐφέσ. 3.
 οἴκωμεν. Συνόδ. ,, Τὰς παρὰ τῶν ἁγίων Πατέρων καθ' ἑκά-
 ,, στην Σύνοδον ἄχρι τῆς νῦν ἐκτεθέντας κανόνας κρατεῖν ἐδί-
 ,, καιώσαμεν. ,, Καν. 1. τῆς ἐν Χαλκιδ. 4. οἴκωμεν. Συνόδ.
 ,, Ὁρίζομεν ἀκαινοτόμητόν τε καὶ ἀπαράφρωτον φυλάττειν τὴν
 ,, παραδοθεῖσαν πρὶς ἡμῖν, ὑπὸ τῶν αὐτόπτων καὶ ὑπηρετῶν
 ,, τῆς λόγης, τῶν θεοκρίτων Ἀποστόλων· ἐτι δὲ καὶ τῶν τρια-
 ,, κοσίων δέκα καὶ ὀκτῶ ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων, τῶν ἐν
 ,, Νικαίᾳ συναχθέντων ἐπὶ Κωνσταντίνῃ τῆς γενομένης ἡμῶν Βασι-
 ,, λέως . . . Ὡσαύτως δὲ καὶ τὴν ἐπὶ τῆς μεγάλης Θεοδοσίας,
 ,, τῆς γενομένης ἡμῶν Βασιλέως, ὑπὸ τῶν ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι
 ,, πόλει συναχθέντων ἑκατὸν πενήκοντα ἁγίων Πατέρων καὶ
 ,, συχθεῖσαν πρὶς ἡμῶν κρατούμεν, τὰς θεολόγους περὶ τῆς ἁγίας
 ,, Πνεύματος Φωνᾶς ἀσπαζόμενοι . . . Εἰ δέ τις τῶν ἀπάν-
 ,, των μὴ τὰ προειρημένα τῆς εὐσεβείας δόγματα κρατεῖ καὶ
 ,, ἀσπάζεται, καὶ ἔτι δοξάζει τε καὶ κηρύττει, ἀλλ' ἐξ ἐναν-
 ,, τίας ἑνὸς τῶν ἐπιχειρεῖ, ἔσω ἀνάθεμα, κατὰ τὸν ἥδη
 ,, ἐκτεθέντα ὅρον ὑπὸ τῶν προηλωθέντων ἁγίων καὶ μακαρίων
 ,, Πατέρων, καὶ τῆς χριστιανικῆς καταλόγῃ ὡς ἀπίστος ἐξω-
 ,, θείσθω καὶ ἐκπιστέτω. ἡμεῖς γὰρ ἔτι προσιδέσθαι τι, ἔτε
 ,, μὴν ὑφαιρεῖν κατὰ τὰ προοριζόμενα παντελῶς διαγινώσκομεν,
 ,, ἢ καθ' ὅτιναῦν δεδυνήμεθα λόγον. ,, Καν. 1. τῆς ἐν Τριῳ. 6.
 οἴκωμεν. Συνόδ. ,, Τῆτων ἐν ἔτους ἐχόντων, καὶ διαμαρτυρα-
 ,, μένων ἡμῖν, ἀγαλλιώμενοι ἐπ' αὐτοῖς, ὡς εἴτις εὐροὶ σκύλα
 ,, ποῦδ' ἀσπασίως τὸς θεῖας κανόνας ἐνεργεζόμεθα, καὶ ὀλο-
 ,, κληρον τὴν αὐτῶν διαταγὴν καὶ ἀσάλευτον κρατούμεν, τῶν
 ,, ἐκτεθέντων ὑπὸ τῶν ἁγίων σαλπύγων τῆς Πνεύματος, τῶν
 ,, πανευφήμων Ἀποστόλων, τῶν τε ἐξ ἁγίων οἴκωμενικῶν Συνό-
 ,, δων, καὶ τῶν τοπικῶς συναθροισθῶν ἐπὶ ἐκδόσει τοιούτων δια-
 ,, ταγῶν.

σε, καὶ παραλόγως κατεπάτησε τῆς τοσούτης καὶ
 τοιούτης ὄρεσ, καὶ παρανόμως ἐπεκύρωσε τὴν ἐν τῷ
 Συμβόλῳ προαθήκην· ἣτις ἐστὶ δόγμα καινοφανές,
 καὶ ξένον τῶν θείων Γραφῶν, καὶ γέννημα πατρὸς
 ἀχρεῖ τῆς ἀρετῆ ὤρεσ ἀδήλα καὶ ἀγνώστ. 4. Ἐπειδὴ
 ἐδὲ ὁ Ἐξαρχος τῆς Συνόδου, ὁ Μάρκος τῆς Ἐφέ-
 σης, (1) ἐδὲ οἱ τρεῖς Πατριάρχαι, ὁ Κωνσταντινουπό-
 λεως Ἰωσήφ, (2) καὶ ὁ Ἀντιοχείας, καὶ ὁ Ἱεροσο-
 λύμων,

C 4

λύμων,

ἡ ταγματῶν, καὶ τῶν ἁγίων Πατέρων ἡμῶν. ἐξ ἑνὸς γὰρ
 ἅπαντες, καὶ τῶ αὐτῷ Πνεύματος ἀναγαδέντες, ὤρισαν τὰ
 συμφέροντα. καὶ ἐς μὲν τῷ ἀναδέματι παραπέμπασιν, καὶ
 ἡμεῖς ἀναδεματίζομεν· ἐς δὲ καθαιρέσει, καὶ ἡμεῖς κα-
 θαιρῶμεν· ἐς δὲ τῷ ἀφορισμῷ, καὶ ἡμεῖς ἀφορίζομεν· ἐς
 δὲ τῷ ἐπιτιμίῳ παραδιδόασιν, καὶ ἡμεῖς ὡσαύτως ὑποβάλλο-
 μεν.», Καν. 1. τῆς 7. οἰκουμεν. Συνόδ.

(1) «Καὶ συνάξεως γενομένης μετὰ τῷ Πατριάρχῃ κυρίῳ Ἰωσήφ,
 ὅς καὶ ἐν Φλωρεντίᾳ ἐτελεύτησε, καὶ λειτουργίας γενομένης
 ἐν τῷ μεγίστῳ ναῷ τῆς τῷ Θεῷ λόγῃ Σοφίας, ἐμελέτησαν
 καὶ ἐκύρωσαν ἀποπλεῦσαι, χειροτονήσαντες Ἐξαρχον τῆς Συ-
 νόδου, Μάρκον τὸν Εὐγενικόν, τὸν Ἐφέσῃ Μητροπολίτην.»,
 ὁ Συγγαφ. τῆς πολιτικ. ἱστορ. ἐν ἀριθ. 12. σελ. 4. τῆς Τερ-
 κογραμ.

(2) «Ὅτως δ' ἀποθανὼν Ἰωσήφ Πατριάρχης, καὶ πρὸ ἡμῶν
 ἀρχῆς τῆς Βασιλείδος, πρὸ τῆς ὑπογραφῆς τὸν βίον ἀπέλιπε.
 τίνες δ' ἦσαν οἱ ὑπογράψαντες, ἔθ' ὁ Ἐφέσῃ Μάρκος, ἔθ'
 ὁ Ἡρακλείας, ἔτε ἐγὼ εἶκιν τῇ ὑπογραφῇ θεῖν ἐγνωμεν
 ἀθέσμη ἔση, καὶ μὴ ἐξ ἐπιμέτρου τῇ ἱερῇ διδασκαλίᾳ ἀν-
 ταυγαζέση.», Ἀδνάσ. ὁ Πατριάρχ. Κωνσταντιν. ἐν τῇ δευ-
 τέρῃ συνελύσαι τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλ. μετὰ τὸν Φλωρεντινὸν ψευ-
 δασύλλου»

λύμων, ὧν τοποτηρητὴς ἦν ὁ αὐτὸς Μάρκος, (1) ἐδὲ
 ὁ Ἐπίσκοπος Σταυροπέλεως, ἐτι δὲ ἐδὲ ὁ Δημήτριος
 ὁ Δεσπότης ὁ τῆ Βασιλέως αὐτάδελφος (2) ἐχ ὑπέ-
 γραψαν τὸν ὄρον. 5. Ἐπειδὴ καὶ τὰ λόγια, καὶ
 ἡ ὑπογραφή, καὶ πάντα ὅσα ἐπράττεν ὁ Πάπας ὁ
 Εὐγένιος, ἦσαν παρῶνομα καὶ ἄκυρα, καθότι ἦτον κα-
 θηρημένος τρεῖς παρῆρησίατε καὶ ἐγγράφως ὑπὸ τῆς ἐν
 Βασιλείᾳ Συνόδου, ἐν ἣ ἐπίσκοποι ἑπτακῆσοιοι, καὶ ὁ
 Αὐτοκράτωρ παρῆν, ὁ Σιγισμῆνδος, (3) ἀντ' αὐτῆ

δδ

δοσῶλλον γενομένης Συνόδου. παρὰ τῷ ἀποστάτῃ Ἀλατ. ἐν τῷ
 προειρημ. τόμ. σελ. 1382.

(1) „Μῆτε τῆ Ἐξίρχου τῆς Συνόδου, ἦγαν τῆ Ἐφέσου, ὑπογρά-
 „ φακτος, ὄντος ἐπιτηρητῆ καὶ τῆ Ἀντιοχείας καὶ τῆ Ἱεροσα-
 „ λύμων. „ ὁ Ἀμυράτζης, αὐτ. ἐν σελ. 908.

(2) Οὐ μόνον ἐπίσκοποι καὶ Ἀρχιεπίσκοποι ὑπέγραψαν τὸν ὄρον,
 καὶ ὄρα περὶ τέτα τὰ 6. κεφ. τῆ 10. τμήμα. τῆς ἰστορ. τῆ
 Συνοδου.

(3) Ὅρα τὸν 12. τόμ. τῶν πρακτικ. τῶν συνόδ. τῶν ὑπὸ τῆ
 Λαββ. ἐκδοθέντ. σελ. 590, καὶ 606. ὡσαύτως καὶ τὸν 13.
 τμήμ. Ἀρθ. 92. „ Ἐν δὲ τῇ τρίτῃ καὶ τελείᾳ καθαιρέσει,
 „ Γαβριὴλ ἠνόμασαν τὸν Πάπαν τὸν Εὐγένιον, ὄνομα ὅπερ
 „ εἶχε πρὶν ἢ νὰ γένη Πάπας ἀνεκηρεύχθη δὲ σασιασῆς, καὶ
 „ διακρίτης τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἐνώσεως τῆς Ἐκκλησίας, Σιμω-
 „ νακός, Ἐπίσκοπος, Ἀδιόρθωτος, Σχισματικός, Αἰρετικός,
 „ Πεισματικὸς ἐν τοῖς αὐτῆ ἁμαρτήμασι, Φθαρὸς τῶν ὑπαρ-
 „ χόντων καὶ τῶν δικαιοματίων τῆς Ἐκκλησίας, Ὑπηρέτης ἀνω-
 „ φελῆς καὶ ἐπιβλαβὴς τῆ ὑπερτάτῃ Ποντιφικῆς, Ἀνάξιος
 „ παντὸς τίτλου, βαθμῆ, τιμῆς, καὶ ἀξίας. „ περὶ τέτων
 ὁ Φλέρι ὁ Κατέλικος τάδε ἐσημείωσε. Mais ce qui est
 digne

δὲ ἐχειροτονήθη ἄλλος Πάπας ὑπὸ τῆς αὐτῆς Συνόδου, (1) ὁ Φίλιξ ὁ Ε΄. 6. Ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ οἱ τὸν ὄρον τῆ ψευδοσυλλόγου ἐκείνου καθυπογράψαντες, ἐκ ἐλευθέρου γνώμῃ καὶ βελῆ τῆτο ἐποίησαν· ὡς οἱ μὲν βία ἀναγκαζόμενοι, ὡς ὁ Ἡρακλείας Ἀντωνίου, (2) καὶ ὁ μέγας Χαρτοφύλαξ, (3) καὶ ὁ Πρωτεύδικος, καὶ ὁ μέγας Ἐκκλησιαρχὴς (4) ὁ Συγροπυλος,

C 5

πυλος,

digne de remarque, c'est que tout ceci se passoit à Basle le meme jour, que l'union des deux eglises Grecque et Latine se faisoit à Florence. (ἐν τόμ. 22. βίβλ. 108. σελ. 296. τῆς αὐτῆς ἱστορ. κατὰ τὴν εἰρημ. ἐκδ.) „ἦγεν, ἀλλ' ἐκεῖνο ὅπερ ἐστὶν ἀξιοσημειώτον, τῆτό ἐστιν· ὅτι ταῦτα πάντα ἐγίνοντο ἐν τῇ Βασιλείᾳ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν, ἐν ἣ ἐγίνετο ἡ ἐνωσις τῶν δύο Ἐκκλησιῶν, τῆς τῶν Γραικῶν καὶ Λατίνων. „

(1) Ὅρα σελ. 310. τῆ αὐτῆ 22. τόμ. τῆς ἱστορ. τῆ Φλέρι.

(2) Ὅρα τὸ 5. κεφ. τῆ 8. τμήμ. τῆς ἱστορ. τῆ Συγροπ.

(3) Μιχαὴλ Βαλσαμῶν τὸ ὄνομα, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Δῆκας ἐν κεφ. 31. τῆς αὐτῆ ἱστορ. σελ. 119. τῆς ἐν Χαρισ. ἐκδσ.

(4) „Μετεκαλέσατο ἡμᾶς ὁ Φιλανθρωπινὸς εἰς τὰ Βασίλεια, τόντε μέγαν Χαρτοφύλακα, ἐμὲ, καὶ τὸν Πρωτεύδικον, καὶ εἶπεν ἡμῖν· ὁ Βασιλεὺς ὀρίζει, ἡ ἐνωσις ἐφάνη καλὴ, καὶ ἐπέρχθη παρὰ πάντων, καὶ κῶν μετὰ δύο ἢ τρεῖς ὥρας ὑπογραφήσεται καὶ ὁ ὅρος. ὀρίζει ἔν, ἵνα ὑπογράψητε μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ὑμεῖς, καὶ φορέσητε κύριον καὶ εἰς τὴν ἐνωσιν. προλέγω δὲ ὑμῖν τῆτο, ἵνα ἦτε ἔτοιμοι καὶ εἰς τὰ δύο. ἀντίσημεν ἔν πρὸς ταῦτα, εἰπόντες, κτ., ταῦτα ὁ αὐτὸς Συγροπυλος ἐν κεφ. 6. τμήμ. 10. τῆς αὐτ. ἱστορ. ἐν δὲ τῷ ἐξῆς κεφαλαίῳ τῆ αὐτῆ τμήματος τάδε· „Ἐξ ἀνάγκης ἔπομαι τοῖς πολλοῖς, ἵνα ἐκπληρώσω τὸν ὀρισμὸν, καὶ τὸ θέλημα

,, τὸ

πεπλος, καὶ ἄλλοι· οἱ δὲ τῆ καρδιναλικῆ πορφύρα δε-
 λεαθέν-

22 τὸ βασιλικόν, διαμαρτυρόμενος καὶ νῦν, ὅτι ἔτε τῆ γνώ-
 23 μη, ἔτε τῆ προαιρέσειμκ δοξάζω τὸ γεγονός ὡς ἰγυῖ δόξαν
 24 τῆς Ἐκκλησίας ἡμῶν. οἶδε γὰρ ὁ Θεὸς τὴν διάθεσιν τῆς
 25 ψυχῆςμε, ὅτι ἐ σέργω τᾶτο, ἐδ' ἐκκρίως ὑπογράψω καὶ
 26 ἀπέμεινεν εἰς τὴν ὑσπλαγχχνίαν ἐκείνκ· ποιῶ ἔν τᾶτο κατὰ
 27 τὸ παρὸν, καὶ πάλιν ἐξεσίμοι ποιῆσαι ὁ βέλομαι εἰς ἐμαν-
 28 τόν. καὶ ἐν τῷ ἐφεξῆς 8. κεφ. τᾶ αὐτ. τμήμ. ὑπέγραψε
 29 καὶ ὁ μέγας Πρωτοσύγκελλος, καὶ ἐφεξῆς οἱ λοιποὶ τοπατη-
 30 ρηταὶ καὶ Ἀρχιερεῖς. μεθ' ἑς καὶ ἡμεῖς οἱ δεῖλαιοι ἐθελοα-
 31 κσίως, αἱμοι, ὡς οἶδας Χριστὲ Βασιλεῦ . . . ἀλλ' εἰ καὶ
 32 πάντες τῆ ἐνδεία συνειχόμεθα, ὅμως ἐν μουχοῖς καρδίας ἐθ-
 33 ροντες καὶ δακρύνοντες αἱ πλείς ὑπεγράφομεν. οἶδε ταῦτα
 34 ὁ ἐτάζων καρδίας καὶ νεφρῆς. καὶ ταῦτα μὲν ὁ Συμβρό-
 35 πελος. ὁ δὲ Μιχαὴλ ὁ Βαλσαμίων ἐν τῆ εἰς τὸν κλῆρον τῆς
 36 Κωνσταντιναπόλεως ἀναφορᾶ (παρὰ Ἄλατ. ἐν τῷ προειρημ.
 37 τόπ. σελ. 922.) τάδε· „Καὶ πρῶτον μὲν ἀναφέρομεν, ὅτι
 38 ἐχ οἶαντε ἦν ἡμῖν ἄλλως εἰς τὴν κοινὴν ἐπανιέναι πατρίδα.
 39 ἢ γὰρ καθ' ἡμῶν τᾶ Πάπα διακηρυκευομένη ἀπειλή, αἶρε-
 40 σις ἦν μονοναχὶ διαρρήδην βοῶσα, ἢ ταυτὰ φρονησαι αὐτῷ,
 41 καὶ μεθ' ὅτι πλείων δωρεῶν, χαρίτων καὶ ἀξιωμάτων
 42 ὄψεσθαι τὴν πατρίδα, ἢ πενίη καὶ δίψη πρότερον ταριχευ-
 43 θέντας, ὑπερον ἀφανεῖ θανάτῳ παραπεμφθῆναι ἡμᾶς, ἡμεῖς
 44 μὲν ἔν ἐτοίμως εἶχομεν ὑπὲρ τῶν πατρικῶν ἀσφαλῶν δογμα-
 45 των προέσθαι τὰς ψυχάς. ἀλλ' ἔ συνοίσειν τῆ πατρίδι ἐδό-
 46 κει τᾶς λόγκ ἀξίς σύμπαντας καταληφθῆναι τῆ Φλωρεν-
 47 τία, κᾶκεῖσε διαφθαρῆναι κακῶς, ταύτην δὲ καταληφθῆ-
 48 ναι λόγων κενὴν, εἰς αἰχύνην τᾶ γένκς, μεσην δὲ ἐρειπίων
 49 καὶ μόνων, τὴν τῶν λόγων μητέρα καὶ πηγὴν. ἐδέδιττε
 50 θε ἡμᾶς ὡς σάρκα περικειμένκς καὶ σῶμα, ἐκ ἄλλοις τις

λεαοθέντες, ὡς ὁ τρισάθλιος Βησσαρίων ὁ Νικαίας,
 καὶ ὁ δυσυχῆς Ἰσιδωρος ὁ Ῥωσσίας· (1) οἱ δὲ τῷ χρυ-
 σίῳ τῷ Πάπᾳ δελοπρεπῶς νικηθέντες· „ἀλλ' ὁ Μι-
 „τυλίνης, λέγει ὁ Συμβρόπυλος, (2) ὑπὲρ τῆς ἐνώσεως
 „δῆθεν σπευδάζων, εἶπεν· ὅτι εἰ θέλει ὁ Πάπας, δός
 „τωμοὶ Φλωρία, ἵνα δώσω ἐγὼ εἰς πρόσωπα, ἅπερ
 „ἡΐδα, ὡς εὐεργεσίαν τῷ Πάπᾳ, καὶ κατασκευάσω
 „αὐτὰ εὐκόλως ἔχειν καὶ πρὸς τὴν ὑπογραφήν τῆ
 „ἡΐδα, καὶ πρὸς τὴν ἐνώσιν. ἔμαθεν ἔν τῷτο ὁ Πά-
 „πας, καὶ ᾤρισε, καὶ δεδώκασιν αὐτῷ Φλωρία, ἕκ
 „ἡΐδα πόσα, ὡς δέτινες εἶπον, διακόσια, καὶ ἔδωκε
 „πρὸς τινὰς τῶν ὑποδεεσέρων Ἀρχιερέων· ἔδωκε δὲ
 „καὶ τῷ μεγάλῳ Σκευοφύλακι Φλωρία ἑννέα·, ὁ δὲ
 „Δῆκας, ὁ τῷ Μιχαήλ τῷ Δέκᾳ ἑγγονος· (3) „Καὶ
 „ἡγάρ ἦσαν τινὲς τῶν Ἀρχιερέων ἐν τῷ ὑπογράψειν,
 „ἠλέγοντες· ἔχ ὑπογράφομεν, εἰάν (μὴ) τὸ ἱκανὸν ἡμῖν
 „τῆς προσόδου παράχαιτε. οἱ δὲ ἐδίδον, καὶ ἐβάπτε-
 „το κάλαμος. ὑπὲρ ἀριθμὸν γὰρ ἦσαν τὰ δαπανη-
 „θέντα εἰς αὐτὰς νομίσματα, καὶ τὰ ἐν χερσὶ μετρη-
 „θέντα ἐκάσω τῶν Πατρῶν·, τοιαύτη λοιπὸν ἦτον
 αὐτῇ

„ βίαιος θάνατος· εἰρήσεται γὰρ τ' ἀληθές· ἢ τὸ τῆς ποιη-
 „σεως ἐπὶ τῷ λοκρῷ Αἰάντι ἔπος· Αἴας δὲ ἐξυπέλωλεν, ἔπει-
 „πεν ἀλμυρὸν ὕδωρ. συνέβη δὲ παθεῖν ἡμᾶς τὰς ἀπειλάς
 „πεφροικότες, ὅπερ ὁ καινὸς Φησι μῦθος· ἐπίσκοπος κρημά-
 „μενος ὑπέγραψε. „

(1) ὁ Χαλκοκονδύλας ἐν ἀποδείξ. ἴσorp. 6. σελ. 155. τῆς ἐν Πα-
ρισ. ἐκδόσ.

(2) Ἐν τμήμ. 10. κεφ. 4. τῆς αὐτ. ἴσorp.

(3) Ἐν κεφ. 31. τῆς αὐτ. ἴσorp. σελ. 121. τῆς ἐν Παρισ. ἐκδόσ.

αὐτὴ ἡ Θαυμασιὰ Σύνοδος, πολιτικὴ, καὶ ἀπειλητικὴ, καὶ τυραννικὴ, καὶ δωροληπτικὴ, καὶ ἀγορασι-
κὴ, καὶ δογματῶν θείων καὶ νόμων περιφρονητικὴ.
καὶ διὰ τῆτο ὡς φαίνεται ὁ Πάπας ἠναγκάσθη νὰ
βάλλῃ τὴν μίτραν αὐτῆ ἐνέχυρον, (1) διὰ νὰ ἀγορά-
ξῃ τὰς ὑπογραφάς.

Ἀληθῶς ὁ Μάρκος τῆς Ἐφέσου μετὰ τὴν ἐπι-
σροφὴν αὐτῆ εἰς τὴν Κωνσταντινέπολιν, καὶ εἶπε, καὶ
ἔγραψεν, ἐλέγχων τὰ ἀνομήματα τῆ Φλωρεντινῆ
Συνεδρίας, καὶ ζηρίζων τὴς πιεῶς εἰς τὰ τῆς εὐσεβείας
δόγματα. ἀλλὰ πῶσα καὶ εἶπε καὶ ἔγραψεν ὁ Ἀθα-
νάσιος κατὰ τῶν ἐν Τύρῳ, καὶ ἐν Ἀριμίνω, καὶ ἐν
Μεδιολάνοις, καὶ ἐν Σελευκίᾳ Συνεδρίων; πῶσα πρὸς
ζηρηγμὸν τῶν ὀρθοδόξων ὁ Βασίλειος κατὰ τῶν Εὐνα-
μικανῶν, ὁ Κύριλλος κατὰ Νεστορίους, ὁ Μάξιμος κατὰ
τῶν Μονοθελητῶν, ὁ Δαμασκηνὸς κατὰ τῶν Εἰκα-
νομάχων, καὶ ἄλλοι πολλοὶ εὐσεβέστατοι διδάσκαλοι
κατὰ

(1) „Ἐδέξαντο δὲ καὶ τὴν ἀπὸ Φεβρουαρίου εἰς Φλωρεντίαν μετὰ-
βασῶν. ἐπειδὴ ὁ τῆς ὁσίας μηνίης Εὐγένιος, ὁ Ῥώμης Ἀρ-
χιερεὺς, ὁ θειότατος, ἐκ εἶχεν ἐν Φεβρουαρίᾳ, ἕτε μὴν εὐρι-
σπε δίδοναι ἡμῖν ἐκάστῳ τὸ σιτηρέσιον, καὶ τοῖς Φλωρεντί-
νοῖς μηνύσας δανεῖσθαι αὐτῷ τεσσαράκοντα χιλιάδας χρυσί-
νων, ἀπέπειλεν αὐτοῖς τὴν μίτραν αὐτῆ ἐνέχυρον· οἱ τὰ
ἐνέχυρον λαβόντες, τὸ αἰτηθῆν ἀνεπλήρωσαν· σὺν ἐκείνοις
δὲ καὶ ἄλλας τεσσαράκοντα ὑπέχοντο χάριτι δῶναι, εἰ εἰς
τὴν πόλιν αὐτῶν μεταθήσει τὴν Σύνοδον· ἵνα δηθὲν ἡ πο-
λιτεία αὐτῶν τὴν τῆ ὄρε τιμὴν ἀπολάβοι. ταῦτα ὁ
ἀχρεΐστατος Ἰωσήφ, ὁ Μεθώνης. παρὰ τῷ Ἀλατ. αὐτ. ἐν
σελ. 922.

κατὰ τῶν ἀθετησάντων τῆς εὐσεβείας τὰ δόγμα-
 τα; ἀλλὰ τίς εὐσεβὴς καὶ Φρόνιμος λέγει, ὅτι
 αὐτοὶ ἐχώρισαν τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἔνωσιν; Εἶτα, ὁ
 Μάρκος τῆς Ἐφέσου μόνος εἶπε καὶ ἔγραψε κατὰ
 τῆς παρανόμου ἐκείνης Συνόδου, καὶ βεβιασμένης ψευ-
 δοενώσεως; αὐτοὶ οἱ ἴδιοι οἱ Ἕλληνας, λέγει ὁ Καλκο-
 κονδύλας, (1) εἰς τὸν οἶκον αὐτῶν ἐπιστρέψαντες, δὲν
 ἠθέλησαν πλέον νὰ σαθῶσιν εἰς τὰ συμφωνημένα,
 ἀλλ' ἔγινε τὸ ἐναντίον, καὶ δὲν ἠθέλησαν πλέον νὰ
 συμφωνήσωσι τοῖς Ῥωμαίοις. ὁ Μάρκος μόνος ἐλά-
 λησε κατὰ τῆς Συνεδρίας ἐκείνης; οἱ δὲ Ἀρχιερεῖς, λέ-
 γει ὁ Δῆκας, (2) ηὐθέως ἀπὸ τῶν τριήρεων ἀποβαίνον-
 τες, καὶ οἱ τῆς Κωνσταντίνου κατὰ τὸ σύνθημα ἠσπάζο-
 ντο αὐτὰς, ἐρωτῶντες· πῶς τὰ ὑμέτερα; εἰ
 ἄρα ἐτύχομεν τὴν νικῶσαν; οἱ δὲ ἀπεκρίνοντο· πε-
 ρεῖα

(1) „Οἱ μὲν ἐν Ἕλληνας, ὡς ἐπὶ οἶκον ἐγένοντο, ἐκ ἐπιέξεως
 „ ἐμμένειν τοῖς ἁριστολογημένοις, ἀλλὰ τὸ ἐναντίον κατέστη, μη-
 „ κέτι βεβιασμένοι συντίθεσθαι τοῖς Ῥωμαίοις. ὁ μὲντοι Ἀρ-
 „ χιερεὺς, καὶ σφῶν τινὰς ἐπεκόμφει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον παρὰ
 „ τὰς Ἕλληνας, ἐς διάλεξιν ἀφιξιμένους τοῖς τῶν Ἑλλήνων σο-
 „ φῶσι. οἱ δὲ προσίεντο τὴν γενομένην σφίσι ζύνοδον κατὰ τὴν
 „ Ἰταλίαν, Μάρκουτε τῷ Ἐφέσῳ Ἀρχιερεῖ, ἀδὲ τὴν ἀρχὴν
 „ τιθεμένην τῷ Λατίνων δόγματι τὸ παράπαν, καὶ Σχολαρίῳ
 „ τῷ τότε παρ' Ἑλλήνων τὰ ἐς σοφίαν εὐδοκίμῳ. ὁ μὲντοι
 „ ἠνύετο αὐτοῖς ἀδὲν ἐς λόγων ἀμίλλαν ἀφινεμένους, ἀλλ'
 „ ἀπεχώρην ἄπρακτοι ἐπὶ Ἰταλίας. „ ἐν Ἀποδείξ. 6. τῆς αὐτ.
 ἱστορ. σελ. 156. τῆς ἐν Παρισ. ἐκδόσεως.

(2) Ἐν κεφ. 31. τῆς αὐτ. ἱστορ. σελ. 120. καὶ 121. τῆς αὐτ.
 ἐκδόσεως.

ἡπράκαμεν τὴν πίσιν ἡμῶν· ἀντηλλάξαμεν τῇ ἀσε-
 βείᾳ τὴν εὐσέβειαν, προδόντες τὴν καθαρὰν θυ-
 ησίαν, Ἀζυμιῖται γεγονάμεν. ταῦτα καὶ ἄλλα αἰ-
 χροτέρα καὶ βερυπασμένα λόγια· ταῦτά τινες οἱ
 ὑπογράψαντες ἐν τῷ ὄρω, ὁ Ἡρακλείας Ἀντώνιος,
 καὶ οἱ πάντες. εἰ γὰρ τις πρὸς αὐτὸς ἤρετο· καὶ
 διατὶ ὑπεγράφετε; ἔλεγόν, φοβέμενοι τὰς Φράγ-
 γους. καὶ πάλιν ἐρωτῶντες αὐτὸς, εἰ ἐβασάνισαν
 οἱ Φράγγοι τινὰ, εἰ ἐμάσιγωσαν, εἰ εἰς φυλακὴν
 ἐβάλον; ἔχι· ἀλλὰ πῶς ἡ δεξιὰ αὐτῆ ὑπέγραψεν,
 ἔλεγόν, κοπήτω· ἡ γλῶττα ὠμολόγησεν, ἐκρι-
 ζέσθω. ἐκ ἄλλο εἶχόν τι λέγειν. (ψεκτὴ μὲν καὶ
 ἐπιμεμπτός ἡ ἀνδραποδάδης καὶ ἐλεεινὴ τῶν ἀνθρώ-
 πων τῶν πτώσις. ἐπαινετὴ ὁμῶς καὶ θαυμασία
 ἡ γενναία καὶ ταχυτάτη αὐτῶν ἐξανάστασις.) ὁ Μάρ-
 κος τῆς Ἐφέου μόνος κατέκρινε τὴν κακοένωσιν; Ἐπα-
 γελθόντων δὲ, λέγει ὁ Συγγραφεὺς τῆς πολιτικῆς
 ἱστορίας, (I) ἡ ἀπὸ Ἰταλίας, κατέλαβεν ὁ Βασιλεὺς τὴν
 ἑαυτῆ φίλτάτην γυναῖκα Μαρίαν τὴν Καντακρυζηνήν,
 ἣ ἐκ ἐν ζῶσιν, ἀλλὰ τελευτήσασαν πρὸ καιρῆ. καὶ ἔ-
 στως ἔτος μὲν ἐν λύπῃ ἦν· οἱ δὲ ἐν τῇ πόλει Κληρι-
 κοὶ, Ἱερομόναχοι, Ἱερεῖς, Ἠγέμενοι, Πνευματικοὶ,
 καὶ οἱ λοιποὶ, ἐκ ἡθελόν συλλειτουργῆσαι τοῖς ἐλθῆ-
 σιν, ἢ μνημονεῦσαι αὐτῆς· ἀλλ' ἐχωρίζοντο αὐτῶν,
 ὡς ἀσεβῶν εἰπεῖν. πολλοὶ δὲ παρετήσαντο καὶ τὴν
 ἡιερωσύνην· καὶ γέγονεν ἡ ἑνώσις διαίρεσις.

Οὐχ

(I) Ἀριθ. ΙΑ. σελ. 4. τῆς Τετρογραφικ.

Οὐχ ὁ Μάρκος τῆς Ἐφέσου μόνος εἶπε καὶ ἔγραψεν
 κατὰ τῆ Φλωρεντινῆ Συλλόγου, ἀλλὰ Σύνοδοι εὐσεβῶν
 Πατριαρχῶν, καὶ Ἀρχιερέων, καὶ Κληρικῶν
 ἠκύρωσαν αὐτὸν, καὶ ἐματαιώσαν. διότι τὸ μὲν Φλω-
 ρεντινὸν Συνέδριον συνέστη ἔτει 1438. κατὰ δὲ τὸ 1443.
 ἔτος οἱ Πατριάρχαι, ὁ Ἀλεξανδρείας Φιλόθεος, καὶ ὁ
 Ἀντιοχείας Δωρόθεος, καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Ἰωακείμ,
 καὶ οἱ περὶ αὐτὰς Ἀρχιερεῖς καὶ Κληρικοὶ ἐν Ἱεροσο-
 λύμοις συνελθόντες, καὶ Σύνοδον συγκροτήσαντες, τὸν
 μὲν Κωνσταντινῆ πόλεως Μητροφάνην τὸν Λατινόφρονα,
 καὶ τὰς παρ' αὐτῆ χειροτονηθέντας ἅπαντας καθαι-
 ρέσει καθυπέβαλον, (1) τὴν δὲ ἐν Φλωρεντία Σύνοδον,
 μισραίν,

(1) Τῶν Πατριαρχῶν τῆς Συρίας. Ἐπειδὴ ἦκε καὶ ὁ πανιε-
 ράτος μητροπολίτης ἐνταῦθα τῆς ἀγιωτάτης μητροπό-
 λεως Καισαρείας Καππαδοκίας, ὁ καὶ πρωτόθρονόστε καὶ
 Ἐξαρχος πάσης Ἀνατολῆς, ἅμα μὲν προσκυνῆσαι τὸν πάν-
 σεπτον καὶ θεῖον τῆ Κυρία ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τάφον, καὶ
 τὰς ἱερὰς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐσορῆσαι τόπους, καὶ τὰ παράδοξα
 ἐτελέωσαν τῆς Χριστοῦ οἰκονομίας μυστήρια, ἅμα δὲ κοινώ-
 σασαι πρὸς ἡμᾶς, καὶ τὸ τῆς ὀρθοδοξίας καὶ εὐσεβείας Χρι-
 στιανῶν μέγα μυστήριον καὶ δηλοποιῆσαι τὰ ἐν Κωνσταντι-
 πόλει σκάνδαλα, πάντα διὰ τὴν συναθροισθεῖσαν ἐν Φλωρεν-
 τία τῇ πρὸς Ἱταλίαν μισραίν Σύνοδον, καὶ τὰ τῶν Λατίνων
 σὺν τῷ Εὐγενίῳ Πάπῳ δοξάσασαν, ἅπερ ἐκ ἕξεσι τινὰ
 προδίκην δηλαδὴ ἐν τῷ τῆς πίστεως ἡμῶν θεῷ καὶ ἀμωμήτῳ
 Συμβόλῳ ὑπογράψασαν, καὶ πειδεῖσαι, ὡς καὶ ἐκ τῆ Τιμῆ
 τὸ θεῖον ἐκπορεύεται Πνεῦμα· τάτε ἄζυμα συγχωρήσασαν
 πρὸς ἡμᾶς θύεσαι, καὶ μνημονεύειν διὰ τῆτο τὸν Πάπαν.
 ἔτι τε τὰ ἄλλα, ὅσα παρὰ κανόνας ἄθεσμα ἐκείνων εὐκα-

μιαρῶν, καὶ ἄνομον, καὶ ῥαδιουργικὴν, καὶ βεβιασμέ-
νην,

κατιθεῖσαν, καὶ σέβασαν. καὶ ὅπως ὁ Κυζικὸς Μητρόφο-
νος ληστρικῶς τὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως Θρόνον ἤραπσε, συνα-
νήσας τοῖς τε αἰρετικοῖς καὶ τῷ εἰρημένῳ Πάπα, καὶ Βασι-
λεῖ τῶν Ῥωμαίων Παλαιολόγῳ τῷ Λατινόφρονι, τὰς μὲν
πισύστε καὶ ὀρθοδόξους ἀπειλεῖν, δικάωντι, τυραννεῖν, καὶ
ἐπιτιμᾶντι, τὰς δὲ ἀπίστους καὶ κακοδόξους προσκαλεῖντι, τι-
μῶντι, καὶ ἀναβιβάζοντι, ὡς τῆς ἑαυτῆ αἰρέσεως σύμφρο-
νοισ· καὶ ὑπερεκπερισσῆ μάλιστὰ περιποικιμένῳ τέτῳ κατὰ
ἀντιπάθειαν τῆς ὀρθοδοξίας καὶ εὐσεβείας· ὡς ἐν τέτῳ τῷ
τρόπῳ, καὶ Μητροπολίδια βέβηλα, καὶ μιὰ Ἐπισκοπία
διὰ πανταρχῆ εἰς τὰς θείας καὶ ἁγίας Θρόνους τῆς ἁγίας με-
γάλης Ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως προτρέψας, ὡς ὑπὸ τῆς
ἑαυτῆ τάχα ἐνορίας ὑποκειμένους. ἔδειξεν ὁμοῦς ὁ εἰρημένος
πανηγύματος Μητροπολίτης κύριος Ἀρσένιος τῆς ἁγιωτάτης
μητροπόλεως μεγάλης Καισαρείας Καππαδοκίας, πρωτόθρο-
νόστε καὶ Ἐξαρχος πάσης Ἀνατολῆς, ὡς ἔ μόνον πρὸς τὰς
ἁγίας Ἐκκλησίας ὁ Μητρόφονος Πατριάρχης τὰς παρανό-
μους χειροτονίας προτρέψας Λατινοφρόνοις, ἀλλ' ἤδη καὶ πρὸς
τὰς τῆς ἐπαρχίας τῆς Ἀνατολῆς πάσης, τέσσαρα ὁ ἀχειρο-
τόνητος κεχειροτόνηκε Μητροπολίδια καὶ Ἐπισκοπία, πρὸς
τε τὴν Ἀμασσίαν δηλονότι, Νεοκαισαρείαντε, Τύανα, καὶ
Μαινησσόν, τὰ τῶν Λατίνων πάντα φρονεῖντα καὶ πράττον-
ται ἅ καὶ ἔ μόνον ἐντεῦθεν τὴν ἑαυτῶν ἀνεχόμενα φθορὰν
καὶ ἀπάλειαν, ἀλλάγε μετὰ τὴν τοσαύτην τόλμαν, καὶ τὰς
ὑπὸ τὴν τῆ Χριστῆ ποιήμνην ἄπειτας ἐκεῖσε χριστιανὸς ἕτως
ἀπατῶντα καὶ διαφθείροντα, καὶ πολλαὶ τῆ ὀρθοδόξῳ Ἐκ-
κλησίᾳ σκάνδαλα προξενεῖντα. διὰ τῆτο ὁ εὐσεβὴς καὶ πι-
στότατος καὶ τῆς ὀρθοδοξίας πάσης ὑπερμαχόστε καὶ ἑλω-
τῆς ἄτοσι, ὁ εἰρημένος Μητροπολίτης Καισαρείας Καππαδο-

δὲ Ἰωάννην τὸν Αὐτοκράτορα ἔγραψαν, (1) ἐξελέγ-
χοντες

27 καὶ ὑπερασπίζοντες. ἀποκαθιστῶμεν δ' ὅμως κήρυκα τῆς
 28 εὐσεβείας καὶ ὀρθοδοξίας τὸν ἀνωθεν εἰρημένον πανιερώτατον
 29 Μητροπολίτην, τὸν καὶ ὑπέρτιμον καὶ ἐξαρχὸν πάσης Ἀνα-
 30 τολῆς, κηρυξά πανταχῶς τὴν εὐσεβίαν, μὴ αἰδέμενον πρὸς
 31 αἰλήθειαν πρόσωπον Βασιλέως, ἢ Πατριάρχου, τῶ μὴ ὀρθῶς
 32 Φρονῆντος καὶ πράττοντος, μῶδὲ πλῆσις καὶ ἄρχοντος ἀν-
 33 θρώπων. ἀλλὰ παρήσσια τὴν πίσιν καὶ ὀρθοδοξίαν κατέχον-
 34 τα, ἀφόβως καὶ ἀδιστάκτως, κατὰ τὴν ἐντολήν, ἔχειν αὐ-
 35 τὸν ἄδειαν ἀπὸ τῶ νῦν, ἐνεκεν εὐσεβείας ἐλέγξαι, ἐπιτιμῆ-
 36 σαι, καὶ διορθῶσαι τὸς μὴ ὀρθῶς Φρονῆντας ἐν παντὶ τό-
 37 πῳ, ἐφ' ὅσον ἂν ἰαχὴν ὀδεύειν, παρ' ἡμῶν αὐτῶν εἰληφῶσα
 38 τὴν συγγνώμην, διὰ τῆς δωδεήσης ἡμῶν χάριτος καὶ δυνά-
 39 μεις τῆ ἀγίας Πνεύματος. ὅς καὶ ὀφείλει κατὰ τέτων τη-
 40 ρῆται ἀδωροδοκῆτως καὶ ὀρθῶς τὴν εὐσεβίαν. Ἐξέκεν
 41 ἐπεδόθη αὐτῷ ἡ ἔγγραφος ἡμῶν γνώμη συνοδικῶς ἀπόγρα-
 42 φεῖσα ἰδιοχείρως. ἐν μηνὶ Ἀπριλίῳ τῆς εἰσὶν ἔτους τῆς νῦν
 43 τρεχούσης ἰνδικτιωνῶς ἑκτῆς· καὶ ἀπὸ Χριστοῦ ἔτει αὐμυγ'.
 παρὰ Ἀλατ. ἐν τῷ πρῶτῳ κημ. τόπῳ. σελ. 939. 940. 941.

(1) 27 Κράτιστε καὶ ἡμερώτατε, καὶ γαληνότατέ μοι Αὐθέντα,
 28 καὶ Βασιλεῦ. εὐχὰς τυγχάνοιμι ποιῶν πρὸς Θεὸν ἀδια-
 29 λείπτως, ὅπως τηρηθεῖσθε τὸ κράτος ἀπὸ παντὸς ἐναντίας
 30 συναιτήματος, καὶ εἰς ἡμετέραν πνευματικὴν εὐφροσύνην.
 31 Γνωστὸν ἔσω τῇ ἀγίᾳ Βασιλείᾳ, ὅπως ἡμεῖς ἐδοξάμεθα
 32 πρώτην καὶ δευτέραν καὶ τρίτην γραφὴν ἀπὸ τὸν Πάπαν
 33 Εὐγένιον περὶ τῆς ἐνώσεως τῆς Ἐκκλησίας, ἵνα σφραξώμεν ταύ-
 34 τὴν ἀπαραιτήτως, καθὼς περ ἐγένετο, καὶ νὰ μνημονεύσω-
 35 μεν καὶ τὸν Πάπαν. τοιαῦτα μὲν ἀπλῶς ὁ Πάπας Εὐγέ-
 36 νιος πρὸς ἡμᾶς γέγραπεν, ἐδὲν δὲ παρέδειξεν ἡμῶν, ὅπως ἡ
 37 πράξις ἐγένετο. ἐγὼ δὲ κατὰ τὴν προλαβούσαν γραφὴν πρὸς-

τόν, ἵνα μετανοήσῃ· εἰάν δὲ μὴ θελήσῃ τῆτο ποιῆσαι,
ἐπιτί-

21 δὲ τῆς Συγκλήτης, ἀφωρισμένους καὶ ἀκοινωνήτους κατὰ τὰς
 22 Θεοκηρύκων κανόνας καὶ μαθητῶν τῆ Χριστοῦ, καὶ τῶν θείων
 23 καὶ οἰκουμενικῶν ἐπτά Συνόδων ἐπικυρώσεις, καὶ παραδόσεις.
 24 ταῦτα μὲν ἡμεῖς πρὸς ἐκεῖνον ἐγράψαμεν. νῦν καὶ πρὸς τῆς
 25 σὴν Βασιλείαν γνωρίζομεν τάδε· ὅτι εἰ μὲν προσέδοκαμεν,
 26 ὡς τῆ ἡμετέρῃ γένεσι παντελῶς ἐξηθηνάκατος, καὶ διὰ τῆτο
 27 καταναγκασζόμενοι παντοιοτρόπως, ὅπως λήψῃ βοήθειαν, καὶ
 28 τινὰ ἴσῃν ἄλλῃν οἰκονομίαν νερόηκας· εἴτε καὶ πρὸς τὰ τῶν
 29 Λατίνων ἐπέπεσας, καὶ τὴν προδήκην ἐδέξω κατὰ ἀνάγκην,
 30 εἴθ' ἕτως ἀποτρεψάμενος νῦν τὰ ἐκεῖνων τερατολογήματα
 31 καὶ ἀσεβήματα, καὶ τὴν ὑγιαίνουσαν ἐν τῷ θείῳ Συμβόλῳ
 32 παράδοσιν κατὰ τὰς θείας πάσας Γραφὰς ὁμολογεῖς, ἀδι-
 33 σκώτως τε σέβεις καὶ πείθῃ, ὡς οἱ πρὸς σὲ ἅπαντες εὐσεβεῖς
 34 Ἀυτοκράτορες Βασιλεῖς· ἤδη καὶ ἡμεῖς ἐ μόνον τὸ προσφι-
 35 λές μνημόσυνον τῆς Βασιλείας ἐπιτελεῖν ἐγνωμεν, ἀλλὰ καὶ
 36 διηνεκῇ καὶ ἀένυσον ἰευσίαν πρὸς Θεὸν ἐκπληρᾶν μέλλομεν
 37 τῆ σὲ κράτους ἐνεκα, καὶ ὑπὲρ ψυχῆς μάστιγα· δι' ἧν ἐξ-
 38 λέκμενοι κατ' ἐνάσῃν τὸ θεῖον, συγγνώσεται σοὶ καὶ τὰ ἀμ-
 39 πλακήματα, ἐν γνώσει καὶ ἀγνοίᾳ πραχθέντα. ἕτω μὲν
 40 ἔν ἔσται σοὶ ἔλεος τῶν πλημμελημάτων· ἕτω δὲ ἄφεσις τῶν
 41 ἀγνοημάτων, εἰ μὲν τὰς θείας ἐκ ἀθετεῖς παραδόσεις. εἰ
 42 δὲ περιμένεις, καὶ ἀντέχῃ τὰ τῶν ἑτεροδόξων, ὡσπερ ἀλλό-
 43 τρια ὄντα πάσης κανονικῆς παραδόσεως καὶ συνοδικῆς, ἐ μόν-
 44 νον ἐκκόφομεν τὸ τῆ σὲ κράτους μνημόσυνον, ἀλλὰ τὰ τῆ
 45 βάρους προδήσομεν ἐπιτίμια· ἵνα μὴ τῇ τῆ Χριστοῦ Ἐκκλη-
 46 σία διαφέρῃ ἢ λύμῃ τῆ ἀλλοτριῆ καὶ βλαβερῆ δόγματος,
 47 καθότι ποιμένους τῆς εὐσεβείας ἐκλήθημεν, καὶ ὁμολογήσα-
 48 μεν ἕτως ἐγγράφως ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἁγίων Ἀγγέλων.
 49 ἐκῆν, ἐ κατὰ μιδωτὰς ἀνεχόμεθα ποιμαίνειν τὴν τῆς εὐσε-

ἔτος Σύνοδος συνεκροτήθη ἐν Κωνσταντινπόλει, (1)
 ἐν τῷ καὶ τῆς ἁγίας Σοφίας, ἐπὶ Κωνσταντίνου Αὐτο-
 κρατορος τῷ ἀδελφῷ τῷ Ἰωάννῃ· ἐν ἧ ὀ τέσσαρες
 Πατριάρχαι, ὁ Κωνσταντινπόλεως Ἀθανάσιος, ὁ
 Ἀλεξανδρείας Φιλόθεος, ὁ Ἀντιοχείας Δωρόθεος,
 ὁ Ἱεροσολύμων Θεοφάνης, καὶ ἄλλοι Μητροπολίται,
 καὶ Ἀρχιεπίσκοποι, καὶ Ἐπίσκοποι, καὶ Κληρικοί,
 καὶ Ἠγέμενοι, ἄνδρες εὐσεβεῖς καὶ σοφοί, (2) ἐν
 οἷς

11 μαρτυρίας εὐρόντες κατὰ διαφόρους καιροὺς παρὰ τῆς ἁγίας
 12 Πνεύματος προκηρυχθείσας, ἐξερχαν μὲν ταύτας βεβαίως
 13 ἐν πρώτοις. ὕψερου δὲ, τῆς σικίας παρελθούσης διὰ (τῆς)
 14 τῆς χάριτος παρεκκλίσεως ὅλον ἐτελειώθη (τὸ) σωτηριώδες μυστή-
 15 ριον· καὶ ἔτω τῆς ὑπερλάμπρας καὶ ζωποιοῦ ἀναστάσεως πλη-
 16 ρωθείσης, οἱ τῆς αὐτῆς θεωρίας μύσαι καὶ μαθηταὶ διὰ
 17 Πνεύματος ἁγίου σαφῶς τῆτο τρανώσαντες, πᾶσιν ἐκήρυξαν·
 18 ἢ ἐφεξῆς ἐπόμενοι πάντες ὁμοῦς, ἐκ ἀστοχίσωμεν ὅπως τὴν
 19 τῆς ἀπεράντης Βασιλείας ἐκείθεν ἀπόλαυσιν· ἧς γένοιτο πάν-
 20 τας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν· Ἀμήν.
 21 μηνὶ Δεκεμβρίῳ ἰνδικτιῶνος ἕκτης, 22 παρὰ Ἀλατ. αὐτ. ἐν
 σελ. 943 — 945.

(1) Τὰ πρακτικὰ ταύτης συνέγραψε μὲν Ἰωάννης ὁ Νομοφύλαξ,
 ἐξέδωκε δὲ ὁ Δοσίθεος, ὁ Ἱεροσολύμ. Πατριάρχ.

(2) 22 ἰδὲ τὰ ὀνόματα αὐτῶν. Ἀθανάσιος ἐλαίῳ Θεῷ Ἀρχιε-
 23 πίσκοπος Κωνσταντινπόλεως, νέας Ῥώμης, καὶ οἰκουμενικὸς
 24 Πατριάρχης ὑπέγραψα. Φιλόθεος Ἀλεξανδρείας ὑπέγραψα.
 25 Ἀνανίας ὁ Δοσίθεος (γράφει Δωρόθεος) Πατριάρχης, Φι-
 26 λανθρωπίᾳ Θεῷ, Ἀντιοχείας ὑπέγραψα. Θεοφάνης, Θεῷ
 27 χορηγῆντος, Πατριάρχης Ἱεροσολύμων ὑπέγραψα. Μάρ-
 28 τας ὁ Ἐφέσῃ ὑπέγραψα, καὶ ὡς Ἐξάρχος Πατριαρχῶν.

νοδον ἐκείνην, πανῶργον ὠνόμασαν καὶ ἀπατηλὴν καὶ
ἀναγκαστικὴν, τολμηρὰν καὶ ἀντικειμένην ταῖς ἀγίαις
οἰκουμενικαῖς Συνόδοις, καὶ ψευδοσύνοδον, ἅπαντας
τὰ ἐν αὐτῇ πραχθέντα ἐξεδενώσαντες. (1) αὐ-
τὸν

(1) Ἰδέ τινα τῶν Πατέρων τῆς Συνόδου ταύτης λόγια. Πα-
τριάρχης Ἀθανάσιος. „ὄντως δ' ἀποθανὼν Ἰωσήφ Πα-
τριάρχης, καὶ πρὸ ἐμῶ ἄρχας τῆς Βασιλείδος, πρὸ τῆς ὑπο-
γραφῆς τὸν βίον ἀπέλιπε, τίνες δ' ἦσαν αἱ ὑπογράψαντες,
ἐθ' ὁ Ἐφῆσος Μάρκος, ἐθ' ὁ Ἡρακλείας, ἕτε ἐγὼ εἵκειν
τῇ ὑπογραφῇ δεῖν ἐγνώμεν ἀθέσμη ἔση, καὶ μὴ ἐξ ἐπιμέ-
της τῆ ἱερᾶ διδασκαλίας ἀνταυγαξῆση. ὁ δὲ Ἰσίδωρος Κιῶ-
νος, καὶ Δοσίθεος Μομεμβασίας ὑπέγραψαν. Δοσίθεος.
Πλὴν τῶ πανόργου Γρηγορίου ἀμφὶ βίᾳ καὶ ἐπιταγῇ τῆ
Βασιλέως ταῖς ἀθέσμοις ὑπογραφαῖς ὑπετέθημεν. ἄκουσε
γὰρ καὶ ἐξ ἀνάγκης συνέπεσε τὸ πλημμέλημα, νομίσαντες
διὰ τῶν ὑπογραφῶν μὴ μόνως τὰς φερέσας δαπάνας πρὸς
τὴν ἐπίκοδον καρπώσασθαι, ἀλλὰ καὶ ἦτταν κατὰ τῶν πο-
λεμίων ἐκεῖθεν πορίσασθαι. τέλος δὲ οἱ Λατῖνοι ἠπάτη-
σαν τὸν Βασιλέα μηδὲν ἀμύναντες. οἱ Πατριάρχαι.
Ἐπειδὴ ἄρα πανουργίας καὶ Φανατισμοῦ καὶ ἀνάγκαις, καὶ
μὴ ἐξετάσει ἀληθείας, τὰ τῆς ψευδοσυνόδου ἐκείνης πέρας
ἔλαβε, καὶ παρὰ τὴν ἡμετέραν διάνοιαν, ἄκυρον τὸ ἐπιτρο-
πικὸν μενέτω. ἠδὲτεῖδω δὲ ἡ Σύνοδος ἐκείνη, ὡς τολμη-
ρὰ, καὶ ταῖς ἀγίαις οἰκουμενικαῖς Συνόδοις ἀντικαθισταμένη,
ἠδέτησε γὰρ ὁ Θεὸς, λοιμὸν καταπέμψας, καὶ μὴ θάνα-
τον. Δοσίθεος. Καὶ γὰρ μεταγινώσκω ἐπὶ τῇ βιαιᾷ ὑπο-
γραφῇ. Θεὸς δέ μοι συγγνώμη. Μητροφάνης. Καὶ μοι
συγγνώμη ὄντως πᾶς ἄνθρωπος ψεύσης. Δοσίθεος.
Καὶ μοι συγγνώμη τῆς βιαιᾶς καὶ τυραννικῆς ἐπιταγῆς. ἀδελ-

καὶ ἑδαμινὸν ἐναπέδειξε· (1) καὶ οἱ Ποέμοι, ὁρθόδοξοι
 τότε ὄντες, ἐκ ἔσερξαν, ὡς Φανερόν ἐσιν ἐκ τῆς ἐπι-
 σολῆς, ἣν ἔπεμψαν πρὸς αὐτὰς οἱ ἐν Κωνσταντινῆ πόλει
 Ἄρχιερεῖς καὶ Κληρικοί· (2) καὶ οἱ ἅπαντα χεῖ τῆς
 οἰκουμε-

(1) Τῆτο Φανερόν ἐκ τῆς πράξεως καὶ τῶν λόγων τῆ Νικομη-
 δέας Μακαρίας τῶν ἐν τῇ προλαβέσῃ σημειώσεται.

(2) „ Ἡ ἱεροαγία τῆς Κωνσταντιναπόλεως Ἐκκλησία, ἡ μήτηρ
 „ πάντων τῶν ὁρθόδοξων καὶ διδασκαλος, Πᾶσι, καὶ ἐκά-
 „ σοις, τοῖς ἐνδύοις ἀδελφοῖς καὶ νιόις ἐν Χριστῷ ἀγαπηταῖς
 „ τῶν Περίων, τῇ ὑψηλοτάτῃ καινότητι τῆς πόλεως Πράγας,
 „ καὶ τοῖς γενναίοις ἀνδράσι καὶ ἀνδρείοις ἄρχασι, τοῖς Καπι-
 „ τάνοις, καὶ Δεξι, καὶ Βασιλέοις, καὶ τοῖς Πνευματικοῖς
 „ ἀνδράσι, Διδασκάλοις καὶ πᾶσι τοῖς τῶν Ἐκκλησιῶν Προει-
 „ ποσίτοις· ἐμὴν ἀλλά καὶ τοῖς πολίταις, καὶ ὀφφικιαλοῖς·
 „ ἔτι τε πᾶσι καὶ ἐκάσοις τοῖς ἀπεδήποτε ὑπάρχουσι ἐν τοῖς
 „ ὑπερορίοις μέρεσιν ὁρθόδοξοις, ὡς ἀκόμην, καὶ τῆς ἀληθείας
 „ Ἰησοῦ Χριστοῦ πίσεως ἁμολογηταῖς, τοῖς τὴν γραφὴν ταύτην
 „ τῆς μητρικῆς προνοίας θεωρήσασι, σωτηρίαν ἐν τῷ τῆς ἐν-
 „ δόξῃ Παρθένου νύφ, καὶ ἑκατονταπλασίω τῆ πνευματικῆ
 „ καρπῆ τῆς ἡμῶν συμβεβηκυῖς αὐξήσειν. Ἡ ἱερά καὶ ἁγία
 „ νύμφη τῆ ἑρανία νυμφία, ὅς ἐστι κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας
 „ ἀπάσης, μείζω ἡδονῆν ἔ δύναται ἔχειν, ἢ τὰς αὐτῆς υἱὰς
 „ ἀκείν ἐν τῇ ἀληθείᾳ περιπατᾶντας. Ἐπεὶ τοίνυν, ἐκ ἀνευ-
 „ μεγίστης ἡδονῆς, καὶ ὡτανεὶ ἀβραβῶν τῆς ἐσομένης καρποφρ-
 „ ρίας, ἡ αὐξήσει καὶ ὁ πληθυσμὸς τῶν καλῶς παχόντων ἐν
 „ τῇ ὁμολογίᾳ τῆς ἀληθείας πίσεως, εἰς τὰ ὄντα τῆς εὐσπλαγ-
 „ χνῆ ταύτης Μητρὸς ἐνήχησε· καὶ μάλιστα παρὰ τῆ ἡμετέ-
 „ ρα ἀδελφῆ, τῆ υἱῆ τῆς ἡμῶν Ἐκκλησίας, Κωνσταντίνου Ἀγ-
 „ γελικῆ, τῆ διακομισῆ τῶν παρόντων, διδασκαλῆ καὶ αἰδε-
 „ σίμου ἱερέως, ἐπληροφορήθημεν ἐναργέτερον· ὅπως ἔ προσέ-

ὡς ἐδὲν ἐνόμισαν, καὶ ἔτι νομίζεσι. καὶ ἡ ἐν Βασιλείᾳ
δὲ

,, ἐδήλωσεν, ὡς προείρηται, διηγησαμένα τὰ κατ' ἡμᾶς κατὰ
 ,, μέρος, καὶ δόντος μὲν αὐτᾶ ὁμολογίαν ἰδίαν τῇ ἁγίᾳ Μη-
 ,, τρὶ ὑγιῶς ἔχουσαν, καὶ εὐπρόσδεκτον. ἀποδεξαμένα δὲ καὶ
 ,, τὴν δοθεῖσσαν αὐτῷ παρ' αὐτῆς διδασκαλίαν τῆς ἀληθεῶς πί-
 ,, σσεως, ἐν ἧ δεῖ συμφωνεῖν πάντας τὰς μέλλοντας σώζεσθαι· ἦν
 ,, καὶ πρὸς τὴν ὑμῶν ἀγάπην κομιεῖ. οὐκᾶν, ποθεινότατοι
 ,, ἀδελφοὶ καὶ υἱοί, εἰ ἔτιωσ ἐσίν, ὡς ἀκόμοιεν καὶ ἐλπίζομεν,
 ,, ἐπισπεύσατε τὴν μεθ' ἡμῶν ἔνωσιν. μετὰ τίνων γὰρ ἰσχυρό-
 ,, τερον δυνήσεσθε ζηλῶν κατὰ τῶν ἐπηρεαζόντων, ἢ ἐν τῷ τῆς
 ,, Μητρὸς κόλπῳ, καὶ τῇ ῥοπῇ τῆς ἀληθεῶς σωτηρίας, καὶ
 ,, πᾶ δυνήσεσθε βέλτιον ἑαυτὰς ἀναψύξαι, ἢ ἐντα ἀνέψομαι ἢ
 ,, πηγὴ τῶν ζώντων ὑδάτων; πάντες τοίνυν αἱ διψῶντες, πρὸς
 ,, τὰ ὑδάτα ἔλθετε, καὶ ἀρύσασθε χωρὶς τινὸς συναπλάγματος
 ,, οἶνον σῶφρονος εὐφροσύνης, καὶ γάλα ἐκ τῶν μασῶν τῆς πα-
 ,, ρακλήσεως αὐτῆς· ἐλπίζομεν γὰρ ἐπὶ τῷ Θεῷ, ὅτι ἐν πᾶ-
 ,, σιν ἔσεσθε σύμφωνοι ἡμῖν, καὶ μετὰ ταῦτα σὺν ἐπιμελείᾳ
 ,, μεγίστῃ καὶ ἀγάπῃ προνοήσομεν περὶ πνευματικῶν Ποιμένων
 ,, καὶ Ἐπισκόπων τῶν ἡμετέρων ψυχῶν, ποιμαινόντων ὑμᾶς
 ,, τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας, καὶ τῷ παραδείγματι τῆς ζωῆς ἐ-
 ,, φλιβόντων. περὶ δὲ τὰ τῆς Ἐκκλησίας ὑμῶν ἔθιμα εὐγνω-
 ,, μῶνως συγκαταβῆναι ὑμῖν μετὰ τῆ Ἀποστόλου βεβλόμεθα
 ,, ἐν ἐκείνοις, ὅποια ἐξ ἀγαθῆς θεμελίς καὶ σινοπαῦ καθα-
 ,, ρωτάτα προΐασι· καὶ ὧν ἡ συγκατάθεσις πρὸς μὲν ὑμετέ-
 ,, ραν οἰκοδομὴν ἔσται, τῇ δὲ τιμῇ τῆς ἁγίας Μητρὸς ταύτης,
 ,, καὶ τῇ ἀληθινῇ ὑμῶν περὶ αὐτὴν κοινωνίᾳ καὶ ὑποταγῇ ἐκ
 ,, ἐναντιωθήσεται. περὶ γὰρ τὴν διαφορὰν τῶν τοιούτων ἐπί-
 ,, μων ἐ χαλεπῶς ἔχομεν, ἐξ ἀγαθῆς βελήσεώς τε καὶ διακρί-
 ,, σσεως ἀβλαβῶς οἰκονομεῖν. δοίη δὲ ὁ παντοκράτωρ Κύριος
 ,, καὶ ὑμᾶς ἔτιωσ ἔχειν, ὡς ἀρτίως ἐμάθομεν, καὶ ἄλλας πολ-
 ,, λὰς

τελευταῖον καὶ ὁ τὸν Εὐγένιον διαδεξάμενος ἐν ἔτει 1447.
 Νικόλαος ὁ Ε΄ ὁ Πάπας μεματαιωμένην καὶ διαλε-
 λυμένην ἐγνώρισε τὴν Φλωρεντινὴν ψευδοένωσιν· ὅθεν
 ἀφώρισε τὸν Βασιλέα καὶ τὰς ἐν Κωνσταντινῶν πόλει
 Κληρικούς, καὶ ὑπ' αὐτῶν ὁμοίως ἀνταφωρίσθη, ὡς
 μαρτυρεῖ ὁ Μονεμβασίας Δωρόθεος. (1)

Ἐκ

- (1) « ὁ δὲ Πάπας, ὅπῃ εὕρισκτο τότε, ὀνόματι Νικόλαος·
 « διότι ἀποθανόντος τῆ Πάπα Εὐγενίᾳ, ὅπῃ ἔκαμε τὴν Σύ-
 « νοδον, ἔγινε τῆτος ὁ Νικόλαος διάδοχος αὐτῆ. καὶ ἀκέσας
 « τῆτο, ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινῶν πόλεως δὲν ἔτερξε τὴν
 « Σύνοδον, ὅπῃ ἐγίνη, τὴν ὀρθοῖν, ἐμπῆκεν εἰςὲ κότεργα,
 « καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Κωνσταντινῶν πόλιν, ἀντικρυς τῆ Σκέταρι,
 « καὶ ἐμήνυσε τῆ Βασιλέως καὶ τῶν Κληρικῶν, ἵνα δώσεν αὐ-
 « τῷ ἀδειαν, νὰ ἐμπῆ εἰς τὴν Πόλιν, εἰς τὴν μεγάλην Ἐκκλη-
 « σίαν, ὅπως νὰ ὁμιλήσεν περὶ τῆτων· αὐτοὶ δὲ τελείως δὲν
 « ἠθέλησαν νὰ ὁμιλήσεν, ἔτε νὰ τὸν ἰδῶν· ὡς δὲ ἶδεν ὁ Πά-
 « πας ταύτην τὴν καταφρόνησιν, ἀφώρισεν αὐτὰς, καὶ ἐση-
 « κώθη μετὰ κότεργα, καὶ ἔκαμεν ἄρμενά. ἔμαθον δὲ τῆ-
 « το οἱ Κληρικοί τῆς Κωνσταντινῶν πόλεως, καὶ μερικοὶ Ἀρχιε-
 « ρεῖς, ὅπῃ εἰρέθησαν τότε ἐκεῖ, ὅτι ὁ Πάπας ἀφώρισεν αὐ-
 « τὰς, ἀφώρισαν καὶ αὐτοὶ ἐκεῖνον· ὁ δὲ Πάπας ἐπῆγεν εἰς
 « τὸ ἅγιον ὄρος, εἰς τὸ Βατοπέδη, καὶ ὁ Ἡγούμενος δὲν ἠθέ-
 « λησε νὰ δεχθῆ αὐτὸν, ἐδὲ νὰ τὸν κἀμῆ κἀμμίαν τιμὴν.
 « τότε ἐπίασεν αὐτὸν καὶ πολλὰς ἀπὸ τὰς Καλογέρας, καὶ
 « ἔκαμε πολλὴν παιδευσιν εἰς αὐτὰς, καὶ πολλὰς ἐθανάτωσε,
 « καὶ εἰς τὸ Μοναστήριον μέγαν φαρμῶν ἔκαμε· καὶ ἀπε-
 « κει ἐσηκώθη, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν ἁγίαν Λαύραν, καὶ ἐλει-
 « τέρησεν· καὶ εἰς ὅσα Μοναστήρια ἐπῆγε τῆ ἁγία ὄρος, καὶ
 « δὲν τὸν ἐδέχθησαν, μέγαν ἀφάνισμὸν ἔκαμεν εἰς αὐτὰ,
 « καὶ

ρωσαν, καὶ πᾶσαι ἡ ὀρθόδοξος οἰκωμένη εὐθὺς ἐβδελύξατο καὶ ἐμίσησε καὶ ἀπεσεράφη. ὥστε ἀδίκως κατηγορεῖται ὁ Μάρκος τῆς Ἐφέσου, ὁ σοφὸς καὶ εἰρηνικὸς καὶ ἅγιος πατήρ, καὶ τῆς εὐσεβείας καὶ ὀρθοδοξίας καὶ τῶν εὐαγγελικῶν δογμάτων θερμοῦς ὑπερασπιστῆς, καὶ ἀκριβέστατος Φύλαξ.

Διὰ τῆτο, λέγει τὸ βιβλιάριον, ἐσὲ κεχωρισμένοι ἀπὸ τῆς ἀληθείας ἡμῶν Ἐκκλησίας ἄχρι τῆδε. Διὰ τῆτο· διὰ ποῖον; διατί ὁ Φώτιος καὶ ὁ Μάρκος ἔχισαν τῆς Ἐκκλησίας τὴν ἔνωσιν; ἐχὶ διὰ τῆτο. αὐτοὶ ἐκ εἰσίν, ὡς ἀνωτέρω εἰδείξαμεν, τῆς Ἐκκλησίας οἱ χίσαί· ἐδὲ ἔχουσιν οἱ ὀρθόδοξοι ἀρχηγὸς τῆς πίσεως καὶ κεφαλὴν τῆς Ἐκκλησίας τὸν Φώτιον, ἢ τὸν Μάρκον, ἢ ἄλλον τινὰ ἐπισφαλῆ καὶ

Ἐβρ. 12, 2. φθαρτὸν ἄνθρωπον. μὴ γένοιτο. ἡ ἀρχηγὸς καὶ τελειωτῆς τῆς πίσεως ἡμῶν, καὶ κεφαλὴ τῆς Ἐκκλησίας ἐστὶν αὐτὸς ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου καὶ λυτρωτῆς, ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός·

Ἐφ. 1, 22. ἡ διότι αὐτὸν ἔδωκεν ὁ πατήρ ὁ ἐξάνιος κεφαλὴν ὑπὲρ πάντων τῇ Ἐκκλησίᾳ. ἡ βᾶσις δὲ καὶ θεμέλιον τῶν δογμάτων αὐτῆς, ἐχὶ λόγια ἀνθρώπων, ἀλλὰ τὰ ῥήματα τοῦ Θεοῦ, τὰ ἐν ταῖς ἁγίαις Γραφαῖς. τὸν Φώτιον καὶ τὸν Μάρκον τιμῶμεν, ὡς ἄνδρας σοφῆς, καὶ τῶν εὐαγγελικῶν λόγων ὑπερασπιστῆς, καὶ τῆς ὀρθοδοξίας διδασκάλους. ἐὰν δὲ ποτε εὗρεθῶσιν αὐτοὶ, δόγμα διδάξαντες, μὴ περιεχόμενον ὑπὸ τῶν ἁγίων Γραφῶν, ἡμεῖς εὐθὺς περιφρονῶμεν αὐτούς,

καὶ

προσέθηκεν εἰς τὸ Σύμβολον· εἰὰν καταβιβάσῃ τὸν Πάπαν αὐτῆς ἀπὸ τὰ ὕψη τῆς ὑπερηφανείας καὶ μεγαλοφροσύνης εἰς τὴν εὐαγγελικὴν ταπείνωσιν καὶ χριστιανικὴν μετριόφροσύνην· εἰὰν ἐκδυθῇ ἅπαντας τὰς νεωτερισμὸς, τὰς κατασῆσαντας αὐτὴν παντελῶς ἀγνώρισον, καὶ ἐνδυθῇ τὰ παλαιὰ καὶ ἅγια αὐτῆς ἱμάτια· τότε εὐθὺς ἡ καθολικὴ τῆ Χριστοῦ Ἐκκλησία γνωρίζει αὐτὴν γηισίαν θυγατέρα, καὶ ἠγαπημένην ἀδελφὴν, καὶ μέλος ὑγιὲς καὶ χρήσιμον· εὐθὺς γινόμεθα μία ψυχὴ καὶ ἐν σῶμα, ὁμόφρονες, ὁμόγνωμοι, σύμψυχοι καὶ σύμφωνοι· εὐθὺς καὶ ἡ Ἐκκλησία ἡ Κατόλικα ἀντὶ κεφαλῆς Φθαρτῆς καὶ ἀνθροπίνης καὶ ἀμαρτωλῆς, τῆς τῆ Πάπα, κεφαλῆν ἀναλαμβάνει ἀφθαρτὸν καὶ θεῖον καὶ ἀναμάρτητον, τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν δηλαδὴ τὸν τῆ Θεοῦ υἱόν· εὐθὺς γινόμεθα μία ποίμνη, ἧς ποιμὴν ὁ ἐν δεξιᾷ τῆ Θεοῦ τῆς μεγαλωσύνης καθήμενος, ὁ ὄσιος καὶ ἀκακος καὶ ἀμίαντος καὶ αἰώνιος Ἀρχιερεὺς.

Ταύτην τὴν ῥωμανοκαθολικὴν πίσιν, λέγει ὁ βιβλιαριογράφος, εἶχον καὶ ὁ Χρυσόσομος καὶ ὁ Κυπριανός, καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν παλαιῶν. Πρῶτον μὲν ἐν τέτοις θαυμάζομεν τὴν ἀμάθειαν αὐτῶ ἐν τῇ λέξει, καθολικῇ. αὐτὸς, ὡς φαίνεται, ἀγνοεῖ ὀλοτελῶς τὴν σημασίαν ταύτης τῆς λέξεως, καὶ ἔτω συνάπτει τὸ Ῥωμᾶνα μετὰ τῆ καθολικῆ. ἀν εἶναι ἡ Ῥωμᾶνα, δὲν εἶναι ἡ καθολικῆ· καὶ ἀν εἶναι ἡ καθολικῆ, δὲν εἶναι ἡ Ῥωμᾶ-

τῆς Ἰσπανίας ἔλαβε κῦρος, (I) εἶτα εἰς τὰς Ἐκκλη-
σίας τῆς Γαλλίας καὶ Γερμανίας, ἐπὶ δὲ τῷ Καρόλῳ
τῷ Μάγνῳ κατ' ὀλίγον ὀλίγον καὶ εἰς τὰς Ἰταλίας.
οἱ δὲ τῆς Ρώμης Πάπαι ταύτην ἢ ἐκ ἐγνώριζον, ἢ ἐκ
ἐκύρωσαν· τὸ Σύμβολον μετὰ τῆς προδήκης ἀνέγνω-
σαν, ἢ ἔψαλλον ἐν ταῖς ἱεραῖς τελεταῖς οἱ Μοναχοὶ
οἱ Λατῖνοι, οἱ ἐν τῷ ὄρει τῶν Ἐλαιῶν· ὅθεν καὶ ὑπὸ
τῶν Γραικῶν ἐξηλέγχθησαν. ἡ δὲ Ἐκκλησία ἡ Ῥω-
μαῖνα ἐδὲ ἀνεγίνωσκεν, ἐδὲ ἔψαλλε τὴν προδήκην
ταύτην εἰς τὸν καιρὸν τῷ Καρόλῳ τῷ Μάγνῳ, ἐδὲ
μετὰ ταῦτα, ἐδὲ εἰς τὸν καιρὸν τῷ Φωτίῳ· ἀλλὰ
κατὰ τὸν ἐνδέκατον αἰῶνα, ἐπὶ τῷ Πάπῳ Βενεδίκτῳ
τῷ

(I) Ἡ κατὰ τὸ 633. ἔτος ἐν Τολέδῳ, πόλει τῆς Ἰσπανίας,
γενομένη Σύνοδος ἐν τῷ I. αὐτῆς κανόνι, εἶπεν ὁμολογίᾳ πίστεως,
ἀπετόλμησε νὰ ἐκφωνήσῃ, ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύε-
ται ἐκ τῶ Πατρὸς καὶ ἐκ τῆς Τίϋ. αὕτη ὁμῶς ἡ Σύνοδος, ἐπει-
δὴ ἐκ ἐν τῷ ἐνόματι Χριστοῦ, ἐδὲ ἐπὶ σκοπῷ εὐσεβείας, ἢ ἀρε-
τῆς, συνηθροίωθη, ἀλλ' ἵνα σερρώσῃ τὸν Σισιανόνδον, τὸν ἀρπύ-
σωντα τὴν βασιλείαν τῷ βασιλέω Σιντίλῳ, (ὅρα βιβλ. 37.
Ἀριθ. 50. σελ. 320. τῷ 8. τόμ. τῆς ἰστορ. τῷ Φλέκρῳ.) ἐγκα-
τελείφθη ὑπὸ τῆς Θεῆς, καὶ εἰς ἀδόκιμον νῦν παραδοθεῖσα, ἐκί-
μόνον τὸ ἄσθεσον τῆτο νεωτερικὸν δόγμα ἐξεφώνησεν, ἀλλὰ
ἐδιώρισε προσέτι (ἐν κεφ. 6.) νὰ γίνεταί τὸ βάπτισμα ἐν τῇ
Ἰσπανίᾳ διὰ μιᾶς καταδύσεως, καθὼς ἐποίκν αὐτὸ οἱ Εὐνομια-
νοί· ἐς ἡ ἅγια οἰκουμενικὴ δευτέρα Σύνοδος ἀβαπτίστως διορί-
ζει διὰ τῆς 9. αὐτῆς κανόνος, ὡς εἰς μίαν κατάδυσιν βαπτίζο-
μένων.

Φώτιον, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν· ποίαν πίσιν λοιπὸν τῆς
 ῥωμανοκατολίκας Ἐκκλησίας εἶχον αὐτοὶ οἱ δύο;
 ἐκείνην, ἣν αὐτὴ εἶχε τότε εἰς τὸν καιρὸν αὐτῶν, ἢ
 ἐκείνην ἣν ἔσερξε καὶ ἀπόκτησεν ὕστερον, τετέστιν ἔτα
 1014; εἰάν μὲν ἀληθεύῃ τὸ πρῶτον, Φανερόν ἐστιν,
 ὅτι αὐτοὶ δὲν εἶχον τὴν πίσιν, ἣν ἔχει αὐτὴ σήμερον·
 εἰάν δὲ τὸ δεύτερον, πάλιν αὐτοὶ δὲν εἶχον τὴν πίσιν,
 ἣν αὐτὴ εἶχε τότε, ἦγεν ὅτε αὐτοὶ ἔζων ὡσεὶ ἡ ἔτας,
 ἢ ἄλλως, αὐτοὶ εὐρίσκονται ἀσύμφωνοι τῇ Ἐκκλησίᾳ τῇ
 ῥωμανοκατολίκα. ἦσαν γὰρ καὶ ὁ Χρυσόσομος καὶ ὁ
 Κυπριανὸς σύμφωνοι τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ῥώμης, ὅτε
 αὐτὴ ἦτον μέλος τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς τῆς
 Χριστῆ Ἐκκλησίας· εἶχον γὰρ αὐτοὶ τὴν πίσιν τῆς Ἐκ-
 κλησίας τῆς Ῥώμης, ὅτε αὐτὴ ἐφύλαττε σῶα καὶ
 ἀκέραια τὰ εὐαγγελικὰ δόγματα· ἦσαν αὐτοὶ ὁμο-
 γνωμόνες καὶ ὁμόπιστοι τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ῥώμης, πρὸ
 τῆς αὐτῆς γὰρ δεχθῆναι τὴν προδηκὴν εἰς τὸ ἅγιον Σύμ-
 βολον, καὶ γὰρ πισεύσει ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ-
 πορεύεται καὶ ἐκ τῆς Υἱᾶς. ἀφ' ἧς δὲ ἡ Ἐκκλησία ἡ Ῥω-
 μάνη μετέβαλε τὸ δόγμα τῆς πίσεως, καὶ παιδεύ-
 σα τῇ Ἐκκλησίᾳ τῶν Ἰσπανῶν, καὶ ταῖς Ἐκκλησίαις
 τῆς Γαλλίας καὶ Γερμανίας, πισεύει, ὅτι τὸ Πνεῦμα
 τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τῆς Πατρὸς καὶ ἐκ τῆς Υἱᾶς,
 εἰδὲ ὁ Χρυσόσομος καὶ ὁ Κυπριανὸς ἔχουσι τὴν πίσιν
 τῆς ῥωμανοκατολίκας Ἐκκλησίας, εἰδὲ ἡ ῥωμανοκα-
 τόλिका Ἐκκλησία ἔχει τὴν πίσιν τῆς Χρυσόσομου καὶ
 τῆς Κυπριανῆς.

περιανῶ νομίζει πόνημα ὁ Βιβλιαριογράφος τὸν λόγον
 περὶ τῆ ἁγίας Πνεύματος, ὃν πάντες οἱ πολυμαθεῖς
 καὶ σοφοὶ ἄνθρωποι (1) ψευδεπίγραφον καὶ νόθον
 κρίνουσι, καὶ ἔχι τῆ Κυπριανῶ, ἀλλ' ἐτέρες τινὸς ποιή-
 μα, σεμνύσαντος τὸν κόπον αὐτῆ τῷ τῆ Κυπριανῶ
 ὀνόματι; ἀλλ' ἠδὲ ἕτος ἁ λόγος, ἐτίσῃεν ἂν εἴη, δὲν
 διαλαμβάνει, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται
 ἐκ τῆ Πατρὸς καὶ ἐκ τῆ Υἱῶ· ἀλλ' ἐν ἄλλαις μὲν ἐκδό-
 σεσι γράφει ἕτω· (2) Spiritus sanctus a Patre pro-
 cedens, quaternario superfertur, ἤγυν τὸ Πνεῦμα
 τὸ ἅγιον, τὸ παρὰ τῆ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, ὑπὸ τῆς
 τετραδος ὑπερέχεται· ἐν ἄλλῃ δὲ ἐκδόσει· (3) Spiritus
 sanctus a Patre procedens, a Patre et Filio quater-
 nario superfertur, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον παρὰ τῆ Πα-
 τρὸς ἐκπορευόμενον, παρὰ τῆ Πατρὸς καὶ τῆ Υἱῶ
 ὑπερέχεται τῆς τετραδος· ἡ πρώτη ἀνάγνωσις λέγει
 καθαρά, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον παρὰ τῆ Πατρὸς
 ἐκπορεύεται, τὸ αὐτὸ λέγει καὶ ἡ δευτέρα, ἀλλὰ προ-
 σιθῆσιν ἔπειτα, ὅτι παρὰ τῆ Πατρὸς καὶ τῆ Υἱῶ
 ὑπερέχεται τῆς τετραδος· νόημα ψυχρὸν, παιδαριῶ-
 δες, ἀσαφές, σκοτεινόν, καὶ βεβιασμένον· ὅτι καὶ
 ἂν εἶναι, δὲν λέγει ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύε-
 ται παρὰ τῆ Πατρὸς καὶ τῆ Υἱῶ, ἀλλὰ παρὰ τῆ
 Πατρὸς ἐκπορευόμενον. εἶτι δὲ καὶ ἂν λέγη, ἐπειδὴ

εἶτι

(1) ὄρα τὴν 128. σελ. τῆ Ι. τόμ. τῆ Κιβ. περὶ Ἐκκλησιαστικῆς Συγγραφῆς.

(2) ὄρα σελ. 112. τῆ εἰρημ. Πονήμ. τῆ Προκοπόβ.

(3) Ἐν τῇ κατὰ τὸ Παρί. ἐτ. 1726. γενομ.

„τῶν κρινάντων αὐτοὺς καὶ καταδικασάντων· ἢ ὑπό-
 „θεσις αὐτῶν ἐξετάσθῃ, ἢ ἀπόφασις αὐτῶν ἐξεφο-
 „νήθῃ. κτ.” περὶ τούτων ὁ μὲν κατολικορωμάνος ὁ
 Φλέερι ἐσημείωσε τάδε· c'est ainsi que S. Cyprien
 écrivant au Pape meme, se plaint d'une appellation
 à Rome, comme d'un procedé notoirement irregu-
 lier. (1) ὅπερ ἐστὶ τοιωτοτρόπως ὁ ἅγιος Κυπριανὸς
 γράφων πρὸς αὐτὸν τὸν Πάπαν, προσκλαίεται
 διὰ τὴν ἐν Ῥώμῃ γενομένην ἔκκλητον, ὡς διάτινα ἐπι-
 χείρησιν ἐγνωσμένως καὶ ἐπιδύλωσ ἀτακτον καὶ παρὰ
 κανόνας. ἡμεῖς δὲ προθέτομεν ὅσα αὐτὸς παρεσιώ-
 πησεν· ἦγεν, ὅτι τὰ Φρονήματα τῆ Κυπριανῆ ἦτον
 ἄλλα ἀπὸ ἐκεῖνα, ἅπερ τὴν σήμερον Φρονεῖ ἡ Ἐκκλη-
 σία ἡ Ῥωμάναι. ἀν ὁ Κυπριανὸς ἐπίστευεν, ὅτι τῆ Πά-
 πα τῆς Ῥώμης τὸ κριτήριόν ἐστὶ τὸ ὑπέρτατον καὶ
 ἀναμάρτητον, καὶ ὅτι καθὼς ἔχει ἐξουσίαν νὰ ποιῇ
 ἔκκλητον, καὶ νὰ πρστρέχῃ πρὸς αὐτὸν, καὶ ὑπ' αὐ-
 τῆ νὰ κρίνεται, δὲν ἔγραφε τῷ Πάπα Κορηλίῳ,
 „ὅτι δικαίως διωριῶθῃ νὰ ἐξετάζηται πᾶς πταισίης ἐν
 „τῷ τόπῳ ἐν ᾧ ἔπταισεν.” εἰδὲ ἔλεγεν, ὅτι „ἐκεῖνοι
 „οἵτινες ὑπόκεινται ἡμῖν δὲν πρέπει νὰ τρέχωσιν ἄδῃ
 „καὶ κείσε, καὶ νὰ ποιῶσι χίσμα μετὰζὺ τῶν ἐπισκό-
 „πων· καὶ ὅτι ὀλίγοι ἀπηλπισμένοι δὲν γνωρίζουσιν
 „ἀρκετὴν τὴν ἐξουσίαν τῶν τῆς Ἀφρικῆς Ἐπισκόπων”
 ἐχὶ μόνον τοιαῦτα ἐκ ἔγραφεν ὁ Κυπριανὸς τῷ Πάπα,
 ἀν ἦτον ὁμόφρων τῇ σημερινῇ Ῥωμάνῃ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ'
 εἰδὲ ἦνοιγεν ὅλως σόμα νὰ προσκλαυθῇ, καθότι οἱ ὑπ'
 αὐτῆ

» ἔλαβεν ὁ Βασιλεὺς παρὰ τῆ Παάπα, ἑδὲν ἕτερον
 » χρησιμέυσιν, εἰ μὴ πρὸς τὸ νὰ καταστήσωσιν αὐτὸν
 » ἀμαρτωλότερον. » (1)

Πῶ λοιπὸν τὸ σημερινὸν τῆ Παάπα παντεξέσιον;
 πῶ τὸ ἀναμάρτητον καὶ ἀμεμπτον εἰς τὰς ἐκκλησια-
 στικὰς κρίσεις καὶ ὑποθέσεις; πῶ αἱ λεγόμεναι Ἰνδελ-
 γέντζια πλήρεις, (2) ὅταν τὰ συγχωρητικὰ τῆ Παά-

πας

(1) Παρὰ τῶ Αὐτ. αὐτ. σελ. 275.

(2) Συγκαταβάσεις, ἢ ἀφέσεις, ἢ γράμματα συγχωρητικὰ, δι' ἧν
 ὁ Παάπας συγχωρεῖ εἰς τὰς ἀγοράζοντας τὴν ταιαύτην χάριν πᾶν
 εἶδος ἀμαρτημάτων, ἔ μόνον τῶν προγεγενημένων καὶ πεπραγμέ-
 νων, ἀλλὰ καὶ τῶν μετὰ ταῦτα μελλόντων γενέσθαι καὶπραχθῆ-
 ναι. ὅρα τὸ 123. κεφ. τῆ 3. τόμ. τῆς τῆ Βολτερ. γενικ. ἰσορ.
 ὅπερ εὐρίσκεις τὸν Καρδινάλιν τῆς Λοραίνης καὶ δώδεκα τῶν
 μετ' αὐτῆ, καὶ τὴν Δέκισσαν τῆ Βερβῶνος σὺν δέκα τῶν περὶ
 αὐτὴν ἀγοράσαντας Ἰνδελγέντζιαν διὰ τὰ ἀμαρτήματα, ἅπερ
 ἔμελλον νὰ πράξωσιν. » ὁ μόνος σκοπὸς τῆ Παάπα (Λέοντες
 » τῆ Γ.) λέγει ὁ κατόλικος ὁ Φλέρι (ἐν τόμ. 25. βιβλ. 125.
 » Ἀριθ. 29.) ἦτον νὰ συνάξῃ ἀργύρια· ἐπειδὴ αὐτὸς ἐκατά-
 » γετο ἀπὸ μίαν πλυσίαν καὶ ἰχυράν Φαμίλιαν, ἦτον δὲ φῦ-
 » σει μεγαλ. πρεπῆς, ἐπεχειρίδῃ νὰ οἰκοδομήσῃ τὴν πολυδά-
 » πανον οἰκοδομὴν τῆς Ἐκκλησίας τῆ ἀγίῃ Πέτρῃ, ἣν ὁ προκά-
 » τοχος αὐτῆ, Ἰέλιος ὁ Β' ἤρξατο. ἦτον δὲ καὶ ὁ Θεσαυρὸς
 » αὐτῆ κεκηνωμένος διὰ τὰ ἐξαίσιμα ἔξοδα, ἅπερ ἐποίηε· ὁ δὲ
 » κύρις ὁ Δέ Θ' λέγει, ὅτι ἐπειδὴ ὑπὸ Λαυρεντίῃ τῆ Πάπῃ
 » Καρδινάλι τῆ Σαντι - κάρτο, τῆ ἔχοντος μεγάλην παρ-
 » ρησίαν ἐνώπιον αὐτῆ, νὰ σείλῃ Ἰνδελγέντζιας πλήρεις εἰς
 » πάσας τὰς χριστιανικὰς Βασιλείας. ἐπ' αὐτῷ τῷ σκοπῷ ἔδω-
 » κεν εἰς πάντας, ὅσοι ἤθελκον συνεισφέρειν εἰς τὴν οἰκοδομὴν

ἐστὶν ἁμαρτία μεγάλη, καὶ ἀτιμία ἐκείνη, ὅσιν αὐ-
τὴν λέγει. ἐπέρασεν ὁ καιρὸς, ἐν ᾧ ἡ βρομιάνα Ἐκ-
κλησία ἐξέχεε τὸ ἄκρατον αὐτῆς ψεῦδος, καὶ οἱ ἄν-
θρωποι κατέπινον αὐτὸ ὡς θεοπαράδοτον ἀλήθειαν·
ἐξέλειπεν ἡ βαθυτάτη ἐκείνη ἀμάθεια καὶ ἡ σκοτο-
μήνη. ὀλίγα ἐτι βάνουσα καὶ ἀμαθέστατα ἀπὸ τὰ
ἴδια αὐτῆς τέκνα πλανᾷ. ὅθεν τὸ ψεῦδος τὴν σήμε-
ρον εἰς τὴν Εὐρώπην δύσκολα εὐρίσκει τόπον. πῶς
λοιπὸν αὐτὸς ὁ ζηλωτὴς καὶ σοφὸς ἄνθρωπος ἐδὲ τὸν
Θεὸν φοβεῖται, ἀλλὰ συκοφαντεῖ τοὺς Ἁγίους, ἐδὲ
τὰς ἀνθρώπους ἐντρέπεται, ἀλλὰ γράφει ἀνυποζόλως
τὸ ψεῦδος;

Ἀλλὰ καὶ τῆτο, ὡς φαίνεται, σὺνηθες τοῖς Κα-
τολικοῖς. αὐτοὶ τὰς ὀρθόδοξους Χριστιανὺς ἀποτολμῶ-
σι νὰ ὀνομάζωσι χισματικῶς. καὶ τὸ μὲν αἴτιον τῆ
χίσμματος, ὡς ὁ λόγος πείθει, καὶ ἀνωτέρω εἰδείχθη,
καὶ ὁ Πάπας ὁ Ἰωάννης μαρτυρεῖ, ἐστὶν ἡ ἐν τῷ Συμ-
βόλῳ προδηκῆ· οἱ δὲ διαχίσαντες καὶ διατε-
μόντες, ἦγεν οἱ χίσαι καὶ οἱ κόπται τῆς ἐνώσεως
εἰσὶν οἱ πατέρες τῆς προδηκῆς· οἱ δὲ χισματικοὶ
εἰσὶν οἱ δεξάμενοι τὴν προδηκῆν, καὶ δι' αὐτῆς χωρι-
σαντες ἑαυτὰς τῆς καθολικῆς τῆς Χριστῆ Ἐκκλησίας,
καὶ ἴδιον κόμμα συστήσαντες, ἦγεν οἱ Κατόλικοι. ὡς
οἱ αὐτοὶ εἰσι καὶ χίσαι, καὶ χισματικοὶ, καὶ
ἐχισμένοι τῆς καθόλης Ἐκκλησίας. εἶτα δολερῶς
καὶ ἀδίκως καὶ παραλόγως συκοφαντῶσι τὰς ὀρθο-
δόξους Χριστιανούς, χισματικούς αὐτοὺς ὀνομάζοντες

ἀναφέρωμεν ἡμεῖς, διὰ τὴν ἰδίην, ὅτι ἐδὲ πολλοί, ἐδὲ ὀλίγοι, ἐδὲ καὶ εἰς τῶν παλαιῶν τῶν εὐσεβῶν εἶχε τὴν πίσιν τὴν κατολικορωμάναν.

Πρῶτος καὶ παλαιότατος ὁ πατήρ ἡμῶν Ἰωάν-
 Ἰωάν. νης ὁ Εὐαγγελιστὴς λέγει· „Τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας,
 15, 26. „ ὁ παρὰ τῷ Πατρὶ ἐκπορεύεται. „ Δεύτερος, ὁ
 Σύλλογος τῶν ἑκατὸν πενήκοντα ἁγίων Πατέρων
 τῆς ἁγίας οἰκουμενικῆς δευτέρας Συνόδου, οἵτινες τὸ
 ἅγιον Σύμβολον πληρώσαντες, ἔγραψαν· „ καὶ εἰς
 „ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ Κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ
 „ ἐκ τῷ Πατρὶ ἐκπορευόμενον, „ ἄρθρον πίστεως τῷ
 το εἶναι νομοθετήσαντες. πρόδωκε δὲ τῷ ἀριθμῷ τῶν
 ἑκατὸν πενήκοντα καὶ τὸς διακοσίους Πατέρας τῆς
 τρίτης οἰκουμενικῆς Συνόδου, καὶ τὸς ἑξακοσίους τριά-
 κοντα τῆς τετάρτης, καὶ τὸς ἑκατὸν ἐξήκοντα πέντε
 τῆς πέμπτης, καὶ τὸς διακοσίους εἴκοσι καὶ ἑπτὰ τῆς
 ἕκτης, καὶ τὸς τριακοσίους ἐξήκοντα καὶ ἑπτὰ τῆς
 ἑβδόμης οἰκουμενικῆς Συνόδου· συμποσῶνται ἔν Πατέρες
 χίλιοι ἐπὶ ἑκατόσιοι τριάκοντα καὶ ἑννέα. ἔτοι πάντες ἐπε-
 κύρωσαν καὶ ἐβεβαίωσαν τὸ αὐτὸ Σύμβολον, καὶ ἐκήρυ-
 ξαν τὸ αὐτὸ δόγμα περὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, πιστεύοντες
 καὶ ὁμολογῶντες καὶ λέγοντες· τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον,
 τὸ Κύριον, τὸ ζωοποιόν, τὸ ἐκ τῷ Πατρὶ ἐκπορευόμε-
 νον. Τρίτος ὁ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης λέγων·
 „(1) Μόνη δὲ πηγὴ τῆς ὑπερσίσ Θεότητος ὁ Πατήρ· „
 καὶ μετ' ὀλίγα· „ ὅτι μὲν ἐστὶ πηγὰς Θεότητος ὁ
 „ Πα-

(1) Ἐν τῷ περὶ Θεῶν ἔνομ. βιβλ. κεφ. 2.

33 εἰσαγόμενον; εἰ μὴ τὴν Φωνὴν ἐκείνην τῶν ὁσῶν ἐξεί-
 33 λες εὐαγγελίων, διὰ τὴν τρίτην διαθήκην, τὸ
 33 Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὁ παρὰ τῆ Πατρὸς ἐκπορεύεται·
 33 ὁ καὶ ὅσον μὲν ἐκεῖθεν ἐκπορεύεται, ἔκτισμα·
 33 καὶ ὅσον δὲ ἐγεννήτῳ, ἔχ υἱός· καὶ ὅσον δὲ
 33 ἀγεννήτε καὶ γεννητῷ μέσον, Θεός. 33 Ἐν δὲ τῷ
 33 τριακωσῷ ὀγδόῳ λόγῳ. 33 Ἡμῖν εἰς Θεός, ὅτι μία Θεός-
 33 τῆς, καὶ πρὸς ἓν, τὰ ἐξ αὐτῆς, τὴν ἀναφορὰν ἔχει,
 33 καὶ τρία πιστεύεται. 33 καὶ ἐτέρωθεν (1) 33 Ὁ Σωτὴρ
 33 ὁ ἡμέτερος καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, δίδυμος τῆ
 33 Πατρὸς ἀκτίς. 33 Ἐβδόμος ὁ Κύπρις Ἐπιφά-
 33 νιος (2) 33 Καὶ Πνεῦμα ἐνηνόχεναι τὸν μόνον ἐπὶ μὴ-
 33 νογενεῖ γεννήτορα, ὅς τῷ ἀνάρχως γεγεννημένῳ
 33 Υἱῷ συνυπάρχει. 33 καὶ ἀλλαχθῆ (3) 33 Ἀλλὰ
 33 μόνος ἀληθινὸς Θεός, ἐπειδὴ μόνος ἐκ μόνου ὁ μονο-
 33 γενής, καὶ μόνον τὸ μόνον (4) τὸ ἅγιον Πνεῦμα. 33
 33 Ὁγδοὸς ὁ Νύσσης Γρηγόριος (5) 33 Ἐπὶ δὲ τῆς
 33 ἁγίας Τριάδος ἔχ ἕτως. ἓν γὰρ καὶ τὸ αὐτὸ
 33 πρόσωπον τῆ Πατρὸς, ἐξ ἧς ὁ Υἱὸς γεννᾶται, καὶ
 33 τὸ

(1) ἓν τῷ 45.

(2) Ἐν Αἰγύπτῳ. 76. σελ. 950. τῆ 1. τόμ. τῆς ἐν ἔτει 1622.
κατὰ τὸ Παρίσι. ἐκδόσ. ὅρα δὲ ἅπαντα τὰ ἐν τῇ αὐτῇ Αἰγύπτῳ.

(3) Ἐν τῷ Ἀγκυρωτῷ.

(4) Τὸ μόνον, σφάλμα ἐστὶ τῆ ἐννοίας ἀσυμβίβαστον, κεῖται δὲ
ἀναμφιβόλως ἀντὶ τῆ ἐκ μόνου. διότι ἕτως ἀναγνώστον· καὶ
μόνον τὸ ἐκ μόνου, τὸ ἅγιον Πνεῦμα.

(5) Ἐν τῷ περὶ κοιν. σημ. σελ. 917. τῆς ἐν Παρίσι. ἔτει 1615.
γενομένη. ἐκδόσ.

2) ἢ δεξόμεθα τὴν Φωνὴν. εἰδὲ ὡς ἐξ Υἱῶ, ἢ δι' Υἱῶ
 2) ὑπαρξιν ἔχον, ὡς βλάσφημον τῆτο καὶ ὡς δυσσε-
 2) βῆς ἀπορρήψομεν . . . ἐκπορεύεται μὲν γὰρ ὡς ἐκ
 2) τῷ Θεῷ καὶ Πατρὸς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, κατὰ
 2) τὴν τῷ Σωτῆρος Φωνὴν, ἀλλ' ἐκ ἀλλότριόν ἐστι τῷ
 2) Υἱῷ. πάντα γὰρ ἔχει μετὰ τῷ Πατρὸς. » Δέκα-
 2) τος δεύτερος ὁ Μοψεσῆς Θεόδωρος· (1) » Εἰς τὸ
 2) Πνεῦμα δὲ τὸ ἅγιον, ἐκ τῆς Θεῷ τυγχάνον ἑσίας,
 2) ἔχ Υἱόν, Θεὸν δὲ ὄντα τῆ ἑσία, ὡς ἐκείνης ὄν τῆς
 2) ἑσίας, ἥσπερ ἐστὶν ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ, ἐξ ἑπερ
 2) κατ' ἑσίαν ἐστὶν. ἡμεῖς γὰρ Φησιν, ἔ τὸ Πνεῦμα
 2) ἐλάβομεν τῷ κόσμῳ, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ ἐκ τῷ Θεῷ
 2) τῆς μὲν κτίσεως ἀποχωρίσας ἀπάσης, Θεῷ δὲ συν-
 2) ἄψας, ἐξ ἑπερ κατ' ἑσίαν ἐστὶ, καὶ ἔτε Υἱόν νομί-
 2) ζομεν, ἔτε διὰ Υἱῶ τὴν ὑπαρξιν εἰληφός. » καὶ
 2) ἀλλὰ χθ' (2) » Ἐπιμαρτυρεῖ τὸ Πνεῦμα τοῖς λεγο-
 2) μένοις· ὃ ἐξ αὐτῆς τῷ Πατρὸς τῆς ἑσίας ἔχει τὴν
 2) ὑπαρξιν. εἰ γὰρ μὴ φυσικὴν ἐκεῖθεν πρόοδον ἔλε-
 2) γε διὰ τῷ ἐκπορεύεται, ἀλλὰ τὴν ἀποσολὴν ἔξωθεν
 2) γινομένην, ἀπορον περὶ τίνος λέγει, πολλῶν ὄντων
 2) κοινῶς τῶν κατὰ διακονίαν ἀποσελλομένων Πνευμά-
 2) των, ὡς Παῦλος ὁ Ἀπόσολός Φησιν, ἔχλι πάντες
 2) εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα, εἰς διακονίαν ἀποσελ-
 2) λόμενα; ἐνταῦθα δὲ ἰδικόν τί Φησι, καὶ ὡς ἂν ἐκεῖνο
 2) γνωρί-

Ἐβρ.

I, 14.

(1) Ἐν τῷ Συμβόλῳ παρὰ Φραγγίσκ. Οὐάλλχ. ἐν τῇ συλλογ. τῆ
 ἐν ἔτει 1770. ἐν Λεμόγοβ. ἐκδοθ.

(2) Ἐν τῇ εἰς τὸ κατὰ Ἰωάνν. Σειρ. σελ. 388.

ἐτέρω τόπῳ· (1) „ Ἄλλ' ἐκ ἐξ αὐτῆ (τῆς Τριῆ) ἔχον
 „ τὴν ὑπαρξιν. „ προκείμεθα καὶ δέκατος ἕκτος ὁ Λα-
 κριανὸς ὁ εἰδωλολάτρης μὲν καὶ ἄπιστος, εἰδήμων ὁμως
 τῆς χριστιανικῆς δόγματος, καθότι ἐξηρεῦνα πάντα τῶν
 ἀνθρώπων τὰ θρησκευματα. αὐτὸς ἐν λέγει τάδε· (2)
 „ Ὑψημέδοντα Θεὸν, μέγαν, ἄμβροτον, θρανίανος
 „ υἱὸν Πατρὸς· Πνεῦμα ἐκ Πατρὸς ἐκπορευόμενον,
 „ ἐν ἐκ τριῶν, καὶ ἐξ ἑνὸς τρία. ταῦτα νόμιζε Ζη-
 „ να, τὸν δ' ἠγῆ Θεόν. „ Καὶ ἔται μὲν εἰσιν οἱ Ἀνατο-
 λικοί. ἐκ δὲ τῶν Δυτικῶν·

Ὁ μὲν Ἰλαρίος ὁ Πικταβίας ἐπίσκοπος λέγει· (3)
 Advocatus veniet, et hunc mittet Filius a Patre, et
 Spiritus veritatis est, qui a Patre procedit: ἤγαν,
 „ παρὰ κλητος ἐλεύσεται, καὶ τῆτον πέμψει ὁ Υἱὸς
 „ παρὰ τῆ Πατρὸς· καὶ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας ἐστίν,
 „ ὁ παρὰ τῆ Πατρὸς ἐκπορευέται. „ καὶ κατωτέρω·
 et missurus a Patre est eum Spiritum veritatis, qui a
 Patre procedit. „ Καὶ πέμψει παρὰ τῆ Πατρὸς αὐ-
 „ τὸ τῆς ἀληθείας τὸ Πνεῦμα, ὁ παρὰ τῆ Πατρὸς
 „ ἐκπορευέται. „ καὶ μετ' ὀλίγα· (4) A Patre
 procedit Spiritus veritatis: sed a Filio mittitur et a Pa-
 tre. „ Παρὰ τῆ Πατρὸς μὲν ἐκπορευέται τὸ Πνεῦμα
 „ τῆς

(1) Ἐν τῷ εἰς τὸ ἄγ. σάββ. λόγ.

(2) Ἐν τῷ Φιλοπ. τόμ. 3. σελ. 596. τῆς ἐν Ἀμσελ. ἔτ. 1743.
 ἐκδόσ.

(3) Ἐν βιβλ. 8. περὶ Τριάδ. Ἀριθ. 19. Ἦκμασε δὲ ἔτος περὶ
 τὸ 355. ἀπὸ Χριστῆ ἔτος.

(4) Αὐτ. Ἀριθ. 20.

Deum, ex Patre procedentem, æqualem per omnia Patri et Filio, voluntate, potestate, æternitate, substantia. „ Πιστεύομεν καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, „ Θεὸν ἀληθινόν, ἐκ τῆ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, ἴσον „ ἐν πᾶσι τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ, θελήσει, δυνάμει „ αἰωνιότητι, ἑσία. „ ὁ δὲ Αὐγουστῖνος* (1) Satis est Christiano, rerum creatarum causam, sive caelestium, sive terrestrium, sive visibilium, sive invisibilium, non nisi bonitatem credere Creatoris, qui est unus et verus Deus, nullamque esse naturam, quæ non aut ipse sit, aut ab ipso: eumque esse Trinitatem, Patrem scilicet, et Filium a Patre genitum, et Spiritum sanctum, ab eodem Patre procedentem, sed unum eundemque Spiritum Patris et Filii. „ Ἀρκεῖ τῷ Χριστιανῷ πιστεύειν, ὅτι εἶδεν ἕτερόν ἐστι τῶν δημιουργημάτων αἰτίον, εἴτε ἐρανόων, εἴτε ἐπιγείων, εἴτε ὄρατῶν, εἴτε ἀόρατων, εἰ μὴ ἡ ἀγαθότης τῆ δημιουργῆ, ὅς ἐστι καὶ ἀληθινὸς Θεός· καὶ ὅτι εἶδε „ μίαν ἄλλη φύσιν ἐσίν, ἣτις ἐκ ἐσίν ἢ αὐτός, ἢ παρ' αὐτοῦ· καὶ ὅτι αὐτός ἐστιν ἡ Τριάς, ὁ Πατὴρ δηλαδὴ, καὶ ὁ Υἱὸς ὁ ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθεὶς, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ παρ' αὐτοῦ μὲν τῆ Πατρὸς ἐκπορευόμενον, ἐν δὲ καὶ τὸ αὐτὸ Πνεῦμα Πατρὸς καὶ Υἱοῦ. „ (2) ὁ δὲ Παυλῖνος ὁ Νόλης ἐπίσκοπος*

(1) Ἐν κεφ. 9. τῆ πρὸς Λαυρέντ. ἐγχειριδ. Παρέτενε δὲ τὸν βίον ἄχρι τῆ 430. ἔτας.

(2) Ὅρα τῆ αὐτῆ Αὐγουστ. καὶ τὸν 19. Ἀριθ. τῆ βιβλ. περὶ πίσ. καὶ τῆ Συμβουλ.

Κελεσίμος (1)· Credo Spiritum sanctum omnipotentem, utrique, Patri scilicet et Filio æqualem, consubstantialem, qui ex Patre intemporaliter procedens, Patris est Filiique Spiritus.

„ Πισεύω εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ παντοδύναμον,
 „ τῷ ἑκατέρῳ, τέτῳ, Πατρὶ καὶ Υἱῷ ἴσον, σύγχρο-
 „ νον, καὶ ὁμοῦσιον· ὃ ἐκ τῆ Πατρὸς ἀχρόνως ἐκπο-
 „ ρεούμενον, Πατρὸς καὶ Υἱῶ Πνεῦμά ἐστι. „ Τέτοις
 πρέσβυτε καὶ τὸν Πάπαν Ἰωάννην, τὸν Η'. (2) τὸν
 ὑποχόμενον νὰ ἀποσήσῃ τῆς Κατελικῆς ἀπὸ τῆς βλα-
 σφημίας (3).

Ἴδὲ

(1) Ἐν τῇ πρὸς Χιλδεβέρτ. τὸν βασιλ. ἐπισ. τῇ ἐν τόμ. 3. σελ. 332, τῶν πρακτικ. τῶν Συνόδ. τῶν ὑπὸ τῆ Ἀρδαίν. ἐκδοθέντ. ἠκμαζε δὲ ἔτει 555.

(2) Ἐνιθρονίδη ἔτει 872.

(3) Πρέσβυτε εἰς τὰς εἰρημέναις μαρτυρίας καὶ ταῦτα· ἐν ἔτει 791. Σύνοδον συγκροτήσας ἐν τῷ Φόρω Ἰκλίφ ὁ Παυλίνοσ ὁ Ἀκκλησίας Πατριάρχης, καὶ ἔβρισας πρῶτον νὰ λαλήσῃσι περὶ πίψεωσ, δύο σφάλματα ἐπολέμησε. „ Πρῶτον, τὴν ἐκ τῆ
 „ Υἱῶ ἐκπόρευσιν, λέγων, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ
 „ ἐκπορευέσεται εἰμὴ ἐκ τῆ Πατρὸσ, καὶ ἐκ ἐκ τῆ Υἱῶ·
 „ τίσ, λέγει, ὑπεχρέωσεν αὐτῆσ (περὶ τῶν Ἰσπανῶν λαλεῖ)
 „ νὰ προαῖσῃσιν εἰς τὸ Σύμβολον τὸ, ἐκ τῆ Υἱῶ; καίτοι οἱ
 „ Πατέρεσ οἱ αὐτὸ συνδέμενοι μετὰ λόγῃ τῆτο ἐκ Ἐθνακ,
 „ μεταχειριδέντεσ τὴν ἀπλήν τῆ Εὐαγγελίῃσ ἐκθεσιν, „ τὸ δὲ
 ἔτερον σφάλμα ἐσὶν ἡ διαίρεσισ τῆ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰσ δύο, εἰσ φυ-
 σικόν, καὶ θετόν υἱόν. (ὁ Φλέκρη ἐν βιβλ. 44. Ἀριθ. 53. σελ. 520. τῆ 9. Τόμ. τῆσ αὐτῆ ἱστορ.) πάλιν ἐν ἔτει 794. ὁ
 Ἀδρια-

ἐξήκοντα καὶ τέσσαρες, Ἀνατολικοὶ καὶ Δυτικοί, πατέρες, διδάσκαλοι, σοφοί, λογάδες, πάπαι, πατριάρχαι, ἀρχιερεῖς, οἱ περισσότεροι ἅγιοι· αὐτοὶ πάντες ὁμοθυμαδὸν λέγουσιν, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τῆ Πατρὸς· τινὲς δὲ ἐκ μόνου τῆ Πατρὸς· τινὲς δὲ ἐκ τῆ Πατρὸς, καὶ ἐκ τῆ Υἱῶ. τινὲς δὲ ἀναθεματίζουσι τὰς μὴ λέγουσας, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τῆ Πατρὸς· καὶ ἄλλοι πάλιν βλασφήμους κρίνουσιν ἐκείνας, οἵτινες λέγουσιν, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τῆ Υἱῶ. αὐτοὶ λοιπὸν πάντες ἐκ εἶχον τὴν πίσιν τῆς καταλιχωμαίνουσας Ἐκκλησίας· διότι αὐτὴ πιστεύει, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τῆ Πατρὸς καὶ ἐκ τῆ Υἱῶ· ἀλλὰ τὴν ἐναντίαν, ἐπειδὴ τὸ ἐκ τῆ Υἱῶ, ἐναν-

Ἄββὰ Σμαράγδα, ἐνὸς τῆ πρὸς τὸν Πάπαν ὑπὸ τῆ Καρόλου ἀπεσταλμένων· ὅσις ταῦτα διηγόμενος ὁμολογεῖ, ὅτι ἔγραψε τὰ λόγια τῆ Πάπαι, ἀλλὰ τὸ νόημα, ὅσον ἐδυνήθη νὰ ἐνθυμηθῆ. (Ὅρα τὸν Φλέσκ. αὐτ.) ἦτοι χαριζόμενος ὁ Πάπαι τῷ Καρόλῳ ταῦτα εἶπε. διότι τότε οἱ Πάπαι ὑπέκειντο αὐτῷ καὶ τοῖς ἐφεξῆς αὐτῶ διαδόχοις, καὶ μετὰ τὴν ἐκλογὴν αὐτῶν μετ' ὅρκου ὑπέσχοντο νὰ φυλάττωσι πίσιν καὶ ὑπακοὴν πρὸς αὐτὸν. ἔγω μὲν καθεὶς πείθετα. ἐπειδὴ ὅταν τὰ λόγια ἐναντία εἰπὲ τῶν πραγμάτων, τότε τὰ πράγματα πείθεται καὶ ἐχὲ τὰ λόγια. πρᾶγμα δὲ ἐστὶν ἡ κατασκευὴ τῶν ἀργυρῶν πλακῶν. ὅθεν μάτρω τῆ Σμαράγδα τὰ λόγια. ἴσως ὁ πόθος ὃν εἶχε νὰ συστήσῃ τὴν γνώμην αὐτῆ, καὶ νὰ εὐαρεσῆσῃ τὸν ὁμόφρονον αὐτῷ Κάρολον ἀναφαν τὴν μνήμην αὐτῆ. ἦτις ζῆσσα ὑπήγαγρυσεν αὐτῷ ἐχὲ ἐκεῖνα ἅπερ εἶπεν ὁ Πάπαι, ἀλλ' ἐκεῖνα ἅπερ αὐτὸς ἤθελε καὶ ἐπόθει.

2Πετρ. 1, 19
 ,, μεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα ἔστω. ,, ὁμοίως καὶ ὁ μακάριος Πέτρος, προκρίνων τὰ προφητικά λόγια καὶ αὐτῶν τῶν ἰδίων αὐτῷ αἰδησέων. ,, καὶ ταύτην, λέγει, ,, τὴν Φωνὴν αὐτῷ ἡμεῖς ἠέκασάμεν ἐξ ἐρανεῖ ἐνεχθεῖσαν, σὺν αὐτῷ ὄντες ἐν τῷ ὄρει τῷ ἁγίῳ· καὶ ἔχομεν βεβαιότερον τὸν προφητικὸν λόγον, ᾧ καλῶς ποιεῖτε προσέχοντες, ὡς λύχνα φαίνοντι ἐν αὐχμηρῷ τόπῳ. ,, καὶ ὁ ἐν ἁγίοις δὲ Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων τὸς ὑπ' αὐτῷ κατηχημένους τὴν πίσιν, ἕτως ἐδίδασκεν· ,, ἔχειν τε ταύτην (τὴν πίσιν) ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ τῆς ζωῆς, καὶ παρὰ ταύτην ἄλλην μηκέτι δεξασθαι, μήτε ἂν ἡμεῖς αὐτοὶ μεταθέμενοι, τοῖς νῦν διδασκόμενοις ἐναντιολογηθῶμεν· μήτε Ἄγγελος ἐναντίος εἰς Ἄγγελον Φωτὸς μελαχμηματιθεῖς πλανησαίσε βέληται. ,, (1)

Ποῖοι λοιπὸν εἰσὶν οἱ παλαιοὶ οἱ πολλοί, οἱ ἔχοντες τὴν πίσιν τὴν κατὸλικορωμάναν, ὡς λέγει ὁ τὸ Βιβλιάριον συγγράψας; ἴσως λαλεῖ αὐτὸς περὶ ἐκείνων, ὧν τὰ συγγράμματα αὐτοὶ οἱ Κατὸλικορωμάνοι, τὸν Θεὸν μὴ φοβηθέντες, μηδὲ τὸς ἀνθρώπους ἐντραπέντες, ἐνόθευσαν καὶ ἠλλοίωσαν, καὶ εἰς τὴν γνώμην αὐτῶν μετέβαλον διὰ προσηύκης ἢ ἀφαιρέσεως, ὡς αἰνεωσὶ γεγόμενα ἐκδόσεις δηλοποιῶσι, καὶ ὁ Θεοφάνης ὁ Προκοπόμενός, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Νοβογραδίας καθαρῶς ἐναπέδειξε (2), καὶ αὐτὴ δὲ τῷ λόγῳ ἢ σειρά

καὶ

(1) Ἐν κατηχ. 5. σελ. 76. τῆς ἐν Ὁξον. ἐκδόσ.

(2) Ἐν κεφ. 14. τῷ συγγραμ. περὶ τῆς ἐκπορεύσ. τῷ ἁγίῳ Πνεύμῳ.

βοῶντος, „τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὁ παρὰ τῷ Πατρὶ
 „ ἐκπορεύεται. „ ἔδὲ αὐτὴ ἡ ῥωμῶνα Ἐκκλησία ἕως
 τῷ 1014 ἔτες τὸ δόγμα τῷτο ἔδὲ ἐπίστευεν, ἔδὲ ἔλε-
 γεν, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν.

Σημείωσας δὲ, ὅτι μεταξὺ τῶν τὰ ῥητὰ τῶν
 Θεηγόρων Πατέρων νοθευσάντων εἰς ὁ πλέον γνωστὸς
 καὶ ἐπίσημος ἐστὶν ὁ Δοτόρος ὁ Ἀγγέλκος, ὁ Θωμᾶς
 ὁ Ἀκείνας (1). αὐτὸς διὰ προσαγῆς τῷ Πάπᾳ Οὐρ-
 βανῷ τῷ Δ'. συνέγραψε βιβλίον κατὰ τῶν σφαλμά-
 των τῶν Γραικῶν, καταπληρώσας αὐτὸ ψευδομαρτυ-
 ριῶν τάχα ἐκ τῶν Θείων Πατέρων, διὰ τὴν διορθώσῃ
 διὰ τῷ ψεύδῃ τὴν ἀλήθειαν, ἣν αὐτὸς ἔλεγε σφάλ-
 ματα τῶν Γραικῶν. τὸ βιβλίον αὐτὸ ὁ Ὁσδίνος ὁ
 Κασσιμῆρος ὠνόμασεν ἀχυρῶδες καὶ ἀδιαντροπώτα-
 τον (2), διὰ τὰς ἐν αὐτῷ ψευδεστάτας μαρτυρίας,
 αἵτινες ἔδέποτε ἐφάνησαν ἐν τοῖς συγγράμμασι τῶν
 ἀνατολικῶν διδασκάλων· οἱ δὲ Κατολικορωμῶνσι ἔτι
 δικαιολογοῦσι τὸν ἑαυτῶν Δοτόρον τὸν Ἀγγελικόν·
 ἀλλὰ πῶς; ἄκουσον· „ Δὲν ἦτον δυνατόν, λέγει ὁ Βερ-
 „ νάρδος ὁ Μαρίας ὁ Δὲ Ῥέβεις (3), νὰ ἀναφέρῃ ὁ
 „ Θωμᾶς κατὰ ἄλλον τρόπον τὰς μαρτυρίας τῶν Πα-
 „ τέρων· ἐπειδὴ αὐτὸς ὁ μέγιστος Πάντιφεξ συνέλεξε
 „ καὶ ἔδωκεν αὐτὰς τῷ Θωμᾷ. „ Ἀκείας, ἀδελφέ,
 κατὰσασιν; αὐτὶς νὰ ἀθωώσῃ τὸν Δοτόρον τὸν Ἀγ-
 γέλκον,

(1) Ἐγενήθη ἔτει 1224.

(2) Ἐν τόμ. 3. περὶ ἐκκλησίας. συγγραφή. σελ. 334.

(3) Ἐν τῷ ὑπομνήματι τῷ πρὸ τῷ βιβλίου αὐτῷ, τῷ συνεκδοθέντι
 τοῖς ἄλλοις τῷ Θωμᾷ συγγράμῃ. Ἐνετίησ. ἔτ. 1754.

πλὴν τοῦτο πρέπει νὰ σημειώσῃ, ὅτι εἰάν ἡ ἔκκλησία
 ἡ Κατολικορωμάνα δὲν ἀφαιρέσῃ τὴν προδιήκην ἀπὸ
 τῆ Συμβόλου, καὶ νὰ προδέσῃ τὴν ταπεινοφροσύνην
 εἰς τὸν ἑαυτῆς Πάπαν, εἶναι ἀδύνατον νὰ ἐνωθῶσιν αἱ
 δύο Ἐκκλησίαι. ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐπηγ-
 γείλατο, ὅτι οὐδέποτε ἄδδ πύλαι κατιχύσεται κατὰ
 τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆ· ὁθεν οὐδέποτε θέλει ἐγκατα-
 λείψει αὐτήν, νὰ δεχθῆ δόγματα ὑπ' αὐτοῦ μὴ δι-
 δαχθέντα, ἀλλὰ ὑπὸ ἀνθρώπων εὐρεθέντα καὶ πλα-
 θέντα, καθὼς ἐσιν ἡ ἐκπόρευσις τῆ παναγίῃ Πνεύ-
 ματος ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ. οὐδὲ θέλει
 ὑποφέρει νὰ βλέπῃ πᾶσαν τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ νὰ
 καταντήσῃ εἰς τοιαυτὴν πλάνην, ὥστε νὰ πισεύῃ ἀνα-
 μάρτητον καὶ ἀπταισον ἕναν ἐπισφαλῆ καὶ ἐμπαθέ-
 σατον ἄνθρωπον, καὶ τὸν αὐτὸν νὰ νομίξῃ βασιλέα
 καὶ Ἀρχιερέα, καὶ νὰ λατρεύῃ αὐτὸν ὡς Θεὸν ἐπὶ
 γῆς. οὐδέποτε θέλει παραβλέψει ὁ Θεὸς ἅπασαν
 τὴν Ἐκκλησίαν αὐτοῦ, ὥστε νὰ κατασαθῆ νὰ πισεύῃ,
 ὅτι κεφαλὴ αὐτῆς ἐστὶν ἄνθρωπος φθαρτὸς, καὶ τοῖς
 ἑαυτοῦ πάθεισιν ἐγκαλινδούμενος, καὶ οὐχὶ αὐτὸς ὁ
 μονογενὴς αὐτοῦ καὶ ἀναμάρτητος υἱὸς καὶ Θεὸς, ὡς
 διὰ τῶν Θεοφόρων Ἀποστόλων ἐδίδαξεν. εἰάν ἡ Ἐκκλη-
 σία, λέγω, ἡ Κατολικορωμάνα μὴ ποιήσῃ ταύτην τὴν
 προδιαφάσεις, εἶναι ἀδύνατον νὰ διορθώσῃ καὶ τὰ
 λοιπὰ αὐτῆς καινοτομήματα, καὶ ἐπομένως νὰ συνε-
 νωθῆ μὲ τὴν καθολικὴν τῆ Χριστῆ Ἐκκλησίαν· ὁθεν
 καὶ μυριάκις φανῆ, ὅτι γίνεται ἔνωσις, ἔνωσις οὐδέ-

λίαν αὐτοῦ πεινώσαν χορτάσῃ, ἄλλος ἵνα σκεπάσῃ
 τῆς σαρκὸς αὐτοῦ τὴν γύμνωσιν, ἄλλος διὰ τὴν κερδήσῃ
 ἀργύρια, ἢ τὴν λάβῃ ἀξίωμα, ἢ γυναῖκα, ἢ ἄλλο τι
 ὅμοιον· εἰάν οἱ Κατόλικοι ἐξέταζον ἀκριβῶς, ἔβλεπον,
 ὅτι ὅσοι ἔρχονται μακρόθεν, καὶ λέγουσιν αὐτοῖς, ὅτι
 γίνονται Κατόλικοι, αὐτοὶ εἰσιν ἄνθρωποι Φαυλοβιώ-
 τατοι καὶ παμπόνηροι καὶ πενέσατοι. οἵτινες μὴ δυ-
 νάμενοι διὰ τὰς κακίας αὐτῶν τὴν εὐτυχίωσιν εἰς τὰς
 ἑαυτῶν πατρίδας, εὐρίσκουσι τὸν κατολικισμὸν τῆς
 πονηρίας αὐτῶν ἐργαστήριον καὶ καταφύγιον. ὅθεν ἀν-
 τὶς τὴν ὑποδέχωνται αὐτούς, καὶ τὴν καυχῶνται ὅτι
 ἐποίησαν Κατόλικον, ἐμίσην αὐτούς καὶ ἀπεσερέφοντο·
 καὶ ἀντὶς τὴν πιστεύωσιν, ὅτι εἰσιν εὐγενεῖς καὶ ἀξιο-
 ματικοὶ καὶ φιλάγαθοι, ἐγνώριζον ὅτι εἰσὶ δυσγενέ-
 σατοι καὶ ψεῦσαι, τῆς Ἐκκλησίας αὐτῶν ἐξεδενά-
 ματα, καὶ τῆς πατρίδος Φυγάδες· εἰάν ἐξέταζον κα-
 θῶς πρέπε, ἔβλεπον, ὅτι πλανῶσιν αὐτὸς οἱ προσή-
 λυτοι αὐτῶν καὶ περιπαίττουσιν, ἕως ἃ τὴν τελειώσωσι
 τὸν σκοπὸν αὐτῶν, εἴτε ἂν τύχῃ, καὶ ἔπιλαβόμε-
 νοι καὶ κατασάσεως ἀνωτέρως, Φεύγουσι, τὸν κατο-
 λικισμὸν καταπτύοντες· ἀλλὰ περὶ τούτου τί ἀράγε
 τὴν πιστεύσωμεν, ὅτι οὐδὲ γνωρίζουσιν, οὐδὲ διακρίνουσιν οἱ
 Κατόλικοι τὸς τοιαύτους ἀνθρώπους, καὶ τὸ τέλος αὐ-
 τῶν; τούτο ἐστὶ παντελῶς ἀπίθανον· ὅτι γνωρίζουσι
 τὸς ἀνθρώπους καὶ διακρίνουσι τὸ τέλος, ἀλλὰ ἐλπί-
 ζουσι σωτηρίαν εἰς ἐκείνους, οἵτινες τοιαυτοτρόπως πραγ-
 ματεύονται τὴν πίσιν; ἐδὲ τοῦτο ἔχει πιθανότητα·
 τὸ πιθανώτερον καὶ ἀληθέστερον εἶναι, ὅτι ὁ σκοπὸς
 αὐτῶν

„ Τὸν ἄνωθεν ἐκ πατέρων, καὶ μέχρις ἡμῶν κατελ-
 „ θόντα τῆς ἀκραιφνεσάτης τῶν Χριστιανῶν πίστεως
 „ ὄρον, καὶ διανοία, καὶ γλώσση ἐρέγομέντε, καὶ
 „ πᾶσι διαπρυσία τῇ Φωνῇ περιαγγέλλομεν, οὐδὲν
 „ ἀφαιροῦντες, οὐδὲν προσιδέντες, οὐδὲν ἀμείβοντες,
 „ οὐδὲν κιβδηλεύοντες. ἢ μὲν γὰρ ἀφαίρεσις καὶ ἢ
 „ πρόσθεσις, μηδεμίᾳς ὑποστάσεως τῶν τοῦ πονηροῦ
 „ τεχνασμάτων ἀνακινημένης αἵρέσεως, κατάγνωσιν
 „ εἰσάγει τῶν ἀκαταγνώστων, καὶ ὕβριν τῶν πατέρων
 „ ἀναπολόγητον· τὸ δὲ κιβδηλοῖς ἀμείβειν ῥήμασιν
 „ ὄρου πατέρων, πολὺ τοῦ προτέρου χαλεπώτερον.
 „ διὸ τὸν ἐξ ἀρχῆς τῆς πίστεως ὄρον πόθῳ θεῷ καὶ
 „ διανοίας εὐθύτηι ἡ ἀγία καὶ οἰκουμενικὴ αὕτη Σύνοδος
 „ ἐντερνευομένη τε καὶ θειάζουσα, καὶ τὸ τῆς σωτη-
 „ ρίας σερέωμα ἐν αὐτῷ θεμελιούσα καὶ ἀνεγείρουσα,
 „ οὕτω καὶ φρονεῖ, καὶ κηρύσσει πᾶσιν ἐμβοᾷ· πι-
 „ σεύω εἰς ἓνα Θεόν, πατέρα παντοκράτορα, „
 „ καὶ ἐφεξῆς ὅλον τὸ ἅγιον Σύμβολον ἀνεγνώθη χωρὶς
 „ τινὸς προδήκτου, ἀλλὰ καθὼς ἄχρι τῆς σήμερον ὑπὸ
 „ τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν ἀναγινώσκεται· εἶτα εἶπον·
 „ Πάντες οὕτω φρονοῦμεν, ἐν ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ τῆς
 „ πίστεως ἐξαπτίδωμεν, δι' αὐτῆς πᾶσαν αἵρεσιν
 „ θραυομένην τε καὶ λυομένην ὁ τῆς ἀληθείας λόγος
 „ ἀπέδειξε. τοὺς οὕτω φρονοῦντας, ἀδελφὸς καὶ
 „ πατέρας καὶ συγκλήτους τῆς ἀνω πολιτογραφίας
 „ ἐπιγραφόμεθα· εἰ δέ τις ἑτέραν ἔκθεσιν, παρὰ
 „ τῆτο δὴ τὸ ἱερὸν Σύμβολον, τὸ ἄνωθεν ἐκ τῶν μα-
 „ καρίων καὶ ἱερῶν πατέρων ἡμῶν μέχρις ἡμῶν δια-

„ Διηναίτε καὶ ἐπιβεβαιώθηνα. „ (1) Ἄφ' οὗ δὲ ταῦ-
 τα εἶπον οἱ Λεγάτοι, τότε ἀεγνώδησαν τὰ προειρη-
 μένα, καὶ ὑπ' αὐτῶν τε καὶ ὑπὸ πάσης τῆς Συνόδου καὶ
 τῶν Βασιλέων ταῖς ὑπογραφαῖς ἐπεκυρώθησαν· καὶ
 οὕτως ἐτελειώθη τῶν δύο Ἐκκλησιῶν ἡ ἔνωσις. αὐ-
 τὴν λοιπὸν τὴν ἔνωσιν τὴν καλὴν καὶ νόμιμον καὶ
 ἀγίαν οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ πάντες καὶ ἔσερξαν καὶ
 ἐέργασιν, καὶ ἔμειναν ἐν αὐτῇ, καὶ ἔτι διαμένουσιν·
 ἀλλ' αἱ Καταλικορωμῆνοὶ μετὰ ταῦτα, ἤγαν κατὰ τὸ
 1014. ἔτος ἀποτολήσαντες γράψαι τὴν εἰς τὸ Σύμ-
 βολον προδηκὴν, ἀπεσάτησαν, καὶ ἐχωρίδησαν,
 καὶ τῆς ἐνώσεως ταύτης διηρέθησαν τε καὶ ἐξέπεσον.

Δευτέρου οὐνιά ἐστιν, ἡ ἐν ἔτει 1204. βράδω καὶ
 πυρὶ καὶ μαχαίρᾳ καὶ παντοίοις ἄλλοις τετελεσμένη
 βασιανιστηρίῳ· διότι τότε ἀχμαλωτίσαντες οἱ Λατῖ-
 νοὶ τὴν Κωνσταντινουπόλιν, αὐτοκράτορα συνέστησαν τὸν
 Βαλδεῖον, τὸν Φράγγον, τὸ τῆς Φλαινδρείας Κόμητα.
 ὅθεν ἐπὶ Ἐρρίκῃ, ἡ Ἐρῆ, τῆ διαδόχῃ αὐτῆ, ὁ τότε
 Πάπας ὁ Ἰννοκέντιος ὁ Γ'. ἔσειλε Λεγάτον, Πελάγιον
 τὸ ὄνομα, ἵνα τὴν ἔνιαν ποιήσῃ, μετ' ἐξουσίας, ὡς ὁ
 αὐτὸς Πάπας ὁμολογεῖ, (2) ναὶ οἰκοδομήσῃ, φυτεύσῃ,
 ἀφανίσῃ. ὁ δὲ ἅγιος ἔτος ἄνθρωπος, ὁ Πελάγιος,
 ἔτε-

(1) Ἐν πράξ. γ. τῆς Συνόδ. Ὅρα δὲ τὰ πρακτ. ταύτ. ἐν σελ.
 301. τῆ 2. Τάμ. τῶν Πανδέκτ. τῶν ὑπὸ Βεκεργ. ἐκδοθ. καὶ
 τὴν 203. ἐπισ. Ἰωάν. τῆ Πάπ. τὴν πρὸς Παῦλ. καὶ Εὐγέν. τὴν
 ἐν τῇ 6. τόμ. τῶν πρακτ. τῶν Συνόδ. τῶν ὑπὸ Βιν. ἐκδοθέντ.

(2) Ἐν τῇ 104. τῶν αὐτ. ἐπισολ. τῇ ἐν σελ. 798. τῆ 2. τόμ.
 τῶν ἐπισ. αὐτῆ, τῶν ὑπὸ Βαλεζ. ἐκδοθέντ.

τῶν αὐτῆ ἐπισκόπων καὶ ἱερέων καὶ Μοναχῶν, (1) οἵ
 τινες ἐξωθῆντες τῆς ὀρθοδόξου Ἀρχιερεῖς, καὶ διώ-
 κοντες τῆς Κληρικῶν τῆς μὴ θέλοντας ὑποταγῆναι
 τῷ Πάπῃ, ἤρπαζον τῆς θρόνους αὐτῶν καὶ τῆς τό-
 πους. κατὰ τῆς αὐτῆς καιρῆς ἐν μὲν τῇ Θεσσαλονι-
 κέων πόλει ἔπραξαν οἱ Κατόλικοι ἔργα τοσούτου ἀπ-
 άνθρωπα καὶ ἀσπλαγχνια καὶ αἰχρᾶ, ὥστε καὶ μό-
 νον τὸ ἄκρομα αὐτῶν προξενεῖ Φρίκην· (2) ἐν δὲ ἄλλοις
 διαφόροις τόποις, καὶ μάλιστα ἐν τῇ νήσῳ τῆς Κύ-
 πρου, διὰ νὰ τελειώσωσι τὴν ἔννοιαν, ἀνεκαίνισαν τὰ
 ἐπὶ Δεκίς τῆς τυραίνης βασιανισήρια. ἅπερ ἔχομεν
 ἰσορέμενα ἔτως· (3) „ Ἀπὸ δὲ τῆς Βασιλείας κυροῦ
 „ Μανηὴλ τῆς πορφυρογεννήτης, ἕως τῆς Βασιλείας
 „ κυρῆ Ἰωάννης τῆς Βατάτζη, μόνον ἐπόρθεν (οἱ Κα-
 „ τόλικοι) τὰς πόλεις καὶ τὰς νήσους μαρικῶς, καὶ
 „ ὅσας ἐδυνήθησαν ἐλεῖν· ἐδίωκον τῆς ὀρθοδόξου Ἀρ-
 „ χιερεῖς, καὶ ἀντ' ἐκείνων ἐποίησεν Καρδιναλίς ὁμό-
 „ φρονας αὐτῶν. ἤγαν εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν,
 „ εἰς τὴν Κύπρον, εἰς τὴν μεγάλην Ἀντιόχειαν, καὶ
 „ εἰς τὰς λοιπὰς χώρας, ἃς εἶλον. οὐ μόνον δὲ τοῦ-
 „ τος,

(1) ὄρα τὸν Βζόδιον τὸν παραπληρώσαντα τὰ τῆς Βαρονίε χρονολογ.
 ἐν τόμ. 13. Ἔτει 1205.

(2) ὄρα Νικήτ. τῆς Χωνιατ. τῶν ἰσορ. τόμ. 1. τῆς Βασιλ. Ἀν-
 δρον. παραγρ. 8. καὶ 9. σελ. 192. κτ. τῆς ἐν Παρισ. ἐκδόσ.
 καὶ σελ. 377. κτ.

(3) παρὰ τῆς Ἀνωρύμης ἰστορικ. ἐν τῷ περὶ τῆς διαφορ. τῶν Γραικ.
 καὶ Λατίν. παρὰ Ἀλατ. ἐν βιβλ. 2. κεφ. 13. Ἀριθ. 1.
 περὶ τῆς συμφων. τῶν Ἐκκλησ.

„ Ψαναί τῶν ἁγίων · καὶ δευτέραν πυρκαϊάν πάλιν
 „ ἀνάψαντες, ἐπὶ τέτοις εἶσαν τὸ πῦρ, ἕως εἰς
 „ τέλος κατετέφρωσαν. „ (I) Ἄφ' ἧς λοιπὸν διὰ τῶν
 εἰρη-

(I) Ταῦτα πάντα ὁ πάντων παπολατρῶν μιαιώτερος καὶ κατὰ-
 πτυσας, ὁ κατὰ τῆς ἰδίας μητρὸς αὐτῆ, τῆς ὀρθοδόξου Ἐκ-
 κλησίας, καὶ ὑλακτίσας καὶ λακτίσας, ὁ αὐτόρτης ὁ Ἀλά-
 πιος κρίνει νόμιμα καὶ εὐλογοφανῆ καὶ δίκαια. εἶτα ἐπάγει·
 (ἐν τῷ τόπῳ τῷ ἐν τῇ προλαβ. σημ. εἰρημ.) Hæretici proscri-
 bendi sunt, exterminandi sunt, puniendi sunt, et per-
 tinaces occidendi, cremandi. οἱ Αἰρετικοί, λέγει, πρέπει
 νὰ ἐξορίζωνται, νὰ ἐξαλείφωνται, νὰ παιδεύωνται, καὶ οἱ πει-
 σματικοὶ νὰ φονεύωνται, νὰ καίωνται. Ὡς φαίνεται, αὐτὰ
 τὰ ἀσπλαγχνα καὶ ἀπανθρωπότητα μαθήματα ἐδίδουσαν αὐ-
 τὸν ἢ Ἐκκλησίᾳ ἢ Κατόλικῳ. ἔπειτα ἐπιφέρει· Ita leges
 fanciunt. Ἔτω, λέγει, διορίζουσιν οἱ νόμοι. Ποῖοι νό-
 μοι, ψευδολογε ἀναίχοντες, καὶ συκοφάντα ἀδυσκόπη; οἱ νό-
 μοι τῆς Θεᾶς, τῆς μὴ θέλοντος τὸν θάνατον τῆς ἀμαρτωλῆς, ὡς
 τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτὸν, καὶ τῆς ἐλθόντος ἐπὶ τῆς γῆς, ἵνα
 καλέσῃ τὰς ἀμαρτωλὰς εἰς μετάνοιαν; ἄπαγε τῆς βλασφημίας.
 τὸν νόμον τῆς Θεᾶς περὶ τῶν αἰρετικῶν ἐδίδουσαν ὁ Ἀπόστολος
 Παῦλος, λέγων· „ Αἰρετικὸν ἄνθρωπον μετὰ μίαν καὶ δευτέραν
 „ νεκροσίαν παραιτῆ. „ (Τιτ. 3, 10.) ποῖοι νόμοι; οἱ νόμοι τῶν
 ἀνθρώπων; καὶ πῶς νόμος ἀνθρώπινος διορίζει νὰ φονεύωνται
 καὶ νὰ καίωνται οἱ αἰρετικοί; τὴν συνήθειαν τῶν Κατολικῶν
 ἴσως καλεῖ νόμος, ἢ τὰς ἀνομίας τῆς Ἰνκνιζιτζιόνος. Ita ob-
 servavit, λέγει, antiquitas. Ἔτω διετήρησεν ἡ παλαιότης.
 Ποία παλαιότης; ἢ τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν; τῆτό ἐστι ψευδέ-
 σατον. „ Κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ ἐπρόσφερέ ποτε ὁ Θεὸς
 „ Ἀμδρόσιος τὴν ἀναίμακτον θυσίαν, εἶπον αὐτῷ, ὅτι ὁ λαὸς
 „ συναντήσας εἰς τὸν δρόμον ἕναν ἱερέα Ἀρειανόν, ὀνόματι
 „ Κά-

τῶν ἐνίτων Γραικῶν δὺν κανόνας ἐποίησεν (I) ὁ Πάππας, περὶ δὲ τῆς ἐνίας ἐδὲν ἐλάλησεν· ὡς φαίνεται ἐνόμιζεν αὐτὴν τετελειωμένην διὰ τῶν προλαβόντων αὐτοῦ ἡρωϊκῶν κατορθωμάτων. ἄραγε ἐν περὶ ταύτης τῆς ἐνίας λαλεῖ τὸ βιβλιάριον; ἐδεῖς πείθεται· διότι τὰ τότεπραχθέντα ἐξαισία κακὰ, καὶ αὐτοὶ οἱ Κατόλικοὶ τὴν σήμερον αἰχύνονται· γνωρίζοντες ὅτι ἡ τότε δυναστεία ἐχὶ ἀγάπην καὶ ἔνωσιν, ἀλλὰ μῖσος προεξένησε καὶ ἐπισημοτέραν διαίρεσιν.

Τρίτη ἐνια, ἡ ἐν ἔτει 1263. δολερῶς ἄματε καὶ τυραννικῶς δοκιμαθεῖσα, αὐτοκρατορῆντος δηλαδὴ Μιχαὴλ τῆ Παλαιολόγου, καὶ παπυέοντος Οὐρβανῆ τῆ Δ'. ὁ Μιχαὴλ ἔτος, ἀφ' ἧ τὲς Λατίνους ἐξάσας, ἐπὶ τὸν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον ἐκάθησε, μαθὼν ὅτι ὁ Πάππας ἐτοιμάζει κατ' αὐτῆ crucem, σαυρὸν, sacrum

- (I) Ἐν τῷ δ'. κανόνι δηλοποιοῖ ὁ Πάππας, „ὅτι θέλει νὰ εὐεργετῇ καὶ νὰ τιμῇ (τὲς Γραικὲς τὲς ἐνίτες) καὶ νὰ ὑποφέρει ὅσον δύναται κατὰ Θεὸν τὰ ἥθη καὶ τὰ ἔθιμα αὐτῶν. κατηγορεῖ ὅμως ἐκεῖνος, ὅτινες τοσαύτην ἀποστροφὴν ἔχουσιν, ὡς πλύνουσι τὰ θυσιαστήρια, ἐν οἷς οἱ Πρεσβύτεροὶ οἱ Λατῖνοι ἐπρόσφεραν θυσίαν, ἔτι δὲ καὶ ἀναβιπτίζουσιν ἐκεῖνος, ἔς αὐτοὶ ἐβάπτισαν. κωλύει δὲ τὴν εἰς τὸ ἐξῆς τῶν τοιούτων ἀγοπημάτων ἐργασίαν, ἀπειλῶν κατὰίρεσιν καὶ ἀφορισμόν, κτ. Ἐν δὲ τῷ λγ. κανόνι προστάζει „ νὰ λαμβάνωσι τὸν δεκατισμὸν καὶ παρὰ τῶν Γραικῶν, πρὶν ἢ νὰ πληρώσωσι τὸν κῆνσον καὶ τὰ ἄλλα ἐτήσια δασμοφορήματα καὶ χρῆσι, ἐπειδὴ ὁ δεκατισμὸς εἶναι σημεῖον τῆς κοινῆς τῆ Θεῆ ἐξέστας. „ παρὰ τῷ φλέξει αὐτ. ἐν σελ. 365. καὶ 374.

χόμενα ἀρπάζονται, καὶ γίνονται αὐθεντικά. ἄλλοι
 δὲ εἰς διαφόρους τόπους ἐξορίζονται, (1) ἐν οἷς καὶ ὀρ-
 θόδοξος Πατριάρχης ὁ Ἰωσήφ· (2) ἀντ' αὐτῶν δὲ ἐπι-
 βαίνει εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ Λατι-
 νόδοξος ὁ Ἰωάννης ὁ Βέκκος. (3) αὐτὸς ἐπειδὴ πρότε-
 ρον ἐκ ἐδέχετο τὴν ἔνιαν, ἀλλὰ ἔλεγε τὰς Λατίνους
 αἰρετικούς, (4) κατεκλείθη ὑπὸ τῶν βασιλέως Μιχαὴλ
 εἰς

(1) „Ἐπειτα πέμφας τὰς ἰδίους, οἰκίαν ἐκάστω ἐψηλάφα. ὅστε
 „ αἴτιος, ὅστε καὶ ἐχί. καὶ ἡ πρόφασις, ὡς αὐτὸν μὲν εἶναι
 „ τὸν καταχόνον τὴν πόλιν, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις, αὐτῶν καὶ
 „ μόνω καὶ τὰς οἰκίας εἶναι. ἀποχαρίζεσθαι δὲ ταύτας τοῖς
 „ εὐνοῶσι· τοῖς δὲ κατὰτι ἀφηνιάζουσι, καὶ τὴν χάριν ἀνατρέ-
 „ πειν· δίκαιος δὲ εἶναι καὶ τὰ τῶν ὀπίθεν χρόνων ἀναζητεῖν
 „ τὰς ἐνοικῆντας ἐποίκια. ἀνεκεφαλαῖνον παραντία κοσμί-
 „ τε παντοῖα καὶ ἐπιπλά, καὶ πᾶν ὅτι τις εἶχε, καὶ τὸ μείζον
 „ ἐκρίνοντο καὶ εἰς καθοσίωσιν. ἤτοιμάζοντο δὲ καὶ φορτίδες
 „ τῶν ἐξορίζεσθαι τὰς ἤδη κατακρίτες δουκέντας. ἐμὴν δὲ καὶ
 „ μέχρως ἐπισμῶν τὰ δεινὰ ἦσαν, ἀλλὰ καὶ πείρα τινὲς τῶν
 „ δεινῶν μετεῖχον· ὡς τὰς μὲν εἰς Λῆμνον, τὰς δὲ ἐς Σιύρον,
 „ ἄλλας δὲ ἐς Κέα, καὶ ἄλλας ἐς Νικαίαν πόλιν περιορίζεσθαι·
 „ ἄλλας δὲ αὐτῆς τῆς πόλεως, τὰς μὲν ἀκασίως, τὰς δὲ ἐκόν-
 „ τας ἐξορίζεσθαι. ἄλλας δὲ μέχρι Σηλυβρίας καὶ Ῥαιδεσῶν·
 „ τινὰς δὲ καὶ ἐντὸς τῶν κατὰ Φάρον λιμένων γνωσιμαχήσοντας,
 „ ὑποκλῖναίτε καὶ ἐπιτρέψαι. „ ὁ Αὐτ. Παχυμέρ. αὐτ. ἐν
 κεφ. 19. σελ. 265.

(2) ὁ Αὐτ. ἐν κεφ. 22. σελ. 270.

(3) ὁ Αὐτ. αὐτ. ἐν κεφ. 24. σελ. 273.

(4) „ Τότε διαιρῶν ἔλεγεν, (ὁ Βέκκος) ὡς οἱ μὲν ἐπίτινι καὶ εἰσί,
 „ καὶ λέγονται· οἱ δὲ ἄτ' εἰσὶν, ἔτε λέγονται· οἱ δὲ λέγονται
 μὲν,

τοςράτωρ Παλαιολόγος Ἀνδρόνικος, ὁ Πιγκέρνης
 Ῥαβὴλ Μανηὴλ, ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ Ἰσαάκιος, καὶ ὁ
 Παλαιολόγος Ἰωάννης, ἀλύσεισι σιδηραῖς βαρυτάταις
 δεθέντες, βάλλονται εἰς τὴν Φυλακὴν· ὅπερ καὶ τὰς
 Λεγάτους τῷ Πάπᾳ ἔσειλεν ὁ Μιχαὴλ, ἵνα ἰδόντες
 τὰς συγγενεῖς αὐτοῦ ἐκεῖ, πληροφορησῶσι τὸν Πά-
 παν περὶ τῆς ζήλῃς, ὃν αὐτὸς ἔχει ὑπὲρ τῆς ἑνίας. (1)
 τῶν εἰρημένων τεσσάρων ἀρχόντων δύο μὲν ἐκλυφλῆν-
 ται, εἷς δὲ τὴν ὀδυνηροτάτην δειλιάσας Βάσανον, νι-
 κᾶται, καὶ ζέργει τὴν ἑνίαν, τὸν δὲ τέταρτον ὁ Θά-
 νατος ἐν τῇ Φυλακῇ προφθάσας, ἠλευθέρωσε ταύ-
 τῃς τῆς Φρικτῆς τιμωρίας· (2) διὰ τούτων ἔν καὶ ἄλ-
 λων

(1) „Καὶ Βασιλεὺς, ὡς ἔχλευν εἶναι τὴν εἰρήνην πληροφορῶν,
 „ τὸν Ἐφέσῃ Ἰσαάκ σὺν πρέσβεσιν ἀποσεύλας, καθεργμένε
 „ ἐδείκνυ προσγενεῖς ἐν ταῖς φυλακαῖς· οἱ δ' ἦσαν, ὁ Πρωτο-
 „ σράτωρ Παλαιολόγος Ἀνδρόνικος, ὁ Πιγκέρνης Ῥαβὴλ Μα-
 „ νηὴλ, ὁ ἀδελφὸς αὐτῷ Ἰσαάκιος, καὶ τέταρτος ὁ τῷ Πρω-
 „ τοςράτῳ ἀντανέσιος Παλαιολόγος Ἰωάννης. οἱ δὲ καὶ
 „ τραχακοσμηθέντες, εἶποι τις ποιητῆς, βαρεῖαῖς ἀλύσεισι,
 „ φυλακῆς τετραγώνῃς γωνίαν ἐπεῖχεν ἕκαστος. „ ὁ Αὐτ. αὐτ.
 ἐν βιβλ. 6 κεφ. 16. σελ. 314.

(2) „ Πέμψας, ἐξάγει τῆς φυλακῆς τὰς εὐγενεῖς ἀνδράς ἐκεῖνας,
 „ ὧν καὶ πρῶτον ἐμνήθημεν, τὰς ἐκ Ῥαβὴλ αὐταδέλφους, τὸν
 „ Μανηήλτε καὶ τὸν Ἰσαάκιον, καὶ τρίτον τὸν ἐκ Καντακκ-
 „ ζηνῶν Ἰωάννην, (ὁ γὰρ Πρωτοςράτωρ Ἀνδρόνικος φθάσας ἐν
 „ τῇ φυλακῇ προτετελευτήκει·) καὶ σφᾶς πρὸς ἑαυτὸν κατα-
 „ κρίτας φέρει· ἄς δὲ καὶ ἐφ' ἡμέρας ἐτάξων λόγους καὶ ὕστε-
 „ ραι πλείσταις καὶ δειναῖς, τέλος ἔπει ἃν ἦν σφᾶς ὑποκλίνεσθαι

ἤτοίμαζε τὰς πιεῖς πρὸς τὴν ἑνιαίαν· ὁ δὲ Πάππας πρὸς ἐπικύρωσιν τῆς εἰρηνικῆς ταύτης ἐνιαίας Σύνοδον ἐν Λεγυδένῳ συνήθρυσεν· ὅπερ εἰδὲς παρῆν τῶν ἀνατολικῶν ἐπισκόπων, ἀλλὰ Λεγάτοι ἐξ αὐτῶν καὶ τοῦ Βασιλέως πεμφθέντες. Ἡ Σύνοδος αὕτη ἀπλή, εἰδὲ ζητήματα, εἰδὲ προσδιαλέξεις, εἰδὲ ἐπιχειρήματα, εἰδὲ ἄλλο τι τῶν συνηθισμένων· ἀλλ' ὀρκομοσία μόνη τῶν Λεγάτων, βεβαιῶσα τὰ παπικὰ δόγματα. περιγράψασιν ὅμως ἡμῖν λεπτομερέστατα τὰ πρακτικὰ τῆ Συνεδρίας τέττε υπέρλαμπρον κωμωδίαν ἐν πάσαις ταῖς συνελεύσεσι. πῶς δηλαδὴ ὁ μέγιστος ὁ Πόντιφεξ ὑποδύεται ὑπὸ τῶν Διακόνων τὰ σανδάλια, καὶ ἐκδύεται τὰ ἱμάτια αὐτῆ· πότε ἀνίστατο, καὶ ἴστατο, καὶ ἐκάθιστο· πόθεν ἔξρεφε τὸ πρόσωπον αὐτῆ, ποίᾳ Φωνῇ τῶν ὕμνων ἤρχετο, καὶ ἐφεξῆς ἄλλα ὁμοια μικροπρεπῆ πράγματα καὶ καταγελασότατα. (1) ὥστε τῆς θαυμαστῆς ταύτης ἐνιαίας ἡ μὲν ἀρχὴ ἦτον συμφωνητικὴ· ἡ δὲ πρόσδος τυραννικὴ· ἡ δὲ ἐπικύρωσις, κωμωδική. τὸ δὲ τέλος ποῖόν; ἀφοριστικόν· ὁ μὲν Πάππας ὁ Μαρτῖνος ὁ Δ'. ἐγνώρισεν ὅτι ὁ Μιχαὴλ ὁ αὐτοκράτωρ ἐδολιεύετο καὶ ὑπεκρίνετο τὴν ἑνιαίαν· ὅθεν διὰ Βέλλης (2) ἐξελέγξας τὴν αὐτῆ δολιότητα καὶ ὑπόκρισιν, ἀφορισμῶ αὐτὸν καθυπέβαλεν. ὁ δὲ Μιχαὴλ ἐκάκισε διὰ τὴν τῆ Πάππα αὐθάδειαν καὶ ἀναρχυντίαν.

(1) ὄρα τὰ πρακτ. ταῦτα ἐν τόμ. 3. τῶν πρακτ. τῶν Συνόδ. τῶν ὑπὸ Βιν. ἐκδοθ.

(2) ὄρα τὴν 30. σελ. τῆ 2. μέρ. τῆ 3. τόμ. τῆς νέας τῶν Βέλλ. συλλογ. τῆς ὑπὸ Καρύλ. τῆ Κοκκελ. ἐν Ρώμ. ἔτ. 1741. ἐκδοθ.

ἦτον παρέννομον, κοσμικόν, δολερὸν, βεβιασμένον, Φιλοχρηματιστικόν, κατακεκριμένον καὶ καταδεδικασμένον καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν Κατολίκων τῶν ἐν τῇ Συνόδῳ τῇ ἐν Βασιλείᾳ συναθροισθέντων· ἡ δὲ ἐν αὐτῷ γενομένη ἔνια διελύθη ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων τῶν ταύτην ποιησάντων, ἀνεθεματίσθη ὑπὸ δύο Συνόδων, ἐξεδενώθη ὑπὸ πάντων τῶν Ὁρθοδόξων, ἐδέποτε ἔλαβε κῦρος, ἐδὲ τότε, ἐδὲ μετὰ ταῦτα, ἐδὲ κατὰ τὸ παρὸν, ἐδὲ εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα.

Ἄπασα ἡ ὑπερένδοξος καὶ κραίαιοτάτη καὶ ὑπερμεγίστη τῆς Ῥωσσίας Αὐτοκρατορία· ἣτις πλατυτέρα ἐστὶ καὶ εὐρυχωροτέρα ἢ μόνον πασῶν ὁμῶ τῶν Κατολίκων ἐπαρχιῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς ὑπερμεγίστης τῶν παλαιῶν Ῥωμαίων ἐπικρατίας· τὰ τέσσαρα Πατριαρχεῖα, τὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τὸ τῆς Ἀλεξανδρείας, τὸ τῆς Ἀντιοχείας, καὶ τὸ τῶν Ἱεροσολύμων· ὅλη ἡ ἄνω καὶ κάτω Ἰβηρία· αἱ τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας Ἠγεμονεῖαι· ἡ Ἀχρδαὴν, τὸ Ὑπέκιον, ἡ Κύπρος· οἱ εὐσεβέστατοι καὶ θεόσεπτοι τῆς Ῥωσσίας Βασιλεῖς καὶ Αὐτοκράτορες· οἱ τῶν εἰρημένων Πατριαρχείων τέσσαρες μακαριώτατοι Πατριαρχαὶ· ἡ ἐν τῇ Ῥωσίᾳ ὀρθοδοξοτάτη μεγάλη Σύνοδος· Ἠγεμόνες, Πρίγκιπες, Δέσπες, Τοπάρχαι, Μεγιστάνες, Ἄρχοντες, Μητροπολίται, Ἀρχιεπίσκοποι, Ἐπίσκοποι, Ἀρχιμανδρεῖται, Ἠγέμενοι, Ἱερεῖς, Διάκονοι, Κληρικοί, Μοναχοί, Λαϊκοὶ Χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι χιλιάδες χιλιάδων, καὶ μυριάδες μυριάδων καὶ μυριάδες χιλιάδων πολυάριθμοι· Αὐτοὶ ἅπαντες,

λαλεῖ; ἢ μετὰ ποίων ἐνίτων θέλει νὰ συνενώση, καὶ
καὶ καταστήσῃ ὁμοίως τὰς Χριστιανὰς τὰς ὀρθοδόξους;

Πέντε ἢ δέκα πτωχὰ ἀπηλπισμένα παιδιὰ (τυ-
φλοὶ ὄντως καὶ ἀνάιδῃται οἱ γονεῖς αὐτῶν) εὕρισκό-
μενα εἰς τὸ Κολέγιον τὸ ἐν τῇ Ῥώμῃ· δέκα ἢ εἴκοσι
πένητες ἄνθρωποι ῥάπτοντες κάπας ἢ καπότα εἰς τὸν
Ἄγκωνα· ἄλλοι τόσοι εἰς τὴν Μεσσήναν· μία ἢ δύο
ἐκατοντάδες Ἀλβανιτῶν εἰς τὴν Βασιλείαν τῆς Νεω-
πόλεως στρατευομένων· ἄλλη μία περίπεθ ἑκατοντὰς
περισπορᾶς ἀνθρώπων ἐκ διαφόρων πόλεων συνηθρο-
σμένων, καὶ εἰς τὴν Βενετίαν πραγματευομένων. τρεῖς
ἀμαθῆσατοι Βλάχοι, (1) ἐς ὃ Ἀλμανάκος τῆς Βιέννης
ὀνομα-

(1) Ἐτεῖ 1769 εἰς ἐξ αὐτῶν, ὡς διηγήσαντό μοι ἄνθρωποι ἀξιό-
πιστοι καὶ αὐτόπται καὶ μαρτυροί, παραλαβὼν μεθ' ἑαυτῆ
χάρτην μέγαν, ἐν ᾗ ἦσαν ἐξωγραφισμένα δύο καρποφόρα δέν-
δρα, καὶ τὸ β. βλλίον τὸ καλόμενον Ὀρολόγιον, ἔτι δὲ καὶ στρα-
τιῶτας ἀρμετὰς ἐνόπλους, ἐξῆλθεν εἰς τὴν Τρανσυλθανίαν καὶ
τὸ Βανάτον, ἵνα ἀπλώσῃ τῆς ἐνίας τὸ δίκτυον. τὰς ἐνόπλους
στρατιῶτας παρέλαβεν ὡς προβλεπτικός· ἵνα, ὃν εἰς πείθει τῆ
κηρύγματος ἢ δύναμις, καταπέιθῃ τὰ πῦρ τῶν ἄπλων· ὃν γὰρ
εἰς πείθει, φησὶν, ὁ λόγος, πείθει ἢ ῥάβδος· φθάσας δὲ εἰς
πάλιν ὀνομαζομένην Στεφανόπολιν, γερμανισὶ Κρόνσνυδ, προσε-
κάλεσε διὰ τῶν στρατιωτῶν πάντας τὰς ἐκεῖ ὀρθοδόξους, ἵνα ἀκῆ-
σασι τῆς ἐνίας τὰ κήρυγμα· συνηθραϊδίσαν ἔν ἀκκσίως ἅπαν-
τες ἐν τῇ αὐτῇ τῆς ἐκεῖ τῶν Βλάχων Ἐκκλησίας· ὃ δὲ εὖς ἐν
μέσῳ αὐτῶν, ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν περιμεκικλωμένος, ἀπλωσε
τὸν ἐξωγραφισμένον χάρτην· εἶτα ἐκτείνας τὴν χεῖρα, ἐδείκνυε
διὰ τῆς ἐν τῇ χειρὶ αὐτῆ ῥάβδος τὰ δένδρα, λέγων· βλέπετε;

λην, τὲς τρισαθλίεσ ἐκεῖνεσ Βλάχεσ τὲσ πρὸ ὀλίγων
 ἐτῶν βία τῆσ μητρός αὐτῶν Ἐκκλησίασ ἀρπαδένιασ,
 καὶ ἀποσατήσαντασ ἀκροσίωσ· ἀνδράπεσ χυδαίεσ καὶ
 ἰδιώτασ, καὶ ἀναλφαθήτεσ, καὶ μηδὲ τί ἐσιν ἕνιοσ
 εἰδότησ· εἰσὶ καίτινεσ χωριάται Ἀραβεσ εἰσ τὴν Πα-
 λαισίνην· οἷτνεσ ἕωσ ἔ οἱ Φραγγισκάνοι, οἱ εἰσ τὴν
 Ἱερουσαλήμ διατρέγοντεσ, δίδουσιν αὐτοῖσ ἀργύρια, λέ-
 γουσιν ὅτι εἶναί Κατόλικοι· ἀφ' ἧ παύσῃ τῶν χρημα-
 τῶν ἢ δόσισ, τότε αἶροντεσ λίθουσ, πετροβολῶσι μὲν
 ἀσυμπαθῶσ τὲσ Φραγγισκάνεσ, κραυγάζουσι δὲ με-
 γαλοφώνωσ, ἐνάνθιμα τοῖσ Κατολικοῖσ καὶ τῷ Πά-
 πα, ὁμολογοῦσι δὲ παβῆσία, Χριστιανοί ἐσμεν ὀρθό-
 δοξοί, ὑποκείμενοί εἰσ τῷ Ἱεροσολύμων Πατριάρχε
 τὸν Θρόνον· καὶ τὴν τραγαδίαν ταύτην συχναίεσ
 καὶ

ἵνα μὴ λυθῇ τελευταῖον τῶν ἀκρατῶν ὁ γέλωσ, καὶ μεταβλη-
 θῇ ἡ Ἐκκλησία ἐκείνη εἰσ τελείαν κωμωδίαν· παρηγγεῖλε δὲ
 αὐτοῖσ, ἵνα σκεφθῶσι ἀκριβῶσ τὰ λόγια αὐτῶ, καὶ ἀποκρι-
 θῶσι τὴν αὔριον· καὶ ἔτω τέλος ἔλαθε τὸ θεάτρον ἐκεῖνο, τέ-
 λουσ γελοιοῦδεσ, ἐπιεικέστερον ὅμωσ τῶν ἄλλων, ὧν ἀπλάχε ὁ
 πρῶτοσ ἔτοσ Ἀπόστολοσ ἐπαίησε. διότι εἰσ τὰσ ἄλλασ κόμασ,
 καὶ χωρία, καὶ πολίχημα, ἐν οἷσ τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἐκήρυξεν,
 ἐκεῖ ἔδειρεν ἀσυμπαθῶσ, ἔδεσεν ἀλύσεισι σιδηραῖσ, κατέλειπον
 ἐν σκατεινῇ φυλακῇ καὶ ἱερεῖσ ὀρθοδόξουσ καὶ λαϊκῶσ, τὰσ μὴ
 ὑποδεξαμένεσ τῆσ ἐνείασ τὸ κήρυγμα. ἐκ τῶν εἰρημένων συλλο-
 γισμῶν καὶ τρόπων καθεῖσ βλέπει πόση ἐσὶν ἡ ἀμάρτια καὶ ἡ
 παραλογία τῶν Βλάχων τῶτων, τῶν λεγομένων ἐντοσπισκόπων,
 ἔτι δὲ καὶ ἡ προπέτεια, καὶ ἡ ἀσπλαγχνία αὐτῶν καὶ ἡ ὠμό-
 τησ· ἀλλὰ μηδεῖσ θαυμαζέτω, οἷον τὸ κήρυγμα, τοῖστω καὶ
 οἱ Ἀπόστολοι.

τῷ σώματι τῆτο λέγασιν· ὄθεν εἰσὶ ψευδαί, ὑποκρι-
ταί, ἀτίμοι, ἀπατεῶνες ἄνθρωποι, χριστέμποροι καὶ
θεοκάπηλοι καὶ θεοπαῖκται· τοῖς τῆτος λοιπὸν θέλουν
εἰ καλοὶ Κατόλικοι νὰ καταστήσωσι τὰς ὀρθοδόξους,
ὅταν παρακινῶσιν αὐτὰς, ἵνα ἐνῆτοι γένωνται· καὶ
τοιαύτην ἀτιμίαν καὶ ἐξεδείωσιν ζητῶσι νὰ προξενή-
σωσιν εἰς αὐτὰς, συντάσσοντες αὐτὰς εἰς τὸ ἀτιμό-
τατον τάγμα τῶν τοιούτων θεοσυγῶν καὶ διαβεβλημέ-
νων ἀνθρώπων.

Καὶ ταῦτα μὲν, ἀγαπητέμοι ἀδελφεῖ, περὶ ὧν
ἔγραψάσμοι, ὡς καὶ αὐτὸς ἠέκασας, ὅτι διαλαμβάνεις
τὸ νεοφανὲς περὶ τῆς ἐνίας τετράγλωσσον βιβλιάριον·
ἴσως δὲ καὶ περισσότερα ἔγραφον, εἰὰν εἶχον αὐτὸ
ἀνὰ χεῖρας. ἀλλὰ τὸ μεταξὺ ἡμῶν διάστημα πολὺ,
καὶ τὸ τέλος τῆ βίβης ἀδηλον, εἶτα καὶ ἡ ἐπίτευξις καὶ
ἡ ἀποσολὴ τῆ τοιούτου βιβλίε ἴσως ἀδύνατος. ὄθεν ἵνα
μὴ ἄνευ ἀποκρίσεως μείνης, ἔχε ταῦτα· τὰς δὲ ὀρ-
θοδόξους Χριστιανὰς τὰς βιαζομένους ἵνα δεχθῶσι τὸ
βιβλίον, εἰὰν εἶχον τρόπον νὰ λαλήσω πρὸς αὐτοὺς,
ἤθελα συμβελεύσω τὰ ἐξῆς.

Μία ἐστὶν ἡ καθολικὴ καὶ ἀποσολικὴ καὶ ἀλη-
θὴς καὶ ὀρθόδοξος πίστις, τεθεμελιωμένη ἐπάνω εἰς
τὰς ἀγίας καὶ θεοπαραδότους Γραφάς, καὶ δι' αὐτῶν
ἀποδεικνυομένη καὶ σφρηζομένη. πίστιν δὲ λέγει ὁ ἐν
ἀγίοις Κύριλλος ὁ Ἱεροσολύμων, (1) „ἐν μαθήσει καὶ
„ ἐπαγγελίᾳ κτῆσαι, καὶ τήρησον, μόνην τὴν ὑπὸ
„ τῆς

(1) Ἐν Κατηχ. 5. σελ. 75. τῆς ἐν Ὁξον. ἐκδόσεως.

μηνικῆς συνόδου περιεχόμενα. ὅσις δὲ ἐν τῶν δογματῶν
 τῶν τέτων ἀθετήσαι, ἢ δεχθῆ ἄλλο ξένον καὶ ἄλλο-
 τριον τέτων, αὐτὸς ἀρνεῖται τὴν ὀρθοδοξίαν, καὶ εὐ-
 θὺς ἀποχίζειαι τῆς καθολικῆς τῆ Χριστῆ Ἐκκλησίας,
 καὶ μένει ἔρημος τῆς θείας χάριτος, καὶ ὅλα τὰ ἄλ-
 λα, καὶ ἔθιμα, καὶ τυπικά, καὶ κανονικά τῆς Ἐκ-
 κλησίας φυλάττη. „ὅσις γὰρ ὅλον τὸν νόμον τηρή-
 2, 10. „σαι, πταίσει δὲ ἐν ἐνὶ, γέγονε πάντων ἐνόχος, ἢ
 λέγει ὁ ἀδελφὸς θεὸς Ἰάκωβος.

Ὅσις σέρξει νὰ γένη ἐνὶ τῶς, αὐτὸς ὁμολογεῖ ὅτι
 τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τῆ Πατρὸς καὶ
 ἐκ τῆ Υἱῆ. (τὰ ἄλλα τῶν Κατολικῶν κανονοτήματῶ
 ὅσα δέχεται καὶ νυμφεύεται παρασιωπῶμεν, ἵνα μὴ
 καθ' ὑπερβολὴν μακρύνωμεν τὸν λόγον.) τῆτό ἐστὶ
 δόγμα, ὡς εἶπομεν, μὴδὲ περιεχόμενον, μὴδὲ συνα-
 γόμενον, ἀλλ' ἀντιμαχόμενον ταῖς ἀγίαις Γραφαῖς.
 τῆτό ἐστὶ δόγμα, ὅπερ εἰ περιέχει τὸ ἅγιον Σύμβολον
 τῆς πίστεως, εἰδέτις τῶν ἀγίων Πατέρων ἐδίδαξε, μά-
 λιστα πολλοὶ τὸ ἐναντίον ἐκήρυξαν, λέγοντες· ὅτι τὸ
 Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ μόνου τῆ Πατρὸς,
 καὶ ἐκ ἐκ τῆ Υἱῆ. τῆτό τὸ δόγμα εἰσάγει ἐξ ἀνάγκ-
 ης δύο ἀρχαῖς θείας. τῆτό ἐστὶ δόγμα νεοφανές, εἰ
 καὶ ὁ πατὴρ ἄχρι τῆς ἀρετῆ ὥρας ἀγνώριστος. τῆτό
 ἐστὶ δόγμα, ὅπερ καὶ αὐτὴ ἡ κατολικορωμάναι Ἐκ-
 κλησία βλάσφημον ἐνόμιζε πρὶν ἢ νὰ δεχθῆ αὐτὸ,
 ἦγεν 1014 ἔτη ἀπὸ Χριστῆ, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ἰωάννης ὁ
 Η' ὁ Πάπας, καθὼς προλαβὼν εἶπομεν. τῆτό τὸ δόγ-
 μα καὶ τὰ ὅμοια, ἐπειδὴ ἐναντία εἰσὶ καὶ ἀναιρετικὰ
 τῆς

μενος τὴν ἔννοιαν, ἀρνεῖται τὴν πίσιν τὴν ὀρθόδοξον· ὁ δὲ ἀρνησάμενος τὴν πίσιν τὴν ὀρθόδοξον, βασιλείαν Θεῶ κληρονομῆσαι ἔ δύναται· ἀλλὰ βία πρόκειται καὶ δυναστεία, μάστιγες, δεσμοὶ, Φυλακαὶ, ὑπαρχόντων ἀρπαγαὶ, ἀξιομάτων ἀφαιρέσεις, ἐξορία ἀπάνθρωποι, τελευταῖον καὶ θανάτος κίνδυνος. τί ἔν πρὸς ταῦτα ποιητέον;

Ἵσοι μὲν τῶν ὀρθόδοξων Χριστιανῶν, τῶν εὐρυσκομένων εἰς τὰς τόπες, ἐν οἷς γινούσιν αἱ τοιαῦται τυραννίαι, ἔχουσιν ἐλευθερίαν καὶ τρόπον φυγῆς, αὐτοὶ χρέος ἔχουσι νὰ φύγωσιν ἀπὸ τὰς τόπες ἐκεῖνες.

Ματθ. 10, 23. „ ὅταν δὲ διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, Φεύγετε εἰς τὴν ἄλλην. „ ἔτω προσάξει ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὁ τῶν ἀπάντων δεσπότης καὶ Θεὸς ὅσις καὶ ἐμπράκτως τὴν ἐντολὴν ταύτην παρέδωκε, Φυγῶν ἀπὸ τῆς Ἰερουσαλῆμ, καὶ ἐλθῶν εἰς τὴν Αἴγυπτον διὰ τὸν διωγμὸν τῆς Ἡρώδης· καὶ ταῦτα ἐποίησε Θεὸς ἄν, καὶ δυνάμενος νὰ σαθῇ ἐκεῖ, καὶ ἔδεν νὰ πιάθῃ· καὶ οἱ πρὸ Χριστοῦ δὲ δίκαιοι ἄνθρωποι ἔφευγον τὰς διωγμὸς τῶν τυράννων, καθὼς ὁ Δαβὶδ τὸν τῆς Σαῦλ, καὶ ὁ Ἡλίας τὸν τῆς πονηρᾶς Ἰεζάβελ, καὶ οἱ ὑπὸ Ἀθῶν κρυφίως τρεφόμενοι, τὸν τῆς αἰσεῖς Ἀχαάβ· καὶ οἱ μετὰ Χριστὸν ἅγιοι ὁμοίως· καθὼς ὁ Παῦλος, διὰ θυρίδος ἐν σαργάνῃ χαλαθεὶς διὰ τῆς τείχους, ἐξέφυγε τὰς χεῖρας τῆς ἐθνάρχου Ἀρέτου· καὶ ὁ μαθητὴς τῶν Ἀποστόλων, ὁ ἱερομάρτυς Πολύκαρπος, κρεβεῖς ὅσον ἐδυνήθη ἀπὸ τὴν καταδρομὴν τῆς Ἰπᾶτες τῆς Σμύρνης· καὶ ὁ Κυπριανὸς Καρθευαίνης, καὶ ὁ Νεο-

„ ὅταν διώκωσιν ὑμᾶς ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, Φεύγετε
 „ εἰς τὴν ἄλλην; „ διὰ τὴν ἄνεσιν; καὶ ποία τρισά-
 θλιος ἄνεσις, ὅταν διώκωνται καὶ κατατρέχωνται;
 ποία ἄνεσις, ὅταν ἡ συνείδησις ἔνδον βασανίζῃ, καὶ ἡ
 ψυχὴ ἔσωθεν ταράττηται; διατί ἐφύγεσι; διὰ τὰ
 κέρδη τὰ περισσότερα; ὦ. διὰ τὰ ἀργύρια κινδυνεύει
 ἡ πίσις; εἰαί, εἰαί. διὰ τὰ περισσότερα κέρδη τὰ
 φθαρτὰ καὶ μάταια προδίδονται ἡ σωτηρία τῆς ψυχῆς

Ματθ.
 8, 36.

ἡ ἀπέραντος καὶ αἰώνιος; „ ἀλλὰ τί δώσει ἄνθρωπος
 „ ἀντάλλαγμα τῆς ψυχῆς αὐτῆς; καὶ ὅμως ἀνταλ-
 „ λάττεται διὰ ὀλίγον μέταλλον τῆς γῆς. „ μήπως
 δὲ ὁ Θεὸς ἐδύναται περισσεῦσαι αὐτοῖς πᾶσαν αὐ-
 τάρκειαν; αὐτὸς ὁ ἀψευδέστατος ὑπεχέθη, λέγων

Ματθ.
 19, 29.

„ Πᾶς ὃς ἀφῆκεν οἰκίαν, ἢ ἀδελφὸς, ἢ ἀδελφάδα, ἢ
 „ πατέρα, ἢ μητέρα, ἢ γυναῖκα, ἢ τέκνα, ἢ ἀγρὸς
 „ ἕνεκεν τῆς ὀνόματός μου, ἑκατονταπλασίονα λήψε-
 „ ται, καὶ ζωὴν αἰώνιον κληρονομήσει. „ αὐτοὶ ἀφί-
 νουσιν ἐν διατῷ ὀνόματι τῆς Θεῆς, ἤγεν διὰ τὴν ἀληθινὴν
 πίσιν, καὶ ὁ Θεὸς δίδωσιν αὐτοῖς ἑκατὸν, ἔτι δὲ καὶ
 τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον.

Ὅσοι πάλιν τῶν ὀρθοδόξων εὐρισκόμενοι εἰς τὰς προ-
 ερημένους τῆς τυραννίας τόπους, δὲν δύνοντα νὰ φύγω-
 σιν· αὐτοὶ πρῶτον μὲν ἅπαντες ὁμοφώνως πρέπει νὰ
 ὑψώσωσι τὴν φωνὴν αὐτῶν τοσούτον ὑψηλὰ, ἕως οὗ
 νὰ φθάσῃ εἰς τὰ ὦτα αὐτῶν τῶν Βασιλέων. ἤγεν
 πρέπει νὰ μεταχειρισθῶσι πάντα δυνατὸν τρόπον,
 ἵνα, εἴτε διὰ ζώσης φωνῆς, εἴτε διὰ γραμμάτων πα-
 ρακλήσωσι πρὸς αὐτὰς τὰς Βασιλεῖς· ὅτι πάντες εἰσὶ

καὶ Λέκιον Βέρον· καὶ τὴν τῆς Μελίτωνος ἐπισκόπου
Σάρδεων πρὸς τὸν αὐτὸν Μάρκον Αὐρήλιον.

Οἱ Βασιλεῖς σχεδὸν πάντες εἰσὶ Φιλάγαδοι, συμ-
παθεῖς, Φιλοδίκαιοι, καὶ Φιλάνθρωποι· πολλὰκις ἔχει
μόνον ἐκ εἰσὶν οἱ αἴτιοι, ἀλλ' ἐδὲ εἶδησιν ἔχουσι τῶν
τοιούτων ἀδικημάτων· τινὰ τρισκατάρτα Φρατρῆ-
δικά, κακότεροκα καὶ παμπόνηρα καὶ ἀσπλαγχνά,
τινὲς ὠμοὶ καὶ ἀπάνθρωποι καὶ τῶν ἀγρίων λεόντων
σκληρότεροι· Ἄρχοντες κινῶσι τὰς τοιούτας διωγμῆς,
ἀλλὰ ἀντ' ἄλλων καὶ λέγοντες καὶ παριστάτες τοῖς
Βασιλεῦσι, καὶ συκοφαντοῦντες τὰς ὀρθόδοξας οἱ
ἀνομοὶ· ὅθεν πολλὰ ἐνδεχόμενον ἔστιν, ἀφ' οὗ φθά-
σωσιν εἰς τὰ ὅτια τῶν Βασιλέων αἱ τῶν Χριστιανῶν ἵπο-
κλινεῖς ἱκετηρίαι καὶ δεήσεις, γνωρίζοντες τὸ δικαίω-
μα τῆς ψυχικῆς τῆς ἀνθρώπου ἐλευθερίας, καὶ ἐν-
σπλαγχνισθῶσι τὴν φύσιν τὴν ἀνθρώπινον, καὶ προ-
εάξωσι καὶ ἀφαιρεθῆ ἡ δυναστεία, καὶ ἀνταποδοθῆ
ἡ ἐλευθερία, καὶ ἡ εἰρήνη, καὶ ἡ ἡσυχία πᾶσι τοῖς
ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν· πολλὰ ἐνδεχόμενον τὸ καὶ μὴ
ὑποφέρωσιν οἱ Βασιλεῖς, Χριστιανοὶ ὄντες, καὶ βλέπω-
σι τὰς ὑπὸ τὴν διοίκησιν αὐτῶν Χριστιανὲς κατατυραν-
νεμένους, καθὼς οἱ μαρτυρήσαντες ἐπὶ Νέρωνος, καὶ
Μαξιμιανῆ καὶ Δεκίου, καὶ τῶν ἄλλων ἀπίστων καὶ
ἀπάνθρωποτάτων τυράννων.

Ἐάν δὲ καὶ μετὰ ταῖς ἱκεσίας καὶ παρακλήσεις
ταύτας, πάλιν, κριμασιν οἷς οἶδε Κύριος, ὁ διωγμὸς
διαμένῃ· τότε οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ πρέπει καὶ βάλ-
λωσιν ἔμπροσθεν τῶν ὀφθαλμῶν αὐτῶν τῆς Κυρίας ἡμῶν
Ἰησοῦ

„ τῶν ἁγίων Ἀγγέλων. „ ἐντεῦθεν, λέγει ὁ Θεόλο-
 γος Γρηγόριος, (I) „ οἱ τῆς εὐσεβείας ἀθληταὶ εἶλον-
 „ το προθύμως πάχειν ἅ κάμπτεται καὶ τὸν ἀλκιμώ-
 „ τατον· καὶ ταῦθ' ὑπὲρ συλλαβῆς ἴσως μιᾶς, ἢ καὶ
 „ νεύματος ἑνός, κακῶς σώζοντας ἐξ ἀρνήσεως. Θεὸς
 „ γὰρ ἐστὶν ἐν βραχεῖ τὸ κείμενον, ὥστε προδοῦσιν
 „ ἄλλον οὐκ ἔστι λαθεῖν. „ ἐκ τούτου, λέγει, οἱ ἅγιοι
 μάρτυρες ὑπέμειναν ἐκεῖνα τὰ βασανιστήρια, ἅπερ
 ἐδύνατο καὶ νικήσωσι καὶ αὐτὲς τὲς ἀνδρειοτάτας ἀν-
 θρώπους· ταῦτα δὲ ὑπέμειναν ἴσως καὶ διὰ μίαν συλ-
 λαβὴν, ἢ διὰ ἓν μόνον ἀρενητικὸν νεῦμα, ὅπερ ποιήσαν-
 τες ἐφύλαττον μὲν τὴν ζωὴν αὐτῶν, ἀλλὰ πονηρῶς
 καὶ ἡμαρτημένως· διότι ἐν αὐτῇ τῇ μικρᾷ συλλαβῇ
 καὶ τῷ νεύματι κεῖται ὁ Θεός· τὸν δὲ Θεὸν ἀφ' οὗ
 προδύσομεν, ἄλλον καὶ εὖρωμεν ἐστὶν ἀδύνατον.

Βλέπομεν δὲ τὸτο ὅπερ διδάσκει ἡμᾶς ὁ ἅγιος
 οὗτος πατήρ καὶ διδάσκαλος ἐν ταῖς ἐκκλησιαστικαῖς
 ἱστορίαις· ἐν νεῦμα πολλάκις, ἢ μιᾶς συλλαβῆς ἀλλα-
 γὴν ἐζήτηεν οἱ τύραννοι παρὰ τῶν ἁγίων Μαρτύρων,
 καὶ ἕτερον οὐδέν. θυμίσαιμι ἔθεσαν ἐν τῇ χειρὶ Βαρ-
 λαάμ τοῦ Μάρτυρος, καὶ πῦρ κάτωθεν τὴν χεῖρα
 κατακαῖον· σήσαντες δὲ αὐτὸν ἔμπροσθεν τῆ εἰδώλῃ,
 ἂν ἀνοίξῃς, εἶπον, τὴν χεῖρα, ἀρεεῖ ἡμῖν, οὐδέν ἕτε-
 ρον ζητοῦμεν ἀπὸ σοῦ· διότι προσέφερες θυσίαν τῷ
 εἰδώλῳ. ταῦτα ἀκούσας ὁ τῷ Χριστῷ Μάρτυς, ἐκλει-
 σεν ἀνδρείως τὴν χεῖρα, καὶ συνέσφιγγεν αὐτὴν δυ-
 νατῶ-

„Θεὸς γὰρ ἐστὶν ἐν βραχεῖ τὸ κείμενον· ἡ αὐτὴ ἢ προδοθή-
κη τῷ ἰώτα, ἀφαιρεῖ ἀπὸ τοῦ Υἱοῦ τὴν Θεότητα.

Ἔρχεται ὁ Κατόλικος, σὲ ἐρωτᾷ, εἶσαι οὐνίτος ἢ
ἂν νεύσης τὴν κεφαλὴν σου κάτω, ἔγινες εὐθὺς οὐνίτος;
διατί; διότι δι' αὐτοῦ τοῦ νεύματος ἠγάθης τῷ Κατο-
λίκῳ, καὶ ἠρνήθης τὴν ὀρθοδοξίαν· ἢ καὶ νεύματος
ἢ ἐνός, κακῶς σώζοντος ἐξ ἀρνήσεως· ἢ ἔρχεται ὁ
Κατόλικος, σὲ ἀπειλεῖ, σὲ διώκει ἐκ τῆς οἰκίας σου, σὲ
δέρξει, δεσμεύει ἀλύσει τοὺς πόδας σου, σὲ κλείει
εἰς τὴν φυλακὴν, ἐτοιμάζει σοὶ θάνατον· γίνε, λέγει,
ἐνίτος, γίνε Κατόλικος· ἂν εἰπῆς, γίνομαι, ἠρνήθης
εὐθὺς τὴν ὀρθοδοξίαν· διατί; διότι ἀφ' οὗ εἰπῆς, ὅτι
γίνεσαι οὐνίτος, ἢ Κατόλικος, ὡμολόγησας, ὅτι τὸ
Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ. ἐν αὐ-
ταῖς δὲ ταῖς συλλαβαῖς, καὶ ἐκ τῷ Υἱῷ, περιέχεται
ἢ τῆς ὀρθοδοξίας ἀθέτησις. „Θεὸς γὰρ ἐστὶν ἐν βρα-
„χεῖ τὸ κείμενον· ἢ ὅστις λέγει, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ
ἅγιον ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ἐκεῖνος ἀθετεῖ
τὸν λόγον τῷ εὐαγγελίῳ, ὁμολογεῖ δύο ἀρχαίς, καὶ
ἀρνεῖται τὸ ἐνιαῖον τῆς Θεότητος· „Θεὸς γὰρ ἐστὶν ἐν
„βραχεῖ τὸ κείμενον· ἢ ἀφ' οὗ εἰπῆς, γίνομαι οὐνίτος,
ἢ γίνομαι Κατόλικος, διὰ τῶν λόγων τῶν ἐδέχθης
καὶ ὡμολόγησας πάντα τὰ τῶν Κατολικῶν ἀθεσμο-
καινοτομήματα· „Θεὸς γὰρ ἐστὶν ἐν βραχεῖ τὸ κεί-
„μενον· ἢ καὶ ἠρνήθης τὴν ὀρθοδοξίαν. ἀφ' οὗ δὲ προ-
δότης αὐτὴν, ἀδύνατόν ἐστιν νὰ εἴρῃς ἄλλην· ἢ ὄντες
„προδοῦσιν ἄλλον ἐκ ἑστέ λαβεῖν. ἢ

ὑμῖν καὶ ὁμοιοπαθεῖς, κατεφρόνησαν πλέτη, δόξαις, ἀξιώματα, πατρίδα, φίλους, γονεῖς, ἀδελφούς, τέκνα, γυναῖκα, συγγενεῖς, καὶ πᾶσαν τῷ κόσμῳ τότε ἡδονὴν καὶ ἀνάπαυσιν καὶ προσπάθειαν διὰ τὴν ἀγάπην τῷ Θεῷ καὶ τὴν ὑπεράσπισιν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως. καὶ ἄλλως πάλιν βλέπετε, οἵτινες, ἵνα μὴ τὴν πίσιν προδώσωσι τὴν ὀρθόδοξον, ὑπέμειναν γενναϊότατα διωγμὸς, δεσμὰ, φυλακὰς, ὑπερχόντων ἀρπαγὴν, πατρίδος ἐξορίαν, παντοῖα βασανιστήρια, καὶ αὐτὸν τελευταῖον τὸν θάνατον.

Διάκειθε ὑπὸ τῶν Κατολικῶν ἕνεκεν τῆς ὀρθοδό-

Ματθ. 5, 10. ξου πίστεως; „μακάριοι ὑμεῖς· μακάριοι, λέγει ὁ Κύριος, οἱ διωγμένοι ἕνεκεν δικαιοσύνης, ὅτι αὐτῶν ἔστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. „ ποῖα δὲ ἄλλη δικαιοσύνη μείζων τῆς φυλακῆς τῶν ὀρθῶν δογμάτων; ὀνειδίζουσιν ὑμᾶς οἱ Κατόλικοι, καὶ διάκεισι, ψευδόμενοι καὶ λέγοντες καθ' ὑμῶν πᾶν πονηρὸν ῥῆμα, ἕνεκεν

Ματθ. 5, 12. τῆς ὀρθοδόξου πίστεως; „μακάριοι ὑμεῖς· χαίρετε καὶ „ ἀγαλλιᾶθε, ὅτι ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς. „ ὑπομένετε ὑπὸ τῷ διωγμῷ τῶν Κατολικῶν, καθὼς οἱ παλαιοὶ Χριστιανοὶ ὑπὸ τῆς καταδρομῆς τῶν τυραννῶν, „ πολλὴν ἀθλήσιν παθημάτων· τῆτο μὲν

Ἐβρ. 10, 32. 33. 35. „ ὀνειδισμοῖςτε καὶ θλίψεσι θεατριζόμενοι· τῆτο δὲ „ κινῶνοὶ τῶν ἔτιως ἀνασρεφομένων γενηθέντες; μὴ „ ἀποβάλητε τὴν παρρησίαν ὑμῶν, ἣτις ἔχει μισθὸς „ πεδοσίαν μεγάλην. „ μνημονεύετε τῷ Κυρίῳ Ἰησοῦ

Πράξ. 14, 22. Χριστῷ τὰ λόγια, τὰ διδάσκοντα· „ὅτι διὰ τῶν πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν

τὰ ἀμαρτήματα. ὅταν δέ τις ἀρνηθῆ τὴν πίσιν τὴν ὀρθόδοξον, τότε εὐθὺς τῆς τῆ Χριστῆ Ἐκκλησίας ἀποχίζεται, ἔρημος μένει πάσης θείας χάριτος, καὶ εἰς τὰς ψυχολεθραίας τῶν ἑτεροδόξων ἀγέλας κατακυλιόμενος, ἐκπίπτει πάσης σωτηριῶδες ἐλπίδος. εἴτε ἔν ἀδελφοὶ ἀνδρείως. μηδεὶς προδώτω τὴν πίσιν τὴν ἀμώμητον· μηδεὶς μηδὲ μέχρι λόγου, μηδὲ μέχρι νεύματος ἀρνηθῆται τὴν πίσιν τὴν ὀρθόδοξον, ἣν οἱ πατέρες ἡμῶν παρέδωκαν. μηδὲν ὑπὲρ αὐτῆς προτιμήσητε. πάντα ὑπὲρ αὐτῆς μετὰ χαρᾶς ὑπομείνατε. μηδέποτε, ὦ Χριστιανοί, ἀρνηθῆτε τὴν ἠγαπημένην ἡμῶν μητέρα, τὴν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν τῆ Χριστῆ Ἐκκλησίαν· ἣτις ἔδραψεν ἡμᾶς τοῖς ἀποστολικοῖς τῆς πίστεως δόγμασι, καὶ ἐπότισεν ἡμᾶς τὸ σωτηριῶδες τῆς εὐσεβείας γάλα. μὴ θελήσετε ποτὲ γὰρ χωριθῆτε ἀπὸ τῆς ἐκλεκτῆς τῆ Χριστῆ ποιμνῆς, καὶ γὰρ κατακρημνισθῆτε εἰς τὰς χάνδακας τῶν ἐνιπτῶν. οἱ ἐνῖτοι εἰσὶ ψεῦσαι καὶ ὑποκριταὶ καὶ ἄτιμοι, οἵτινες ἐπώλησαν τὴν πίσιν διὰ τὰ ἀγαθὰ τῆ κόσμου, καθὼς ὁ Ἰέδας παρέδωκε τὸν Χριστὸν διὰ τὰ ἀργύρια. οἱ ἐνῖτοι εἰσὶ μεμισημένοι παρὰ τῆ Θεῶ, ἐξεδενημένοι παρὰ τῶν ἀνθρώπων, καὶ παρ' αὐτῶν δὲ τῶν φρονίμων Κατολικῶν ἀπατωῶνες νομιζόμενοι· ἀποσάται παρὰ πάντων τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν δικαίως ὀνομάζονται, καὶ ἀραῖς καὶ ἀναθέμασι καθυποβάλλονται. μὴ θελήσετε λοιπὸν πώποτε καὶ τὴν ψυχὴν ὑμῶν γὰρ προδώσετε εἰς τὴν αἰώνιον κόλασιν, καὶ γὰρ καταστήσετε τὸ ὄνομα ὑμῶν ἄτιμον, καὶ τὸ μνημόσυ-

τῷ Θεῷ, εἰς αὐτὰ ἐδεποσῶς αὐτῷ ὑπακούομεν. κλίνομεν καὶ τὴν κεφαλὴν πρὸς αὐτὸν, παραδίδομεν εἰς χεῖρας αὐτοῦ καὶ τὰ ὑπάρχοντα καὶ τὴν ζωὴν ἡμῶν, ὑπομένωμεν παρ' αὐτοῦ προθύμως καὶ τὸν θάνατον, ἀλλ' ἐδὲ τὴν πίσιν ἡμῶν ἀρνέμεθα, ἐδὲ τὰς νόμους τοῦ

Πραξ. Θεῷ ἀθετούμεν. „καὶ τοις τοῖσ' ἑσθ' ἡμῶν
5, 29. „Θεῷ, κατὰ τὴν ἀποστολικὴν ἐντολήν,
„μᾶλλον ἢ ἀνθρώποις.“

Τὰ ἡμαρτημένα διορθωσον.

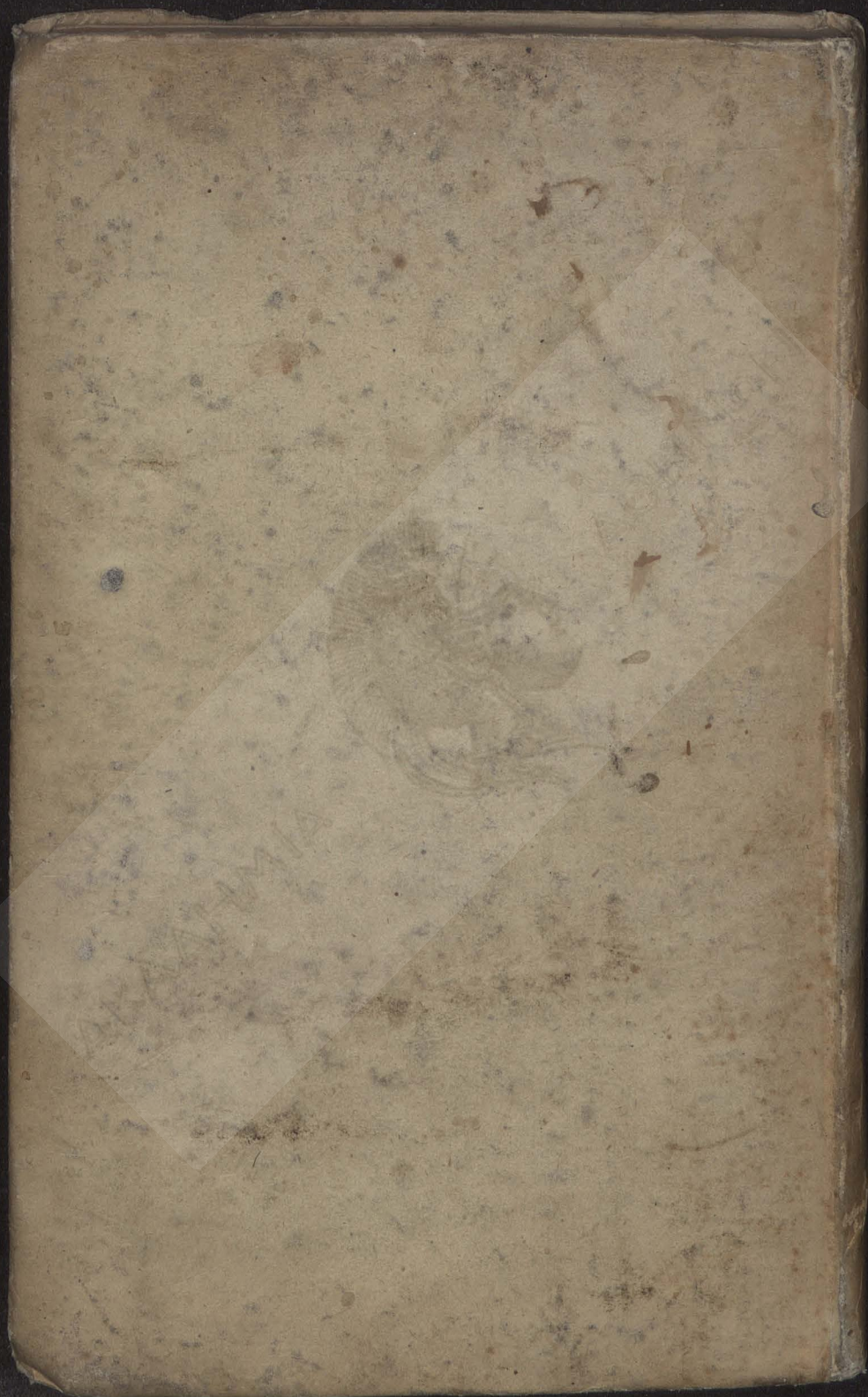
Ἡμαρτημένα.		Διορθωμένα.	
βία	σελ. 2	—	λέγε βίαν.
ἐπικράτιαν	σελ. 15	—	— ἐπικράτειαν.
καθ' αὐτῆ	σελ. 30	—	— κατ' αὐτῆ.
ὑπεγράφη	σελ. 33	—	— ὑπογράφη.
Συρόπελος	σελ. 61	—	— Συκρόπελος.
Σημείωσας	σελ. 96	—	— Σημείωσα.
Ἀγγελικόν	σελ. 96	—	— Ἀγγέλικόν.
τοιαυτήν	σελ. 98	—	— τοιαύτην.
τὸ	σελ. 104	—	— τὸν.
αὐτάρτης	σελ. 108	—	— ἀντάρτης.
ἐνσπλαγχν.	σελ. 132	—	— ἐνσπλκγχν.

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000021060

νην, καὶ τυραννικὴν, καὶ δόλιον ἀνεκέρυξάν· πρὸς
 δε

21 κίας, καὶ ἀνεχόμενος τὴν τῆς Ἐκκλησίας Χριστοῦ καινοτομίαν
 22 καὶ λύμην τῶν ἑτεροδόξων πρὸς τὴν ὀρθοτάτην καὶ ὑγιαίνου-
 23 σαν ἡμῶν πίσιν, ἠξίωσε συνοδικῆν λαβεῖν γνώμην παρ' ἡμῶν
 24 τῶν τριῶν ὀρθοδόξων Ἀρχιερέων τῶν ἐν τῇ Συρίᾳ, τῆτε δη-
 25 λονότι Φιλοθέῃ Ἀλεξανδρείας, Δωροθέῃ Ἀντιοχείας, καὶ
 26 Ἰωακὴμ Ἱεροσολύμων. ὅπως ἀποταβήσῃ τὰς μὴ ὀρθὰς
 27 φρονήτους ἐκ πάσης τῆς ἐπαρχίας αὐτῶν, καὶ ὡς ἔτι πρωτο-
 28 γενέστερος ἔτος καὶ ὀρθόδοξος. ἐνθεντοὶ καὶ ὀρίζαμεν ἡμεῖς
 29 συνοδικῶς ὁμῶν ἐν τῷ ὀνόματι τῆς ὁμοσεύς ζωαρχικῆς τε καὶ
 30 ἀδιαίρετης ἁγίας Τριάδος, τὰς μὴ δι' ἀρετὴν καὶ εὐσέβειαν
 31 χειροτονηθέντας Μητροπολίτας τε καὶ Ἐπισκόπους πανταχῶς,
 32 καὶ προσέτι Ἡγούμενους ὁμῶν, καὶ Πνευματικὰς τάχας, ὡσαύ-
 33 τως τε Ἱερεῖς καὶ δικοήνες, καὶ πάσης ἐκκλησιαστικῆς ἀπλῶς
 34 φήφης, ἁπλῶς βεβήλους ὄντας καὶ ἀναξίας, τὸν δὲ τῆς αἰρέ-
 35 σεως καὶ διωγμῶν τῆς ὀρθοδοξίας δραξαμένους καιρὸν, καὶ
 36 δραμόντας ἀναξίως, κενοδοξίας μόνης καὶ αἰρέσεως τρόπον
 37 πρὸς ἐπισκοπάτας καὶ μητροπόλεις, ὡς δὴ δὲν τάχα σωτηρίας
 38 ψυχῶν· ἵνα σὺν αὐτοῖς ἁπλῶς φθείρωσι, καὶ τὸ τῷ Χριστῷ,
 39 τῷ ἀληθινῷ Θεῷ ἡμῶν ἅπαν ὀρθόδοξον ποίμνιον. μηδ' ὄλως
 40 φόβον Θεοῦ, καὶ δικαιοσύνης καὶ εὐσεβείας κεκτημένους καρ-
 41 πῶν, ἀλλὰ καταφρονητὰς καὶ ἀναιδέεις ὄντας πρὸς εὐσέβειαν
 42 πᾶσαν· τετίθειν ὀρίζομεν, ἀπὸ τῆς σήμερον ἀρχῆς καὶ ἀνέ-
 43 ρως εἶναι πάσης ἱεροπραξίας, καὶ ἐκκλησιαστικῆς κατωτάσεως,
 44 ἄχρηστος ἂν ἐξεταδῆ ἢ εὐσέβεια κοιῶστε καὶ οἰκουμενικῶς. ἔτω
 45 μὲν ἐν καταπειδέντες, ἔσωσαν ἀργοὶ καὶ ἀνέργοι ἀνταίρωντες
 46 δὲ καὶ ἀνδιστάμενοι ληστρικῶς τε καὶ παρανόμως, ἔσωσαν ἀφω-
 47 ρισμένοι, καὶ ἠδολογημένοι τῆς ἐπίσεως καὶ ὑπερσεύς καὶ
 48 ὁμοσεύς Τριάδος, ὡς ἀπειθεῖς καὶ ἀντίλογοι. ὡσαύτως δὲ
 49 καὶ οἱ τάχως δεχόμενοι, καὶ συναινέοντες ἐν τοῖς τοιαύτοις,

χοντες την αυτην Συνοδον, και παρακαλουντες αυ-

D 2

των,

,, με τῶ ἀγιωτάτεμοι ἀδελφῶ κυρίῳ Ἰωσήφ τῷ Ἀρχιεπισκό-
 ,, πῳ Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, και οἰκουμενικῆ Πα-
 ,, τριάρχῃ, νῦν ἔμαθον ἀληθῶς, ὅτι ἐν Φλωρεντίας Συνόδου
 ,, ἐκ ἐγένετο κατὰ τὰς συμβιβάσεις, ἃς εἶχον πρὸς Ῥωμαίους
 ,, οἱ Λατῖνοι ἐνόησαν διὰ γραμμάτων, κανονικῆ και ἀβίαςος και
 ,, ἐλευθέρῃ, κατὰ τὰς παραδόσεις τῶν ἁγίων Ἀποστόλων, και
 ,, τῶν ἁγίων ἐπτά και οἰκουμενικῶν Συνόδων, και τῶν θείων πα-
 ,, τέρων· ἀλλὰ ῥαδικρηγίας μυρίας ἐκινούσαντες οἱ Ἰταλοὶ, τὰς
 ,, μὲν συμβιβάσεις ἠθέτησαν, ἐπαρέβησαν δὲ τὰς ἐγγράφους
 ,, αὐτῶν ὅρκους, ἐβίασαν δὲ τὴν ἀλήθειαν, και τέλος τυραν-
 ,, νικῶ τρόπῳ τὰ ἄθεσμα αὐτῶν πάλιν ἐκύρωσαν δόγματα,
 ,, και εἴτε ἂν ἄλλο παρὰ κανόνας ἐκράτησαν. τὸ χεῖρον δὲ
 ,, μάλλον και ἀσεβές, ὅτι μετὰ τῶν ἄλλων και τὴν ἐν τῷ
 ,, κοινῷ τῆς πίστεως Συμβόλιῳ προδήκην ἐ παρητήσαντο, ἀλλὰ
 ,, και ἐγγράφως παρέδωκαν, Θεῷ, παρὰ πᾶσιν ὁμολογεῖσθαι.
 ,, διὰ τῆτο ἀπελογήθη ἐγὼ πρὸς τὸν Πάπαν τοιαῦτα, ὅτι
 ,, εἰ μὲν ἐτρέξει τὰς παραδόσεις τῶν ἁγίων οἰκουμενικῶν Συνόδων,
 ,, και ἐκυρώσεις, και εἴτε κανονικῶν και νόμιμον οἱ τοῖστοι
 ,, θεῖοι Πατέρες ἐθέσπισαν ἤδη, και τὴν ἐν Φλωρεντίας Σύνο-
 ,, δον και αὐτὸς σέργω, και τὸ τῷ Πάπῃ μνημόσυνον δέχουμαι,
 ,, σωζομένε, ἵνα τὴν τοιαύτην ὁμολογίαν πρὸς ἡμᾶς ἐγγράφως
 ,, σείλη ὁ Πάπας, κατὰ τὴν νόμιμον και ἀρχαίαν παράδοσιν
 ,, και συνήθειαν· χωρὶς δὲ τῆτε, ἀλλοτρόπως, ἔτε τὴν Σύ-
 ,, νοδον παρὰδέχομαι τὴν ἐν Φλωρεντίας ἐδόλω, ἔτε τῷ Πά-
 ,, πῃ μνημόσυνον, ἀλλὰ και τὰς ἐξ ἡμῶν συγκαταταθεμένους
 ,, πρὸς τὰ τοιαῦτα, πρὸστε τὴν ἐν Φλωρεντίας Συνοδον δηλο-
 ,, νότι και τὸ τῷ Πάπῃ μνημόσυνον χωρὶς τῆς ὑγιαίνουσας εἰρη-
 ,, μένης ὁμολογίας ἐκείνης, εἰμὲν τῷ κλήρῳ ὧσιν, ἀργῆς αὐ-
 ,, τὰς και ἀνίερως ἀπὸ τῷ νῦν πάσης ἱεροπραξίας ἔχομεν. εἰ

,, δὲ

Ἐπιτίμια αὐτῷ ἀπειλῶντες. πάλιν κατὰ τὸ 1450.

D 3

ἔτος

11 βείας Ἐκκλησίαν, ἐδὲ φειδόμεθα μᾶλλον ψυχῆστε καὶ αἰ-
 12 μιατος. ἀλλ' ἕνεκεν Χριστοῦ καὶ τῆς Εὐαγγελικῆς ἐτοιμῶς ἔχο-
 13 μεν δένοαι ψυχὴν, καὶ σάρκα, καὶ αἷμα, καὶ τ' ἄλλα ὅσα
 14 ἐπὶ τῆς γῆς κτώμεθα. ἀν δὲ τῷ τυραννικῷ τρόπῳ παρανό-
 15 μως βιάζης καὶ πιθανολογῆς τὴν ἐλευθέρου καὶ ἀδέλφου
 16 Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, γίνωσκε ἕτως· ὅτι (εἰ) παραιτησόμεθα
 17 μὲν ἡμεῖς τὴν εὐσεβειαν ὅλως, ἐκ ἀνεξόμεθα δὲ σωπᾶν
 18 ἐφεξῆς, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐντολὴν ἀφόβως ἐλέγξομαι καὶ ἐπιτι-
 19 μῆσαι μέλλομεν τῆτο· διόπερ καὶ σέλλομεν πρὸς τὴν ἁγίαν
 20 σκ Βασιλείαν ταῦτα διὰ τῆς ἐν ἱερομονάχοις καὶ πνευματικοῖς
 21 τιμιωτάτης κυρίας Μακαρίας, καὶ υἱῆς τῆς ἡμῶν μετριότητος.
 22 ὅς καὶ ἀναγγελεῖ πρὸς τὴν σὴν Βασιλείαν τὰ περὶ τῆς Συ-
 23 νόδε, ἅπερ αὐτῷ ἀνεθήκαμεν. σφόδρα γὰρ ἡμεῖς, πίστευ-
 24 σον, ὡς εἶδες τῶν ἀνθρώπων ἐπιποθεῖμεν τῆς πρεσβυτέρας
 25 Ῥώμης καὶ τῶν Ἰταλῶν πάντων ἐνώσεως, σωζόμενα, εἰ πρὸς
 26 τὴν ἀλήθειαν ἔλθωσιν· εἰ δὲ συσῆσαι τὸ ψεῦδος Φιλονεικῆ-
 27 σιν, ἐδυνάμεθα συγκοινωνῆσαι αὐτοῖς, ἐδ' ἀν πάντας ἡμᾶς
 28 διὰ μίαν ἡμέραν ἀπεκεφάλισαν. κρεῖττον εὐσεβῶς καιρὸν
 29 πρὸς καιρὸν, ὅπερ (ἴσως ἀναγνωσέον ἕτως· εὐσεβῶς πρὸ και-
 30 ρῆ, εἴπερ) ἀποθανεῖν μέλλομεν. πείδητι τοιγαρῶν καὶ αὐ-
 31 τὸς, ὧ Βασιλεῦ γαληνότατε καὶ θειότατε, τῆς θείας Θεσμᾶς
 32 καὶ νόμου Χριστοῦ, καὶ τὰς παραδόσεις τῶν Θεοκηρῶν αὐτῆς
 33 μαθητῶν, καθότι εὐσεβῶς ἐξήσας ἄχρι τῆς νῦν, ὅ· οἱ σοὶ πα-
 34 τέρες ὁμολογῶσιν ἔργον, εὐσεβῶς καὶ ὁσίως τεθνήξαντες.
 35 ἐδὲν γὰρ ἐστὶ τῆς ἡμέτερας εὐσεβείας ἀμφίβολον, ὅπως πρὸς
 36 ἀπορίαν ἐμπέσης καὶ δισαγμὸν ἐν τοῖς χριστιανικοῖς δόγμασιν·
 37 ἀλλ' ὅμως ὡς δὲ ἐν (ἀνάγκῃ, ἐδὲ ἐν) γένος τοσαύτην ἀκρίβειαν
 38 καὶ ἐρευναν πεποίηκε περὶ πίστεως, ὅσην (οἱ) πατέρες ἐν (τῇ)
 39 Χριστοῦ πίστει πεποίηκασιν. ἔθεν καὶ τὰς ἀπὸ κτίσεως κόσμου

οἷς καὶ ὁ Φράτερ Λεονάρδος, ὡς ἐκ μέρους τῆ Πα-
πα Νικολάου τῆ Ε', καὶ τῆ Λατινόφρονος Γρηγορίου
Κωνσταντινουπόλεως. ἐν ἣ πρώτον μὲν ὁ εἰρημένος
Γρηγόριος τρεῖς προσκαλεθεῖς, καὶ μὴ παρήσιαθεῖς,
καθιρέθη, καὶ προεβλήθη εἰς τὸν Κωνσταντινουπό-
λεως θρόνον ὁ Ἀθανάσιος· εἶτα περὶ τῆς βίας
καὶ δυναθείας τῶν ἐν τῇ Φλωρεντινῇ Συνόδῳ, καὶ
τῶν ἐν αὐτῇ λοιπῶν ἀνομημάτων διαλαβόντες, τὰς
μὲν πατριαρχικὰς ἐπιτροπὰς ἠκύρωσαν, τὴν δὲ Σύ-

D 4

νόδον

», ὁ Ἡρακλείας Ἀντώνιος ὑπέγραψα, ἔχων καὶ τὴν γνώμην
», τῆ ἀγιωτάτη Ἐπισκόπου Καισαρείας· Κωνσταντῖνος ἐπίσκο-
», πος Ἀγκύρας, καὶ ὡς ἀπὸ μέρους Κωνσταντῖνα, ἐπίσκοπος
», Κύπρου. Παρθένιος ἐπίσκοπος Κυζίκου. Νικόλαος ἐπίσκο-
», πος Σέρδων. Σταυράκιος ἐπίσκοπος Νικαίας. Γρηγόριος
», ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας. Θεόδωρος ἐπίσκοπος Σταυροπό-
», λεως. Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Λαοδικείας. Θεόδωρος ἐπί-
», σκopus Ἰκονίου. Γεώργιος Συνάδων, ἔχων καὶ τὴν γνώμην
», Μακαρίου ἐπισκόπου Ῥόδου καὶ Ἀδριανουπόλεως, καὶ Μηνῆ
», Μιτυληνίου. ὁ ταπεινὸς μητροπολίτης Νικομηδείας Μακά-
», ριος, ἔχων καὶ τὸν λόγον τῆ Δαμιανῆ Μολδοβλαχίας.
», ὁ Κάλκιστος Δρίφρας. ὁ Γάιος Γρηγόριος. ὁ Μελενίκος Ματ-
», θαῖος. ὁ Ἀγχιλάου Σωφρόνιος. ὁ μέγας Σκενοφύλαξ Γρη-
», γόριος. ὁ μέγας Χαρτοφύλαξ Νικόλαος, ἔχων καὶ τὸν λό-
», γον τῆ Πρωτοσύτης τῆς Χίου. ὁ μέγας Ἐκκλησιαρχὴς καὶ
», Δικαιοφύλαξ Κοσμάς, καὶ πάντες οἱ λοιποὶ Κληρικοί. ὁ
», ποτε Ἠγούμενος τῆς Περιβλέπτου Ἀθανάσιος. ὁ Ἠγούμενος
», τῆς ἁγίας μονῆς τῆ Παντοκράτορος Παγκράτιος. ὁ μέγας
», Λογοθέτης Μιχαὴλ. ὁ μέγας Ῥήτωρ Θεόδωρος. σύμ-
», παντες συνομολογῶμεν περὶ τὴν εἶσιν τὴν πρόθεσιν ἐν τῇ
», Συμβόλῳ. κτ., Παρά Ἄλλατ. αὐτ. σελ. 1387. 1388.

τὸν τὸν ἐν Φλωρεντία πανηγυρολόγον καὶ ἡ Ῥωσσία
εὐθύς κατεφρόνησε, καὶ ἀπεσκοράκισε, καὶ ἀκύρον

D 5

καὶ

ἄναμάρτητος, εἰμὴ εἰς μόνος ὁ Θεός. ἀμαρτάνει γὰρ τὸ
 τρεπτόν. **Μακάριος Νικομηδείας.** Κάμοι τὴν συγ-
 γνώμην παράχοι. ἐπέειλε δέ μοι καὶ ὁ Μητροπολίτης Κι-
 βε κὺρ Δωρόθεος, ἄει τηρεῖν τὴν πίσιν μετὰ τῶν ὑποκειμέ-
 νων, ἣν πάλαι ποτὲ ἐντεῦθεν ἐφωτίδισαν, τὴν πίσιν δηλο-
 νότι τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν ἑπτὰ Συνόδων, καὶ ἀπο-
 σκορακίζειν τὸν δόλον τῆ ἐν Φλωρεντία συλλόγου καὶ τὴν
 βίαν, καὶ προσέτι διαφυλάττειν ἀπαράτρωτον τὴν ἐπὶ τῆ
 ἁγιωτάτῃ Φωτικῇ Σύνοδον, ἣ συνήνεσε καὶ ὁ Πάπας Ἰωάννης.
 ἐν ἣ διαρίζετο, τὸν προδοησόμενον τῷ Συμβόλῳ πρὸ κρίσεως
 καταδικάζεσθαι. ὅτι καὶ τῷ ἁγίῳ Πέτρῳ ἐγκολαστόμενον
 ἐπιταγῇ τῆ Πάπα τὸ ἱερὸν σύμβολον ἐνεφάνη. ὁ Πα-
 τριάρχης **Θεοφάνης.** Εἰη ὑμῖν πᾶσι συγγνώμων ὁ
 Θεός. ὁ Ἐφέσος. Ἐμε δὲ αἰρετικὸν εἶναι ἐνόμιζον.
 οἱ Πατριάρχαι. Ἐπιπέτοι ὁ πόνος αὐτῶν ἐπὶ κεφαλῆν
 αὐτῶν. ἔ γὰρ αἰρετικὰ ἐφθέγγε, τὴν δὲ τῶν ἁγίων διδα-
 σκαλίαν ἐν ἅπασιν εἰρμῶ τινὶ ἀπαραβάτῳ διεφύλαττες. εἰ
 γὰρ ἡ πρόδεις τὸ σκάνδαλον ἠτιάσατο, πάντως ἔμελλεν ἡ
 ἀφαίρεσις χαρηγήσει τὴν εἰρήνην, διαφερόντως τῷ Χριστῷ
 ἀποδιδομένην. ἐγὼ γὰρ φησιν εἰμὶ ἡ εἰρήνη καὶ ἡ ζωὴ
 τῶν δὲ σκανδάλων αἰτίας ἐσιν ὁ Διάβολος. ἐχρῆν γὰρ ἐκει-
 νος ἀφελεῖν πρότερον, εἶτα δὲ ζητεῖν, εἰ χρῆ προδῆναι, ἢ
 ἀφελεῖν. ἔκ ἐχρῆν δὲ τὸν Πάπαν κρινόμενον ὑπὸ τῶν δια-
 λεγομένων ἀποφαίνεσθαι. ἔ γὰρ τοῖς δικαιομένοις, ἀλλὰ
 τοῖς δικάζουσιν αἱ ψῆφοι συνείρκειν. εἰ δ' ἔ δύναται κατὰ
 τὴν πίσιν ἀμαρτάνειν, πῶς κατὰ τὴν πίσιν κρίνεται; παρὰ
 Ἄλατ. αὐτ. ἐν σελ. 1382. καὶ 1383.

οἰκθρήνης ὁρθόδοξοι, ἄθεσμον, καὶ παρὰ νόμον, καὶ
ὡς

11 χετε τοῖς νεωτερισμοῖς, τοῖς ἐν τῇ τῷ Χριστῷ Ἐκκλησίᾳ γε-
 12 γνημένοις ὑπὸ τῶν, ἀλλ' ἐν τῷ θεμελίῳ τῆς πίστεως ἐρη-
 13 ρισμένοι ἐστέ, τῆς παραδόσεως ἡμῶν ἐκ τῶ ἡμετέρᾳ Διεσπῶ-
 14 τᾶ, καὶ τῶν αὐτῶ μαθητῶν. ἔκρινεν αὕτη ἡ ἱεροαγία Ἐκ-
 15 κλησία γράψαι τε πρὸς ὑμᾶς, καὶ πρὸς τὴν μετ' αὐτῆς
 16 ἔνωσιν, τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ δεδικασμένην. (ἡ λατινικὴ με-
 17 τάφρασις ἔχει ἕτως· et ad unionem pariter secum adhor-
 18 tati: haud secundum illam Florentiae unionem finiu-
 19 latam, ἦγε καὶ ὁμοίως προτρέψαι πρὸς τὴν μετ' αὐτῆς ἔνω-
 20 σιν· ἐχὶ κατ' ἐκείνην τὴν ἐν Φλωρεντίᾳ ὑπακριτικὴν ἔνωσιν·
 21 ὅπερ καὶ ὁρθότερόν ἐστι, καὶ τῇ ἐννοίᾳ κατὰ πᾶλλον.) „ἦτις
 22 διαίρεσις ἀπὸ τῆς ἀληθείας εὐλόγως ἀν' ὀνομάζοιτο, καὶ δια-
 23 τῆτο ἐκείνην ἔ προσεδεξάμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον παντάπασι
 24 ἠκυρώσαμεν· ἀλλὰ κατὰ τὸν τῆς ἀληθείας ἀπαράγραπτον
 25 κανόνα, ἐν ᾧ μόνῃ ἀληθῶς τε καὶ ἀσφαλῶς ἐνδεῶν δυνά-
 26 μεθα. ἐκ ἀμφιβάλλει γὰρ ἡ τῷ Χριστῷ Ἐκκλησία, ἐξ
 27 ὧν πρὸ ἡμῶν ἠκυσεν ἀνερχόμενων αὐτῇ, ὡς ἄρα ταῖς ἐπι-
 28 κινδύνοις τῆς Ῥώμης καινοτομίαις ἀνδισάουσι διέγνωτε. ὅτι
 29 σύμφωνοι αὐτῇ ἔσθε ἐν πᾶσι, τῆς ἱερᾶς μεσιτεύσεως Γρα-
 30 φῆς, τῆ ἀληθεστάτῃ κριτῆ. εἰ γὰρ καὶ πρότερον ἐκ ἀγα-
 31 θῶς περὶ ὑμῶν εἴχομεν φήμας, ὡς ἔ ταῖς ῥωμαϊκαῖς ἐφευρέ-
 32 σεσιν ἀνδισαμένων, ἀλλὰ μᾶλλον ταῖς ἀρχαίαις τῆς καθολι-
 33 κῆς Ἐκκλησίας τῶν Χριστιανῶν παραδόσεσιν ἐναντιωμένων ἐν
 34 πλεισίαν. ἀλλ' ἐξ ὀλίγῃ καιρῷ μᾶλλον ἀναβιώσκειν, ὡς
 35 εἰπεῖν, ὑμᾶς ἐπληροφόρηθημεν, καὶ πρὸς τὴν κοινὴν τῶν
 36 Χριστιανῶν θρησκείαν καὶ ἀληθῆ εὐσέβειαν ἐπανένομα· εἰδὲ
 37 τὴν μητέρα καταλιμπάνειν, ἀλλὰ τῷ πόθῳ τῆς ἀληθινῆς
 38 μητρὸς ἐκκασιόμενας, καὶ ταύτην ἐτι ζητῆντας, πονεῖν. ὅ
 39 θῆ ἡ παρὰ σία τῆ εἰρημένῃ εὐλαβῆς ἱερῶς σαφέστερον ἡμῶν
 40 ἐδήλω-

δὲ Σύνοδος τὸ ἐν Φλωρεντία Συνέδριον ὤρισε συνέλευσιν
ἀπάτης καὶ χισματος, καὶ συνέδριον χισματικῶν. (1)

ΤΕΛΕΥ-

„ λες ὁμοίως ὑμῖν τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθῆς ἀναλαμβάνειν ζωῆς
„ εἰς αὐξήσιν καὶ πληθυσμὸν τῶν τῆς ἀληθῆς μητρὸς γνησίων
„ υἱῶν· καὶ ποιήσαιν ὑμᾶς σὺν ἡμῖν ἐν τῷ τῆς Ἐκκλησίας
„ οἴκῳ τοῖς αὐτοῖς δόγμασιτε καὶ ἤθεσι χαίροντας, ἐνὶ σώματι
„ καὶ καρδίᾳ αἰνεῖν αὐτὸν εἰς αἰῶνας· Ἀμήν. ὁ Νικομηδείας
„ Μακάριος. ὁ ταπεινὸς Μητροπολίτης Ἰγνατίος. ὁ Φιλιπ-
„ παπόλεως Ἰωσήφ. ὁ ταπεινὸς Μητροπολίτης Ἀνάκιος. ὁ
„ μέγας Ἐκκλησιάρχης Διάκονος, Σίλβεςτρος ὁ Συρόπελος.
„ ὁ Δικαιοφύλαξ, καὶ Ἱερομνήμων, Διάκονος, Θεόδωρος, ὁ
„ Ἀγαθικιανός. ὁ καθολικὸς τῆς τῶν ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν
„ διδάσκαλος, ταπεινὸς Μοναχὸς Γεννάδιος., παρὰ τῷ Ἀλατῶ
αὐτ. ἐν σελ. 947 — 949.

(1) „ Φανερὰν εἶναι, ὅτι ἕως ἔσθ' συνίσταται ἢ ἐν Βασιλείᾳ Σύνοδος,
„ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συγκροτηθῇ ἄλλη αἰκμαχῆ· καὶ ὅτι
„ πᾶσα ἄλλη συνέλευσις εὐσαθεῖται ἐπ' ὀνόματι Συνόδοις οἰκ-
„ μενικῆς, νομιμῆσεται σύλλογος ἀπάτης καὶ χισματος. „
„ θέσπισται. τῆς ἐν Βασιλ. Συνόδ. παρὰ τῷ Φλέκρι. ἐν βιβλ. 106.
„ τῆ 22. τόμ. τῆς αὐτ. ἔσορ. σελ. 38. τῆς εἰρημ. ἐκδόσ. „ Αὐ-
„ τοῖ (οἱ ἐν τῇ Συνόδῳ τῇ ἐν Βασιλείᾳ) ἐθείζαν ὀφθαλμοφα-
„ νῶς (τῷ Πάπῳ Εὐγενίῳ) ὅτι δὲν ἐδύνατο νὰ συγκροτήσῃ Σύ-
„ νοδον εἰς τὴν Φεβρουάριαν, συνισαμένης ἐτι τῆς ἐν Βασιλείᾳ,
„ χωρὶς νὰ χωρίσῃ ἑαυτὸν ὀλοτελῶς ἀπὸ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ
„ νὰ ἀρνηθῇ τὴν ἰδίαν πίσιν· διότι καθὼς ἐκ ἔστιν, εἰ μὴ μόν-
„ ον μία Ἐκκλησία, ἔτις ἐκ ἑσὶ δυνατὸν νὰ ὑφίσταται κατὰ
„ τὸν αὐτὸν καιρὸν, εἰ μὴ μόνον μία Σύνοδος, ἱκανὴ πρὸς
„ τὴν αὐτῆς παραστάσιν· ὕθεν ἕως ἔσθ' ἡ ἱερὰ Σύνοδος ἢ ἐν Βα-
„ σιλείᾳ ὑπάρχει, πᾶσαι ἄλλη συνέλευσις, Σύνοδος ὀνομαζομέ-
„ νη, ἄδὲν ἕτερον τῷ ὄντι ἔσεται, εἰ μὴ Συνέδριον χισματικῶν.,
παρὰ τῷ Αὐτ. αὐτ. ἐν σελ. 185.

Ἐκ τούτων πάντων Φανερόν ἐστίν, ὅτι ἔχ' ὁ Μάρκος τῆς Ἐφέσου διέλυσεν ταύτην τὴν ἑνώσιν· ἀλλ' αὐτὴ καθ' ἑαυτῆς, ὑφίστασιν μὴ ἔχουσα καὶ θεμέλιον τὰς ἀγίας Γραφὰς καὶ τὰς ἱερὰς κανόνας καὶ τὰς τῶν Πατέρων νόμους, διελύθη, καὶ ἐξηφανίσθη, καὶ ἐξέλειπεν· ἔχ' ὁ Μάρκος τῆς Ἐφέσου, ἀλλ' αὐτοὶ ἐκεῖνοι οἱ βιαζόμενοι καὶ ἐν Φλωρεντίᾳ ἀπατηθέντες κατήργησαν αὐτὴν καὶ διέλυσαν. ἔχ' ὁ Μάρκος τῆς Ἐφέσου, ἀλλὰ Σύνοδοι ὀλόκληροι αὐτὴν ἀναίρεσαν καὶ ἠκύρωσαν,

11 καὶ εἰς τὰς Καλογέρας αὐτῶν· ἐτηκώθη δὲ ἀπὸ τοῦ ἁγίου
11 ὄρους, καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ῥώμην. 12 Ταῦτα παρὰ τῷ ἀποστόλῃ καὶ Παπῶν καὶ Ἐπισκόποις Ἄλβατις. (ἐν τῷ προειρημ. τόπ. σελ. 952.) ὅσις, ἐπειδὴ ἐκ ἀρεσκασίᾳ αὐτῶν, μῦθον αὐτὰ νομίζουσι πάντες ὁμοῦ οἱ ἐν τῷ ὄρει τῆς Ἀθῆνας μονάζοντες ἄχρη τῆς σήμερον ἡμέρας ταῦτα ἐπιβεβαιῶσαι, ἔ μόνον διὰ τῆς ἀδελφολογίας παραδόσεως, ἀλλὰ καὶ δι' ἱστορίας ἐγγράφου· ἦν κατ' ἔτος ἐπ' Ἐκκλησίας ἀναγινώσκουσι, μάλιστα ἐν τῇ Μονῇ, τῶν Ἰβηρίων ἐπιλεγόμενῃ, κατ' ἐκείνην δηλαδὴ τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ ὁ Πάπας ἐκεῖ παραγένετο· δεικνύσαι δὲ καὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ Πάπας Φερκαν εἴσας, πολλὰς τῶν μὴ συγκοινωνησάντων αὐτῷ ἐκρέμασεν· ἐστὶ δὲ ὁ τόπος ἔτος πλησίον τῆς Μονῆς τῆς Βατοπεδίας, ἐν ᾧ τὸ ὄριον ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς ἡμέραις ὑποδόμηται. καὶ προσηλαίονται δὲ ἕως τῆς σήμερον οἱ τῶν ἄλλων Μονασιῶν Μοναχοὶ κατὰ τῆς Λαύρας· ὅτι κρατεῖ πολλὰ ἱερὰ κειμήλια, ὅπερ ὁ Πάπας ἀπὸ τῶν Μονασιῶν αὐτῶν ἀρπάσας, τοῖς Λαυριώταις ἐδώρησατο. λέγουσι δὲ, ὅτι τὸ πάλαι ἐπὶ τῶν Λαυριωτῶν μὴ κρυπτόμενα, ἐγνωρίζοντο τίνος τῶν Μονασιῶν εἶσι, καθότι πολλὰ εἶχον τὰς ἐνὸς ἐκάστης σφραγίδας ἢ σημαίας. νῦν δὲ διαχυρίζονται ὅτι ἐκρύβησαν, ἵνα μὴ ζῆτῶνται.

καὶ ἀποσρεφόμεθα, καὶ τῷ καταλόγῳ τῶν αἱρετικῶν συντάσσομεν. ἐκ ἑσῆ δὲ ὁ Φώτιος, ἐδὲ ὁ Μάρκος τῷ χρίσματος τὸ αἶτιον, ἐδὲ οἱ χρίσαι· ἀλλ' ἡ προσθήκη εἰς τὸ ἅγιον σύμβολον, καὶ οἱ αὐτῆς πατέρες· ἡ ἀναμάρτησία καὶ μοναρχία καὶ λατρεία τῷ Πάπα· οἱ ἄθεσμοι νεωτερισμοὶ, καὶ τὰ καινοτομήματα (1) τῆς Ῥωμάνου Ἐκκλησίας, αὐτὰ ἐχώρισαν τὴν ἑνωσιν. εἰάν αὐτὴ ἀφαιρέσῃ ἐκείνο ὅπερ παρανόμως προσέ-

- (1) Ἡ δὲ ἀξίμων ἀκλασος θυσία, ἣν νομίζεσι διὰ μόνων τῶν κυριακῶν λόγων τελειῖσθαι. 2. Τὸ μὴ ἑκατέρω εἶδος τῆς Εὐχαριστίας τὰς λαϊκὰς μετωλαμβάνειν. 3. Τὸ μὴ καὶ τὰ βρέφη τῆς θείας ἀξίᾳ κοινωνίας. 4. Ἡ παιδεία τῆς ἡμέρας ἐν τῇ αὐτῇ Ἐκκλησίᾳ προσφορά, καὶ πρὸς πάντα τόπον καὶ λόγον, καὶ δι' ἓνα καὶ μόνον, καὶ τῆτον παιδείαν τεθνεῶτα. 5. Τὰ περὶ τῆ καθαρτηρίας πυρὸς ὀνειρότα. 6. Ἡ τελεία ἀπόλαυσις τῶν μὲν δικαίων τῆς δόξης, τῶν δὲ ἁμαρτωλῶν τῆς κολάσεως, πρὶν τῆς δευτέρας τῆ Κυρίας παρασίας καὶ κρίσεως. 7. Τὸ ἐν τῷ Θαβωρῷ κτιστὸν φῶς. 8. Τὸ δὲ ἐπιχύσεως, ἢ φαντισμὸς βάπτισμα. 9. Τὸ μὴ σφραγίζειν εὐθὺς τὰς βαπτισθέντας τῷ μύρῳ. 10. Ἡ τῶν ὀλογλύπτων προσκίνησις. 11. Ἡ τῶν λεγομένων Ἰνδαλγεντζιῶν πλάνη. 12. Ἡ ἐν ταῖς σάββασιν νηστεία. 13. Τὸ ἐν σαββάτῳ καὶ Κυριακῇ γονυκλιτεῖν. 14. Τὸ κωλύειν τὰς ἱερεῖς τῆ νομίμου γάμου. 15. Ἡ τετραγαμία. 16. Τὸ δὺν ἀδελφὰς δυτὴν ἀδελφαῖς εἰς γάμον κοινωνίαν συνάπτειν. 17. Ἡ τυραννικωτάτη τῆς λεγομένης Ἰνκίζιτζίονε ἐφεύρεσις. 18. Ὁ ὑπὸ τῆ Πάπα τῶν ἁγίων κανονισμὸς. 19. Τὰ πολύμορφα, καὶ ποικιλόχροα, καὶ ποικιλόχρωα τῶν Φρετόρων, ἢτε Φράτιδων, τάγματα. καὶ ἄλλα πάμπολλα.

Ῥωμάναι· διότι τὸ ῥωμανοκαθολικὴ σημαίνει ἰδιοκαθολικὴ, ἢ μερικοκαθολικὴ, ἢ γὰρ ἡ αὐτὴ καὶ μέρος καὶ ὅλον· ὅπερ, εἰ μὴ μεθύωμεν, ἀδύνατόν ἐστι νὰ γένη, καὶ ἄτοπον νὰ λέγεται. ἀλλ' ἐξ ὅπως ἂν θέλῃ, αὐτὸς δὲν δύναται νὰ εἰπῇ ῥωμανοκαθολικὴ· διότι λείπει ἀπὸ τῶν στοιχείων αὐτῆ τὸ θ. ἀλλὰ λέγει ῥωμανοκατόλικα. πάντες δὲ εἰδῶσιν, ὅτι δι' αὐτῆς αὐτόστε, καὶ οἱ ἄλλοι, εἴτε τὸ πρῶτον ἐξ ἀμαθίας αὐτὴν συγκροτήσαντες, καὶ οἱ μετὰ ταῦτα, εἴτε ἀμαθῶς, εἴτε πανέργως αὐτὴν μεταχειριζόμενοι, σημαίνουσι τὴν Ῥωμάναν, καὶ τὰς ὑποκειμένας αὐτῇ Ἐκκλησίας.

Ἐπειτὰ δὲ δηλοποιῶμεν αὐτῶ, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἢ Ῥωμάνα μόνον μετὰ τὸ 1014. ἀπὸ Χριστῆ ἔτος ἐδέχθη τὴν εἰς τὸ Σύμβολον προδήκην, ὡς ἄριστα δεικνύει ὁ κατολικὸς ῥωμάνος, ὁ Βερνάρδος ὁ Μαρίας ὁ Δὲ Ῥεβεις, λέγων τάδε· (1) Ἡ προδήκη αὐτὴ, καὶ ἐκ τῆς Πίθ, εἰ γέγονεν ἐδὲ ἐπὶ Δαμάσῳ τῆ Πάππαι καὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Συνόδου, ἐδὲ κατὰ τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ ἠκμαζεν ὁ ὁμολογητὴς Μάξιμος, καὶ ἡ ἑκτῆ οἰκουμενικὴ Σύνοδος συνεκροτήθη· ἀλλὰ πρῶτον μὲν εἰς τὸ τέλος τῆ ἑκτῆ αἰῶνος εἰς τὰς Ἐκκλησίας

E 2

τῆς

(1) Ἐν τῷ βίῳ Γεωργ. τῆ Κυπρ. Πατριάρχ. Κωνσταντιν. ὄν ἐτ.

1753· ἐξέδ. Ἐνετίησ. παρὰ Θεοφάν. τῷ Προκοπ. ἐν τῷ περὶ τῆς ἐκπορεύσ. τῆ ἁγίας Πνεύμ. ποιήμ. τῷ ἐν ἔτει 1772. ἐν Γότ. ἐκδοθ. σελ. 48. σημ. ρ.

τῆς Η', αὐτοκρατορευόντος Ἐνρίκου τῆς Α', ἔτει ἀπὸ
Χριστοῦ 1014. (1)

Ὁ μὲν Χρυσόσομος λοιπὸν ἔτη 607. πρὸ τῆς ναῖ
δεχθῆ ἢ Ῥωμᾶνα ἐκκλησία τὴν προδήκην, ἦτον εἰς
τὴς ἔρανῆς, διότι αὐτὸς ἐτελεύτησεν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ
407· ὁ δὲ Κυπριανὸς ἔτει 756. πρὸ τῆς προδήκης,
διότι ἐτελείωσε τὸν βίον ἔτει 258. πῶς ἔν ὁ Χρυσόσο-
μος καὶ ὁ Κυπριανὸς εἶχον τὴν πίσιν τὴν Ῥωμανοκατό-
λικαν; τί ἐπίστευεν ὁ Χρυσόσομος καὶ ὁ Κυπριανός;
ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται καὶ ἐκ τῆς Υἱῶ;
ἀλλὰ εἰς τὸν καιρὸν, ἐν ᾧ αὐτοὶ ἔζων, τῆτο ἐκ ἐπί-
στειεν ἢ ἐκκλησία ἢ Ῥωμανοκατόλικα, μάλιστα ἕως τῆς
882. ἔτεις ἐνόμιζεν αὐτὸ βλασφημίαν. ἀποσῆναι τῆς
βλασφημίας, ἔγραφεν ὁ Ἰωάννης ὁ Πάπαις πρὸς τὸν

E 3

Φώτιον,

(1) „Ὡ τῆς ἀτοπίας, τὴν ἀποκεκρυμμένην μετὰ Χριστὸν σο-
φίαν σήμερον ἡμῶν καταγγέλλουσιν· ἐφ' ᾧ καὶ διακρύειν ἄξιον.
εἰ γὰρ πρὸς τριάκοντα τέτων ἔτων ἢ πέντε ἤρξατο, τετρακο-
σίων σχεδὸν ἑτῶν γεγονότων, ἀφ' ἧς Χριστὸς πεφανέρωται, κε-
νὸν ἐν τοσάτῳ χρόνῳ τὸ εὐαγγέλιον ἡμῶν, κενὴ δὲ καὶ ἡ
πίσις ἡμῶν, καὶ μάτην οἱ μετὰ μαρτυρήσαντες ἐμαρτύρη-
σαν, μάτην δὲ τῆς λαῖς προέησαν οἱ τοῖατοι καὶ τηλικῆτοι
προσάται, καὶ τῶν μέτρων (ἦγεν τῶν εἰχῶν ᾧ ἐποίησεν ὁ
Ἀπολιναρίου) ἢ χάρις, ἀλλ' ἐ τῆς πίσειως. „ Διὰ τέτων
ἤλεγχεν ὁ Θεολόγος Γρηγόριος (ἐν λόγ. 52.) τὴς Ἀπολινα-
ρίου. ἀρμοδιώτερα δὲ εἰσι τὰ λόγια ταῦτα πρὸς ἔλεγχον τῶν
Κατολικῶν. διότι ἔχι μετὰ τετρακόσια, ἀλλὰ μετὰ χίλια
καὶ δεκατέσσαρα ἔτη ἀπὸ Χριστοῦ κατήγγειλαν τὸ ἀποκεκρυμμέ-
νον περὶ τῆς ἐκπορεύσεως τῆς ἁγίας Πνεύματος δόγμα.

Εἰς ποῖον σύγγραμμα τῆ Χρυσόμοε εὐρίσκει,
 ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται ἐκ τῆ Πατρὸς
 καὶ ἐκ τῆ Υἱῆ; εἰς ἐδέν. ἢ ὁ Πατήρ, λέγει ὁ ἅγιος,
 ἢ πηγὴ ὕδατος ζῶντος λέγεται, κατὰ τὸν προφήτην
 ἢ Ἰερεμίαν, τὸν λέγοντα· ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν ^{Ἰερ. 2,}
 ἢ ὕδατος ζῶντος. ὀριζόμενος πηγὴν ὕδατος ζῶντος ^{12.}
 ἢ τὸν Πατέρα ὁ Θεὸς λόγος, εἰσήγαγεν ἐκ τῆς πηγῆς
 ἢ τῆς ζωῆς τὸ ὕδωρ τὸ ζῶν ἐκπορευόμενον· ὁ παρὰ τῆ
 ἢ Πατρὸς ἐκπορεύεται. τί ἐκπορεύεται; τὸ Πνεῦμα
 ἢ τὸ ἅγιον. πῶς; ὡς ἀπὸ πηγῆς ὕδαρ. ἢ (1) ἀκέει;
 ὁ παρὰ τῆ Πατρὸς ἐκπορεύεται, λέγει, καὶ ἔχι
 παρὰ τῆ Πατρὸς καὶ τῆ Υἱῆ. καὶ ὡς ἀπὸ πηγῆς,
 ἔχι ὡς ἀπὸ πηγῶν.

Εἰς ποῖον τῶν ἑαυτῆ γνησίων συγγραμμάτων λέ-
 γει ὁ Κυπριανὸς, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύε-
 ται ἐκ τῆ Πατρὸς, καὶ ἐκ τῆ Υἱῆ; μήπως τῆ Κυ-

E 4

πριανῆ

(1) Ἐν τῇ ὁμιλ. περὶ τῆ ἁγίας Πνεύμ. τῇ ἐν σελ. 797. τῆς τε
 Μοντφρακκ. ἐκδόσε. τὴν ὁμιλ. ταύτην ὁ μὲν Σαβίλιος ἐν τοῖς
 ἀμφιβόλοις τάττει, ὁ δὲ Φρόντων καὶ ὁ Μοντφρακκόνιος ἐν
 τοῖς νόθοις· ἀλλ' ὁ σοφώτατος καὶ κριτικώτατος Φώτιος τῆ
 Χρυσόμοε γνήσιον αὐτὴν σύγγραμμα καὶ ἐγνώρισε καὶ ἀνε-
 κρινε. τί δέ; ἐκ ἀρκείῃ ἢ μαρτυρία αὐτῆ καὶ ἐπίκρισις πρὸς
 ἀπόδειξιν τῆς γνησιότητος αὐτῆς; ἀληθῶς ἢ φράσις διαφέρει,
 ὁμοιάζουσα, κατὰ τὸ ἡμῖν δοκεῖν, τῇ τῆ Σευηριανῆ ἐπισκόπου
 Γαβάλων, ἀλλ' ἄτος ἐν Κωνσταντινικῷ πόλει ἐδίδασκεν, ἀδείψ
 καὶ προτροπῇ τῆ Χρυσόμοε. ὅρα Σωκρ. βιβλ. 6. κεφ. 11.
 καὶ Σωζ. μ. βιβλ. 8. κεφ. 10. καὶ Νικηφ. τῆ Καλλιῆ. βιβλ.
 13. κεφ. 9.

ἐκ ἑστὶ τῷ Κυπριανῷ λόγος, δὲν ἔπρεπε νὰ ἀπατήσῃ τὸν τῷ Βιβλιαρίῳ Συγγραφέα· ἀλλ' ὅπερ βεβλόμεθα, τῷτο ραδίως καὶ πιθεύομεν.

Ὁφελον νὰ εἶχε τὴν σήμερον ἡ κατολικορωμάνα Ἐκκλησία τὴν πίσιν τῷ Κυπριανῷ, καὶ τὰ τῷ Κυπριανῷ φρονήματα· ἂν αὐτὴ ἐπίστευε καθὼς ὁ Κυπριανὸς, ἐδεποσῶς ἐνόμιζε τὸν Πάπαν αὐτῆς ἀναμάρτητον, καὶ παντὸς Ἀρχιερέως καὶ πάσης Συνόδου ὑπέρτερον, ἀλλ' ἐπισφαλῆ, καὶ τοῖς Ἀρχιερεῦσιν ἰσοδύναμον, καὶ ταῖς Συνόδοις ὑποκείμενον· διότι ὁ Κυπριανὸς, ὅτε ὁ Πριβάτος καὶ ὁ Φηλικίσimos ὑπ' αὐτῆτε καὶ τῆς περὶ αὐτὸν Συνόδου ἀφοριζέμενοι, προσέδραμον Κορνηλίῳ τῷ Πάπῃ, ὡς ὑπ' αὐτῷ ἀνακριθισόμενοι, ἔγραφε πρὸς αὐτὸν οὕτω· (I) „Δικαίως „διωρίσθη μεταξὺ πάντων ἡμῶν, νὰ ἐξετάζηται πᾶσ „πταίσης ἐν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ ἔπτασεν· ἐν μέρος τῆς „ποιμνης ἐδόθη ἐκάστῳ τῶν ποιμένων, ἵνα διοικῆ αὐ- „τὸ, καὶ δώσῃ λόγον τῷ Κυρίῳ. δὲν πρέπει λοιπὸν „ἐκεῖνοι οἵτινες ὑπόκεινται ἡμῖν νὰ τρέχωσιν ὡδε κα- „κῆσε, καὶ νὰ ποιῶσι χίσμα μεταξὺ τῶν ἐπισκόπων „ἀλλὰ νὰ δημηγορῶσι τὴν ὑπόθεσιν αὐτῶν ἐν τῷ τό- „πῳ, ἐν ᾧ εὐρίσκονται καὶ οἱ ἐγκαλοῦντες καὶ οἱ μάρ- „τυρες τοῦ ἀμαρτήματος αὐτῶν. εἰ μὴ τοῦτο ἔσιν, „ὅτι αὐτοὶ οἱ ὀλίγοι ἀπηλπισμένοι δὲν γνωρίζουσιν ἀρ- „κετὴν τὴν ἐξουσίαν τῶν ἐπισκόπων τῆς Ἀφρικῆς,

E 5

„τῶν

(I) Ἐν ἐπιστολ. 59. τῇ πρὸς τὸν ἅγιον Κορνήλ. παρὰ τῷ Φλέκκῳ ἐν βιβλ. 7. τόμ. 2. σελ. 244. τῆς ἰστορ. τῆς εἰρημ. ἐκδόσ.

αὐτῶ καταδικαζόμενοι ἐπρόστρεξαν πρὸς τὸν Πάπαν, ἵνα ὑπὲρ αὐτῶ ἀνακριθῶσι· καὶ τίς τῶν σημερινῶν Κατολικῶν καὶ παπολατρῶν Ἐπισκόπων ἀποτολμῶν καὶ γράψῃ ὅμοια πράγματα τῷ Πάπα; τίς ἐξ αὐτῶν ἀνοίγει στόμα καὶ λαλήσῃ, ἢ καὶν καὶ γρύξῃ κατὰ τῆς πρὸς τὸν Πάπαν ἐκκλήτε, καὶ τῶ ὑπερτάτῃ καὶ ἀναμαρτήτῃ αὐτῶ κριτηρεῖς;

Ὁ αὐτὸς Κυπριανὸς διορίσας μετὰ τῆς περὶ αὐτὸν Συνόδου ἀκύρον τὸ τῶν αἰρετικῶν βάπτισμα, (1) ἔμεινεν εἰς τὴν αὐτὴν γνώμην καὶ ἀπόφασιν, τὸ αὐτὸ καὶ διδάσκων καὶ γράφων, καὶ τοὺς αἰρετικούς τοὺς ἐπιστρέφοντας βαπτίζων, καὶ ὁ Στέφανος ὁ Πάπας κεκυρωμένον ὤριξε τὸ τῶν αἰρετικῶν βάπτισμα, καὶ ἐκήρυττε, καὶ πρὸς τὸν Κυπριανὸν περὶ τῆς ἐργασίας. ὁ δὲ Κυπριανὸς ἔμεινον οὐκ ἐπέθετο τῷ Πάπα, ἀλλὰ καὶ ἀντέγραφε καὶ ἐξήλεγχε ἀποτόμως. (2) ὅτε δὲ ὁ αὐτὸς Στέφανος ὁ Πάπας ἔδωκε συγχωρητικὰ γράμματα τῷ Βασιλεῖδι τῷ ἐν ταῖς Ἰσπανίαις ἐπισκόπῳ Λεγιῶνος, (Leon, ἢ Legio) διὰ τὴν ἀμαρτίαν τῆς εἰδωλολατρίας καὶ βλασφημίας, ἣν αὐτὸς ἐποίησε, τότε ὁ Κυπριανὸς διὰ τῆς συνοδικῆς αὐτῶ ἐπιστολῆς, τῆς πρὸς τὸν πρεσβύτερον Φήλικα, καὶ τὸν πιστὸν λαὸν τῆς Λεγιῶνος καὶ τῆς Ἀσθρίας, καὶ τὸν Διάκονον Λεχίνον, καὶ τὸν λαὸν τῆς Μερίδης ἔγραψεν· ὅτι τὰ συγχωρητικὰ γράμματα, ἀπερῶ ἔλαβεν

(1) Παρὰ τῷ Αὐτ. αὐτ. ἐν σελ. 281.

(2) Αὐτ. 285. 286.

πα γράμματα κατέβησαν τὸν Βασιλείδην ἀμαρτωλό-
 τερον; πῶς λοιπὸν ὁ ποιητὴς τῆ βιβλιαρίε αὐθα-
 διάζει καὶ λέγει, ὅτι ὁ Χρυσόσομος καὶ ὁ Κυπριανὸς
 εἶχον τὴν πίσιν τὴν κατολικορωμαίαν; ἢ συκοφαντίας
 ἐσὶν

„ τῆ ἀγία Πέτρα τὰς ἑαυτῆ ἰνδελγენტζίας μετὰ συνθηκῶν
 „ τοσῆτον εὐκόλων, ὡσε ἐπρεπε νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος παντελῶς
 „ ἀμείριμος διὰ τὴν σωτηρίαν αὐτῆ, διὰ νὰ μὴν τὰς ἀγοράσῃ.
 „ διὰ νὰ διοριδῆ ὁμοῦς τάξις διὰ τὴν σύναξιν τῶν μελλόντων
 „ προαχθῆναι χρημαίων, ξεμερίδη ὅλη ἢ χρυσιανωσύνη εἰς
 „ διάφορα μέρη, καὶ εἰς ἕκασον μέρος διοριδῆσαν οἱ συλλέ-
 „ γοντες, διὰ νὰ ὑποδέχωνται τὰ ἀργύρια. ἐπὶ τέτοις ἐξε-
 „ λέξαντο τινὰς ἱεροκήρυκας, ἃς ὑπεχρέωσαν νὰ διδάσκωσι τὸν
 „ λαὸν τὴν τῶν Ἰνδελγენტζιῶν δύαμιν, καὶ τὰ ὅσα χρειάζαν-
 „ ται, ἵνα αὐτὰς ἀγοράσωσι. „ Καὶ ἄλλαχῆ· (αὐτ. Ἀριθ.
 46.) „ Αἱ Ἰνδελγენტζία ἐκρότησαν εἰς τὰς ἀρκτώως Βασι-
 „ λείας, καθὼς καὶ εἰς τὴν Ἀλαμανίαν· ὁ Λέων ὁ Γ'. ἐδω-
 „ κεν ἐξασίαν εἰς τὸν Ἄγγελον τὸν Ἀρκεμβόλδιν, ὡς Λεγά-
 „ τον τῶν ἀρκτῶων μερῶν, ἵνα αὐτὰς ἀνακηρύξῃ. ἀλλ' ὁ
 „ προσεῶς αὐτὸς μετεχειρίδη χωρὶς μέτρου τὴν ἐξασίαν, ἣν
 „ ἔλαβεν· αὐτὸς ἐσήκωσεν ἀπὸ τὴν Δανημάρκαν ποσότητας
 „ ἀργυρίε βαρυτάτας, ἃς παντοιοτρόπως ἐκέρδησεν· εἶτα δια-
 „ περάσας εἰς τὴν Σβεκίαν, καὶ λαβὼν ἀδείαν παρὰ τῆ ἐκεῖ
 „ ἐπιστάτε, ἵνα τὰς τῶν Ἰνδελγენტζιῶν Βέλλας κοινολογήσῃ,
 „ ἐσύναξεν ἀπείρας ποσότητας. „ Τῶν Ἰνδελγენტζιῶν τέτων
 „ καρπὸς ἐστὶ καὶ ἡ ἀγορὰ τῆς ἀδείας εἰς τὸ νὰ πράττῃ ὁ ἄνθρω-
 „ πος ἐκεῖνα τὰ ἀμαρτήματα, ἅπερ θελήσει. „ ἀφ' ἧ ὑποχρέω-
 „ ναν, λέγει ὁ αὐτὸς Συγγραφεὺς (ἐν τόμ. 20. βιβλ. 85.
 „ Ἀριθ. 14.) νὰ πληρώσωσι μίαν ποσότητα εἰς ποινήν ἐνὸς φα-
 „ νερῆ ἀμαρτήματος, ἐζητήεν ἄλλην δευτέραν, διὰ τὴν εἰς τὸ
 „ αὐτὸ ἀμάρτημα πτῶσιν. ταιαύτη ἦτον ἡ ἐργασία τῆ ἐκκλη-
 „ σιασικῆ δικαιοῦματος, ἧ ὁ κληρὸς ἦν τοσῆτον ζήλωτής.

τοῦτο αὐτὸ ποιοῦντες, ὅπερ αἱ γυναῖκες αἱ πόρνοι
 ποιοῦσιν, ὡς ἐσημείωσεν ὁ Θεὸς Χρυσόστομος, (I) „καὶ
 „προλαμβάνουσι, καὶ τὰς ἐλευθέρας πόρναις καλοῦ-
 „σιν, ἵνα μὴ ἔχωσιν ἐκεῖναί τι ἀνθυβρίσασιν· ἐπειδὴ
 „ἔθος τῇ πλάνῃ, τῇ ἀληθείᾳ τὰ ἴδια προσάπτειν·
 „προλαμβάνουσι οἱ Κατόλικοι, καὶ τοὺς Ὁρθόδοξοις
 „χρισματικούς καλοῦσιν, ἵνα μὴ ἔχωσιν ἐκεῖνοι τί ἀνθυ-
 „βρίσασιν. ἔχουσιν ὁμοῦ οἱ ὀρθόδοξοι πολλὰ καὶ ἀνθυ-
 „βρίσασιν τοῖς Κατολικοῖς, καὶ τῆς χρισματικῆς ὑβρεως
 „πολλῶν χείρονα, καὶ ταῦτα ἐχὶ συκοφαντικῶς, ἀλλ'
 „εὐλόγως καὶ πρεπόντως καὶ δικαίως. „ἀλλὰ, μὴ 1 Πέτρ. 3, 9.
 „ἀποδιδόντες, Φησί, κακὸν ἀντὶ κακοῦ, ἢ λοιδορίαν
 „ἀντὶ λοιδορίας.„

Ἄλλὰ καὶ ἄλλοι πολλοί, λέγει ὁ πατήρ τῆ
 βιβλιαρίε, τῶν παλαιῶν εἶχον τὴν πίσιν τὴν
 κατολικορωμάναν. Τίνες εἰσὶν αὐτοὶ οἱ πολλοὶ
 τῶν παλαιῶν; παλαιὸς ἀναμφιβόλως ἐνοεῖ τὰς
 ἀρχαίας ὀρθόδοξοις Πατέρας. ἐπαινῶμεν δὲ ἐν τῷ
 τῆν μετριοφροσύνην αὐτῆ· διότι ἐκ εἶπεν, ὅτι πάντες
 οἱ εὐσεβεῖς παλαιοὶ πατέρες εἶχον τὴν πίσιν τὴν κα-
 τολικορωμάναν, ἀλλὰ πολλοί· γνωρίζει, ὡς διακριτι-
 κός, ὅτι ἔχει καὶ ἐναντίως παλαιὸς πατέρας ἢ σήμερον
 κατολικορωμάναν ἢ πίσιν. ὅθεν ἀναπαύεται εἰς τὰς πολ-
 λὰς, καὶ διὰ τὰς ἄλλὰς ἐδὲν αὐτῶν μέλλει· παρεσιώπησε δὲ
 καὶ τὰ ὀνόματα αὐτῶν τῶν πολλῶν· ὅθεν πρέπει γὰρ τὰ
 ἀνα-

(I) Ἐν τῷ εἰς τὰς Ἀγ. Πέτρον καὶ Ἡλῶν λόγ. σελ. 737. τῆ
 2. τόμ. τῆς τῆ Μοντφακκ. ἐκδόσε.

» Πατρὸς, ὃ δὲ Ἰησοῦς καὶ τὸ Πνεῦμα, εἰ ἔτω χρῆ
 » Φάναυ βλαστὰ θεόφυτοι, καὶ οἶον ἄνθρωποι καὶ ὑπερέ-
 » σια φυτά. » καὶ ἄλλα χθ' (1) » Ἀρχιφωτός Πα-
 » τὴρ, ὡς ἀρχὴ καὶ αἰτία τῶν Φώτων, τῷ Υἱῷ καὶ
 » Πνεύματος. » Τέταρτος ὁ Ἀλεξανδρείας μέγας
 » Ἀθανάσιος (2) » Τὸ δὲ ἅγιον Πνεῦμα, ἐκπορεύεται
 » ὅν τῷ Πατρὸς, αἰεὶ ἐστὶν ἐν ταῖς χερσὶ τῷ πέμπτοντος
 » Πατρὸς, καὶ τῷ Φέροντος Υἱῷ, δι' ἃ ἐπλήρωσε τὰ πάν-
 » τα. » Πέμπτος ὁ Οὐρανοφάντωρ Βασίλειος (3)
 » Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τῷ Υἱῷ μὲν ἡρτηται, τῆς δὲ
 » τῷ Πατρὸς αἰτίας ἐξημμένον ἔχει τὸ εἶναι, ὅθεν καὶ
 » ἐκπορεύεται. » καὶ μετ' ὀλίγα » Τὸ μετὰ τὸν
 » Υἱὸν καὶ σὺν αὐτῷ γνωρίζεσθαι, καὶ τὸ ἐκ τῷ Πα-
 » τρὸς ὑφεστῆναι. » ὁ αὐτὸς δὲ ἄλλα χθ' (4) » Τὸ ἐκ
 » τῷ Θεῷ, ὃ παρὰ τῷ Πατρὸς ἐκπορεύεται. » Ἐκτος
 » Θεολόγος Γρηγόριος (5) » Εἰς ἐν αἴτιον καὶ Υἱῷ
 » καὶ Πνεύματος ἀναφερομένων. » καὶ ἄλλα
 » χθ' (6) » Πῶς γὰρ θήσεις τὸ ἐκπορευτὸν, εἰπέμοι
 » μέτον ἀναφανέν τῆς διακρίσεως, καὶ παρὰ κρείσ-
 » σονος, ἢ κατὰ σέ, Θεολόγος, τῷ Σωτῆρος ἡμῶν
 F » εἰσα-

(1) Ἐν κεφ. I. περὶ ἔραν. ἱεραρχ.

(2) Ἐν τῇ ἐκδόσει τῆς πίς. τόμ. I. σελ. 102. τῆς ὑπὸ τῶν Βε-
 νεδικτ. γενομ. ἐκδόσ.

(3) Ἐν τῇ πρὸς Γρηγόρ. τὸν αὐτῷ ἀδελφ. ἐπιστολ. ἐν τῷ 3. τόμ.
 τῆς ἔτει 1730. κατὰ τὸ Παρίσι. γενομ. ἐκδόσ.

(4) Ἐν τῇ εἰς τὸν 32. φαλ. ὁμιλ.

(5) Ἐν τῷ 29. λόγ.

(6) Ἐν τῷ 37. λόγ.

» τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται. » διὸ καὶ κυρίως
 τὸν ἕνα αἷτιον ὄντα τῶν αὐτῶ αἰτιατῶν, ἕνα Θεὸν φα-
 μέν. Ἐννατος ὁ ἐπίσκοπος Κυρήνης **Συνέσιος** (1)

Μία παγὰ, μία ρίζα,
 Τριφαῆς ἔλαμψε μορφαί.
 Ἴνα γὰρ βυθὸς πατρῶος,
 Τόθι καὶ κύδιμος υἱός,
 Κραδιαῖόντε λόχευμα,
 Σοφία κοσμοτεχνίτις,
 Ἐνοτήσιόντε φέγγος —
 Ἁγίας ἔλαμψε πινόας.

Δέκατος ὁ Ἀλεξανδρείας **Κύριλλος** (2) „Πρόεσι
 » μὲν ἐν ἀρρήτως ἐκ τῆ Πατρὸς τὸ ζωοποιὸν ἅγιον
 » Πνεῦμα. » καὶ ἀλλαχῶ (3) Ἐν Πνεύματι
 » ἁγίῳ ζωοποιῶ, τῷ ἐκπορευομένῳ ἐκ τῆ Πατρὸς, τε-
 » τέσιν ἐκ τῆς ἑσίας τῆ Πατρὸς, ἢ γεννητῶς καθά-
 » περ ὁ Υἱός, ἀλλ' ἐκπορευομένῳ, καθάπερ εἴρηται,
 » ἐκ μόνῃ τῆ Πατρὸς, ὡς ἀπὸ σώματος. Δέκατος
 » πρῶτος ὁ Κύριος Θεοδώριτος (4) „Ἴδιον δὲ τὸ Πνεῦ-
 » μα τῆ Υἱῶ, εἰ μὲν ὡς συμφυῆς, καὶ ἐκ Πατρὸς ἐκ-
 » πρευόμενον, ἔφη, συνομολογήσομεν, καὶ ὡς εὔσε-

F 2

» Ἐῆ

(1) Ἐν τῷ 2. Ὑμν.

(2) Ἐν βιβλ. 4. κατὰ Ἰελιαν.

(3) Ἐν τῷ περὶ Τριάδ. βιβλ. ἀπὸ τῆ λόγ. ὑπὲρ τῆς ἐνώσ. τῶν
 Γραικ. τῆ Λατινόφρον. Βένκκ. παρὰ τῷ ἀποστάτῃ Ἄλατ, ἐν
 τόμ. I. σελ. 338. τῆς ὀρθοδόξ. Γραικ.(4) Ἐν τοῖς Ἀναθ. τόμ. 4. σελ. 718. τῆς ἐν Παρίσ. ἔτει
 1642. ἐκδόσ.

» γνωρίσαι ἰκανόν, ὃ μόνον ἐκ τῆ Πατρὸς ἐκπο-
 » ρεύεται, τῇ τῆ Πνεύματος Φωνῇ κυρίως καλέμενον
 » ἐν τῇ Θεῷ Γραφῇ. » Δέκατος τρίτος ὁ Συναίτης
 » Ἀναστάσιος· (1) » Ἴνα Πνεῦμα ἅγιον ὑπάρχη· ἴδιαν
 » γὰρ ἔχει παρὰ τῆ Πατρὸς ἐκπόρευσιν. » Δέκατος
 » τέταρτος ὁ ὁμολογητὴς Μάξιμος· (2) » Καὶ τῆ πα-
 » ναγίῃς Πνεύματος προσκυνητῶς καὶ ὑπεραεινάως
 » ἐκπορευομένε ἐκ τῆ Πατρὸς, ὡς μυσαγωγῆ ὁ Κύ-
 » ριος. » Δέκατος πέμπτος ὁ Δαμασκηνὸς Ἰωάν-
 » νης· (3) » Τὸ δὲ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ ἐκ τῆ Πατρὸς
 » λέγομεν, καὶ Πνεῦμα Πατρὸς ὀνομάζομεν· ἐκ τῆ
 » Υἱῶ δὲ τὸ Πνεῦμα εἰ λέγομεν, Πνεῦμα δὲ Υἱῶ ὀνο-
 » μάζομεν. » καὶ κατωτέρω· (4) » Καὶ Υἱῶ δὲ
 » Πνεῦμα, ἐχ ὡς ἐξ αὐτῆ, ἀλλ' ὡς δι' αὐτῆ ἐκ τῆ
 » Πατρὸς ἐκπορευόμενον· μόνος γὰρ αἴτιος ὁ Πατήρ. »
 » καὶ ἄλλαχῆ· (5) » Καὶ τὸ Πνεῦμα ἐνυπόστατον ἐκ-
 » πόρευμα καὶ πρόβλημα· ἐκ Πατρὸς μὲν, Υἱῶ δὲ,
 » καὶ μὴ ἐξ Υἱῶ, ὡς Πνεῦμα σώματος Θεῶ. » καὶ ἐν
 F 3 ἑτέρω

(1) Ἐν βιβλ. Γ. περὶ δόγμ. τῆς πίστεως. Κατὰ δὲ ἄλλας Ἰωάν-
 να τῆ Ἀντιοχ. ἐστίν. ὅρα τὸν Φαβρίν, ἐν βιβλ. 5. κεφ. 35.
 τεύχ. 9. σελ. 312. τῆς ἑλλην. Βιβλιοθ.

(2) Ἐν τοῖς εἰς τὸν Ἀρεοπαγ. Σχολ. σελ. 513. τῆ 1. τόμ. τῆς
 ἐν Ἀντσερπ. ἐκδόσ.

(3) Ἐν βιβλ. 1. περὶ ὀρθοδ. πίς. κεφ. 8. σελ. 141. τῆς ἐν
 Παρίσ. ἔτ. 1712. ἐκδόσ.

(4) Αὐτ. ἐν κεφ. 12.

(5) Ἐν τῇ πρὸς Ἰορδάν. τὸν Ἀρχιμανδρ. ἐπισ.

„ τῆς ἀληθείας, παρὰ τῆ Γιῶ δὲ καὶ τῆ Πατρὸς
 „ πέμπεται. „ ὁ δὲ Δάμασος ὁ Ῥώμης Πάπας· (1)
 Si quis non dixerit Spiritum sanctum ex Patre esse
 vere ac proprie, sicut et Filium ex essentia divina, et
 Deum, Dei verbum, anathema esto. „ Τῷ μὴ λέγον-
 „ τι, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἀληθῶς καὶ κυρίως ἐκ
 „ τῆ Πατρὸς ἔστι, καθάπερ καὶ ὁ Υἱὸς ἐκ τῆς Θείας
 „ ἑστίας, καὶ Θεὸς, λόγος Θεῶ, ἀνάθεμα ἔστω. „ ὁ δὲ
 Μεδιολάνων Ἀμφρόσιος· (2) Ergo et a Patre proce-
 dit Spiritus, et testificatur de Filio. „ Οὐκὲν καὶ πα-
 „ ρὰ τῆ Πατρὸς ἐκπορεύεται τὸ Πνεῦμα, καὶ περὶ
 „ τῆ Γιῶ μαρτυρεῖ. „ καὶ ἀλλὰ χθ· (3) Ait enim
 Filius: Spiritus sanctus a Patre procedit; tamen pro-
 pter societatem unitatemque naturæ a Filio mittitur.
 „ Λέγει γὰρ ὁ Υἱὸς· τὸ ἅγιον Πνεῦμα παρὰ τῆ Πα-
 „ τρὸς ἐκπορεύεται· διὰ δὲ τὴν κοινωνίαν καὶ ἐνότητα
 „ τῆς φύσεως παρὰ τῆ Γιῶ πέμπεται. „ ὁ δὲ Ἱερῶ-
 νυμος· (4) Credimus et in Spiritum sanctum, verum

F 4

Deum,

(1) Μένονται τῆ ρητῆ τῆς ὁ Θεοδώριτ. ἐν κεφ. 11. τῆ 5. βιβλ. τῆς Ἐκκλησιασ. ἱστορ. καὶ ὁ Αὐγκστίν. ἐν λόγ. 129. περὶ χροόν. καὶ Νικηφ. ὁ Κάλκισ. ἐν κεφ. 18. τῆ 12. βιβλ. τῆς ἐκκλησιασ. ἱστορ. περιῆν δὲ τῷ βίῳ ὁ Δάμασος ἔτει 366.

(2) Ἐν κεφ. 1. τῆ 1. βιβλ. περὶ τῆ ἁγ. Πνεύμ. ἐν τόμ. 2. τῆς ὑπὸ τῶν Βενεδικτ. ἔτει 1690. γενομ. ἐκδόσ. Διῶκησε δὲ ἔτος τὴν Μεδιολάν. Ἐκκλησ. ἔτει 374.

(3) Ἐν κεφ. 1. τῆ περὶ τῆ Συμβολ. βιβλ.

(4) Ἐν τῇ τῆ Συμβολ. ἀναπτύξ. Ἐτελεύτησε δὲ ἔτος περὶ τῆ
420.

σκοπος* (1) Spiritus Dei, sicut verbum Dei, Deus uterque in uno capite permanentes, et ex uno Patris fonte manantes, sed Filius nascendo, Spiritus procedendo, salva quisque personarum suarum proprietate, distincti potius, quam diuisi erunt. „Τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, καθάπερ καὶ ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, Θεὸς ἐκάτερος ἐν μιᾷ ἀρχῇ διαμένοντες, καὶ ἐκ μιᾶς πηγῆς τοῦ Πατρὸς πηγάζοντες. ἀλλ' ὁ μὲν Υἱὸς γεννητῶς, τὸ δὲ Πνεῦμα ἐκπορευτῶς, σωζομένης τῆς ἰδίᾳς τῶν προσώπων ιδιότητος, διακεκριμένοι μᾶλλον ἢ διηρημένοι. „ ὁ δὲ Πρόσωρος ὁ Ἀκσιτάνοσ (2) et Filius, inquit, de Patre natus est, et Spiritus sanctus de Patre procedit. Pater autem, nec natus est alio, nec procedit. „ Καὶ ὁ Υἱὸς, φησὶν, ἐκ τῆ Πατρὸς ἐγεννήθη, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκ τῆ Πατρὸς ἐκπορεύεται· ὁ δὲ Πατὴρ ἐδὲ ἐγεννήθη ἑκλινος, ἐδὲ ἐκπορεύεται. „ καὶ κατωτέρω· Quia et Filius ei, de quo natus est, et Spiritus sanctus ei, de quo procedit, æqualis est. „ Καὶ ὁ Υἱὸς γὰρ ἴσος αὐτῷ τῷ γεννήσαντι, καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἴσον τῷ ἐξ ἧ ἐκπορεύεται. „ ὁ δὲ Ῥώμης Πάπας ὁ

F 5

Κελε-

(1) Ἐν τῇ 3. ἐπισ. τῇ πρὸς Ἀμάνδ. ἐν σελ. 113. τῆ 1. τόμ. τῶν αὐτ. συγγραμ. τῶν ἔτει 1685. ἐν Παρισ. ἐκδοθ. Ἰστος ἐγεννήθη μὲν ἔτει 353, ἐτελεύτησε δὲ ἔτει 431.

(2) Ἐν γνώμ. 370. τῶν ἐκλεχθ. ἐκ τῶν τῆ Αὐγστ. ἐν σελ. 602. τῶν αὐτ. συγγραμ. τῶν ἔτει 1711. ἐν Παρισ. ἐκδοθ. περιεῖν δὲ τῷ βίῳ ἔτει 463.

Ἰδὲ λοιπὸν, παλαιοὶ πολλοὶ, χίλιοι ἑπτακόσιοι
ἕξη-

Ἀδριακὸς ὁ Πάπας ἀποκρινόμενος πρὸς τὸν Κάρολον τὸν Μάγνον, τὸν ἀφεστῆντα τὴν προσκλήτην τῶν ἁγίων εἰκότων, καὶ μὴ δεχόμενον τὴν ἁγίαν οἰκουμενικὴν ἐβδόμην Σύνοδον, ,, ἄρχεται
,, πρῶτον διὰ πολλῶν μαρτυριῶν τῶν ἁγίων πατέρων γὰ σφίξῃ
,, καὶ ἐπιθεβαιοῖ τὸ ὑπὸ Ταρασίῃ τῆ Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχῃ
,, τριάρχῃ εἰρηδέν, ἦγαν ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύεται
,, ἐκ τῆ Πατρὸς δι' Υἱῶ. ,, περὶ ταῦτα δὲ ὁ κατάλικος ὁ
Φλέκρι σημειοῖ τάδε: ,, ἀξιοσημειώτος ἐστὶν αὐτὴ ἡ ἀπόκρισις,
,, καὶ ὅτι ἀποδεικνύει, ὅτι ἡ Ἐκκλησία ἡ Ῥωμάνη κδεποσῶς
,, ἤλεγχε τότε γὰς Γραικὰς περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως',
(αὐτ. ἐν σελ. 534.) σὺ δὲ σημείωσον, ὅτι ἡ ὀρθόδοξος Ἐκκλησία
,, διδάσκει τὸ, δι' Υἱῶ, σημαίνεσθαι τὴν χρονικὴν ἐκπόρευσιν,
,, ἦγαν τὴν πέμψιν. διότι ἐκ Πατρὸς μὲν ἐκπορεύεται τὸ Πνεῦμα
,, τὸ ἅγιον ἀχρότως, διὰ τῆ Υἱῶ δὲ ἐπέμφθη τοῖς ἁγίοις
Ἀποστόλοις μετὰ τὴν ἑνσαρκον αὐτῆ οἰκονομίαν, καὶ ἔτι πέμ-
,, πεται τοῖς εἰς αὐτὸν πιστεύουσι καὶ ἀξίοις τῆς αὐτῆ χάριτος, πάλιν
,, ἐν ἔτει 810. ὁ Πάπας ὁ Λέων ὁ Γ'. ἐρωτηθεὶς παρὰ τῶν
,, ἀποσταλέτων ὑπὸ Καρόλου τῆ Μάγνου ἐπὶ ταῦτο αὐτὸ, ἵνα ἐρω-
,, τήσωσιν αὐτὸν, εἰν συγχωρῇ τὴν εἰς τὸ Σύμβολον προσθήκην,
,, ἀπεκρίθη ὅτι πρέπει ἐξ ἅπαντος γὰ ἀφαιρεθῆ. εἶτα πρὸς συν-
,, τήρησιν τῆς ἀληθῆς πίσεως κατασκευάσας δύο πλάκας ἀργυ-
,, ρῆς, ὧν τὸ βάρος ὡσεὶ λίτρας ἑκατὸν, ἔγραψεν ἀπαραχάρακτον
,, τὸ Σύμβολον τῆς πίσεως ἐν μὲν τῇ μιᾷ ἐλληνισί, ἐν δὲ τῇ
,, ἐτέρᾳ Ῥωμαίσι, καὶ ἐκρέμασεν αὐτάς εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆ
,, ἁγία Πέτρος, τὴν μὲν ἐκ δεξιῶν, τὴν δὲ ἐξ εὐωνύμων. (ὄρα τὸν
,, Φλέκρι ἐν βιβλ. 45. Ἀριθ. 48. σελ. 94. τῆ 10. Τόμ. τῆς αὐτ.
,, ἰστορ.) ὅτι δὲ ὁ αὐτὸς Πάπας εἶπε, καλὸν ἐστὶ καὶ γὰ λέγεται
,, καὶ γὰ ψάλλεται τὸ καὶ ἐκ τῆ Υἱῶ, πλὴν γὰ μὴ προσεθῆ εἰς
,, τὸ Σύμβολον. αὐτὰ τὰ λόγια ἦτοι ψευδολογήματὰ εἰσι τῆ

ἐναντίον ἐστὶ τῷ καὶ ἕκ ἐκ τῆς Υἱᾶ· καὶ ὁμοῦς αὐτοὶ
 πάντες, ὀλίγων μόνον ἐξαιρημένων, εἶχον τὴν πίσιν
 τὴν καθολικὴν, (τῆτο καὶ οἱ ὀρθόδοξοι ὁμολογοῦσι καὶ
 οἱ Κατόλικοι) καὶ ἀποσολικὴν καὶ εὐαγγελικὴν· ἦν
 ἡμᾶς ἐδίδαξεν ὁ ἀρχηγὸς τῆς πίστεως καὶ τελειωτῆς,
 ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ μονογενὴς τῆ Θεᾶ υἱός, λέγων·
 „ ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ παρακλήτος, ὃν ἐγὼ πέμψω ὑμῖν Ἰωάν.
 „ παρὰ τῆ Πατρὸς, τὸ πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὃ πα- 15, 26.
 „ ρὰ τῆ Πατρὸς ἐκπορεύεται, ἐκεῖνος μαρτυρήσει πε-
 „ ρὶ ἐμῆ. „ ὅσοι λοιπὸν τῷ Θεοπαραδότῳ τέτῳ κα-
 νόνι ἐσαίχησαν, καὶ ἔτι σοιχῶσι, καὶ σοιχήσῃσιν ἐφε-
 ξῆς εἰς τὸν αἰῶνα τὸν ἅπαντα, ἐκεῖνοί εἰσιν οἱ ἀληθεῖς
 τῆς εὐσεβείας διδάσκαλοι, καὶ τῆς καθολικῆς ὀρθο-
 δόξης τῆς Χριστῆ Ἐκκλησίας γνήσια καὶ ὀρθόδοξα τέκνα.
 Τέτων δὲ τὴν διδασκαλίαν καὶ δεχόμεθα, καὶ ὁμολο-
 γῶμεν, καὶ πιστεύομεν· ὅσοι δὲ τῷ κανόνι τέτῳ ἢ σοι-
 χῶσιν, ἀλλὰ ἀνθρώπων διδάσκεισιν ἐφευρέματα καὶ
 νοήματα, ἐν ταῖς Θεαῖς Γραφαῖς μὴ περιεχόμενα,
 τέτῳ καὶ ὑπόληψιν σοφῶν ἔχωσι, καὶ ὄνομα διδα-
 σκάλων ἔλαβον, καὶ πατέρες λέγωνται, καὶ ἅγιοι,
 καὶ ἄγγελοι ἐξ ἕρανῶ ᾧσι, καὶ αὐτοὶ ἐκεῖνοι οἱ τὰς
 αἰγίας Γραφὰς παραδόντες, τετέσιν, οἱ Προφῆται
 καὶ οἱ Ἀπόστολοι, ἰδιογνώμονας αὐτῆς νομίζομεν, καὶ
 αἰρετικῆς καὶ βλασφημῆς, ἀναθέματι αὐτῆς καθυ-
 ποβάλλοντες, καὶ τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν μισῶντες,
 καὶ ἀποσρεφόμενοι. ἔτως ἐδίδαξεν ἡμᾶς ὁ Θεσπέσιος
 Παῦλος, λέγων· „ ἀλλὰ καὶ εἰ ἡμεῖς, ἢ Ἄγγελος
 „ ἐξ ἕρανῶ εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ' ὃ εὐηγγελισά- Γαλ.
 „ μεθα 1, 8.

καὶ ἡ ἐννοιά ἐν πολλοῖς πείθει· ἔ μόνον δὲ τὰ τῶν Πα-
 τέρων βιβλία, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ τὰ τῆς ἐβδόμης οἰκω-
 μενικῆς Συνόδου πρακτικὰ ἐνόθευσαν, προδέντες εἰς
 τὸ ἅγιον Σύμβολον τὴν προδήκην, καὶ ἐκ τῆς Υἱᾶ
 ἔγω δὲ νεοθευμένα ἐτόλμησαν νὰ παρῆρσιώσωσιν αὐ-
 τὰ διὰ Ἰελιανῶ τῆ Καρδιναλέως εἰς τὴν πέμπτην συν-
 ἔλευσιν τῆ ἐν Φερράρια Συνεδρείου, διῆχυριζόμενοι διὰ
 τῆς νὰ συζητήσωσιν τὴν ἑαυτῶν καινοτομίαν· ἐλέγχθέν-
 τες δὲ ὑπὸ τῆς ἀληθείας, κατηχύνθησαν (1). περὶ
 τῶν τριῶν ἰσως λαλεῖ ὁ πατήρ τῆ βιβλιαριεῖς. διότι
 εἰδείς τῶν παλαιῶν ὀρθοδόξων διδασκάλων καὶ ἀγίων
 Πατέρων εἶπεν, ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐκπορεύε-
 ται ἐκ τῆ Πατρὸς καὶ ἐκ τῆς Υἱᾶ, τῆ ἱερῆ Εὐαγγελίᾳ
 Βοῶν·

τῆ ἐν ἔτει 1772. ἐν Γότῃ ἐκδοθέντ. ὑπὸ τῆ πολυμαθῆς κυρίας
 Δημητρίκ Συμεῶν· ὅς κἀκλισίατε καὶ ἐπιμελέστατα κατεκάλ-
 λυεν αὐτὸ ταῖς ἑαυτῆ σημειώσεσι.

(1) „Τὰς δὲ τῶν δυτικῶν πατέρων καὶ διδασκάλων φωνάς, οἱ
 „ τὴν αἰτίαν τῆ Πνεύματος τῷ Υἱῷ διδόντες, ἔτε γνωρίζω·
 „ καὶ γὰρ ἐδὲ μετεβλήθησαν ποτὲ πρὸς τὴν ἡμετέραν γλῶτ-
 „ ταν, ἐδὲ ὑπὸ τῶν οἰκωμενικῶν Συνόδων ἐδοκιμάθησαν· ἔτε πα-
 „ ραδέχομαι, τεκμηριωμένός, ὅτι διεφθαρμένοι εἰσὶ καὶ παρῆγ-
 „ γρηπτοί, διάτε πολλῶν ἄλλων, καὶ διὰ τῆ χθῆς καὶ πρῶην
 „ προνεχθέντος παρ’ αὐτῶν βιβλίᾳ, τῆς οἰκωμενικῆς Συνόδου
 „ τὸν ὅρον ἔχοντος μετὰ καὶ τῆς ἐν (τῷ) Συμβόλῳ προδήκης.
 „ ὅπερ ἀναγνωδέν, ὀπόστη αὐτῶν αἰσχύνην κατέχεεν, ἴθασιν
 „ οἱ τότε παρόντες. „ ὁ Μάρκ. τῆς Εφεσ. παρὰ τῷ Ἀλιπ.
 ἐν σελ. 901. τῆ περὶ συμφων. τῶν Ἐκκλ. βιβλ. ὅρα δὲ καὶ
 τῆ Δαλμαίικ τὸ βιβλ. περὶ τῆς ἀληθῆς τῶν πατέρων χρεῖσ.
 (ἐν σελ. 78.) τὸ ἐν Γενέβ. ἐκδοθέν ἔτ. 1655.

γέλικον, ἀπέδειξε πταίτην καὶ ψεύτην καὶ τὸν παντίφικα τὸν μέγιστον καὶ ἀναμάρτητον.

Αὐτὸ τὸ βιβλιαρίον, ἔγραψας, περιέχει πᾶσαν τὴν διδασκαλίαν τῆς ἑνίας. Αὐτὸ τὸ τρισβάρβαρον ὄνομα, ἑνία, παράγεται ἐκ τοῦ ῥωμαϊκοῦ, unio: ὅπερ σημαίνει, ἑνωσις. ὅθεν ἡ διδασκαλία τοῦ βιβλιαρίου ἀποβλέπει, ὡς φαίνεται, ἢ νὰ ἐνώσῃ τὰς δύο κεχωρισμένας Ἐκκλησίας, τὴν Ἀνατολικὴν τὴν ὀρθόδοξον, καὶ τὴν δυτικὴν τὴν Κατόλικαν· ἢ νὰ σύρῃ μερικὰς τῶν ὀρθοδόξων εἰς τὴν Κατόλικαν, ἕναν πρὸς ἕναν παραλαμβάνων· ἢ τελευταῖον νὰ πείσῃ, ὅτι ἡ ἑνία τῶν Ἐκκλησιῶν γέγονεν ἤδη τὸ πᾶλαι, καὶ διὰ τοῦτο πρέπει νὰ φυλάττεται ὑπὸ τῶν ὀρθοδόξων.

Καὶ εἰάν μὲν τὸ πρῶτον ἀποβλέπη ὁ τῷ βιβλιαρίῳ συγγραφεὺς, καλὸς ἐστὶν ὁ σκοπὸς αὐτῷ καὶ ἅγιος. συγκροτηθῆτω οἰκουμενικὴ Σύνοδος, νόμιμος, κανονικὴ, ἀπροσώποληπτος, ἀφιλοχρήματος, ἀπαρραβιαστος, σκοπὸν ἔχουσα θεῖον καὶ οὐχὶ ἀνθρώπινον, ὁμοίᾳ τῆς παλαιαῖς ἑπτὰ οἰκουμενικαῖς Συνόδοις, καὶ τότε ἐνδέχεται, Θεοῦ εὐδοκοῦντός τε καὶ συνεργοῦντος, νὰ τελειωθῇ ἡ πεποθημένη ἑνία. ἀλλ' εἰάν τῆτο ἀφορᾷ, πρέπει νὰ διευδύνη καὶ μεταδώσῃ τὸ βιβλίον αὐτοῦ, οὐχὶ πρὸς τὸν χυδαῖον καὶ κοινὸν λαόν, τὸν μηδὲν κατορθῶσαι ἰχύοντα, ἀλλὰ πρὸς τοὺς Βασιλεῖς καὶ Ἡγεμόνας καὶ Ἀρχοντας τοὺς χριστιανῆς, τὰς δυναμένους συγκροτῆσαι τοιαύτην οἰκουμενικὴν Σύνοδον.

ποτε γίνεται, ἀλλὰ διχόνοια, καὶ σκάνδαλον, καὶ
διαίρεσις.

Ἐὰν δὲ ἀποβλέπη τὸ δεύτερον· ἦγεν σκοπὸν ἔχη
νὰ ποιήσῃ Κατόλικος τινὰς τῶν ὀρθοδόξων, τοῦτο οὐκ
ἔστιν unio, ἀλλὰ divisio: οὐκ ἔστιν ἔνωσις τῶν δύο Ἐκ-
κλησιῶν, ἀλλὰ διαίρεσις τινῶν καὶ χωρισμός. διότι
τινὲς μὲν χωρίζονται καὶ ἀποσατέθωσιν ἀπὸ τῆς μιᾶς
Ἐκκλησίας, καὶ ἔρχονται εἰς τὴν ἄλλην· αἱ δὲ Ἐκ-
κλησία μὲν εἰσι κεχωρισμένα καὶ μισούμενα μᾶλλον ἢ
τὸ πρότερον διὰ τὴν ἐπιβελίην καὶ βραδυσργίαν. περὶ
δὲ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων τῶν ἀπὸ τῆς μιᾶς Θεη-
σκείας ἐπὶ τὴν ἄλλην μεταπηδόντων πολὺς ὁ λόγος·
ἄλλες βιάζει ἡ ἀνάγκη, ἄλλες νικᾷ ὁ φόβος· ἐκείνες
δελεάζουσι τὰ ἀργύρια, οὗτους πλαναῖ ἡ δόξα καὶ τὰ
ἀξιώματα· τινὰς ὑποσεύρει ἡ ἡδονὴ τῆς σαρκὸς, καὶ
ἄλλες ἐφέλκει ἡ ἀβροδιαίτος τράπεζα, καὶ ἡ νομιζο-
μένη ἀναπαυτικωτέρα ζωὴ, καὶ ἄλλες ἄλλο πρᾶγμα
φθαρτὸν καὶ μάταιον· τινὲς δὲ καὶ πραγματεύονται
τὴν πίσιν αὐτῶν ἐπιτηδεύοντες, πωλοῦντες αὐτὴν εἰς
ὅποιον βλέπωσιν ὅτι δίδωσιν αὐτοῖς τὸ περισσότερον,
καθὼς ὁ πραγματευτὴς πωλεῖ τὰς αὐτοῦ πραγμα-
τείας. εἰὰν ταῦτα πάντα ἀφαιρέσῃς, τότε βλέπεις,
ὅτι οὐδεὶς γίνεται Κατόλικος, οὐδὲ δύναντά ποτε οἱ
Κατόλικοι νὰ ποιήσωσι προσήλυτον, καὶν πᾶσαν περι-
αγάγωσι τὴν γῆντε καὶ τὴν θάλασσαν· εἰὰν οἱ Κα-
τόλικοι ἠθέλων νὰ ἐξετάσωσι διὰ ποῖον τέλος προσ-
έρχονται πρὸς αὐτούς οἱ προσήλυτοι, ἔβλεπον ὅτι
ἄλλος μὲν λέγει, ὅτι γίνεται Κατόλικος, ἵνα τὴν κοι-

αὐτῶν οὐκ ἔστι θεῖος, ἀλλὰ ἀνθρώπινος. τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων ζητοῦσιν οἱ τοῦ κατολικισμοῦ διδάσκαλοι, καὶ ἔχῃ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ. δὲν ἔχει σκοπὸν ὁ Κατόλικος νὰ σώσῃ τὴν ψυχὴν τῆ προσηλύτῃ αὐτῆ, ἀλλὰ νὰ ἐπαινεθῆ ὑπὸ τῶν Κατολικῶν, ὅτι ἐποίησεν Κατόλικον. ὁθεν γνωρίζει μὲν καὶ τὴν πονηρίαν τοῦ προσηλύτῃ αὐτῆ, καὶ τὸ τέλος διακρίνει δι' ὃ προσέρχεται, ἀλλ' οὐδὲν αὐτῷ μέλει· ἀφ' οὗ ὁ προσήλυτος εἰπῆ, ὅτι γίνεται Κατόλικος, τοῦτο ἀρεκῆ, ἵνα ὁ ποιήσας αὐτὸν δοξαθῆ ὑπὸ τῶν Κατολικῶν. ἀλλὰ καὶ ταύτης τῆς δόξης φερεῖται ὁ ἄθλιος· διότι οἱ φρόνιμοι ἀνθρώποι καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς Κατολικοῖς χλευάζουσιν αὐτὸν καὶ περιγελοῦσιν. ἤκουσα τινὰς λέγοντας, ὅτι καὶ μὴ σωθῆ αὐτὸς ὁ γεγωνὸς Κατόλικος, ὡς ὑποκριτῆς καὶ ψεύστης, ἀλλὰ σώζονται τὰ ἑαυτοῦ τέκνα. ἰδοὺ οἰκονομία Θεοσυγῆς καὶ κεκατηραμένη· κολάζει τὸν πατέρα· καὶ τῆτο βέβαιον· διὰ νὰ σώσῃ τὰ τέκνα· καὶ τοῦτο ἀβέβαιον.

Ἐὰν δὲ ὁ Βιβλιαριογράφος λαλῆ περὶ τῆς παλαιᾶς οὐνίας, χρέος ἔχει νὰ φανερώσῃ περὶ ποίας οὐνίας ἐστὶν ὁ λόγος αὐτοῦ· διότι αὐτῇ οὐκ ἔστι μία, ἀλλὰ τέσσαρες. πρώτη ἡ ἐπὶ Βασιλεῖς τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ Ἰωάννης τῆς Η' τῆς Πάπας, καὶ Φωτίς τῆς Κωνσταντινουπόλεως· ἦν κατὰ τὸ 879· ἔτος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐποίησεν ἡ τῶν τριακοσίων ἐγδοήκοντα πέντε ἐπισκόπων Σύνοδος· ἐν αὐτῇ τῇ οὐνίᾳ οἱ ὀρθόδοξοι καὶ ἔμειναν καὶ μένουσι. διότι ἡ ποιήσασα τὴν οὐνίαν Σύνοδος περὶ τῆς ἀγίας Συμβόλης τῆς πίστεως ὄρισεν οὕτω·

„ Φοιτῆσαν, τολμήσειεν ἀναγράψασθαι, καὶ ὄρον
 „ πίψεως ἐνομάσαι, συλῆσαίτε τὸ ἀξίωμα τῆς τῶν
 „ Θεσπεσίων ἀνδρῶν ἐκείνων ὁμολογίας, καὶ ταῖς
 „ ἰδίαις εὐρεταῖς λογίαις τοῦτο περιάψαι, κοινόντε
 „ μάθημα τοῦτο προθῆναι πισοῖς, ἢ καὶ τοῖς ἐξ αἰ-
 „ ρέσεως τινὸς ἐπιζέρεσι, καὶ ῥήμασι νόδοις, ἢ προσ-
 „ θήκαις, ἢ ἀφαιρέσει τὴν ἀρχαιοτάτην τοῦ ἱεροῦ
 „ τέτε καὶ σεβασμῖς ὄρε κατακιθδήλευσαι ἀποθρα-
 „ συνθεῖη, κατὰ τὴν ἡδὴ καὶ πρὸ ἡμῶν ἐκφωνηθεῖ-
 „ σαν ψῆφον ὑπὸ τῶν ἁγίων καὶ οἰκεμενικῶν Συνόδων,
 „ εἰ μὲν τῶν ἱερωμένων εἴη τις, παντελεῖ καθαιρέσει
 „ τῆτον καθυποβάλλομεν, εἰ δὲ τῶν λαϊκῶν, τῷ ἀνα-
 „ θέματι παραπέμπομεν. καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν
 „ ὁ παρὼν ἱερός σύλλογος ἐξεβόησε· πάντες οὕτω φρο-
 „ νοῦμεν, οὕτω πιτεύομεν, ἐν ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ
 „ ἐβαπτίδημέντε καὶ τοῦ ἱερατικοῦ βαθμοῦ ἡξιώθη-
 „ μεν· τὲς ἑτέρας παρὰ ταῦτα φρονέοντας τῷ ἀνα-
 „ θέματι καθυποβάλλομεν. „ καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ τοῦ
 „ πάπα Ἰωάννη Δεγάτοι, ὅτε Ἀγκωνιτῶν ἐπίσκοπος
 „ Παῦλος, καὶ ὁ Ὠσησιῶν Εὐγένιος, καὶ Πέτρος ὁ πρε-
 „ σβύτερος καὶ Καρδινάλιος ἐξεβόησαν· *Aequum est,*
ut nulla alia definitio de novo fiat, sed ut antiqua illa,
et per totum orbem obtinens ac celebrata legatur et
confirmetur. „ Πρέπον ἐστὶ μὴ ἕτερον ὄρον καινεργη-
 „ θῆναι, ἀλλ' αὐτὸν τὸν ἀρχαῖον καὶ ἀνά πάσαν τὴν
 „ οἰκεμένην κρατέμενόντε καὶ δοξαζόμενον ἀναγνω-

ἔτελείωσε τὴν ἀποστολὴν αὐτῆ ἀποστολικώτατα· ἐν Κωνσταντινῶπολει οἱ Μοναχοὶ κατεκλείοντο εἰς τὴν Φυλακὴν, οἱ ἱερεῖς ἐδεσμῆντο, αἱ Ἐκκλησίαι ἅπασαι κεκλεισμέναι· ὁ Πελάγιος ἐπρόβαλλεν ἐκάστῳ τῶν ὁρθοδόξων καὶ ἐκλέξῃ ἐν ἀπὸ τὰ δύο, ἢ τὸ μνημόσυνον τῆ Πάπα, ἢ τὸν θάνατον· ὅθεν ὅσις δὲν ἔεργε καὶ μνημονεύσῃ τὸν Πάπαν, ἐκεῖνος ἔπρεπε καὶ ἀποθάνῃ. (1) ὁ αὐτὸς Πάπας ὁ Ἰννοκέντιος ἔγραφε μὲν πρὸς τὰς Μεγιστάνους τὰς Λατίνους, τὰς ἐν τῇ Γραικίᾳ τότε διατρίβοντας, ἵνα παντὶ τρόπῳ ἀναγκάζωσι τὰς Γραικὰς πρὸς τὴν ἑνωσιν· (2) ἔστειλε δὲ καὶ πλῆθος τῶν

G 5

τῶν

- (1) „Τετραὶ δὲ τῆ Ἐρῆ τῆς Κωνσταντίνης κατάρχοντος, ἀπεστάλη
 „ παρὰ τῆ Πάπα πρὸς τὴν βασιλίδαν τῶν πέλειων Ἀρχιερεῖς,
 „ ὃν καὶ Λεγάτον αὐτοὶ φασί, τὸνομα Πελάγιος, ἅπαντας
 „ τὰ προνόμια τῆ Πάπα φέροντος· ἐρυθροβαφῆ καὶ γὰρ ὑπε-
 „ δέδετο πέδιλα, ἐκ τῆς αὐτῆς δὲ χροιάς καὶ τὰ ἐνδύματα
 „ εἶχε· καὶ ἡ ἑφεστὶς δὲ τῆ ἵππε, καὶ τὰ χαλιναὶ τῷ τοιάτῳ
 „ ἐβάπτοντο χρώματι· ἦθες δὲ τυχῶν ἀγριωτέρης, καὶ ἀλα-
 „ ζονείας χρώμενος, πολλὰ δεινὰ ἐνεδείξατο ἐπι τοῖς τῆς Κων-
 „ σταντίνης οἰκήτορσι, καὶ ἡ σκῆψις ὡς εὐλογος· ἠνάγκαζε καὶ
 „ γὰρ τὰς πάντας τῆ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ὑποκύψαι ὑπα-
 „ ταγῆ· ἐντεῦθεν καθείργοντο Μοναχοὶ, ἱερεῖς ἐδεσμῆντο,
 „ καὶ ναὸς ἅπας ἐκέκλειστο· καὶ ἦν ἐν αὐτῷ δυοῖν θάτερον, ἢ
 „ ὁμολογήσαι τὸν Πάπαν πρῶτον Ἀρχιερέα, καὶ τέτα τὴν
 „ μνήμην ἐν ἱεροτελεσίαις ποιεῖν, ἢ θάνατον εἶναι τῷ μὴ δια-
 „ πραξαμένῳ τῆτο τὸ ἐπιτίμιον. „ ὁ Ἀκροπολίτ. Γεώργ. ἐν
 παραγγ. 17. τῆς αὐτ. ἱστορ. σελ. 15. καὶ 16. τῆς ἐν Παρισ. ἐκδόσ.
 (2) Ὅρα τὰς ἐπιστολάς τῆ αὐτῆ Ἰννοκέντ. τὰς μετὰ τῶν πρακτικ.
 καὶ Δεκρεταλ. αὐτ. ὑπὸ Στεφάν. Βυλτζ. ἐκδοδ. ἐν Παρισ.
 ἔτει 1682.

» το, ἀλλὰ καὶ τὸν λοιπὸν λαὸν, τούστε Ἱερεῖς καὶ
» Μονάζοντες τυραννικῶς ἐξεβίαζον εἰς τὸ ὁμοφρονεῖν
» καὶ συγκοινωνεῖν αὐτοῖς καὶ μνημονεύειν· καὶ ὅσοι
» μὲν ἐπέειπον τοῖς δόγμασιν αὐτῶν, τούτοις Φιλι-
» κῶς διετίθεντο· ὅσοι δὲ ἤλεγχον αὐτὸς ὡς αἰρετι-
» κῆς, καὶ τὴν κοινωσίαν αὐτῶν πάντῃ ἀπεσρέφοντο,
» ἐκόλαζον φανερώς, καὶ μαρτυρίαν ἴσων, κατὰ τῆς
» πάλαι Βασιλεῖς καὶ τυράννης, τῶν ὀρθοδόξων Χρι-
» στιανῶν· καὶ μαρτυρῆσι τῷ λόγῳ οἱ ἐν τῇ Κύπρῳ
» ἀθλήσαντες ἅγιοι Μονάζοντες· ἔστινας διὰ τὸ μὴ
» καταδέξασθαι συγκοινωνῆσαι τέτοις, τριετίαν φυ-
» λακίσαντες, καὶ πᾶν εἶδος κολάσεως αὐτοῖς ἐπα-
» γαγόντες, ὑπερον ὡς ἐκ ἐπειθον αὐτοῖς, καὶν διὰ
» σώματος ὁμολογῆσαι, ὅτι καλῶς κρατεῖτε· ἐμμα-
» νέντες, οὓς μὲν δῆσαντες ἐν ταῖς οὐραῖς τῶν ἑαυτῶν
» ἵππων, ἐν τραχέσι καὶ δυσβάτοις τόποις σύραντες
» τέττες, ἀπέκτειναν· τοὺς δὲ προκρίτες αὐτῶν πυρ-
» καϊὰν ἀνάψαντες μεγίστην, τέττες κατέκαυσαν. ὁ
» δὲ Καθηγούμενος τούτων, Ἀββᾶς Ἰωάννης καλέμε-
» νος, μέχρι πολλοῦ ἐφαίνετο τοῖς πᾶσιν ἐν μέσῳ
» φλογὸς ἰσάμενος καὶ προσευχόμενος. ἐμμανὴς δὲ
» γενόμενος εἰς ἐξ αὐτῶν τῶν Λατίνων Καββαλαρίων,
» ἀκοντίσας κατ' αὐτῆ ῥόπαλόντι, καὶ κρούσας τῆ-
» τον, μέσον τῆς φλογὸς ἐρρίψε· καὶ ἔτως ὁ ὄσιος
» τὴν ἁγίαν αὐτοῦ ψυχὴν τῷ Θεῷ παρέδωκε· κατα-
» σθεαδείσης δὲ τῆς πυρκαϊᾶς ἐκείνης, καὶ εὐρόντες
» τὰ λείψανα σῶα, ὅσα παντοδοπῶν ζώων καὶ μί-
» ρων θηρίων ἐπισυναΐξαντες, προσέθηκαν ἐπὶ τὰ λεί-
» ψανα

εἰρημένων εὐαγγελικῶν τρόπων ἀπλώσαν τὴν σαγή-
νην τῆς ἐνίας οἱ Κατόλικοι, τότε, ἦγαν ἐν ἔτεσι 1215.
Συνέδριον ἐν Λατεράνῳ συγκροτήσαντες, ἐκύρωσαν
τὴν ἐν τῷ Συμβόλῳ προδηκην. (1) ἀλλὰ τίνας ἦνω-
σαν δι' αὐτῆ τῆ Συνεδρίε; αὐτοὶ ἑαυτῆς· διότι Γραι-
κοὶ ἐπίσκοποι ἐν αὐτῷ ἐκ ἦσαν· οἱ δύο λεγόμενοι Πα-
τριάρχαι, ὁ Κωνσταντινουπόλεως καὶ ὁ Ἱεροσολύμων,
ἦσαν Λατῖνοι τὸ γένος, τὴν γλῶσσαν, τὴν γνώμην,
τὴν πατριδα, καὶ τὰ Φρονήματα. (2) καὶ περὶ μὲν
τῶν

„ Κάστρον, συνέλαβον αὐτόν. ταῦτα ἀνάσας ὁ Ἀμβρόσιος,
„ ἄρχισε νὰ κλαίῃ πικρότατα, καὶ νὰ παρακαλῆ τὸν Θεὸν ἐν
„ αὐτῷ τῷ τῆς θυσίας καιρῷ, ἵνα μὴ χυθῆ αἷμα διὰ ἐκκλη-
„ σιασικὴν ὑπόθεσιν, ἢ νὰ χυθῆ τὸ ἴδιον αὐτῆ αἷμα, ἔ μόν-
„ νον διὰ τὸ κρίμιον αὐτῆ, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰς Αἰρετικῆς. ἔσει-
„ λε δὲ Πρεσβυτέρους καὶ Διακόνους, καὶ τοιαυτοτρόπως ἤλευθέ-
„ ρωσε τὸν ἱερέα τὸν Ἀρειανὸν ἐκ τῆ κινδύου ἐν ᾧ εὐρίσκητο. „
(παρὰ τῷ Φλέκρῳ ἐν βιβλ. 18. Ἀριθ. 41. τῆ 4. τόμ. τῆς ἐκ-
κκλησιας. ἰσορ.) ἔγω διετήρησε, λέγει ὁ ψεύσης ὁ Ἀλάτιος, ἡ
παλαιότης. ἀληθῶς ἡ παλαιότης τῶν Αἰρετικῶν τῆτο διετήρη-
σεν· οἱ Ἀρειανοὶ, οἱ Μακεδονιοὶ, οἱ Μονοθεῖται, οἱ Εἰκο-
νοκλίσεις, καὶ ἅπαντες οἱ Αἰρετικοὶ, ὅσαις ἐδυνήθησαν, πυρὶ
καὶ μαχαίρᾳ, καὶ παντοίοις βρστανιστηρίοις ἐξηφάνιζον τὰς ὀρθο-
δόξους· αὐτὴν, ὡς φαίνεται, ἐννοεῖ παλαιότητα ὁ ἀναίδητος.
ἀλλ' ἔ τῆ παρόντος σκοπῆ τὸ νὰ ἐξελέγξωμεν πάσας τὰς παρα-
λογίας αὐτῆ καὶ συκοφαντίας.

(1) Τὰ πρακτικὰ τάτα τῆ Συνεδρ. ἔχεις ἐν μὲν τῇ τῆ Λαῶ. ἐκ-
δόσει τόμ. 11. μέρ. 1. σελ. 117. ἐν δὲ τῇ τῆ Ἀρδεῖν. τόμ. 7.
σελ. 1.

(2) ὅρα τὸ 77. βιβλ. τῆς ἰσορ. τῆ Φλέκρ. Ἀριθ. 40, σελ. 352.
τῆ 16. τόμ.

sacrum bellum, ἱερὸν πόλεμον, (1) Φοβηθεῖς ὁ κακο-
 δαίμων καὶ μικρόψυχος τὸν σαυρικὸν καὶ ἱερὸν τῆ Παύ-
 πα πόλεμον, ἔγραψεν εὐθύς πρὸς αὐτὸν τὸν Πάπαν
 τὸν Οὐρβανόν, ζητῶν τὴν ἔνιαν. (2) ὁμοίως καὶ πρὸς
 τὸν διάδοχον αὐτῆ τὸν Κλήμεντα τὸν Δ', καὶ πρὸς
 τὸν ἐξῆς Γρηγόριον· ἔπειτα τὸν Κλήρον τῆς Κωνσταν-
 τινῆ πόλεως συναθροίσας, προέτρεπε πρὸς τὴν ἔνιαν,
 λέγων· „Τὸ γὰρ κατεπεῖγον ἐν ἐσὶ, τὸ Φυγεῖν κίνδυ-
 „ νον ἀναγκαῖον, εἰ ταῦτα πράττομεν· ὅποσον δὲ
 „ τῆτο, καθ' αὐτὸν ἕκαστος ἐννοῶν, οὕτω προφερέτω
 „ τὴν γνώμην· ὡς ἄνευ ἐκείνῃ, εἴθ' ἡμῖν κινήτῃ ταῦτα,
 „ καὶ ὑμῖν τὸ περὶ τούτων ὅλως σκοπεῖν ἀνόνηλον.„ (3)
 αὐτὰ τὰ λόγια σημαίνουσιν, ὅτι ἐζητεῖ συμφωνίαν·
 ἤγχι εἰάν μὲν ὁ Πάπας μὴ ἐγείρῃ κατ' αὐτῆ πόλεμον,
 να ποιήσῃ τὴν ἔνιαν· εἰάν δὲ κινήσῃ κατ' αὐτῆ τὸν πό-
 λεμον, να μὴ θέλῃ ὀλοτελῶς, εἰδὲ καὶ να σοχάζεσθαι
 περὶ τῆς ἐνίας. ἡ συμφωνία, ὡς φαίνεται, ἤρσεν
 εἰς τὸν Μακαριώτατον. ὅθεν αὐτὸς μὲν παραίτησε
 τὴν crucem, ἀντ' αὐτῆ δὲ ἀνέλαβεν αὐτὴν ὁ Μιχαήλ,
 ἵνα δι' αὐτῆς τελειώσῃ τῆς ἐνίας τὸ ἔργον· ἀρχεται
 λοιπὸν ἡ crux τὰς φοβερὰς αὐτῆς ἐνεργείας καὶ πα-
 νολεθρίους· ὅσοι οὐδεποσῶς δέχονται τὴν ἔνιαν, ἐκείνων
 αἱ οἰκίαι διὰ βασιλικῆς προσαγῆς ἐπὶ προφάσει ψευ-
 δεπιπλάσεις περιερευνῶνται, καὶ τὰ ἐν αὐταῖς περιε-
 χόμενα

(1) ὁ Βαρὸν. ἐν ταῖς χρον. ἔτ. ἀπὸ Χριστ. 1262. ἐν τόμ. 13.

Ἄριθ. 33.

(2) ὁ Αὐτ. αὐτ. ἔτ. 1263. Ἄριθ. 22.

(3) ὁ Παχυμέρ. βιβλ. 5. κεφ. 18. σελ. 263. τῆς ἐν Ῥώμ. ἐκδόσε.

εἰς τὴν Φυλακὴν. ἐκεῖ δὲ τὸ σκότος τῆς Φυλακῆς
 ἐφώτισε τὸν νῦν αὐτῆ, ἵνα γνωρίσῃ, ὅτι συμφέρη αὐτῶ
 τῶ ἢ ἔνια. ὁ Ὀλόβωλος ὁ Ῥήτωρ, καὶ ὁ Ἰασίτης Με-
 λίας, καὶ ἄλλοι τὸν ἀριθμὸν δέκα, καὶ ἡ τῆ Ὀλοβώ-
 λω ἀνεψιὰ δέρρονται πρῶτον, εἶτα χοινίς περὶ τὸν
 τραχὴλον αὐτῶν δεθέντος, κατὰ γῆς σύρονται, καὶ
 τὰ πρόσωπα αὐτῶν κοπρίζονται. (1) τέσσαρες ἐκ τῶν
 πρώτων ἀρχόντων καὶ συγγενῶν τῆ Βασιλείας, ὁ Πρω-
 τοςρά-

„ μὲν, ἐκ εἰσὶ δέ· οἱ δ' ἀνάπαλιν, εἰσὶ μὲν, ἔ λέγονται δέ. ἐν
 „ τῶτοις τακτέον καὶ Ἰταλῆς, μὴ λεγομένης μὲν, ἀλλ' ὄντας
 „ ἐνόχως αἰρέσει. „ ὁ Αὐτ. Πάχυρο. αὐτ. ἐν κεφ. 12. σελ.
 255. καὶ ἐν τῶ ἐξῆς 13. κεφ. σελ. 257. „ Καὶ πρὶν ἐμφανί-
 „ θῆναι κατέχετο, καὶ εἰς Φυλακὴν τὴν τῆ Ἀνεμῶ πύργου,
 „ τοῖς Κελτοῖς θαματοφύλαξι δίδεται. „

(1) „ Καὶ πρῶτον μὲν ἀπηνῶς προσάξει καὶ ἀπαυδρώτως αἰκίζε-
 „ θαι· ἔπειτα δὲ τὸν καιρὸν ἐπειὸν θρίαμβον ἀπεργάζετο·
 „ χοινίω γὰρ μακρῶ τῶν τραχῆλων κελύσας ἐκδήσαι, ἐκεῖ-
 „ νόντε πρῶτον (τὸν Ὀλόβωλον) καὶ τὸν Ἰασίτην Μελίαν δεύ-
 „ τερον, καὶ ἐξῆς ἄλλων, ἕως καὶ εἰς δέκα τῆ ἀριθμῆ τῶν
 „ ἀνδρῶν πώσθέντος, ὕστατον δὲ καὶ τὴν ἐκεῖνε ἀνεψιάν, εἰς
 „ τὴν τῶν μαγειῶν δῆθεν ἐνδειξί, τὲς μὲν δὴ τὲς πρώτες,
 „ ὡς καὶ ἐπὶ τῆ ὑποθέσει μὴ κατανεύοντας, καὶ ἐγκάτοις προ-
 „ βῆτων ἐπιφορτίζει αὐτὸ τοῖς ἐκεῖνων διαχωρήμασι· τὸν
 „ ῥήτορα δὲ διαφερόντως καὶ ἦπασι προβάτων κατὰ εἶμα κα-
 „ λείει τύπτειναι συνεχέστερον· καὶ ἕτως ἀνὰ τὴν πόλιν ἀπα-
 „ σαν θριαμβουομένης, κύκλῳ τῆς Ἐκκλησίας περιμαγαγεῖν, ἀτι-
 „ μῆντας ἐκείσε πλέον, εἰς φόβου καὶ ἀπειλῆς τοῖς Κληρικοῖς
 „ ἐνδειξί· ἐπράττετο μὲν ἐν ταῦτα ἐλαφιστολῶνος ἕκτη μη-
 „ νὸς τῆ ἐπιόντος ἔτους. „ ὁ Αὐτ. αὐτ. ἐν κεφ. 20. σελ. 264.

λων ὁμοίων ἀναριθμητῶν τυραννιῶν (1) ὁ Βασιλεὺς
ἦτοί-

33 τῷ τῆ κρῆτάντος θελήματι· τὸν μὲν Μαννῆλ πρῶτον, ἐπ'
33 ἐκείνῳ δὲ καὶ τὸν Ἰσαάκιον ἕρρει τῶν ὀμμάτων, κελεύσας ἀμ-
33 φῶ καὶ μόνως. ὁ γὰρ Καντακζηνὸς ἀπαγορευμένος, δειλιά-
33 σασ, ὑπέκλινεν. ἐπ' ἐκείνοις γὰρ μόνοις τὸ παθεῖν μὴ καὶ
33 ἦν· καὶ διὰ τῆτο ἐκείνῳ μὲν ἦν ὑποκλιθέντι σώζεσθαι· οἱ δὲ
33 τὴν τῆ διαπράξασθαι, ἃ μηδεὶς ἄλλος ἐτόλμα, δόξαν ὑπὲρ
33 πατέρων ἐδῶν ἀπηνέγκαντο. πολλὰ πρότερον καὶ αὐτὸν Πα-
33 τριάρχην ἐπὶ Βασιλείῳ ἐλέγξαντες, ὡς ἐκείνῳ πείθοντα τῆτω,
33 ἃ δὴ ἐφ' ἐχυτῆ ὦν, ἠμολόγει, καὶ ἐπιτιμίῳις πεδάμενος,
33 καὶ εἰς ἃ τέως μετ' ἀξιώματος. καὶ εἶδε μία ἡμέρα ἐσεσημα-
33 μένης ὀμμάτων εἰς μία γαστήρ ὕδινε, καὶ εἰς ἣτε χέσις συνῆ-
33 γε, καὶ τὸ ὑπὲρ ἐνὸς παθεῖν, τῆτες ἀπ' ἀλλήλων διηρημένως.
33 ὡς τὸν μὲν ἀπαχέσθαι, τὸν δὲ Μαννῆλ ἐν ταῖς κατὰ Σκα-
33 μάνδρον Κερχραῖς ἀπανθροῶπω τινὶ φρεσίῳ ἐγκατακλειδῆ-
33 ναί φρερέμενον. 33 ὁ Αὐτ. ἐν κεφ. 24. σελ. 330.

(1) Τὸν περίφημον Μοναχὸν Γαλακτίωνα τὸν Γαλησιώτην, καὶ
Λάζαρον τὸν Γορινιάτην ἐξετύφλωσε, τῆ Μελετίε ἐκοψε τὴν
γλῶσσαν, τὸν Μακάριον τὸν Περισέσην ἀπανθροῶπως ἐξώρισε,
τῆς Μοναχῆς τῆς Κόκκης διαφόροις τιμωρίαῖς ἐβασάνισε, τῆ
Καλοειδῆς τὴν κεφαλὴν διὰ κεκαυμένων μεμβρανῶν ἐμάδισε,
καὶ τὰς ῥίνας αὐτῆ ἀτίμῳ πληγῇ ἐναπέκοψε, τὸν Ῥωδεσινὸν
Θεόδωρον ἐμασίγωσε, καὶ εἰς τάφον ἀπέκλεισε. Ταῦτα ὁ
Συγγραφ. τῆ βίε Ἀθανασ. τῆ Πατριάρχ. (παρὰ τῷ Ἀλατ.
ὅπε ἐν ταῖς προλ. εἰρηταῖ σημ. σελ. 759.) ὅσις προσέθησι καὶ
τάδε· 33 Καὶ πάντες Φυγάδες καὶ μετανάσαι γεγόνασιν, ὅσοι
33 μὴ πεπάνασι τὸ τῆς ἀνατροπῆς θολερὸν τῆς αἰρέσεως ἐκείνο
33 πόμα καὶ διηρπάγησαν μὲν εἰσίαν, ἐσινοχωρῶντο τὰ δεσμο-
33 τήρια τῷ πλήθει τῶν κατακλείσων, καὶ πάντα θορίζε καὶ
33 ταραχῆς ἐπληρώθησαν. 33 Αὐτ.

χυντίαν· ὅθεν ἀφώρισε τὸ ὄνομα αὐτῆ ἀπὸ τὰ μνη-
 μόσυνα, προσάξας τὸν Διάκονον, ἵνα μὴ εἰς τὸ ἐξῆς
 αὐτὸν μνημονεύῃ· (1) τοιοτρόπως λοιπὸν ἐχώρισαν
 ἀλλήλους ἐκεῖνοι, οἵτινες ἠγωνίζοντο γὰρ ἐνώσωσι τῆς
 ἄλλης.

Τετάρτη ἔνια ἐσὶν ἡ τῆ Φλωρεντινῆ Συνεδρεῖς·
 ἀλλὰ τὸ μὲν Συνέδριον ἐκεῖνο, ὡς προλαβὸν ἐδείξαμεν,

H 3

ἦτον

(1) „Ἐνέβη δὲ τότε ἀνά Πρῶσαν διάγοντι, καὶ τὰ κατὰ τὸν
 „ Πάπαν μαθεῖν. ὅς δὴ καὶ Μαρτίνος μετὰ Νικόλαον ἦν.
 „ πρὸς γὰρ αὐτὸν ἐφθασε πέμψαι τότε Ἡρακλείας Λέοντα,
 „ καὶ τὸν Νικαίας Θεοφάνην. οἱ δὴ καὶ ἐπιστάτες, ἔκατ'
 „ ἐλπίδας, ὡς εἶχον ἀποσελλόμενοι, παρ' ἐκείνων ἐδέχοντο.
 „ ἀλλὰ τῆναντίον ἅπαν. τὰ γὰρ κατ' ἡμᾶς, ὡς εἶχον μα-
 „ θόντες, καὶ ὅπερ ἦν ὑποτοπάσαντες, χλεύην τὸ γεγονός, καὶ
 „ ἐκ ἀλήθειαν ἀντικρυσ· παρὰ μόνον γὰρ Βασιλέα καὶ Πα-
 „ τριάρχην, καίτινας τῶν περὶ αὐτὰς, πάντες ἐδυσμέναινον τῇ
 „ εἰρήνῃ, καὶ μᾶλλον ὅτι καὶ ποιναῖς ἀλλοκότοις, ἤθελεν ἀσφα-
 „ λίζεσθαι ταύτην ὁ Βασιλεὺς· ἐκεῖνος μὲν ἐν ἀτίμοις εἶχον,
 „ καὶ τὴν εἰς τὸν Πάπαν πρόσοδον ὀφέ καὶ μόλις παρεῖχον.
 „ τέλος δὲ Βασιλέα μὲν καὶ τῆς ἀμφ' αὐτὸν, ὡς χλευαστὰς,
 „ ἐπιτιμίαις, καὶ μὴ ἀληθείαις σοιχῶντας, ἀφορισμοῖς καθυ-
 „ πέβαλον· τῆς δὲ πρέσβεις μηδενὸς ἀξιώσαντες τῶν εἰκότων,
 „ ἀπέπεμπον. ταῦτα γυνὸς ὁ Βασιλεὺς παρὰ τῆ Νικαίας ἐπα-
 „ νόντος· ὁ γὰρ Ἡρακλείας ἐτεθνήκει· ἐν δεινῷ ἐποιεῖτο.
 „ ὥσε καὶ τῆ Διακόνου μέλλοντος μνημονεύειν τῆ Πάπα κατὰ
 „ σύνηδες, Βασιλέως παρόντος, ὁ Κρατῶν διεκώλυε, καλὰ
 „ λέγων τῆς ἀγάπης ἐκείνων ἀπόνασαι. ὡς' αὐτὸν μὲν ἐνπο-
 „ λεμῶσαι δι' ἐκεῖνος ἑαυτῷ τῆς οἰκείας. ἐκεῖνος δὲ μὴ ὅπως
 „ χάριν ἔχειν, ἀλλὰ καὶ προσαφορίζειν. ὁ Αὐτ. Παχυμέρα
 αὐτ. ἐν βιβλ. 6. κεφ. 30.

τες, τὴν μὲν Φλωρεντινὴν Σύνοδον νομίζεσι συναγωγὴν πονηρευομένων ἀνθρώπων, καὶ Συνέδριον δολιότητος, καὶ Πονηροσύλλογον ἀλλοκότου καὶ παρανόμου δόγματος· τὴν δὲ ἐν αὐτῷ γενομένην ἔνιαν κατεξεδενῶσι, καὶ ὡς μὴ γεγεννημένηντε ὄλως, καὶ ὡς ἐδὲν αὐτὴν βοχάζονται· τὰ δὲ τῶν Κατολικῶν καινοτομήματα μισῶσι καὶ ἀποσρέφονται· τὴν δὲ Ἐκκλησίαν τὴν κατολικορωμάαν λογιζονται μέλος κεχωρισμένον καὶ ἐχισμένον τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, καὶ μετ' αὐτῆς ἐδέποτε κατ' ἐδὲν συγκοινωνῶσιν, εἰμὴ κατὰ τῆτο καὶ μόνον, καθὼ παρακαλῶσι τὸν πολυεύσπλαγχνον Θεόν, ἵνα τοσῶτον πλῆθος ἀνθρώπων οἰκτειρήσῃ, καὶ Φωτίσῃ τὰς ἀρχηγὰς αὐτῶν, ἵνα ἀφαιρέσωσιν ὅσα ἐπρόδωσαν, καὶ προδέσωσιν ὅσα ἀφαίρεσαν, καὶ διορθώσαντες τὴν Ἐκκλησίαν αὐτῶν, μεταρρυθμίσωσιν αὐτὴν εἰς τὴν πρώτην καὶ παλαιὰν αὐτῆς κατάστασιν· ὅπως καὶ αὐτὴ καταστηθῆ ἐν μέλος τῆς καθόλου ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ποίαν λοιπὸν ἔνιαν ζητεῖ ὁ ποιητὴς τῆ Βιβλιαρίε παρα τῶν ὀρθοδόξων; Τὴν πρώτην; αὐτὴν πρέπει νὰ ζητῶσιν οἱ ὀρθόδοξοι ἀπὸ τῶν Κατολικῶν, καὶ ἐχὶ οἱ Κατόλικοι παρα τῶν ὀρθοδόξων. Τὴν δευτέραν; ἀλλ' αὐτὴ δὲν ἦτον ἔνια, ἀλλ' αἰχμαλωσία καὶ Φονοκτονία. Τὴν τρίτην; αὐτὴν ὡς δόλιον καὶ ὑποκριτικὴν ἔλυσε ὁ ἴδιος ὁ Πάπας. Τὴν τετάρτην; αὐτὴ ἦτον παράνομος, καὶ ἐδέποτε ἔλαβε κῦρος, ἀλλ' ἀφ' ἑαυτῆς ἐλύθη καὶ ἐξηφανίσθη. Περὶ τίνος λοιπὸν ἔνιας

ὀνομάζει Ἐπισκόπους ἄνιτες· αὐτοὶ ἴσως ἔχουσι καὶ ἀγγέ-
λην,

τῆτο μὲν ἐστὶ μηλέα, τῆτο δὲ ἄπιος· δύο φαίνονται, ἀλλ' ἐν
εἰσι, διότι κλώνος ἔχει ἐκάτερον, φύλλα ἐκάτερον, καρπὸν
ἐκάτερον, δένδρον ἐστὶν ἐκάτερον, ἐν εἰσίν· ἄτω καὶ αἱ Ἐκκλη-
σίαί δύο φαίνονται, ἀλλ' εἰσὶ μία, κεφαλὴν ἔχουσα τὸν Πάπαν·
ἀφ' ἧς λοιπὸν τοιαυτοτρόπως ἐςρωστε τὴν μείζονα καὶ τὴν ἐλάττονα
τῆς ἐπιχειρήματος, τότε ὡς τέλειος ἄλογος ἐπήγαγε καὶ τὸ
παράλογον συμπέρασμα· λοιπὰν, εἶπε, πρέπει νὰ γένετε ἄνιτοι·
εἶπατε ἂν ἐλάλησα ὀρθῶς; ἀποκριθῆτέ μοι, ἐὰν ἔχετε ἀπόκρισιν·
καὶ τινὲς μὲν τῶν περιεσῶτων ἐδύναντο νὰ ἐξελέγξωσι τὴν ἄλο-
γον αὐτῆ παραφροσύνην, καὶ νὰ παραστήσωσιν αὐτῷ, ὅτι τὸ
ἐπιχείρημα αὐτῆ ἐδὲν διαφέρει τῆς, βλάβος ἐν γονίᾳ, ἄρα βρέ-
χει· ἀλλ' οἱ περὶ αὐτὸν στρατιῶται ἔσειον τὰ ὄπλα· ὅθεν πάν-
τες ἐσιώπων. αὐτὸς δὲ ἐπαυλασῶν, εἶπε· καὶ ἄλλην ἀπόδει-
ξιν ἀκέσατε, ἵνα τελειότερον πληροφορηθῆτε. βλέπετε τῆτο
βιβλίον, ὃ κρατῶ εἰς τὰς χεῖράς μου· ἴδετε αὐτὸ καλῶς· αὐτὸ
ἐστὶ τετυπωμένον ἐν τῷ Βακκρέτι· ἐκεῖ ὁ Αὐθεντής ὀρθόδοξος,
ἐκεῖ ὁ Μητροπολίτης ὀρθόδοξος. ἀκέσατε νῦν, εἶπε προσεκτι-
κῶς· καὶ ἄρχισε νὰ ἀναγινώσκη τὸ, ὃ ἐν παντὶ καιρῷ καὶ πά-
ση ἕρα· ὅτε δὲ ἐφθασεν εἰς τὸ, καὶ καταγεήσωμεν εἰς τὴν ἐνό-
τητα τῆς πίσεως, τότε ἐξάθη· ἀκέετε, εἶπε, καὶ οἱ ἐν Βακκ-
ρέτι παρακαλεῖσι διὰ τὴν ἄνιαν, ἣν ἐγὼ κηρύττω. ἔπειτα ἐπέ-
φερον εὐθύς τὸ αὐτὸ συμπέρασμα· λοιπὸν πρέπει νὰ γένετε
ἄνιτοι· ἀποκριθῆτέ μοι, εἶπατε, ἂν ἐλάλησα ὀρθῶς; βλέπων
δὲ, ὅτι πάντες σιωπῶσιν, ἐθύμωσεν ὡς καλὸς ποιμὴν. ὅθεν
ἐβόα, ἐπιτίμα, ἐφόβιζε, ἐξώρκιζεν, ἤθελε νὰ ἀκέσῃ ἀπὸ τῆς
στόματος αὐτῶν, ὅτι ἐλάλησα καλῶς· τῆτο δὲ μετὰ βίας με-
γάλης ἐζήτηε ὁ παμπόνηρος, ἵνα καὶ ἄλλο συμπέρασμα συνάξῃ
τῶν προτέρων ἀλογώτερον, ἦγαν ὅτι πάντες οἱ περιεσῶτες ἔγιον
ἄνιτοι. ἰδὼν δὲ, ὅτι ἐδὲν ἀποκρίνονται, ἔβλεπε τὴν συνέλευσιν,

καὶ βλέψαι καὶ ἀκέσιν οἱ κατοικοῦντες ἐν τοῖς Ἱερουσαλήμοις· τὲς ἐν τῇ Πολονίᾳ παρασιωπῶμεν· διότι οἱ πλείονες αὐτῶν ἐπέστρεψαν εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν, οἱ δὲ λοιποὶ καθ' ἑκάστην, ὡς περιγράφεται, ἐπιστρέφουσιν· εἰσὶ καὶ ὀκτὼ ἢ δέκα κακοιερεῖς εἰς τὰς Ἱταλίαις καὶ ἀλλὰ χθ' ἡμισπαρμένοι, οἱ περισσότεροὶ καταγόμενοι ἀπὸ τὰς νήσους τῶν Βενετῶν, ἄνθρωποι Φαυλοβιώτατοι καὶ παγκράκιστοι καὶ πονέσατοι, τὸν ἐπίεσιον ἄριστον προσποριζόμενοι, καὶ τὴν ἡδονὴν καὶ ἀνάπαυσιν τῆς σαρκὸς θηρεύοντες. ἔτι δὲ εἰσι καίτινες πολλὰ ὀλίγοι ἐν ταῖς κατολίκαις αὐλαῖς καὶ ὑπηρεσίαις ἀξιώματα ἔχοντες. τῶν δὲ τινες εὐδὲ ἐνῆτοί εἰσιν, εὐδὲ σεπαραῖτοι, ἀλλ' ἀδιαφορεῖται, ἴσως δὲ καὶ Νατσεραλίται, ἢ Φαταλίται, ἢ Θεῖται, ἢ καὶ Ἀθεῖται· οἱ εἰρημένοι ἅπαντες εἰσὶν ἑκαῖνοι, οἵτινες λέγουσιν ὅτι εἰσὶν ἐνῆτοι. τῆτο δὲ σημειώτως ἀξιῶν, ὅτι αὐτοὶ πάντες, ὅταν φύγωσιν ἀπὸ τὰς ἐπικρατίας τῶν Κατολίκων, καὶ εὐρεθῶσιν εἰς τόπους ἐλευθέρους τῆς παπικῆς δυναστείας, εὐθύς ἀθετεῖσι καὶ καταπύουσι τὴν ἐνῆαν, καὶ τύπτοντες τὰ εἴδη, πρὸς τὴν μητέρα αὐτῶν, τὴν ὀρθόδοξον Ἐκκλησίαν, ἐπιστρέφουσι· τινὲς δὲ πάλιν τῶν λεγομένων ἐνῆτων, ἔμπροσθεν μὲν τῶν Κατολίκων ὁμολογοῦσιν ὅτι εἰσὶν ἐνῆτοι, ἐνώπιον δὲ τῶν ὀρθοδόξων ἀρνεῖνται τῆτο, ὁμνύοντες μεθ' ὄρκων Φοβερῶν, καὶ ἀναθεματίζοντες ἑαυτὰς, καὶ ἐπιβεβαιῶντες, ὅτι οὐκ εἰσὶν ἐνῆτοι. τοιῆτες πολλὰς ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ ἴδαμεν καὶ ἠκῆσαμεν καὶ ἐγνωρίσαμεν. ἐκ τῶν λοιπῶν Φανερῶν ἐσιν, ὅτι οἱ λέγοντες, ἡμεῖς ἐσμεν ἐνῆτοι, μόνον τῷ

» τῆς Ἐκκλησίας νυνίσοι παραδιδόμενην, τὴν ἐκ πά-
» σης Γραφῆς ὠχυρωμένην » αὐτὴν τὴν πίσιν
παρὰ Χριστῆ τῆ σωτῆρος ἡμῶν καὶ Θεῶ, καὶ τῶν
θεοφόρων Ἀποστόλων, καὶ τῶν καθεξῆς ἀγίων αὐτῶν
διαδόχων παραλαβῶσα ἢ τῆ Χριστῆ ὀρθόδοξος Ἐκκλη-
σία, (ἢ καλεμένη Ἀνατολικὴ πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν
ἑτεροδόξων Ἐκκλησιῶν) ἄχρι τῆς σήμερον ἡμέρας
σῶαν καὶ ὀλομελῆ φυλάττει, μηδὲν μηδὲ τὸ παραμι-
κρότατον προδίδουσα, ἢ ἀφαιρέουσα, ἢ ὀλοτελῶς ἀλ-
λοιάουσα· καὶ τὴν ἀλήθειαν ταύτην μόνη τῶν ὀρ-
θοδόξων ἢ Ἐκκλησία δύναται νὰ ἀποδείξῃ ἀναντιρρή-
τως· αἱ δὲ ἄλλαι τῶν ἑτεροδόξων Ἐκκλησίαι, καὶ τῆ-
το ἐπαγγέλλονται καὶ διίχυρίζονται, αἱ προδῆκαι
ὄμως, καὶ αἱ ἀφαιρέσεις, καὶ αἱ μεταλλαγῆ, καὶ
τὰ καινοτομήματα, ὅσα ἐποίησαν, ἐξελέγχεσιν αὐ-
τῆς, ὡς ψευδομένους προφανέσασα.

Ἡ ἔνια ἐστὶν ἀρενησις τῆς ὀρθοδοξίας, ἢ αὐτὴ
ὄμως ἐστὶ καὶ δέλεαρ ἐπιτηδειότατον νὰ πλανήσῃ πᾶ-
σαν ψυχὴν ἀπλῆξεραι· βλέποντες οἱ ἀπλῆξεροὶ τὸν
παπᾶν τὸν ἐνῆτον ἔχοντα τὸ αὐτὸ χῆμα, καὶ ἐνδύο-
μενον τὴν αὐτὴν ἱερατικὴν στολὴν, καὶ πράττοντα
ὅσα τελεῖ καὶ ὁ ὀρθόδοξος, σοχάζονται ὅτι καὶ ἡ πίσις
αὐτῆ καθαρά ἐστὶ καὶ ἀμόλυντος· ὅθεν νομίζουσιν, ὅτι
ἐδὲν βλάπτει ἡ ἔνια. ἀλλ' ἡ πίσις ἐδὲ ἀπὸ τὸ γένειον
τῆ παπᾶ κρέμαται, ἐδὲ εἰς τὸ ἐπιτραχήλιον αὐτῆ ἐστὶ
κεκολλημένη· ἡ πίσις εἶναι τὰ δόγματα τὰ ὑπὸ τῶν
ἀγίων Γραφῶν διὰ τῶν Ἀποστόλων ἡμῖν παραδεδομένα,
καὶ ἐν τῷ ἀγίῳ Συμβόλῳ τῆς πρώτης καὶ δευτέρας οἰκῆ-
μενικῆς

τῆς ἀποστολικῆς εὐσεβείας ἕκαστος τῶν ὀρθοδόξων Χρι-
 στιανῶν πρέπει νὰ μισῇ καὶ νὰ ἀποστρέφεται· εἰάν δὲ
 δυνασικῶς βιάζηται νὰ τὰ ὑποδεχθῇ, τότε ἔχι μό-
 νον πλετόν, καὶ ἀξίας, καὶ κτήματα, καὶ φίλους,
 καὶ πατρίδα, καὶ συγγενεῖς πρέπει νὰ περιφρονήσῃ,
 ἀλλὰ καὶ τὸν θάνατον μετὰ χαρᾶς νὰ ὑπομείνῃ, καὶ
 ἔχι ποτὲ νὰ ὁμολογήσῃ δόγμα κακῶδοξον. διότι ἡ
 ὁμολογία τῶν κακῶδοξων δογμάτων ἐστὶν ἄρνησις τῆς
 ὀρθοδοξίας. ἡ δὲ τῆς ὀρθοδοξίας ἄρνησις ἐστὶν ἀπώ-
 λεια τῆς ψυχῆς, καὶ θάνατος αἰώνιος. „τί δὲ ὠφε- Μάρκ.
 » λήσει ἄνθρωπος, εἰάν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὅλον, καὶ 8, 36.
 » ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτῆς; „

Ἐάν δὲ οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ βιάζωνται νὰ δε-
 χθῶσι μόνον τὸ προειρημένον περὶ τῆς ἐνίας βιβλιά-
 ριον, καὶ ἄλλο ἐδὲν ζητεῖται παρ' αὐτῶν, δεχθῆτω-
 σαν αὐτό, ἐδὲν βλάβηται. „πάντα δοκιμάζετε, λέ-
 » γει ὁ Θεὸς Ἀπόστολος, τὸ καλὸν κατέχετε. „ καὶ 1 Θεσ.
 οἱ μὲν ἁμαρτίαι δὲν πρέπει νὰ ἀναγινώσκωσιν αὐτό, 5, 21.
 ἐπειδὴ ἐδύνανται αὐτὸ δοκιμάσαι· οἱ δὲ πεπαιδευμέ-
 νοι καὶ σοφοὶ ἀναγινώσκέτωσαν αὐτό, καὶ δοκιμαζέ-
 τωσαν· διότι ἡ δοκιμὴ καὶ ἡ ἔρευνα θέλει καταπέσει
 αὐτὸς, νὰ ἐξευτελίωσιν αὐτό, ὡς ἔδαμινὸν καὶ σα-
 θρότατον. ἀλλ' εἰάν ὑποκάτω εἰς τὴν βίαν τῆς ὑποδο-
 χῆς τῆ βιβλίου κρύπτηται δόλος καὶ ἀπάτη. ἤγεν
 συνθήκη πρόκειται καὶ ὅρος, ὅτι ὅσις δεχθῇ τὸ βιβλίον,
 ἰκεῖνος καὶ λογίζεται καὶ γίνεται ἐνίτος, τότε ἐδεῖς
 πρέπει νὰ δεχθῇ αὐτὸ κατ' ἐδένα τρόπον. διότι τότε
 ὁ δεχόμενος τὸ βιβλίον, δέχεται τὴν ἐνίαν· ὁ δὲ δεχό-
 μένος

κατωσερείας Γρηγόριος, καὶ πάντες οἱ ὑπ' αὐτῷ ποι-
μαινόμενοι, τὸν ἐπὶ Δεκίε διαγωγόν· καὶ ὁ Βασίλειος
καὶ ἡ Ἐρμελία, οἱ τῷ μεγάλῳ Βασιλεῖ πρόγονοι, τὸν
ἐπὶ Μαξιμίῳ· καὶ ἄλλοι δὲ πολλοὶ καὶ ἀναρίθμητος
ἄνδρες ζηλωτὰ καὶ ἅγιοι, ὅτε εἶχον τρόπον, ἔφευγον
πρὸς διαγωγὰς, τὸ ἀδθενὲς τῆς σαρκὸς φοβέμενοι, καὶ
μὴ θέλοντες νὰ αὐξήσωσι τοῖς τυράννοις τὴν κόλασιν,
τὴν προσιδεμένην αὐτοῖς διὰ τὰ ἀδίκῃ βασιανισήρεια,
καὶ τὰς ἀπανθρωποτάτας φόνους. αὐτόκλητοι πλε-
λὰ ὀλίγοι εἰσῆλθον ἐπὶ τὸ σάδιον τῷ μαρτυρίῃ, καὶ
πῆτων οἱ περισσότεροι κατὰ θεῖαν ἀποκάλυψιν. ὅσοι,
λέγω, δύνανται νὰ φύγωσιν ἀπὸ τὸν κίνδυνον, καὶ εἰ
παραχωρῶσιν, αὐτοὶ ἀμαρτάνωσι, παρακένοντες τὴν
ἐντολὴν τῷ Κυρίῳ, καὶ παραβλέποντες τὸ ἅγιον αὐ-
τῷ παράδειγμα, καὶ μὴ εὐσπλαγχνιζόμενοι τὰς τρισ-
αθλίαις διώκταις.

Διατί εἰς Φεύγουσιν οἱ τοῖετοι; μήπως ἐκ εἰσὶν ἐν
τῷ κόσμῳ ἄλλαι ἐπαρχίαι, καὶ πόλεις, καὶ τόποι,
ἐν οἷς δύνανται νὰ ἔχωσι πᾶσαν τὴν ἐλευθερίαν εἰς τὰς
τῆς πίστεως; ἡ κραταιοτάτη καὶ εὐρυχωρεστάτη τῶν
Ῥώσων Αὐτοκρατορία ὑπὸ τῆς χειρὸς καὶ πατρικαῖς
ἀγκάλαις πάντας τὰς ὀρθοδόξους ὑποδέχεται, ἕκα-
στον ἀναλόγως κυβερνῶσατε καὶ τιμᾶσα καὶ προσιθά-
ζουσα, κατὰ τὴν αὐτῷ κατάστασιν καὶ ἰκανότητα.
διατί λοιπὸν οἱ τοῖετοι μένουσιν εἰς τὸν πηλὸν καὶ τὴν
πληθύναν καὶ ὑπεκάτω εἰς τὰς ἐργοδιώκταις τῷ Φα-
ραῶ, ἀφ' οὗ ὁ Κύριος ἡμῶν παραγγέλλει αὐτοῖς λέγων,

δῆλοι πιśότατοι τῆς αὐτῶν Βασιλείας, ὑπήκοοι εἰς πάντα τὰ βασιλικὰ αὐτῶν προσάγματα, ἔτοιμοι καὶ χύσωσι τὸ αἷμα αὐτῶν ἕως τῆς ἐχάτης ῥανίδος διὰ πᾶσαν αὐτῶν ὑπηρεσίαν· πλὴν τῆτο μόνον παρακαλῶσι, τὸ καὶ ἔχωσι τὴν ψυχικὴν ἐλευθερίαν· ἐκείνο τὸ αὐτεξέσιον, ὅπερ ὁ Βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων Θεὸς ἐχάρισεν εἰς πάντα ἄνθρωπον, τῆτο καὶ αὐτοὶ, ὡς εἰκόνες Θεῶ, καὶ τῶν νόμων αὐτῶ ὑπερασπισαὶ καὶ τὸ ἀφήσωσιν ἐλεύθερον εἰς τὰ τῆς πίσεως· καὶ καθὼς ὁ παντοδύναμος Θεὸς δέχεται αὐτῆς ἕτω λατρεύοντας αὐτῶ, ὁμοίως καὶ αὐτοὶ ὡς ἐπίτροποι Θεῶ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ὑποφέρωσι τὴν θρησκείαν αὐτῶν· ἔπειτα περιγράψαντες ἐπὶ λεπτῶ πάντα τὰ κακὰ ὅσα πάχουσιν, ἱκετικῶς αἵματε καὶ θερμῶς καὶ παρακαλέσωσιν αὐτῆς, ἵνα ὡς εὐσπλαγχοὶ καὶ Φιλάνθρωποι ἀφαιρέσωσιν ἀπ' αὐτῶν τὰς τοιαύτας δυνασείας· πρέπει δὲ καὶ τῆτο μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ ὑποκλίσεως καὶ προδέσωσιν, ἦγεν ὅτι πάντες εἰσὶν ἔτοιμοι καὶ ἀπεφασισμένοι καὶ προκρίνωσι πάντα τὰ βασανισήρια, καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον καὶ ὑπομείνωσιν, ἀλλ' ἐχὶ ποτὲ καὶ προδώσωσιν, ἢ ἀθετήσωσι τῆς πατροπαραδότου πίσεως αὐτῶν τὰ δόγματα.

Τοιαύτας εἶτε ἀπολογίας, εἶτε ἱκετηρίας πρὸς τῆς Βασιλεῖς ἔχομεν καὶ παλαιάς· τὴν πρώτην Ἰεσὶν τῶ Φιλοσόφῳ καὶ Μάρτυρος πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Τίτον ἔτει ἀπὸ Χριστῶ τῶ Σωτῆρος 150. καὶ τὴν δευτέραν τῶ αὐτῶ ἔτει 166. τὴν τῶ Ἀθηναγόρου τοῦ Φιλοσόφῳ πρὸς τῆς Αὐτοκράτορας Μάρκον Αὐρήλιον

Ἰησοῦ Χριστοῦ τὴν ἀπόφασιν· ὡς δ' ἂν ἀρνήσηταί με ἔμ. Ματθ. 10, 33.
 προῶθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι αὐτὸν καὶ γὰρ
 ἔμπροσθεν τοῦ πατρὸς μου τῷ ἐν ἐβρανοῖς. καὶ μη-
 δεὶς λεγέτω, ὅτι τῆτο ἔχ ἀρμόζει, ἐπειδὴ οἱ Κατό-
 λικοι οὐ βιάζονται νὰ ἀρνηθῶμεν τὸν Ἰησοῦν Χριστόν·
 ἀλήθεια, οἱ Κατόλικοι οὐ βιάζονται τὰς ὀρθοδόξους,
 ἵνα τὸν Ἰησοῦν Χριστόν ἀρνηθῶσιν· ἀλλὰ τί πρὸς τῆτο;
 ἐδὲ οἱ Σαβελιανοὶ, ἐδὲ οἱ Μακεδωνιανοὶ, ἐδὲ οἱ Μονο-
 φυσῖται καὶ Μονοθεληταί, ἐδὲ οἱ Εἰκονοκλάσαι καὶ
 Εἰκονομάχοι ἐβίαζον τὰς ὀρθοδόξους νὰ ἀρνηθῶσι τὸν
 Ἰησοῦν Χριστόν, ἐβίαζον ὅμως αὐτὰς νὰ ἀθετήσωσι τοῦ
 Ἰησοῦ Χριστοῦ τὴν δογματικὴν διδασκαλίαν. ἀλήθεια,
 οἱ Κατόλικοι οὐ βιάζονται πρὸς τὴν ἀρνήσιν τοῦ Χριστοῦ
 τὰς ὀρθοδόξους, ἀλλὰ δυναστεύουσιν αὐτὰς, ἵνα κατα-
 φρονήσωσι τὸν Ἰησοῦν Χριστόν τὰ δογματικὰ λόγια. ὁ
 Ἰησοῦς Χριστὸς εἶπε· ὡς τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας, ὁ
 παρὰ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται. ὁ Κατόλικος
 ἀναισχύνει τὸν ὀρθόδοξον νὰ ἀθετήσῃ τῆτον τοῦ Χριστοῦ
 τὸν λόγον, καὶ νὰ πισεύῃ, καὶ λέγῃ ἄλλον, ἐν αὐτῷ
 ὁ Κατόλικος ἐπλασεν· ἦγεν τὸ Πνεῦμα τῆς ἀληθείας,
 ὁ παρὰ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορεύεται. ἡ αὐτὴ
 δὲ καταδίκη καὶ παιδείσις περιμένει τέσπε ἀρνησαμέ-
 νους τὸν Ἰησοῦν Χριστόν, καὶ τοὺς ἀθετήσαντας τὰ
 δογματικὰ καὶ εὐαγγελικὰ αὐτοῦ λόγια. ἄκουσον γὰρ
 τί αὐτὸς ὤρισεν· ὡς γὰρ ἂν ἐπαιχυνθῇ με καὶ τὰς Λεκα 9, 26.
 ἐμοὺς λόγους· ἀκούεις; καὶ τοὺς ἐμοὺς λόγους, λέ-
 γεις· τῆτον ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπαιχυνθήσεται,
 ὅταν ἔλθῃ ἐν τῇ δόξῃ αὐτοῦ, καὶ τοῦ Πατρὸς, καὶ
τῶν

νατώτατα. καὶ τὸ μὲν πῦρ βιαίως τὴν χεῖρα κατέ-
 φλεγεν, ὁ δὲ Μάρτυς τὴν κατάφλεξιν γενναίως ὑπέ-
 μενεν· ἐβίαζε τὴν χεῖρα τῷ πυρὸς ἢ δύναμις, ἀλλ'
 ἐνίκα τὴν βίαν τοῦ Μάρτυρος ἢ προαίρεσις· ἡ χεῖρ
 ἔγινεν ἀνδραξ, ἀλλ' ἐκ ἠνοιξεν, ἔγινε σποδιά, ἀλλ'
 οὐκ ἔρριψε τὸ θυμιάμα, ἀλλὰ τοῦ λοιποῦ σώματος
 χωριθεῖσα, κάτω ἔπεσε σὺν τῷ θυμιάματι· καὶ
 οὕτως ὁ ἀδαμάντινος Μάρτυς καὶ τοῦ πυρὸς ἐφάνη
 γενναϊότερος, καὶ τῆς ἐπινοίας τῶν ἀπίστων τυράντων
 ὑπέρτερος. ἀλλ' εἰάν ὁ Μάρτυς θεληματικῶς τὴν χεῖ-
 ρα ἠνοιγεν, ἀράγε ἀρνήσις ἦν τῆς χειρὸς τὸ ἀνοιγμα;
 ἡ χεῖρ ἠνοιγεν, ἀλλ' ἡ καρδιά ἐπίστευε. τὸ θυμιάμα
 ἐπιπτεν, ἀλλὰ τὸ σῶμα οὐκ ἠρνεῖτο· ναὶ ἀρνήσις ἦν
 τῆς χειρὸς ἢ ἀνοιξις. ἢ καὶ νεύματος ἐνὸς κακῶς
 ἢ σώζοντος ἐξ ἀρνήσεως. ἢ ἀλλὰ διατί τῆτο; διότι
 ἢ Θεὸς ἐστὶν ἐν βραχεῖ τὸ κείμενον, ὅνπερ προδοῦσιν
 ἢ ἐκ ἐστὶν ἄλλοι λαβεῖν. ἢ

Ὁμοῦσιον τῷ Πατρὶ ἐπίστευον τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ,
 οἱ ὀρθόδοξοι· οἱ δὲ Ἀρειανοὶ ἐζήτην παρ' αὐτῶν ἀντί-
 τοῦ ὁμοῦσιον, ναὶ λέγωτιν, ὁμοῦσιον. βλέπεις τὴν
 διαφοράν; μικροτέρα ἐστὶ καὶ τῆς συλλαβῆς. διότι τὸ
 ὁμοῦσιον, ἐν ἰῶτα μόνον διαφέρει τῷ ὁμοῦσιον.
 ἀλλ' οἱ ἀθληταὶ τῆς εὐσεβείας, ὁ Ἀδριανοπόλεως
 Λούκιος καὶ οἱ σὺν αὐτῷ δέκα ὁμολογηταί· οἱ ἅγιοι
 Μάρτυρες Μαρκιανὸς καὶ Μαργύριος, καὶ ἄλλοι πολ-
 λοὶ καὶ ὑπέρματροι ἔεσεξαν ναὶ ἀποθάνωσι, καὶ ἐχί-
 ναὶ ὁμολογήσωσι τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ ὁμοῦσιον τῷ Πατρί.
 διατί δὲ ταῦτα; ἢ ταῦθ' ὑπὲρ συλλαβῆς ἴσως μιᾶς.

Ἄφ' οὗ δὲ οἱ ὀρθόδοξοι Χριστιανοὶ ἀκριβῶς συλλο-
γιζοῦσι τὴν θεϊκὴν ἀπόφασιν, τὴν λέγουσαν, ,, ὅσις
,, ἀρνήσηταί με ἔμπροσθεν τῶν ἀνθρώπων, ἀρνήσομαι
,, καὶ γὰρ αὐτὸν ἔμπροσθεν τοῦ Πατρὸς μετὰ ἐν οὐρα-
,, νοῖς, ,, τότε ὡς εὐσεβεῖς, καὶ ζηλωταί, καὶ φρόνι-
μοὶ πρέπει διὰ τὴν ἀγάπην τοῦ δημιουργοῦ καὶ Σωτῆ-
ρος, μετὰ παθόντος ἐπὶ Ποντίᾳ Πιλάτῃ, καὶ ὑπὲρ τῆς
σωτηρίας ἡμῶν σταυρωθέντος, νὰ ἐτοιμασῶσιν ἑαυτοὺς
πρὸς τὸν ὑπὲρ τῆς πίστεως ἀγῶνα. νηστεία, προσευ-
χὴ, ἐξομολόγησις, μετάληψις μετὰ τιμῆς σώματος καὶ
καίματος μετὰ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, αὐτὰ εἰσὶν ἢ ἐτοι-
μασία ἢ πρώτη· αὐτὰ εἰσὶν ὄπλα ἀκαταμάχητα·
δι' αὐτῶν ἔρχεται ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις ἐπὶ τὸν ἀνθρώ-
πον· ἥτις φωτίζει τὸν νοῦν τῷ φωτὶ τῆς ἀληθείας,
θερμαίνει τὴν καρδίαν τῷ πυρὶ τῆς ζήλῃς, προθυμο-
ποιεῖ τὸ πνεῦμα καὶ ἐνδυναμοῖ τὴν σάρκα πρὸς τὰ
ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας παθήματα. ἔπειτα ἀνάγνωσις
πυκνὴ τῆς ἀγίας Γραφῆς, μάλιστα τοῦ πάθους μετὰ
Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς ἀθλήσεως Στεφάνου
τοῦ πρωτομάρτυρος, καὶ τῶν ἀγῶνων Πέτρου καὶ
Παύλου, καὶ τῶν λοιπῶν θεοκηρῦκων Ἀποστόλων·
ἀνάγνωσις τῆς βιογραφίας τῶν ἀγίων, καὶ μάλιστα
τῶν Μαρτύρων καὶ ὁμολογητῶν, καὶ τῶν ὑπὲρ τῆς
ὀρθοδοξίας ἀθλησάντων· ἡ τριταύτη ἀνάγνωσις πα-
ρασαίνει τὴν ἀγάπην μετὰ Θεοῦ πρὸς ἡμᾶς, τὴν μα-
ταιότητα τῶν κοσμικῶν ἀγαθῶν, τὴν αἰωνιότητα τῆς
μελλούσης ζωῆς. ἐκ τῆς ἀναγνώσεως ταύτης μαν-
θάνετε, ὦ Χριστιανοὶ, ὅτι ἀναρίθμητοὶ ἀνθρώποι ὅμοιοι

„ τῷ Θεῷ· καὶ, ὅτι ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος, ἔστος σω- Matθ. 10, 22.
 „ θήσεται. „ καὶ μὴ θαυμάζητε, μηδὲ ἀπορητέ, 10, 22.
 εἰάν πάχητε· ἐπειδὴ τὰ τριαῦτα παθήματά εἰσιν 10, 22.
 ἀπόδειξις, ὅτι ὑμεῖς μένετε εὐσεβεῖς καὶ ὀρθόδοξοι, οἱ 10, 22.
 δὲ κατατυραννῶντες ὑμᾶς, πονηροὶ καὶ γόητες. „ διό- 2Τιμ. 3,
 „ τι πάντες, λέγει ὁ θεηγόρος Ἀπόστολος, οἱ θέλον- 12, 13.
 „ τες εὐσεβῶς ζῆν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, διωχθήσονται. 12, 13.
 „ πονηροὶ δὲ ἄνθρωποι καὶ γόητες προκόψουσιν ἐπὶ 12, 13.
 „ τὸ χεῖρον, πλανῶντες καὶ πλανώμενοι· „ ἀλλὰ διὰ 12, 13.
 τὰ παθήματα ταῦτα, τὰ ὑπὲρ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, 12, 13.
 δίδοται ὑμῖν ἄφεσις ἁμαρτιῶν, ἐξέφανος αἰώνιος, δόξα 12, 13.
 ἀπέραντος, καὶ βασιλεία ἀθάνατος. „ διὰ τὰ παθή- 12, 13.
 „ ματα τῷ νῦν καιρῷ, ἅπερ εἰσὶν ὀλίγα καὶ πρόσκαι- 12, 13.
 „ ρα, καὶ ἐκ ἄξιου πρὸς τὴν μέλλουσαν δόξαν ἀποκα- 12, 13.
 „ λυθθῆναι, ὁ Θεὸς ἐταιμάζει ὑμῖν τοῖς ἀγαπῶσιν 12, 13.
 „ αὐτὸν ἀὐοφθαλμὸς ἐκ οἴδε, καὶ ἔσ ἐκ ἤκαστε, καὶ 1 Κορ. 2, 9.
 „ ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἐκ ἀνέβη. „ 1 Κορ. 2, 9.

Ἡ πίσις ἡ ὀρθόδοξος ἐστὶ τῆς σωτηρίας τὸ θεμέ-
 λιον, τῆς ἐλπίδος ἡ βάσις, τῆς ἀρετῆς ὁ ὀδηγὸς, τῆς
 ψυχῆς τὸ στήριγμα· ἡ πίσις ἡ ὀρθόδοξος ἐστὶ θεσαυ-
 ρὸς ἐράνιος, κειμήλιον θείας χάριτος, δῶρον Θεῷ
 ὑπέριμον. ἡ πίσις ἡ ὀρθόδοξος συνδέει καὶ συνάπτει
 ἡμᾶς τῇ τῷ Χριστῷ Ἐκκλησίᾳ, ἀναδεικνύουσα ἡμᾶς πρό-
 βατα τῆς ἐκλεκτῆς τῷ Χριστῷ ποιμνῆς· ὁθεν ἐν ὅσῳ
 φυλάττομεν τὴν πίσιν τὴν ὀρθόδοξον, καὶ ὡς ἄνθρω-
 ποι ἁμαρτάνωμεν, ἐδέποτε ὁμῶς τῆς ἐλπίδος τῆς σω-
 τηρίας ἐκπίπτομεν. διότι ἐνδον τῆς σωτηρίας μάνδρας
 εὕρισκόμενοι, ἐξαλείφομεν διὰ τῆς μετανοίας πάντα

νον ὑμῶν κεκατηραμένον εἰς τὸν αἰῶνα τῷ αἰῶνος.
διωγμῆς, μάστιγας, ἐξορίας, φυλακῆς, πᾶσαν θλί-
ψιν καὶ σενοχωρίαν ἀνδρειοφρόνως ὑπὲρ τῆς ὀρθοδο-
ξίας ὑπομείνατε· εἰ δὲ καὶ ἀποβῆ ὑμῖν εἰς μαρτύ-
ριον, κατὰ τὸν λόγον τῷ Κυρίῳ, μακάριοι ὑμεῖς καὶ
τρισμακάριοι. μετὰ τῶν ἁγίων ὁμολογητῶν συγκα-
ταλέγεσθε, καὶ σεφανῶσθε μετὰ τῶν ἁγίων Μαρτύ-
ρων. εἴητε ἔν ἀνδρείῳ, καὶ μηδένα φοβηθῆτε. εἰ ὁ
Θεὸς μεθ' ὑμῶν, τίς καθ' ὑμῶν; Κύριος Φωτισμός-
σε καὶ σωτήρσε, τίνα φοβηθήσῃ; Κύριος ὑπερασπι-
στῆς τῆς ζωῆσε, ἀπὸ τίνος δειλιάσει;

Τῆς Βασιλεῖς τῆς γῆς καὶ Ἡγεμόνας καὶ Ἄρ-
χοντας τιμῶμεν καὶ σεβόμεθα καὶ προσκυνῶμεν, καὶ
εἰς πάσας τὰς προσαγὰς αὐτῶν παιδόμεθα, κατὰ
τὴν ἀποστολικὴν παραγγελίαν· „πᾶσα ψυχὴ ἐξουσίας ^{Ρωμ.}
ὑπερεχούσῃς ὑποτασσέσθω· γνωρίζομεν, ὅτι ἐκ ἔστιν ^{13, 1.}
ἕξουσία, εἰ μὴ ἀπὸ Θεοῦ· καὶ ὅτι αἱ ἕσασιν ἕξουσία
ἀπὸ Θεοῦ εἰσὶ τεταγμένα· ὅθεν εἰς τὰ πάντα
αὐτοῖς ὑποτασσόμεθα. προθύμως ἀποδίδομεν τῷ
Καίσαρι, πάντα ὅσα ἀνήκουσιν τῷ Καίσαρι· ἀλλὰ πρέ-
πει κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν νομοθεσίαν νὰ ἀποδώσω-
μεν καὶ τῷ Θεῷ πάντα ὅσα αὐτῷ πρέπουσιν. „ἀπόδο- ^{Ματθ.}
τε γὰρ, λέγει ὁ Θεὸς, τὰ Καίσαρος Καίσαρι, καὶ τὰ ^{22, 21.}
τῷ Θεῷ τῷ Θεῷ. „ δύο δὲ εἰσὶ τὰ τῷ Θεῷ, ἡ πίστις
καὶ ἡ ἀρετὴ. εἰ δὲ λοιπὸν ὁ Καίσαρ ζητῆ ἢ μόνον τὰ
τῷ Καίσαρος, ἀλλὰ καὶ τὰ τῷ Θεῷ, ἦγεν εἰάν ζητῆ
νὰ ἀρνηθῶμεν τὴν πίσιν ἡμῶν, καὶ ὅσα ἡ Ἐκκλησία
ἡμῶν πιστεύει καὶ εἰσέγει, ἢ νὰ ἀθετήσωμεν τὸν νόμον

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ.

Μιδόλως ὁμόπισοίμῃ ἀδελφοί, Φειδω-
λοὶ εἰς τὰ πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς ὑμῶν σωτη-
ρίαν συντείνοντα γίνεσθε, ἀλλὰ συνδράμετε
πάντες πρὸς ἀπόκτησιν τῆ θουμασῆ τέτῃ
βιβλίῃ· διότι, συγκρινομένη ἡ τιμὴ τέτῃ,
ὡς πρὸς τὴν τῆς ψυχῆς θουμασὴν καὶ δρα-
σήριον ὠφέλειαν· ἐδὲν εἶναι· ἀλλ' ὅσον Οὐ-
ρανὸς ἀπεσι γαίης, τοσῶτον καὶ ἡ τέτῃ σύγ-
κρισις ἐκσυρρίττεται.

Ἄφ' ἧ δὲ τῆτο μετὰ προσοχῆς ἀναγνώ-
σιτε δότε τὴν εἰδήσιν καὶ εἰς ἐκείνας τῆς
ἀδελφῆς ἡμῶν, οἵτινες μεταξὺ τῶν καταδυ-
νασευόντων αὐτῆς παροικῆσι· παρακινῶντες
αὐτῆς παντοίῳ τρόπῳ, πρὸς τὴν τέτῃ ἀπό-
κτησιν, καὶ πρὸς τὴν ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῶν δια-
λέκτῳ μετάφρασιν. διὰ τὰ μὲνῶσι σερεοίτε
καὶ ἀκλόνητοι εἰς τὰ Ἀποστολικὰ καὶ Πα-
τροπαράδοτα, τῆς Ἀγιωτάτης ἡμῶν Πί-
σεως, Ἀγιώτατα Δόγματα.

Ὅπερ τὰ τῆ Θεοδωρήτῃ ἀπαντα, καὶ
τὰ τῆς Χάλλης Ἰατρικὰ ἐν Λειψία ἤδη πω-
λῶνται· ἐκεῖσε καὶ τῆτο πωλεῖται. ὑγιαί-
νετε.

